

Lleis

Llei 18/2026, del 15 de juliol, qualificada del Codi penal.

Atès que el Consell General en la seva sessió del dia 15 de juliol del 2026 ha aprovat la següent:

Llei 18/2026, del 15 de juliol, qualificada del Codi penal

Índex

- Exposició de motius
- Títol preliminar. Garanties penals i aplicació de la llei penal
- Article 1. Garantia criminal
- Article 2. Garantia penal
- Article 3. Garantia jurisdiccional i d'execució
- Article 4. Prohibició de l'analogia
- Article 5. Principi de culpabilitat
- Article 6. Principis aplicables a les mesures de seguretat
- Article 7. Aplicació de la llei penal en el temps
- Article 8. Aplicació de la llei penal en l'espai
- Article 9. Prohibició de doble sanció. Concurs de lleis
- Article 10. Aplicació
- Llibre primer. Part general
- Títol I. Infracció penal
- Capítol primer. Regles generals sobre delictes i contravencions penals
- Article 11. Definició de les infraccions
- Article 12. Classificació de les infraccions
- Article 13. Incriminació de la imprudència
- Article 14. Error de tipus
- Article 15. Error de prohibició
- Article 16. Grau d'execució del fet il·lícit
- Article 17. T temptativa
- Article 18. Conspiració
- Article 19. Provocació
- Capítol segon. Persones penalment responsables
- Secció primera. Disposicions generals
- Article 20. Persones responsables
- Article 21. Autoria
- Article 22. Comissió per omissió
- Article 23. Complicitat
- Article 24. Principi de personalitat i actuació per un altre
- Article 25. Responsabilitat subsidiària dels autors en els delictes de difusió i comunicació públiques
- Secció segona. Disposicions aplicables a les persones jurídiques
- Article 26. Responsabilitat penal de les persones jurídiques
- Article 27. Supòsits de responsabilitat penal de les persones jurídiques
- Article 28. Concurrencia de responsables
- Article 29. Persones jurídiques excloses de responsabilitat penal
- Capítol tercer. Exclusió i modificació de la responsabilitat criminal
- Article 30. Minoria d'edat penal

Article 31. Circumstàncies excloents
Article 32. Circumstàncies excloents incompletes
Article 33. Circumstàncies atenuants
Article 34. Circumstàncies agreujants
Article 35. Circumstància mixta de parentiu
Capítol quart. Definicions generals
Article 36. Autoritat i funcionari
Article 37. Discapacitat
Article 38. Document i document públic
Article 39. Dada informàtica
Article 40. Sistema d'informació
Títol II. Penes
Capítol primer. Classificació
Secció primera. Penes aplicables a les persones físiques
Article 41. Penes principals per als delictes majors
Article 42. Penes principals per als delictes menors
Article 43. Penes principals per a les contravencions penals
Article 44. Penes complementàries per als delictes
Secció segona. Penes aplicables a les persones jurídiques
Article 45. Penes principals aplicables a les persones jurídiques
Article 46. Penes complementàries aplicables a les persones jurídiques
Capítol segon. Contingut de les penes
Article 47. Arrest
Article 48. Arrest de temps festiu
Article 49. Arrest nocturn o arrest parcial diari
Article 50. Arrest domiciliari
Article 51. Equivalències i modalitats de compliment
Article 52. Pena de multa
Article 53. Penes d'inhabilitació
Article 54. Penes de suspensió
Article 55. Penes de privació del permís de conduir, d'armes i de caça o pesca, de prohibició de conduir vehicles i de prohibició de tenir animals
Article 56. Prohibició d'emetre xecs o utilitzar targetes de crèdit
Article 57. Treballs en benefici de la comunitat
Article 58. Prohibició de contractar amb les administracions públiques
Article 59. Prohibició de contactar amb la víctima
Capítol tercer. Determinació de les penes
Article 60. Pena prevista a la llei
Article 61. Reducció de pena per als còmplices
Article 62. Reducció qualificada
Article 63. Substitució automàtica de les penes
Article 64. Determinació en funció de les circumstàncies modificatives de la responsabilitat
Article 65. Dispensa de pena
Article 66. Acumulació de penes i concurs real d'infraccions
Article 67. Infracció continuada
Article 68. Concurs ideal d'infraccions
Capítol quart. Suspensió, substitució i execució de les penes
Article 69. Suspensió condicional simple
Article 70. Suspensió condicional qualificada
Article 71. Modificació de les condicions
Article 72. Disposicions comunes a les dos formes de suspensió
Article 73. Substitució de penes

Article 74. Substitució de la pena d'arrest
Article 75. Delinqüent habitual
Article 76. Impagament de la pena de multa
Article 77. Execució de penes
Títol III. Conseqüències accessòries del delictes referides a les persones físiques o a les persones jurídiques
Article 78. Comís dels instruments, efectes i guanys
Article 79. Altres conseqüències
Títol IV. Mesures de seguretat
Capítol primer. Disposicions generals
Article 80. Àmbit d'aplicació
Article 81. Classes
Article 82. Aplicació de les mesures privatives de llibertat en cas d'exclusió de responsabilitat
Article 83. Aplicació de les mesures privatives de llibertat en cas d'exclusió incompleta de responsabilitat
Article 84. Aplicació de les mesures no privatives de llibertat
Capítol segon. Execució de les mesures de seguretat
Article 85. Suspensió, substitució i extinció de la mesura
Article 86. Incompliment de la mesura
Títol V. Extinció de la responsabilitat criminal
Capítol primer. Causes d'extinció de la responsabilitat criminal i de la penal
Article 87. Mort, compliment de la condemna i amnistia
Article 88. Perdó i renúncia
Article 89. Prescripció del delictes
Article 90. Càlcul de la prescripció del delictes
Article 91. Interrupció
Article 92. Prescripció de la pena i de la mesura de seguretat
Article 93. Càlcul de la prescripció de la pena
Article 94. L'indult
Article 95. Regles específiques en el cas de les persones jurídiques
Capítol segon. Rehabilitació
Article 96. Requisits
Article 97. Càlcul
Article 98. Cancel·lació d'antecedents
Títol VI. Responsabilitat civil
Article 99. Responsabilitat civil derivada de la infracció penal
Article 100. Contingut
Article 101. Interessos
Article 102. Compensació de culpes
Article 103. Responsables civils
Article 104. Responsabilitat civil en cas d'exclusió de responsabilitat penal
Article 105. Responsabilitat solidària dels asseguradors
Article 106. Altres responsabilitats solidàries
Article 107. Responsabilitat civil subsidiària
Article 108. Responsabilitat per enriquiment
Article 109. Prelació de pagaments
Article 110. Extinció
Llibre segon. Delictes
Títol I. Delictes contra la vida humana independent
Article 111. Homicidi
Article 112. Assassinat
Article 113. Homicidi per imprudència
Article 114. Inducció i cooperació al suïcidi
Article 115. Homicidi consentit

Títol II. Delictes contra la vida humana prenatal

Article 116. Avortament no consentit

Article 117. Avortament consentit

Article 118. Avortament imprudent

Títol III. Delictes contra la integritat física i moral

Capítol primer. Tortura i delictes contra la integritat moral comesos amb abús de càrrec públic

Article 119. Tortura

Article 120. Omissió d'impedir i denunciar la tortura

Article 121. Tractes degradants

Capítol segon. Delictes contra la salut i la integritat de les persones

Article 122. Tipus bàsic de maltractament i lesió

Article 123. Maltractaments en l'àmbit domèstic

Article 124. Violència de gènere

Article 125. Tipus agreujat

Article 126. Lesions qualificades

Article 127. Lesions per imprudència

Article 128. Participació en una baralla amb mitjans perillosos

Article 129. Utilització temerària d'arma

Article 130. Delictes contra la integritat moral

Article 131. Pràctiques de conversió

Article 132. Consentiment

Capítol tercer. Altres delictes contra la salut i la integritat dels éssers humans

Article 133. Lesions al fetus

Article 134. Tràfic d'òrgans, teixits, cèl·lules o gàmetes humans

Article 135. Tràfic d'éssers humans amb finalitat d'extracció d'òrgans

Article 136. Experimentacions no consentides

Títol IV. Delictes relatius a la genètica i a la reproducció humanes

Article 137. Tipus bàsic

Article 138. Tipus qualificat

Article 139. Obtenció i ús de les característiques genètiques

Article 140. Divulgació

Article 141. Armes biològiques

Article 142. Experimentació i comercialització

Article 143. Reproducció assistida

Article 144. Consentiment

Títol V. Omissió del deure de socors

Article 145. Omissió de socors

Article 146. Obstaculització de socors

Títol VI. Delictes contra la llibertat

Capítol primer. Delictes contra la llibertat de moviments de les persones

Article 147. Detenció il·legal

Article 148. Treball o serveis forçats, esclavatge i servitud

Article 149. Tràfic d'éssers humans amb finalitat de treball o serveis forçats, d'esclavatge, servitud o mendicitat, d'explotació per realitzar activitats criminals o de celebrar un matrimoni no consentit

Article 150. Segrest

Article 151. Penes agreujades

Article 152. Desaparició de persones

Article 153. Qualificació per ser autoritat o funcionari

Capítol segon. Coaccions i amenaces

Article 154. Coaccions

Article 155. Assetjament

Article 156. Amenaces condicionals d'un mal constitutiu de delictes

Article 157. Altres amenaces condicionals
Article 158. Xantatge
Article 159. Amenaces no condicionals
Article 160. Tipus agreujats
Article 161. Circumstància agreujant
Títol VII. Delictes contra la llibertat sexual
Capítol primer. Agressions sexuals
Article 162. Agressió sexual
Article 163. Agressió sexual constitutiva de violació
Article 164. Agressions qualificades
Article 165. Assetjament sexual
Article 166. Difusió no consentida de material íntim o manipulats
Capítol segon. Delictes relatius a la prostitució i a altres formes d'explotació sexual
Article 167. Establiment de prostitució
Article 168. Afavoriment de la prostitució
Article 169. Proxenetisme
Article 170. Tipus qualificat per lucre
Article 171. Actes sexuals amb menors o persones amb discapacitat prostituïdes
Article 172. Concepte de prostitució i de prostitució infantil
Article 173. Afavoriment de la prestació de serveis sexuals en l'entorn digital
Article 174. Tipus qualificat
Article 175. Actes sexuals en l'entorn digital amb menors o persones amb discapacitat
Capítol tercer. Delictes relatius a la pornografia i les conductes de provocació sexual
Article 176. Utilització de menors i persones amb discapacitat per a la pornografia
Article 177. Exhibicionisme
Article 178. Difusió de pornografia en relació amb menors d'edat o amb una persona amb discapacitat
Article 179. Tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual
Article 180. Ús de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació
Capítol quart. Disposicions comunes
Article 181. Circumstàncies especials modificatives de la responsabilitat
Article 182. Penes privatives de drets
Article 183. Clàusula de concurs
Article 184. Conseqüències accessòries
Títol VIII. Delictes contra les relacions familiars
Capítol primer. Delictes contra les institucions protectores dels menors i persones amb discapacitat
Article 185. Sostracció de menors
Article 186. Inducció a abandonar la llar familiar
Article 187. Tràfic d'infants per alterar-ne la filiació
Article 188. Grup organitzat
Article 189. Penes d'inhabilitació i conseqüències accessòries
Capítol segon. Delictes comesos en l'exercici de les funcions de protecció
Article 190. Abandó de menors i persones amb discapacitat
Article 191. Omissió del deure d'assistència en cas de necessitat
Article 192. Utilització de menors o persones amb discapacitat per a la mendicitat
Article 193. Penes d'inhabilitació
Capítol tercer. Bigàmia i matrimoni no consentit
Article 194. Bigàmia
Article 195. Matrimoni no consentit
Títol IX. Delictes contra l'honor
Article 196. Calúmia
Article 197. Difamació

Article 198. Injúria
Article 199. Concepte de publicitat
Article 200. Responsabilitat civil solidària
Article 201. Tipus qualificat
Article 202. Retractació
Article 203. Publicació de la sentència
Article 204. Perseguibilitat
Article 205. Calúmnia i difamació en judici
Article 206. Perdó
Títol X. Delictes contra la intimitat i la inviolabilitat de domicili
Capítol primer. Descobriment i revelació de secrets
Article 207. Descobriment de secrets
Article 208. Escoltes il·legals i conductes afins
Article 209. Obtenció o ús il·lícit de dades personals automatitzades
Article 210. Qualificació per la revelació
Article 211. Dades especialment protegides
Article 212. Qualificació per organització
Article 213. Delicte de revelació
Article 214. Qualificació per a funcionari o autoritat
Article 215. Violació de secrets en l'àmbit laboral
Article 216. Violació del secret professional
Article 217. Continuació de l'obligació de secret
Article 218. Qualificació per la revelació
Article 219. Règim de perseguibilitat
Capítol segon. Violació de domicili o establiment
Article 220. Violació de domicili
Article 221. Violació de determinats domicilis o establiments
Article 222. Qualificació per al funcionari o autoritat
Títol XI. Delictes contra el patrimoni
Capítol primer. Delictes patrimonials d'apoderament
Article 223. Furt
Article 224. Furt qualificat
Article 225. Furt amb força en les coses o en casa habitada
Article 226. Concepte de claus falses
Article 227. Concepte de casa habitada
Article 228. Robatori
Article 229. Robatori qualificat
Article 230. Furt d'ús de vehicles
Article 231. Furt impropï
Article 232. Tipus qualificats
Capítol segon. Extorsió
Article 233. Extorsió
Capítol tercer. Defraudacions
Article 234. Estafa
Article 235. Estafa qualificada
Article 236. Estafa informàtica
Article 237. Estafes privilegiades
Article 238. Defraudacions en l'ús de fluids o sistemes de telecomunicació
Article 239. Apropiació indeguda
Article 240. Apropiació privilegiada
Article 241. Administració deslleial
Capítol quart. Receptació

Article 242. Receptació de delictes
Article 243. Receptació habitual de contravencions penals
Article 244. Comissió del fet en un establiment comercial o industrial
Article 245. Disposició comuna
Capítol cinquè. Insolvències punibles
Article 246. Frustració de procediments executius de cobrament
Article 247. Fallida delictiva
Capítol sisè. Danys
Article 248. Concepte de dany
Article 249. Tipus bàsic
Article 250. Tipus privilegiat
Article 251. Atacs contra els sistemes d'informació
Article 252. Temptativa
Capítol setè. Disposicions comunes
Article 253. Excusa absolutòria en cas de parentiu
Títol XII. Delictes contra l'ordre socioeconòmic
Capítol primer. Delictes relatius als concursos i les subhastes públics
Article 254. Concursos i subhastes públics
Capítol segon. Delictes contra la propietat intel·lectual i industrial
Article 255. Delictes contra la propietat intel·lectual
Article 256. Delictes contra els drets de patent o models d'utilitat
Article 257. Delictes contra els drets de marca
Article 258. Disposició comuna
Capítol tercer. Delictes relatius al mercat i als consumidors
Article 259. Descobriment de secret d'empresa
Article 260. Infracció del deure de reserva
Article 261. Revelació de secret d'empresa
Article 262. Qualificació per la revelació
Article 263. Indicacions enganyoses
Article 264. Engany al consumidor
Capítol quart. Delictes contra l'activitat mercantil de les empreses
Article 265. Falsejament de comptes socials
Article 266. Abús de posició dominant
Article 267. Administració deslleial d'una empresa
Article 268. Corrupció privada
Article 269. Empresa fictícia
Article 270. Ús fraudulent de targeta de crèdit
Capítol cinquè. Delictes contra la seguretat social
Article 271. Defraudació a la Caixa Andorrana de Seguretat Social
Capítol sisè. Delictes de contraban
Article 272. Delicte de contraban
Capítol setè. Delictes contra el sistema bancari i financer
Article 273. Activitat bancària o financera il·legals
Article 274. Préstec usurari
Article 275. Ús d'informació privilegiada i comunicació il·lícita d'informació privilegiada
Article 276. Manipulació de mercat
Capítol vuitè. Delictes fiscals
Article 277. Delicte fiscal
Article 278. Delicte fiscal agreujat
Article 279. Reducció de pena de delicte fiscal
Títol XIII. Delictes contra els drets dels treballadors
Article 280. Condicions degradants o perilloses de treball

- Article 281. Condicions abusives de treball
- Article 282. Omissió de mesures de seguretat en el treball
- Article 283. Tràfic d'immigrants clandestins
- Títol XIV. Delictes contra la seguretat col·lectiva
- Capítol primer. L'energia nuclear i els grans estralls
- Article 284. Possessió il·lícita
- Article 285. Transport i dipòsit il·lícits
- Article 286. Exposició a radiacions
- Article 287. Pertorbació d'establiments, instal·lacions o serveis
- Article 288. Pèrdua per imprudència
- Article 289. Propagació de radiacions per imprudència
- Capítol segon. Estralls i delictes de risc catastròfic
- Article 290. Estralls
- Article 291. Estralls per imprudència
- Article 292. Col·locació o enviament d'explosius
- Article 293. Infracció de normes de seguretat amb perill concret per a les persones
- Capítol tercer. Tinença, tràfic i dipòsit d'armes, municions o explosius
- Article 294. Tinença i port il·legal d'armes
- Article 295. Tràfic i dipòsit d'armes de foc
- Article 296. Tràfic i dipòsit d'armes de guerra
- Article 297. Tràfic i dipòsit d'armes químiques o biològiques
- Article 298. Tràfic i dipòsit d'aparells explosius i incendiàris
- Article 299. Tipus agreujat
- Capítol quart. Delictes contra la seguretat del trànsit
- Article 300. Conducció sota l'efecte de drogues
- Article 301. Refús de sotmetre's a la prova
- Article 302. Conducció temerària
- Article 303. Alteració de la seguretat en el trànsit
- Article 304. Comís del vehicle
- Títol XV. Delictes contra la salut pública
- Capítol primer. Delictes contra la salut dels consumidors
- Article 305. Elaboració i tràfic de substàncies nocives
- Article 306. Responsabilitat penal pel producte
- Article 307. Delictes alimentaris
- Article 308. Delictes farmacològics
- Article 309. Delictes relacionats amb l'engreixament de bestiar
- Article 310. Tipus agreujat
- Article 311. Enverinament d'aigües o substàncies alimentàries
- Article 312. Mesures cautelars
- Article 313. Imprudència punible
- Capítol segon. Delictes relatius al tràfic il·legal de drogues tòxiques i venda de begudes alcohòliques a menors d'edat
- Article 314. Concepte de droga tòxica
- Article 315. Tipus bàsic
- Article 316. Tipus qualificat
- Article 317. Tipus privilegiats
- Article 318. Precursors
- Article 319. Comís
- Article 320. Concepte de beguda alcohòlica
- Article 321. Venda d'alcohol a menors d'edat
- Article 322. Reduccions de pena de política criminal
- Article 323. Determinació de la quantia de la pena de multa

Capítol tercer. Delictes contra la salut dels esportistes

Article 324. Concepte de substància o mètode

Article 325. Concepte d'esportista

Article 326. Delicte de dopatge de tipus bàsic

Article 327. Delicte de dopatge de tipus qualificat

Article 328. Comís

Títol XVI. Delictes contra el medi ambient

Capítol primer. Delictes contra el medi ambient i els recursos naturals

Article 329. Contaminació ambiental

Article 330. Tipus qualificat

Article 331. Dany a un espai natural protegit

Article 332. Imprudència

Article 333. Responsabilitat penal de l'autoritat o el funcionari

Capítol segon. Delictes relatius a la flora i la fauna

Article 334. Tràfic de flora protegida

Article 335. Destrucció o alteració d'hàbitat

Article 336. Caça, pesca i tràfic d'espècies amenaçades o protegides

Article 337. Maltractament dels animals

Article 338. Pena complementària i conseqüència accessòria

Capítol tercer. Incendis forestals

Article 339. Incendi forestal

Article 340. Tipus qualificat

Article 341. Imprudència

Article 342. Temptativa i desistiment

Article 343. Conseqüències accessòries

Article 344. Risc d'incendi forestal

Capítol quart. Disposicions comunes

Article 345. Espai natural protegit

Article 346. Reparació i mesures cautelars

Article 347. Atenuant de reparació

Títol XVII. Delictes contra l'ordenació del territori i contra el patrimoni històric

Article 348. Delicte urbanístic

Article 349. Danys a béns d'interès especial

Article 350. Tràfic de béns d'interès cultural

Article 351. Responsabilitat del funcionari

Article 352. Omissió imprudent de deures de conservació

Article 353. Impediments a la recerca

Títol XVIII. Delictes contra la Constitució

Capítol primer. Atemptat violent contra l'Estat de dret

Article 354. Concepte d'atemptat violent contra l'Estat de dret

Article 355. Persones responsables

Article 356. Temptativa i actes preparatoris

Article 357. Omissió d'impedir l'atemptat contra l'Estat de dret

Article 358. Dispensa o atenuació de pena

Capítol segon. Delictes contra les institucions

Article 359. Delicte contra la vida dels coprínceps

Article 360. Atemptats a la integritat o a la llibertat dels coprínceps

Article 361. Calúmnies, difamacions i injúries contra els coprínceps

Article 362. Atemptat a la residència

Article 363. Coacció d'òrgans constitucionals

Article 364. Pertorbació del Consell General

Article 365. Atemptats contra la immunitat dels consellers generals i els membres del Govern

Article 366. Delictes contra el prestigi de les institucions

Capítol tercer. Delictes electorals

Article 367. Coacció a l'elector

Article 368. Atemptat al secret de vot

Article 369. Engany a l'elector

Article 370. Pertorbació d'eleccions

Article 371. Fraus electorals

Article 372. Disposició comuna

Article 373. Obstaculització de la campanya electoral

Article 374. Inscripció fraudulenta en el cens

Capítol quart. Delictes contra la divisió de poders i els deures de cooperació

Article 375. Atemptats contra la divisió de poders

Article 376. Altres atemptats

Article 377. Incompliment de resolucions judicials

Article 378. Delicte de denegació de cooperació

Capítol cinquè. Delictes de discriminació

Article 379. Discriminació

Article 380. Actes preparatoris punibles

Article 381. Delicte d'ofensa a un grup

Article 382. Delicte contra els sentiments envers els difunts

Capítol sisè. Delictes contra l'exercici dels drets fonamentals

Article 383. Delicte contra l'exercici del dret de reunió i manifestació

Article 384. Delicte contra la llibertat d'expressió i informació

Article 385. Impediment de l'exercici dels drets fonamentals

Capítol setè. Delictes contra les garanties dels drets fonamentals

Secció primera. Delictes contra les garanties del dret a la llibertat individual

Article 386. Detenció o retenció il·legal

Article 387. Incomunicació il·legal

Article 388. Violació del dret a l'assistència lletrada

Article 389. Abusos comesos per funcionaris en l'àmbit penitenciari

Secció segona. Delictes comesos per funcionaris públics contra la inviolabilitat domiciliària i les altres garanties del dret a la intimitat

Article 390. Delicte contra la inviolabilitat domiciliària

Article 391. Delicte contra la inviolabilitat de la correspondència

Article 392. Escoltes il·legals

Títol XIX. Delictes contra l'ordre públic

Capítol primer. Sedició

Article 393. Concepte de sedició

Article 394. Persones responsables

Article 395. Atenuació facultativa

Article 396. Temptativa i actes preparatoris

Capítol segon. Delictes de desordres públics

Article 397. Desordres públics

Article 398. Manifestacions il·lícites

Article 399. Desordres especials

Article 400. Alteracions de serveis i subministraments

Capítol tercer. Associacions il·lícites

Article 401. Concepte d'associació il·lícita

Article 402. Penes per als membres d'associacions il·lícites

Article 403. Altres conseqüències del delicte

Capítol quart. Delictes de terrorisme

Article 404. Definició de terrorisme

Article 405. Penalitat
Article 406. Altres infraccions amb finalitat terrorista
Article 407. Pertinença a grup terrorista
Article 408. Col·laboració amb terrorista
Article 409. Finançament del terrorisme
Article 410. Conseqüències accessòries
Article 411. Rellevància del penediment
Títol XX. Delictes contra la pau i la independència del Principat
Article 412. Atemptat contra la independència del Principat
Article 413. Provocació de la guerra
Article 414. Atemptat contra la neutralitat
Article 415. Traïció
Títol XXI. Delictes contra la funció pública
Capítol primer. Prevaricació en la funció pública
Article 416. Prevaricació d'autoritat o funcionari
Article 417. Nomenament il·legal
Capítol segon. Infidelitat en la custòdia de documents i violació de secret
Article 418. Sostracció de documents
Article 419. Destrucció o inutilització de segells o altres mesures adoptades per restringir l'accés a un document
Article 420. Accés il·lícit a documents
Article 421. Revelació de secrets
Capítol tercer. Concussió i exaccions il·legals
Article 422. Concussió
Article 423. Exaccions il·legals
Capítol quart. Corrupció i tràfic d'influències
Article 424. Corrupció
Article 425. Tipus agreujat
Article 426. Altres subjectes de la corrupció
Article 427. Corrupció judicial
Article 428. Tipus agreujat
Article 429. Tipus privilegiat
Article 430. Altres subjectes de la corrupció
Article 431. Tràfic d'influències
Article 432. Altres subjectes del tràfic d'influències
Article 433. Conseqüències accessòries
Capítol cinquè. Finançament il·legal de partits polítics
Article 434. Finançament il·legal de partits polítics
Capítol sisè. Malbaratament de cabals públics
Article 435. Sostracció de béns públics
Article 436. Administració deslleial del patrimoni públic
Article 437. Utilització temporal de béns públics
Capítol setè. Altres abusos en l'exercici de la funció pública
Article 438. Intromissió d'interessos privats en la funció pública
Article 439. Negociacions prohibides
Article 440. Abús d'informació privilegiada per part d'una autoritat o un funcionari
Article 441. Ús d'informació privilegiada per part d'un particular
Capítol vuitè. Matrimoni il·legal
Article 442. Celebració de matrimoni il·legal
Capítol novè. Atemptats contra els funcionaris i usurpació de funcions públiques
Article 443. Obstaculització de funcions públiques
Article 444. Resistència i desobediència

Article 445. Obstaculització de l'execució de resolucions administratives
Article 446. Usurpació de funcions públiques
Títol XXII. Delictes contra l'Administració de justícia
Capítol primer. Prevaricació judicial
Article 447. Prevaricació de batlle, magistrat o àrbitre
Article 448. Imprudència o ignorància
Article 449. Denegació de justícia
Article 450. Dilacions indegudes
Capítol segon. Omissió del deure d'impedir delictes o de perseguir-los
Article 451. Omissió del deure d'impedir delictes
Article 452. Omissió del deure de persecució de delictes
Capítol tercer. Encobriment
Article 453. Encobriment
Article 454. Penalitat i excusa absolutòria
Article 455. Disposició comuna
Capítol quart. Delictes de blanqueig de diners o valors
Article 456. Blanqueig de diners o valors
Article 457. Tipus qualificat
Article 458. Conseqüències accessòries
Article 459. Aplicació de la llei penal
Article 460. Reduccions punitives de política criminal
Capítol cinquè. Realització arbitrària del propi dret
Article 461. Realització arbitrària del propi dret
Capítol sisè. Acusació i denúncia falses i simulació de delictes
Article 462. Falsa denúncia o acusació
Article 463. Simulació de delictes
Article 464. Disposició comuna
Capítol setè. Testimoniatge, dictamen i traducció falsos
Article 465. Testimoniatge fals
Article 466. Perits i intèrprets
Article 467. Reducció de pena per parentiu
Article 468. Exempcions i reduccions punitives de política criminal
Capítol vuitè. Obstrucció a la justícia i deslleialtat professional i processal
Article 469. Absència a la vista en procés penal
Article 470. Protecció dels intervinents en el procés
Article 471. Retenció de mitjans de prova
Article 472. Revelació de secret
Article 473. Obstaculització d'execució de resolucions judicials o d'actes d'execució
Capítol novè. Crebantament i ajut a l'evasió
Article 474. Crebantament de condemna, presó provisional o detenció
Article 475. Ajut a l'evasió
Títol XXIII. Delictes contra la seguretat en el tràfic jurídic
Capítol primer. Falsedat de moneda i efectes timbrats
Secció primera. Falsedat de moneda
Article 476. Concepte de moneda
Article 477. Creació i posada en circulació de moneda inautèntica
Article 478. Actes preparatoris punibles
Secció segona. Falsedat d'efectes timbrats
Article 479. Concepte d'efecte timbrat
Article 480. Creació i posada en circulació d'efectes timbrats inautèntics
Capítol segon. Falsedat de documents, d'enregistraments tècnics i de dades informàtiques
Secció primera. Falsedat de document

- Article 481. Creació, ús i comercialització de document inautèntic
Article 482. Creació, ús i comercialització de document inautèntic per un funcionari
Article 483. Creació, ús i comercialització de document inveraç per un funcionari
Article 484. Creació mediata, ús i comercialització de document inveraç per particular
Article 485. Temptativa
Article 486. Creació, ús i comercialització de certificats inveraços
Article 487. Supressió de document
Secció segona. Falsedat d'enregistraments tècnics
Article 488. Concepte d'enregistrament tècnic
Article 489. Creació o alteració d'enregistrament tècnic
Article 490. Ús d'enregistrament tècnic inautèntic o alterat
Article 491. Supressió d'enregistrament tècnic
Secció tercera. Falsedat de dades informàtiques i falsedats relatives a certificacions taxacions i traçabilitat de béns d'alt valor
Article 492. Creació o alteració de dades informàtiques
Article 493. Falsedat informàtica
Article 494. Ús de dades informàtiques falses o alterades
Article 495. Falsedats relatives a certificacions, taxacions i traçabilitat de béns d'alt valor
Capítol tercer. Falsedats personals
Article 496. Usurpació de la identitat
Article 497. Intrusisme
Títol XXIV. Delictes contra la comunitat internacional
Capítol primer. Delictes contra el dret de gentes
Article 498. Homicidi de cap d'Estat
Article 499. Atemptats contra la integritat o contra la llibertat dels representants estrangers
Article 500. Calúmnies, difamacions i injúries contra caps d'Estat estrangers
Article 501. Atemptat a la residència de cap d'Estat
Article 502. Violació de la immunitat
Article 503. Segrest de nau, plataforma fixa o aeronau
Capítol segon. Genocidi
Article 504. Genocidi
Article 505. Apologia del genocidi
Article 506. Negació del genocidi
Capítol tercer. Delictes contra la humanitat
Article 507. Tipus bàsic
Article 508. Penes
Article 509. Tipus qualificat
Article 510. Delicte comès per autoritat
Article 511. Delicte comès per un superior
Article 512. Altres mancaments
Article 513. Estat de necessitat
Article 514. Apologia dels delictes contra la humanitat
Article 515. Negació dels delictes contra la humanitat
Capítol quart. Crims de guerra i d'agressió
Article 516. Mitjans prohibits
Article 517. Pràctiques prohibides
Article 518. Altres delictes
Article 519. Delictes relatius a institucions socials, sociosanitàries o sanitàries i a signes distintius
Article 520. Atacs a béns especials
Article 521. Tipus qualificat
Article 522. Delicte comès per una autoritat
Article 523. Delicte comès per un superior

Article 524. Altres mancaments
Article 525. Persones protegides
Article 526. Apologia dels crims de guerra i agressió
Article 527. Negació dels crims de guerra i agressió
Llibre tercer. Contravencions penals
Títol I. Contravencions penals contra les persones
Article 528. Maltractament i lesions doloses
Article 529. Lesions per imprudència
Article 530. Coaccions i amenaces lleus
Article 531. Difamació lleu
Article 532. Condicions d'allotjament abusives
Títol II. Contravencions penals contra el patrimoni
Article 533. Furt
Article 534. Defraudacions
Article 535. Receptació no habitual de contravencions penals
Article 536. Danys
Article 537. Violació de propietat privada
Article 538. Excusa absolutòria de parentiu
Títol III. Contravencions penals contra els interessos generals
Article 539. Dany a un espai natural protegit
Article 540. Atemptats contra flora protegida
Article 541. Incendi per imprudència
Article 542. Danys per imprudència a béns d'interès especial
Article 543. Impediments per imprudència a la recerca
Article 544. Defraudació a la Caixa Andorrana de Seguretat Social
Article 545. Consum individual, possessió, cultiu o introducció de droga tòxica per al consum propi
Article 546. Cessió d'alcohol a menors de 18 anys
Article 547. Consum en local públic i consum en grup
Article 548. Abandó de xeringues o objectes perillosos
Article 549. Omissió de control d'animals perillosos
Article 550. Exhibicionisme
Article 551. Alteració de l'ordre públic
Article 552. Omissió de denúncia
Article 553. Falsa alarma
Article 554. Resistència i desobediència lleu
Article 555. Incompliment del deure de col·laboració
Article 556. Abús de part
Article 557. Expedició de moneda falsa
Article 558. Falsedats personals
Article 559. Jocs il·legals
Article 560. Perseguibilitat
Disposició addicional. Taula d'equivalències
Disposició transitòria primera. Normes més favorables
Disposició transitòria segona. Modificacions introduïdes per la Llei per a l'aplicació efectiva del dret a la igualtat de tracte i d'oportunitats i a la no discriminació entre dones i homes
Disposició transitòria tercera. Regles específiques per a determinades penes d'arrest i conseqüències accessòries
Disposició derogatòria única.
Disposició final primera. Modificació de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998.
Disposició final segona. Modificació de la Llei 32/2021, del 22 de novembre, de text consolidat de cooperació judicial internacional en matèria penal

Disposició final tercera. Modificació de la Llei 31/2021, del 22 de novembre, de text consolidat qualificada de seguretat pública

Disposició final quarta. Textos consolidats

Disposició final cinquena. Entrada en vigor

Annex 1. Taula d'equivalències entre les disposicions de la Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi penal i les d'aquesta Llei

Annex 2. Taula d'equivalències a l'efecte de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998.

Exposició de motius

I. Antecedents i justificació de la modificació

El Codi penal del Principat d'Andorra, aprovat el dia 21 de febrer del 2005 i que va entrar en vigor el 23 de setembre del mateix any, va significar la codificació integral del dret penal andorrà d'acord amb els valors i principis proclamats per la Constitució. Amb l'aprovació d'aquest text es va culminar el procés d'adequació de l'ordenament penal a l'estat social i democràtic de dret, i es va reforçar la seguretat jurídica, el principi de legalitat criminal i la protecció efectiva de l'*status libertatis* del ciutadà.

El Codi penal del 2005 es va concebre com un corpus normatiu sistemàtic i estable, fidel a la tradició codificadora, que va consolidar definitivament la vigència material dels principis de legalitat criminal i de seguretat jurídica en el dret penal andorrà.

Des que va entrar en vigor, el Codi penal ha estat objecte de nombroses reformes, dirigides majoritàriament a adequar-lo davant la ratificació i l'entrada en vigor de certs tractats internacionals que Andorra havia signat, i a la introducció de les recomanacions d'organismes internacionals dels quals Andorra és part, especialment del Consell d'Europa.

Ara bé, el temps transcorregut d'ençà que es va promulgar i l'experiència derivada de la seva aplicació pràctica han posat en relleu certes mancances tècniques i materials, fruit de l'evolució social, tecnològica i normativa, així com dels compromisos internacionals assumits pel Principat d'Andorra. En efecte, les transformacions socials i tecnològiques, la complexitat creixent de la delinqüència organitzada i econòmica, i les noves formes de criminalitat digital i transnacional exigeixen una actualització de l'ordenament jurídic en matèria penal per garantir una resposta adequada, proporcional i coherent.

Totes aquestes consideracions justifiquen aquesta modificació, que respon tant a exigències internes de seguretat jurídica com a compromisos internacionals derivats dels convenis internacionals dels quals el Principat d'Andorra és part o voldria ser part. En aquest sentit, si bé es tracta d'una modificació parcial, el seu abast i la necessitat de fomentar la seguretat jurídica aconsellen aprovar un nou text legal que incorpori totes les modificacions introduïdes fins ara a la norma penal.

Més enllà d'això, de manera més precisa, els objectius principals d'aquesta modificació són els següents:

1. Establir la responsabilitat penal de les persones jurídiques per a determinats delictes d'especial gravetat, com ara el tràfic d'éssers humans, la corrupció, el blanqueig de diners i els delictes mediambientals, els de terrorisme i els de finançament del terrorisme, entre altres.

Aquesta mesura pretén evitar espais d'impunitat i garantir l'efectivitat del sistema penal davant conductes organitzades o empresarials. La responsabilitat de les persones jurídiques s'articula amb caràcter finalista i proporcional, com a complement –i no com a substitut– de la responsabilitat individual de les persones físiques. En aquest sentit, la configuració de la responsabilitat penal de les persones jurídiques, segons com està prevista en aquest Codi, representa una eina de prevenció i de dissuasió, atès que la previsió de sancions penals actua com un fort element dissuasiu contra la comissió de delictes per part de les empreses i altres entitats amb personalitat jurídica pròpia. Això incentiva les organitzacions a implementar polítiques de compliment normatiu i a mantenir estàndards ètics elevats. Igualment, aquest règim protegeix els drets dels consumidors, dels treballadors i d'altres parts interessades, i incentiva que les empreses operin dins dels límits legals i ètics. Addicionalment, en preveure sancions penals

consistents en multes, es contribueix a la reparació del dany causat per les activitats il·lícites de les empreses. Això ajuda a restablir la confiança pública i a compensar les víctimes. En definitiva, la imputació penal a persones jurídiques permet superar les limitacions de responsabilitzar únicament persones físiques, i assegura que les empreses i altres entitats responguin pels seus actes i implementin programes de compliment normatiu efectius.

Així mateix, la incorporació d'aquest tipus de responsabilitat alinea l'ordenament andorrà amb els estàndards del dret comparat europeu i les recomanacions del GRECO, del Grup d'Acció Financera (GAFI), del Comitè Moneyval i de l'Organització de les Nacions Unides.

2. Reforçar la lluita contra la corrupció en totes les formes, amb la tipificació de la corrupció privada i de la temptativa en els delictes de corrupció, tràfic d'influències i malbaratament de cabals públics, amb l'objectiu de poder signar i ratificar el Conveni de les Nacions Unides contra la corrupció, adoptat a Mérida (Mèxic) el 31 d'octubre del 2003, el qual constitueix l'estàndard de referència en la lluita integral contra la corrupció.

Tot i que tradicionalment la corrupció s'ha associat al sector públic, la corrupció privada també té un impacte profund en l'economia i en la competència justa entre empreses. Tipificar-la és essencial per protegir el mercat i la competència, fomentar la responsabilitat empresarial, assegurar una resposta integral davant el fenomen de la corrupció, que sovint travessa les fronteres entre l'àmbit públic i el privat, i alinear l'ordenament jurídic andorrà amb els estàndards internacionals en la matèria.

A banda d'això, la tipificació de la temptativa en els delictes de corrupció, segons ho preveu el Conveni de Mèrida, incideix en la prevenció i en l'efectivitat de la norma penal, de manera que l'Estat pot actuar per sancionar conductes que ja posen en perill la integritat del sistema jurídic intern, encara que no s'hagi arribat a produir el resultat final.

A més, en els delictes de corrupció els béns jurídics protegits són la probitat i imparcialitat de l'Administració pública, així com la confiança ciutadana en les institucions. Aquests valors poden veure's afectats des del moment en què algú intenta corrompre un funcionari o preparar un acte corrupte. Per tant, sancionar la temptativa protegeix de manera anticipada aquests béns jurídics essencials.

Incloure la temptativa dins la regulació penal envia un missatge clar de rebuig absolut a qualsevol forma d'intent de corrupció, cosa que contribueix a reforçar la cultura d'integritat i a consolidar un entorn jurídic coherent amb els estàndards internacionals.

Així mateix, conjuntament amb la tipificació de la corrupció privada, es tipifica la corrupció en l'àmbit esportiu, fet que, a més de protegir els valors de l'esport, permet evitar danys a les entitats esportives.

3. Reforçar la protecció de les víctimes de tràfic d'éssers humans, mitjançant la introducció del principi d'irrellevància del consentiment de la víctima en els delictes de tràfic amb finalitat d'extracció d'òrgans, de treball o serveis forçats, d'esclavatge o d'explotació sexual. Aquesta previsió, d'acord amb el tercer informe del GRETA, reforça la consideració de les víctimes com a subjectes de drets i garanteix una persecució eficaç de les xarxes d'explotació.

Així mateix, es tipifica el tràfic d'éssers humans per fer activitats criminals i per celebrar matrimonis no consentits, per abastar totes les formes d'explotació humana.

4. Reforçar la protecció de la llibertat i indemnitat sexual, especialment de les persones menors d'edat, mitjançant l'adequació del règim del consentiment sexual i l'actualització dels tipus penals existents. En aquest sentit, s'eleva l'edat de consentiment sexual fins als setze anys, establint-se un llindar clar i reforçat de protecció.

Així doncs, augmentar l'edat de consentiment és una mesura de prevenció i protecció davant possibles situacions d'abús o manipulació. Molts casos d'abús sexual impliquen una relació asimètrica de poder o dependència –com pot ser entre una persona adulta i un menor–, en què el consentiment pot estar viciat per la pressió, la manipulació o la manca de maduresa. Fixar l'edat mínima en setze anys redueix el

marge per a l'aprofitament d'aquestes situacions i facilita l'actuació de les autoritats judicials en la persecució d'aquests delictes.

No obstant això, es preveuen excepcions basades en criteris de proporcionalitat per a relacions entre menors d'edat de catorze anys o més, i sempre que la diferència d'edat amb l'altra part no excedeixi de tres anys.

Aquesta regulació permet conciliar la protecció reforçada dels menors amb el respecte a la seva autonomia progressiva.

5. Adaptar el dret penal als nous riscos tecnològics i a la realitat digital. En particular, s'introdueix una regulació específica en relació amb l'afavoriment de la prestació de serveis sexuals en l'entorn digital, atenent les peculiaritats d'aquestes conductes i permetent perseguir les formes modernes d'explotació sexual desenvolupades a través de plataformes digitals.

Tot i la seva configuració com a tipus autònom, la resposta penal s'equipara a la prevista per als delictes de prostitució, atès que es tracta d'una forma clara d'explotació sexual. Així mateix, s'incorporen tipus agreujats i un tipus específic per al consumidor en determinats supòsits, per coherència amb la política criminal existent en matèria de prostitució.

Igualment, es reforça la regulació de la pornografia infantil, incloent-hi expressament la nuesa total o parcial amb finalitat sexual i establint criteris per determinar quan una persona aparenta ser menor d'edat, atenent el seu aspecte extern i el context. Així mateix, es preveu una exclusió de punibilitat en supòsits de possessió de material íntim en contextos de relacions consentides entre joves, d'acord amb criteris de proporcionalitat.

Igualment, s'incorpora la pornografia infantil simulada o aparent, i es tipifiquen formes agreujades de coaccions i amenaces comeses mitjançant tecnologies de la informació i comunicació, així com la provocació i la conspiració en aquests delictes.

6. Introduir modificacions puntuals en altres àmbits, com ara en relació amb l'ampliació del tipus relatiu al maltractament domèstic i del referent al contraban, la tipificació de la injúria a professionals sanitaris o de seguretat privada, la persecució dels matrimonis simulats per obtenir drets de residència o nacionalitat, i l'adequació del concepte de dades especialment protegides a la normativa de protecció de dades personals.

També s'amplia el tipus penal relatiu al tràfic d'immigrants clandestins, per adaptar-lo al Protocol contra el tràfic il·lícit de migrants per terra, mar i aire, complementari de la Convenció de les Nacions Unides contra la delinqüència organitzada transnacional.

Adicionalment, es reforça la protecció del dret a l'honor mitjançant la introducció d'un tipus qualificat aplicable als delictes de calúmnia, difamació i injúria quan es cometin mitjançant la manipulació d'imatges, vídeos o materials amb aparença de realitat.

Així mateix, s'introdueixen modificacions en delictes com l'administració deslleial, per incloure conductes vinculades a conflictes d'interessos i deslleialtat empresarial.

En connexió amb les modificacions introduïdes en el Codi de procediment penal, s'ha de destacar el desenvolupament de la regulació de l'Oficina de Gestió d'Actius, com a òrgan especialitzat en la conservació, administració, gestió i posada en valor, així com en la realització dels béns embargats, segrestats o comissats en el marc del procediment penal. Aquesta regulació respon a la necessitat de dotar el sistema d'un instrument eficaç i professionalitzat de gestió d'actius, en línia amb les exigències formulades pel MONEYVAL i amb els estàndards europeus derivats de la Directiva 2014/42/UE del Parlament Europeu i del Consell de 3 d'abril de 2014 sobre l'embargament i el comís dels instruments i del producte del delictes a la Unió Europea. Es preveuen també mecanismes de gestió eficient, com, per exemple, l'obligació de portar un inventari actualitzat dels fons, el control judicial de les decisions adoptades en determinats supòsits, així com la incorporació de perfils tècnics especialitzats en matèria jurídica i financera, amb la finalitat de garantir la preservació del valor dels actius i l'efectivitat de les mesures de comís.

II. Principis rectors i estructura del nou Codi penal

El nou text que ara s'aprova no altera l'arquitectura essencial del Codi penal en vigor, sinó que la reforça i actualitza, per tal d'adaptar-la a les exigències del dret penal contemporani, als compromisos internacionals assumits per Andorra i a les noves realitats socials, tecnològiques i econòmiques.

Així, el títol preliminar continua exercint la funció de pòrtic del sistema penal andorrà, establint els principis generals d'aplicació i interpretació de la llei penal, en particular la vigència del principi de legalitat penal amb totes les seves garanties: la garantia criminal, que exigeix la taxativitat i la certesa en la descripció de les conductes delictives; la garantia penal, que imposa la previsió legal de les penes aplicables, i la garantia d'execució, que assegura la subjecció de l'execució de penes i mesures de seguretat al marc legal establert.

El títol preliminar reitera també la prohibició de l'analogia i de la doble sanció pel mateix fet, i incorpora les normes relatives a l'aplicació de la llei penal en el temps i en l'espai, incloent-hi els criteris de territorialitat, personalitat activa i passiva i el principi de comunitat internacional d'interessos, que permeten atribuir competència als tribunals andorrans en determinats supòsits de delictes comesos fora del territori nacional.

El nou Codi penal reafirma igualment el principi de culpabilitat o d'imputació subjectiva, que exclou tota forma de responsabilitat objectiva i exigeix que la resposta penal s'adeqüi a la culpabilitat individual pel fet, ja sigui per dol o per imprudència. En matèria de mesures de seguretat, es manté la seva fonamentació en la perillositat criminal i en la necessitat d'una postdelictivitat efectiva, preservant la seva naturalesa de reacció subsidiària i garantista.

El model estructural del Codi es manté fidel a la sistemàtica establerta en el text del 2005. D'aquesta manera, el Codi continua organitzant les contravencions penals en un llibre específic, mentre que els delictes majors i menors es troben integrats dins d'un únic sistema coherent, en què el criteri diferenciador és la intensitat de la pena imposable.

Aquesta opció sistemàtica respon a la voluntat d'oferir un dret penal ordenat, comprensible i previsible, evitant una casuística excessiva i afavorint una interpretació harmònica del conjunt del text. La classificació de les infraccions s'articula, doncs, d'acord amb la jerarquia axiològica de béns jurídics que emana de la Constitució, situant en primer terme els delictes contra els béns individuals fonamentals –com la vida, la integritat, la llibertat o la dignitat–, i en un segon nivell els delictes contra interessos col·lectius, estatals o internacionals.

En coherència amb aquest plantejament, el Codi penal continua estructurant-se en dos grans parts:

La part general, que comprèn el títol preliminar i els títols següents dedicats a la definició de la infracció penal, al sistema de sancions i a la responsabilitat civil derivada del delicte. Aquesta part fixa les bases dogmàtiques i els principis aplicables a tot el dret penal andorrà, establint les regles generals sobre l'autoria, la participació, les circumstàncies modificatives de la responsabilitat, la temptativa, les causes d'exclusió de la culpabilitat i el règim d'imputabilitat, així com les regles específiques en relació amb la responsabilitat penal de les persones jurídiques. També regula de manera unificada el sistema de penes i mesures de seguretat, així com les regles d'individualització i execució, que garanteixen una aplicació flexible però respectuosa amb els principis de legalitat i proporcionalitat.

La part especial recull el catàleg complet de delictes i contravencions penals, ordenats segons la naturalesa del bé jurídic protegit. Aquesta part conserva la mateixa estructura jeràrquica del Codi vigent i comença pels delictes contra la vida i la integritat física i moral, seguits pels delictes relatius a la genètica i a la reproducció humana i pels delictes contra la llibertat, la llibertat sexual i les relacions familiars, i continua amb els delictes contra la intimitat i la inviolabilitat de domicili, contra el patrimoni, l'ordre socioeconòmic, els drets dels treballadors, la seguretat col·lectiva, la salut pública, el medi ambient, l'ordenació del territori i el patrimoni històric. El text conclou amb els delictes contra la Constitució, l'ordre públic, la funció pública, l'Administració de justícia i la seguretat en el tràfic jurídic i la comunitat internacional, com també amb el llibre específicament dedicat a les contravencions penals, que completen el sistema repressiu d'acord amb la jerarquia de valors establerta per la Constitució del 1993.

Aquesta continuïtat estructural no implica immobilisme, sinó una aposta per l'estabilitat, la seguretat jurídica i la coherència sistèmica. El nou Codi aprofundeix en la funció de garant dels drets fonamentals i en la vocació de dret penal de ciutadania, accessible, modern i respectuós amb la tradició jurídica andorrana.

Amb aquest nou text, el Principat consolida un model penal complet, sistemàtic i constitucionalment orientat, capaç d'oferir una resposta justa, proporcional i racional a les noves formes de criminalitat sense renunciar als valors essencials de l'estat de dret.

Títol preliminar. Garanties penals i aplicació de la llei penal

Article 1. *Garantia criminal*

1. Només constitueixen infracció penal les accions i les omissions previstes expressament com a delictes o contravenció penal per una llei anterior a la comissió d'aquestes accions i omissions.

2. Les mesures de seguretat només poden aplicar-se quan concorren els pressupòsits establerts prèviament per la llei.

Article 2. *Garantia penal*

En cap cas no es pot imposar una pena o una mesura de seguretat que no estigui prevista per una llei anterior a la comissió de la infracció.

Article 3. *Garantia jurisdiccional i d'execució*

1. No pot executar-se cap pena ni cap mesura de seguretat si no és en virtut d'una sentència ferma dictada d'acord amb la llei processal i per l'òrgan jurisdiccional competent.

2. No pot executar-se cap pena ni cap mesura de seguretat en cap altra forma que la prescrita per la llei. L'execució s'ha de fer sota el control del batlle o tribunal competent.

Article 4. *Prohibició de l'analogia*

1. Les lleis penals no són aplicables a supòsits que no s'hi comprenen expressament.

2. En el cas que un batlle o un tribunal tingui coneixement d'alguna acció o omisió que no és penada per la llei i consideri que hauria de ser-ho, s'ha d'abstenir de tot procediment sobre aquesta acció o omisió i s'ha d'adreçar per escrit al Consell Superior de la Justícia exposant raonadament els motius del seu convenciment. El Consell Superior de la Justícia ha de donar compte de la petició al Consell General i al Govern i ha d'emetre el seu parer raonat.

3. Quan de l'aplicació de les normes d'aquest Codi resulti penat un fet que el tribunal consideri que no hauria de ser-ho, o quan la pena aplicable resulti desproporcionada al seu judici, el tribunal s'ha d'adreçar al Consell Superior de la Justícia i exposar allò que cregui convenient sobre la derogació o la modificació de la norma. Això ho ha de fer sense perjudici de l'execució immediata de la sentència, excepte en el cas que hagi adreçat una petició d'indult als coprínceps i aprecii raonadament que el compliment de la pena pot vulnerar el dret a un procés sense dilacions indegudes, o convertir en il·lusòria la finalitat de l'indult. El Consell Superior de la Justícia ha de donar compte de la petició al Consell General i al Govern i ha d'emetre el seu parer raonat.

Article 5. *Principi de culpabilitat*

No es pot imposar cap pena si no concorre dol o imprudència. La pena no pot ultrapassar la mesura de la pròpia culpabilitat pel fet.

Article 6. *Principis aplicables a les mesures de seguretat*

1. Les mesures de seguretat es fonamenten en la perillositat criminal del subjecte, exterioritzada per la comissió d'un fet previst com a delictes.

2. Les mesures de seguretat no poden excedir el límit necessari per prevenir la perillositat del subjecte.

3. Les mesures de seguretat privatives de llibertat no poden tenir més durada que la pena que seria aplicable al delictes comès, si no s'hagués apreciat la circumstància excloent completa o incompleta.

Article 7. *Aplicació de la llei penal en el temps*

1. La llei penal no té efectes retroactius. Això no obstant, tenen efectes retroactius les lleis penals que afavoreixen el reu. En cas de dubte sobre quina és la llei més favorable, ha de ser escoltat el reu.

2. Per determinar la llei aplicable en el temps, les infraccions penals es consideren comeses en el moment en què té lloc l'acció o l'omissió punible, amb independència de quan es produeixi el seu resultat.

3. La pena o la mesura de seguretat deixa de ser executada quan la infracció per la qual va ser imposada ha deixat de ser prevista per la llei com a infracció penal. En aquest cas, s'anul·len d'ofici els antecedents i totes les conseqüències que se'n deriven.

Quan una llei posterior redueix la pena o la mesura de seguretat prevista per a una infracció, el condemnat en aplicació de la llei anterior també es beneficia de la disposició més favorable. El tribunal que ha dictat sentència ha de revisar d'ofici la sentència afectada per la nova llei més favorable.

4. La llei que modifica les regles de prescripció és aplicable retroactivament quan sigui favorable al reu.

Article 8. *Aplicació de la llei penal en l'espai*

1. La llei penal andorrana s'aplica a les infraccions intentades o consumades en el territori del Principat d'Andorra i també a les infraccions connexes o indivisibles que han estat intentades o comeses fora del territori d'Andorra.

La llei penal andorrana s'aplica a les infraccions intentades o consumades a bord de les naus, les plataformes fixes i les aeronaus andorranes i a l'espai aeri andorrà. També s'aplica quan una aeronau aterra en territori andorrà.

2. La llei penal andorrana s'aplica a tota infracció penal intentada o consumada fora del territori del Principat d'Andorra per una persona de nacionalitat andorrana.

3. La llei penal andorrana s'aplica a tota infracció penal intentada o consumada fora del territori del Principat d'Andorra si la víctima és de nacionalitat andorrana.

4. En els supòsits dels apartats 2 i 3 anteriors, la infracció penal només pot ser perseguida si es donen els requisits següents:

- a) Que la infracció tingui caràcter de delictes a l'Estat on ha estat comesa i no hagi prescrit.
- b) Que el responsable no hagi estat absolt, indultat o condemnat per la infracció o, en aquest últim cas, no hagi complert la totalitat de la condemna. En aquest darrer supòsit el compliment de la pena no pot excedir del màxim previst pel mateix delictes en aquest Codi, deduït el temps que s'hagi complert a l'estranger.
- c) Que hi hagi hagut una denúncia o querella del Ministeri Fiscal.

5. La llei penal andorrana s'aplica a tot delictes intentat o consumat fora del territori del Principat d'Andorra contra la Constitució, la seguretat del Principat i les seves institucions o autoritats i als delictes de falsificació de documents, moneda o segells oficials andorranos.

6. Així mateix:

- a) La llei penal andorrana s'aplica a tota infracció penal intentada o consumada fora del territori del Principat d'Andorra quan un conveni internacional atribueixi la competència a la jurisdicció andorrana.
- b) En virtut dels convenis i en relació amb les infraccions que s'esmenten a la lletra *d* següent, la llei penal andorrana s'aplica també a les infraccions penals intentades o consumades fora del territori del Principat d'Andorra per una persona estrangera que hi és resident legal, o quan la víctima és una persona estrangera que hi és resident legal, o per una persona estrangera que hi és o no resident si en la infracció s'hi troba implicat un funcionari o una autoritat andorranos.
- c) En els supòsits establerts als convenis i en relació amb les infraccions que s'esmenten a la lletra *d* següent, els requisits de les lletres *a* i *c* de l'apartat 4 no són aplicables quan el responsable de la infracció és un nacional andorrà, un estranger que és resident legal al Principat d'Andorra, un estranger que no hi

és resident però que es troba a Andorra i no pot ser extradit per raó de la seva nacionalitat, o un estranger que hi és o no resident si en la infracció s'hi troba implicat un funcionari o una autoritat andorrans.

d) Els convenis i les infraccions a què es refereixen les lletres *b.* i *c.* anteriors són els següents:

- i. Conveni del Consell d'Europa sobre la protecció dels infants contra l'explotació i els abusos sexuals, fet a Lanzarote el 25 d'octubre del 2007, relatiu a les infraccions contra la llibertat sexual dels infants.
- ii. Conveni del Consell d'Europa sobre la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica, fet a Istanbul l'11 de maig del 2011, relatiu a les infraccions contra la integritat, la llibertat, la llibertat sexual de les dones i les relacions familiars.
- iii. Conveni penal sobre la corrupció del Consell d'Europa, fet a Estrasburg el 27 de gener de 1999, relatiu a les infraccions de corrupció i tràfic d'influències.

7. Els caps d'Estat estrangers gaudeixen d'immunitat durant la seva presència al territori del Principat d'Andorra per fets comesos durant l'exercici de les seves funcions, excepte pels crims de guerra i els crims contra la humanitat i altres delictes en què així ho prevegi un tractat internacional vigent al Principat d'Andorra.

Els representants diplomàtics estrangers acreditats es beneficien de les immunitats previstes en els tractats internacionals vigents al Principat d'Andorra.

8. La llei penal andorrana s'aplica als delictes intentats o consumats fora del territori del Principat d'Andorra que tenen prevista, d'acord amb la llei andorrana, una pena el límit màxim de la qual sigui superior a sis anys de presó i que poden ser qualificats com a genocidi, tortures, terrorisme, tràfic de drogues, tràfic d'armes, falsificació de moneda, blanqueig de diners i valors, pirateria, apoderament il·lícit d'aeronaus, esclavatge, tràfic d'infants, delictes sexuals contra menors i els altres delictes en què així ho prevegi un tractat internacional vigent al Principat d'Andorra, sempre que el responsable no hagi estat absolt, indultat o condemnat per la infracció o, en aquest últim cas, no hagi complert condemna. Si hagués complert la condemna en part, s'ha de tenir en compte per rebaixar proporcionalment la que li correspongui.

Article 9. *Prohibició de doble sanció. Concurs de lleis*

1. No pot sancionar-se penalment més d'una vegada el mateix fet.
2. En el cas que un fet pugui ser qualificat d'acord amb dos o més normes penals, si no hi ha concurs d'infraccions, són aplicables les regles següents:

Primera: la norma especial s'aplica amb preferència a la general.

Segona: la norma subsidiària s'aplica solament en defecte de la principal, tant si es declara expressament la subsidiarietat com si es dedueix del text de la llei.

Tercera: la norma penal més àmplia o complexa absorbeix les que castigui les infraccions que s'hi consumin.

Quarta: en defecte dels criteris anteriors, la norma penal més greu exclou les que castigui el fet amb una pena menor.

Article 10. *Aplicació*

Les disposicions d'aquest títol s'apliquen a les infraccions penals recollides i penades per les lleis especials. La resta de disposicions d'aquest Codi s'apliquen com a supletòries en el que no preveuen les lleis especials.

Llibre primer. Part general

Títol I. Infracció penal

Capítol primer. Regles generals sobre delictes i contravencions penals

Article 11. *Definició de les infraccions*

Són delictes o contravencions penals les accions i les omissions doloses o imprudents penades per la llei.

Article 12. *Classificació de les infraccions*

1. Les infraccions penals es classifiquen, segons la seva gravetat, en delictes majors, delictes menors i contravencions penals.
2. Són delictes majors els que tenen assenyalada almenys una pena el límit màxim de la qual supera les establertes a l'article 41.
3. Són delictes menors els que tenen assenyalada almenys una pena el límit màxim de la qual supera les establertes a l'article 42.
4. Són contravencions penals les tipificades en el llibre tercer.

Article 13. *Incriminació de la imprudència*

1. Les infraccions previstes a la llei són doloses, llevat de les que són definides expressament com a imprudents.
2. Les accions o les omissions imprudents només es castiguen quan la llei ho disposi expressament.

Article 14. *Error de tipus*

1. L'error invencible sobre un element integrant de la infracció penal exclou la responsabilitat penal. Si l'error, ateses les circumstàncies del fet i les personals de l'autor, és vencible, la infracció ha de ser castigada, sempre que ho permeti aquest Codi, com a imprudent.
2. L'error sobre un fet que qualifiqui la infracció o sobre una circumstància agreujant n'impedeix l'apreciació.

Article 15. *Error de prohibició*

L'error invencible sobre la il·licitud del fet constitutiu de la infracció penal exclou la responsabilitat penal. Si l'error és vencible s'aplica la reducció qualificada de pena prevista en l'article 62.

Article 16. *Grau d'execució del fet il·lícit*

1. Són punibles la infracció consumada i la temptativa.
2. La temptativa de delictes o de contravenció penal solament és punible en els casos en què la llei així ho disposi expressament.

Article 17. *Temptativa*

1. Hi ha temptativa quan el subjecte inicia directament l'execució de la infracció amb fets exteriors, efectuant tots o una part dels actes que objectivament haurien de produir el resultat i, tot i això, la infracció no es produeix per causes independents de la voluntat de l'autor.
2. Resta exempt de responsabilitat pel delictes intentat i pels actes preparatoris previstos als articles 18 i 19, el qui eviti voluntàriament la consumació del delictes, bé desistint de l'execució ja iniciada, bé impedit o intentant impedir la producció del resultat, sense perjudici de la responsabilitat en què podria haver incorregut pels actes executats si aquests actes eren ja constitutius d'una altra infracció penal.
3. Quan en un fet intervinguin diversos subjectes, resten exempts de responsabilitat penal el subjecte o els subjectes que desisteixin de l'execució ja iniciada, sempre que no hagin pogut impedir personalment la consumació del fet, sense perjudici de la responsabilitat en què podrien haver incorregut pels actes executats si aquests actes eren constitutius d'una altra infracció penal.

Article 18. *Conspiració*

1. Hi ha conspiració quan dos o més persones es concerten per a la comissió d'un delictes i decideixen executar-lo.
2. La conspiració per delinquir només és punible en els casos expressament previstos en la llei.

Article 19. Provocació

1. Hi ha provocació quan directament hom incita a la comissió d'un delictes mitjançant la impremta, la radiodifusió o qualsevol altre mitjà d'una eficàcia semblant, que en faciliti la publicitat, o davant d'una concurrència de persones, sempre que hagi estat seguida de la realització efectiva d'una infracció penal.

2. La provocació és punible solament en els casos en què la llei ho prevegi, tret que ho hagi estat a un delictes concret i que el delictes s'hagi intentat o consumat, en què ha de ser castigada com a inducció.

3. En els supòsits de conspiració i provocació previstos penalment queda exempt de responsabilitat el qui intenti impedir la consumació del delictes.

Capítol segon. Persones penalment responsables**Secció primera. Disposicions generals****Article 20. Persones responsables**

Són responsables criminalment de les infraccions penals els autors i els còmplices. Dels delictes i les contravencions penals imprudents, només en responen els autors.

Article 21. Autoria

És autor qui efectua el fet personalment, conjuntament amb un altre o uns altres, o per mitjà d'algú de qui se serveix com a instrument.

També ha de ser considerat autor el qui de manera directa i conscient indueix un altre o uns altres a executar-lo.

Article 22. Comissió per omissió

Els delictes que consisteixen en la producció d'un resultat poden ser comesos per omissió si el sentit de la infracció corresponent així ho permet. En aquest cas es consideren autors per omissió els qui, tenint una obligació d'evitar el resultat i podent-ho fer, n'hagin permès la producció.

Article 23. Complicitat

És còmplice qui, sense trobar-se comprès en els supòsits de l'article 21, coopera conscientment en l'execució del fet punible amb actes anteriors o simultanis a aquell fet.

Les conductes omissives, anteriors o simultànies, efectuades per afavorir conscientment l'autor o els autors del delictes es castiguen com a complicitat, tret que siguin constitutives d'un delictes diferent pel qual la llei assenyali una pena més greu.

Article 24. Principi de personalitat i actuació per un altre

1. La responsabilitat penal és personal. Les persones jurídiques poden ser responsables penalment quan concorrin les condicions establertes a l'article 26 i en els supòsits previstos a l'article 27.

2. El qui actua com a administrador de fet o de dret d'una persona jurídica, o en nom o representació legal o voluntària d'aquesta o d'una persona física, respon personalment, malgrat que no concorrin en ell les condicions, qualitats o relacions que la figura de delictes o contravenció penal requereixi perquè en pugui ser subjecte actiu, si aquestes circumstàncies es donen en l'entitat o en la persona en nom o representació de la qual obra, sempre que es compleixin les condicions previstes en l'article 21.

Article 25. Responsabilitat subsidiària dels autors en els delictes de difusió i comunicació públiques

1. En els delictes o contravencions penals que es cometin utilitzant mitjans tècnics de difusió o comunicació públiques, no responen criminalment ni els còmplices ni els qui els hagin afavorit personalment o realment.

2. Els autors responen de manera esglaonada, excoent i subsidiària d'acord amb l'ordre següent:

Primer: els qui realment hagin redactat el text o produït el signe de què es tracti, i els qui els hagin induït a fer-ho.

Segon: els directors de la publicació o el programa en què es difongui.

Tercer: els directors de l'empresa editora, emissora o difusora.

Quart: els directors de l'empresa enregistradora, reproductora o impressora.

Cinquè: els difusors de publicacions.

3. Quan per qualsevol altre motiu que l'extinció de la responsabilitat penal, fins i tot la declaració de rebel·lia o la residència fora del Principat d'Andorra, no pugui perseguir-se cap de les persones compreses en un dels apartats del punt anterior, hom ha de dirigir el procediment contra les persones esmentades en l'ordinal immediatament posterior.

Secció segona. Disposicions aplicables a les persones jurídiques

Article 26. Responsabilitat penal de les persones jurídiques

1. En els supòsits previstos a l'article 27, les persones jurídiques són penalment responsables quan concorri alguna de les circumstàncies següents:

a) Quan el delictes hagi estat comès en benefici directe o indirecte de la persona jurídica, per un administrador de fet o de dret, o per una persona física que exerceix la representació legal o voluntària de la persona jurídica, o té la facultat de prendre decisions o d'exercir el control sobre la persona jurídica, ja sigui actuant a títol individual o com a part del seu òrgan d'administració.

b) Quan la falta greu de mesures adequades de supervisió, vigilància i control, o la seva utilització negligent de caràcter greu en una persona jurídica, hagi fet possible que una persona situada sota l'autoritat de l'òrgan d'administració o de la persona física que exerceix la representació legal o voluntària de la persona jurídica o té la facultat de prendre decisions o d'exercir el control sobre la persona jurídica hagi pogut cometre, en benefici directe o indirecte de la persona jurídica, alguna de les infraccions previstes a l'article següent.

2. La persona jurídica queda exempta de responsabilitat penal si, abans de la comissió del delictes, ha implementat internament de manera eficaç un sistema d'organització i gestió adequat per reduir significativament el risc de comissió de delictes de la naturalesa del delictes comès. Aquest sistema ha de complir els requisits següents:

a) Identificar els riscos delictius en l'activitat empresarial i en l'organització interna de la persona jurídica.

b) Implementar procediments interns que regulin el procés de decisions de la persona jurídica i d'execució d'aquestes decisions.

c) Adoptar models de gestió dels recursos financers adequats per prevenir la comissió de delictes.

d) Establir l'obligació d'informar de possibles riscos delictius i d'incompliments del sistema de prevenció de delictes a l'organisme encarregat de la supervisió i de vetllar pel seu funcionament, implementant per a això un canal de comunicació.

e) Informar i formar els membres de la persona jurídica sobre les mesures que conformen el sistema de prevenció de delictes.

f) Disposar d'un sistema disciplinari que sancioni l'incompliment de les mesures que componen el sistema de prevenció de delictes.

g) Fer revisions periòdiques del sistema de prevenció de delictes i modificar-lo quan s'adverteixin deficiències en el funcionament d'aquest sistema, es produeixin reformes legislatives rellevants o hi hagi canvis rellevants en l'organització de la persona jurídica o en la seva activitat.

h) Encarregar la supervisió del sistema de prevenció de delictes a un òrgan de la persona jurídica amb autonomia d'iniciativa i control, dotat de recursos adequats, independència funcional i accés directe a l'òrgan d'administració.

3. En el cas de les persones jurídiques de petites dimensions, les funcions de supervisió a què es refereix el requisit previst a la lletra *h* de l'apartat 2 poden ser assumides per l'òrgan d'administració de la persona jurídica.

Tanmateix, les persones jurídiques de petites dimensions queden exemptes del requisit establert a la lletra *f* de l'apartat anterior. El compliment de la resta de requisits fixats a l'apartat anterior s'ha d'avaluar atenent les característiques específiques d'aquest tipus de persones jurídiques.

A l'efecte d'aquest apartat, s'entén per *persones jurídiques de petites dimensions* les que poden presentar els models de comptes anuals abreujats.

4. En el cas d'un grup d'empreses, el sistema de prevenció de delictes es pot implementar en l'àmbit de grup, de manera que les mesures i els procediments interns que componen el sistema siguin els mateixos per a totes o algunes de les entitats incloses en el grup empresarial, sempre que s'asseguri la correcta aplicació del sistema i aquest sistema s'adapti a les particularitats que puguin presentar les entitats i les activitats que desenvolupin.

Article 27. *Supòsits de responsabilitat penal de les persones jurídiques*

Les persones jurídiques són penalment responsables quan concorrin les circumstàncies previstes a l'article anterior i en relació amb les infraccions penals següents:

1. Delicte de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'extracció d'òrgans, tipificat a l'article 135.
2. Delicte de tràfic d'éssers humans amb finalitat de treball o serveis forçats, d'esclavatge, servitud o mendicitat, d'explotació per realitzar activitats criminals o de celebrar un matrimoni no consentit, tipificat a l'article 149.
3. Delictes relatius a la prostitució, i a altres formes d'explotació sexual, tipificats al capítol segon del títol VII del Llibre segon.
4. Delictes relatius a la pornografia i les conductes de provocació sexual, tipificats al capítol tercer del títol VII del Llibre segon.
5. Delictes contra l'ordre socioeconòmic, tipificats al títol XII del Llibre segon.
6. Delictes contra els drets dels treballadors, tipificats al títol XIII del Llibre segon.
7. Delictes contra la seguretat col·lectiva, tipificats al títol XIV del Llibre segon.
8. Delictes contra la salut pública, tipificats al títol XV del Llibre segon.
9. Delictes contra el medi ambient, tipificats al títol XVI del Llibre segon.
10. Delictes de terrorisme i de finançament del terrorisme, tipificats al capítol quart del títol XIX del Llibre segon.
11. Delictes de corrupció i tràfic d'influències, tipificats al capítol quart del títol XXI del Llibre segon.
12. Delicte de finançament il·legal de partits polítics, tipificat al capítol cinquè del títol XXI del Llibre segon.
13. Delictes de blanqueig de diners o valors, tipificats al capítol quart del títol XXII del Llibre segon.
14. Delictes contra la seguretat en el tràfic jurídic, tipificats al títol XXIII del Llibre segon.

Article 28. *Concurrència de responsables*

1. La responsabilitat penal de les persones jurídiques és exigible sempre que es constati la comissió d'una infracció que hagi hagut de cometre qui exerceixi els càrrecs o les funcions a què al·ludeix l'article 26, encara que la persona física concreta responsable no hagi estat individualitzada o no hagi estat possible dirigir el procediment contra ella. Quan, com a conseqüència dels mateixos fets, s'imposa a totes dos la pena de multa, el tribunal ha de modular les quanties respectives, de manera que la suma resultant no sigui desproporcionada en relació amb la seva gravetat.

2. La concurrència, en les persones que materialment hagin dut a terme els fets o en les que els hagin fet possibles per no haver exercit el degut control, de circumstàncies que afectin la culpabilitat de l'acusat o n'agreugin la responsabilitat, o el fet que aquestes persones hagin mort o s'hagin sostret a l'acció de la justícia, no exclou ni modifica la responsabilitat penal de les persones jurídiques, sense perjudici del que disposa l'apartat 2 de l'article 33.

Article 29. *Persones jurídiques excloses de responsabilitat penal*

1. Les disposicions relatives a la responsabilitat penal de les persones jurídiques no són aplicables a l'Administració general i els òrgans que estan sota la seva direcció, als comuns i als òrgans que en depenen, els organismes públics i les entitats parapúbliques, a les organitzacions internacionals de dret públic, ni a les altres que exerceixin potestats públiques de sobirania o administratives.

2. En el cas de les entitats associatives i fundacionals creades per l'Administració general o pels comuns i de les societats públiques, siguin generals o comunals, quan la participació de l'Administració en el seu capital sigui majoritària o suficient per tenir-ne el control, que executin polítiques públiques o prestin serveis d'interès general, només es poden imposar la pena de multa i la conseqüència accessòria de nomenament d'administrador judicial. Aquesta limitació no és aplicable quan el tribunal consideri que es tracta d'una forma jurídica creada pels seus promotors, fundadors, administradors o representants amb el propòsit d'eludir una eventual responsabilitat penal.

Capítol tercer. Exclusió i modificació de la responsabilitat criminal

Article 30. *Minoria d'edat penal*

1. A les persones menors d'edat que no hagin complert divuit anys i que hagin comès una infracció penal els és aplicable el que disposa la Llei qualificada de la responsabilitat penal de les persones menors d'edat.

2. A les persones que no hagin complert vint-i-un anys i que hagin comès una infracció penal els poden ser aplicades totes les mesures que preveu la Llei qualificada de la responsabilitat penal de les persones menors d'edat, sigui com a mesures substitutives d'entre les mesures previstes en matèria de substitució de penes, sigui com a obligacions de la suspensió condicional qualificada. Si no és el cas, s'apliquen les reduccions de pena previstes a l'article 62.

Article 31. *Circumstàncies excloents*

Són circumstàncies que exclouen la responsabilitat criminal:

1. Actuar en defensa de la persona o de drets propis o d'altri, si hi concorren els requisits següents:
 - a) Agressió il·legítima. En cas de defensa de béns, es considera agressió il·legítima l'acció constitutiva de delictes o contravenció penal que els posi en perill de deteriorament o pèrdua imminent. En cas de defensa de la llar o del domicili, es considera agressió il·legítima l'entrada indeguda.
 - b) Necessitat racional del mitjà emprat per impedir-la o repel·lir-la.
 - c) Que el mal causat per l'acció de defensa no sigui desproporcionat en relació amb la gravetat de l'agressió i amb les circumstàncies de l'agressor.
 - d) No haver-hi hagut provocació suficient per part del defensor.
2. Actuar en compliment d'un deure o en exercici legítim d'un dret, ofici o càrrec.
3. Actuar en estat de necessitat, per evitar un mal propi o aliè, sempre que hi concorrin els requisits següents:
 - a) Que el mal causat sigui menor que el que es tracti d'evitar.
 - b) Que la situació de necessitat no hagi estat provocada intencionadament pel subjecte.
 - c) Que la persona necessitada no tingui, pel seu ofici o pel seu càrrec, l'obligació de sacrificar-se.

4. Cometre la infracció penal no podent comprendre la il·licitud del fet, o actuar d'acord amb aquesta comprensió, per raó de qualsevol anomalia o alteració mental.

Si es tracta d'un trastorn mental transitori, aquest trastorn no exclou la responsabilitat quan hagi estat provocat pel subjecte amb la intenció de cometre la infracció penal o n'hagi previst o hagut de preveure la comissió.

5. Cometre la infracció penal en un estat d'intoxicació plena provocat pel consum de begudes alcohòliques, drogues tòxiques o d'altres que produeixin efectes anàlegs, sempre que el subjecte no l'hagi buscat amb la intenció de cometre-la o no hagi previst o hagut de preveure la comissió. També constitueix una circumstància excloent de responsabilitat la comissió de la infracció sota la influència d'una síndrome d'abstinència, a causa de la dependència d'aquestes substàncies, que impedeixi al subjecte de comprendre la il·licitud del fet o d'actuar d'acord amb aquesta comprensió.

6. Sofrir alteracions de la percepció des del naixement o des de la infància que impedeixin comprendre la il·licitud del fet o actuar d'acord amb aquesta comprensió.

7. Obrar per evitar un mal propi o aliè per a la vida, la salut o la llibertat, sempre que no hi hagi desproporció entre el mal causat i el que es tracta d'evitar i que concorrin els requisits b i c de la circumstància 3 anterior.

8. Obrar impulsat per una por insuperable. En els supòsits dels apartats 4, 5 i 6 s'apliquen, si escau, les mesures de seguretat previstes en aquest Codi.

Article 32. *Circumstàncies excloents incompletes*

Les circumstàncies expressades en l'article anterior, quan no hi concorrin tots els requisits necessaris per eximir de responsabilitat, atenuen de manera qualificada la pena d'acord amb el que disposa l'article 62.

Article 33. *Circumstàncies atenuants*

1. Són circumstàncies que atenuen la responsabilitat criminal:

- a) Obrar per causes o estímuls que hagin produït arravatament, obcecació o un estat passional d'una importància semblant.
- b) Haver contribuït l'ofès en una mesura significativa a la realització del fet típic, amb una acció o omisió, dolosa o culposa.
- c) Obrar a causa d'una addicció a drogues tòxiques, substàncies psicotròpiques o begudes alcohòliques.
- d) Obrar per motius humanitaris o socialment valuosos.
- e) Haver procedit el culpable, abans de conèixer que el procediment penal es dirigeix contra ell, a confessar la infracció a les autoritats.
- f) Col·laborar amb les autoritats fins al moment de la vista oral per evitar una altra infracció que tingui caràcter de delictes major, la comissió de la qual sigui racionalment previsible.
- g) Haver reparat el dany ocasionat a la víctima, totalment o en una mesura rellevant d'acord amb la pròpia capacitat i la naturalesa del delictes comès, fins al moment de la vista oral, o haver-se esforçat per assolir una compensació a favor de la víctima.
- h) La dilació extraordinària i indeguda en la tramitació del procediment, sempre que no sigui atribuïble al propi encausat i que no guardi proporció amb la complexitat de la causa.
- i) Qualsevol altra circumstància que tingui una significació anàloga a les anteriors o a la de parentiu prevista a l'article 35.

2. Addicionalment a les circumstàncies previstes a l'apartat anterior, es poden considerar circumstàncies atenuants de la responsabilitat penal de les persones jurídiques haver dut a terme, amb posterioritat a la comissió de la infracció i a través dels seus representants legals o de la persona especialment designada pels òrgans competents de la persona jurídica, les activitats següents:

- a) Confessar, abans de conèixer que el procediment judicial es dirigeix contra elles, la infracció a les autoritats.
- b) Col·laborar en la investigació del fet aportant proves, en qualsevol moment del procés, que fossin noves i decisives per aclarir les responsabilitats penals que dimanen dels fets.
- c) Reparar o disminuir el dany causat pel delictes en qualsevol moment del procediment i amb anterioritat al judici oral.
- d) Establir, abans de l'obertura del judici oral, mesures eficaces per prevenir i descobrir les infraccions que en el futur es puguin cometre amb els mitjans o sota la cobertura de la persona jurídica.

Article 34. *Circumstàncies agreujants*

Són circumstàncies que agreugen la responsabilitat criminal:

- 1. Executar el fet amb acarnissament, augmentant intencionadament el sofriment de la víctima causant-li patiments que excedeixin dels necessaris per a l'execució del delictes.
- 2. Executar el fet amb traïdoria, emprant mitjans tendents directament a assegurar l'acció sense el risc que pugui procedir de la defensa per part de l'ofès.
- 3. Abusar de l'autoritat, la superioritat o la confiança
- 4. Buscar o aprofitar-se de les circumstàncies de lloc, de temps o de la concurrència d'altres persones que facilitin l'execució o augmentin el greuge sobre la víctima.
- 5. Ser la víctima especialment vulnerable tenint en compte l'edat, la condició física o psíquica, la discapacitat o una altra circumstància semblant.
- 6. Cometre el fet per un mòbil discriminatori. Constitueix mòbil discriminatori el tracte desfavorable, d'inferioritat o excoent que es dona a una persona o un col·lectiu per raó de naixement, nacionalitat o manca de nacionalitat, origen racial o ètnic, sexe o gènere femení, religió, convicció o opinió filosòfica, política o sindical, llengua, edat, discapacitat, orientació sexual, identitat o expressió de gènere, o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.
- 7. La reincidència. Hi ha reincidència quan, en el moment de cometre el delictes, el culpable hagi estat condemnat per sentència ferma per un delictes que tingui assenyalada una pena igual o superior, o per diversos delictes encara que tinguin assenyalada una pena inferior. En tot cas només generen reincidència els delictes compresos en el mateix títol i que siguin de la mateixa naturalesa. No es tenen en compte els antecedents penals quan es donen les condicions legalment establertes per a la rehabilitació del reu.
En els delictes de tràfic de drogues, de segrest, de venda il·legal d'armes, els relatius a la prostitució, els de terrorisme, de falsificació de moneda, de blanqueig de diners i tots els delictes comesos en forma de criminalitat organitzada, i en els esmentats a la lletra d de l'apartat 6 de l'article 8, els antecedents per condemna a l'estranger per fets constitutius dels mateixos delictes previstos en aquest Codi s'han d'equiparar als antecedents nacionals per a l'aplicació d'aquesta circumstància.
- 8. Cometre la infracció mitjançant preu, promesa o recompensa.
- 9. Que el subjecte passiu sigui funcionari o autoritat i la infracció penal s'hagi comès quan aquest subjecte es trobava en l'exercici del seu càrrec o per raó del mateix càrrec.
- 10. L'ostentació o la difusió de la infracció a través de qualsevol mitjà de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació.

Article 35. *Circumstància mixta de parentiu*

El vincle matrimonial o la situació de fet equivalent i el parentiu fins al tercer grau, per consanguinitat, adopció o afinitat, és una circumstància que pot modificar la responsabilitat criminal en sentit agreujant o atenuant segons la naturalesa i els efectes del delictes o els motius de l'autor.

Capítol quart. Definicions generals

Article 36. *Autoritat i funcionari*

1. Als efectes penals, es considera *autoritat* la persona que, amb independència de la seva nacionalitat, tant si és funcionària com si no ho és, tingui comandament o exerceixi jurisdicció pròpia, individualment o col·legiadament. Es consideren també *autoritat* els membres del Consell General, dels comuns, del Consell Superior de la Justícia, del Tribunal de Comptes, del Ministeri Fiscal, del Raonador del Ciutadà i qualsevol altra persona a qui la llei atribueixi l'exercici de funcions institucionals pròpies.

2. Als mateixos efectes es considera *funcionari* la persona que, amb independència de la seva nacionalitat, participa, de manera delegada o no, en l'exercici de les funcions públiques per disposició de la llei, per elecció o per nomenament de l'autoritat competent.

3. Als efectes del que preveuen els capítols quart i sisè del títol XXI, també es considera *funcionari* qualsevol persona, no inclosa en els apartats anteriors, que presti un servei públic, inclús en el cas de gestió indirecta d'aquest servei, de conformitat amb la normativa en matèria de contractació pública.

Article 37. *Discapacitat*

Als efectes penals, es considera *discapacitat* la situació en què es troba una persona amb deficiències físiques, mentals, intel·lectuals o sensorials a llarg termini, que, en interactuar amb diverses barreres, pot impedir la seva participació plena i efectiva en la societat en igualtat de condicions amb les altres persones, amb independència que estigui proveïda de mesures de suport per a l'exercici de la capacitat.

Article 38. *Document i document públic*

1. Als efectes penals es considera document tot suport material que incorpori una declaració atribuïble a una persona, apte per a la prova de fets amb rellevància jurídica.

2. Als efectes d'aquest Codi es considera *document públic* tot aquell que, complint els requisits abans esmentats, hagi estat emès per un funcionari o per un òrgan de l'Administració amb una determinada finalitat probatòria, seguint el procediment corresponent i amb les formalitats essencials establertes per la normativa aplicable.

Article 39. *Dada informàtica*

Als efectes d'aquest Codi, es considera *dada informàtica* tota representació de fets o d'informació de manera adequada per a la comunicació, la interpretació o el seu processament que permet ser tractada per un sistema d'informació.

Article 40. *Sistema d'informació*

Als efectes d'aquest Codi, es considera *sistema d'informació* el conjunt d'unitats físiques (maquinari i comunicacions) i lògiques (programari) que, mitjançant la interacció, l'emmagatzematge i el processament automàtic de dades informàtiques, tractades, recuperades o distribuïdes produeix els resultats necessaris per al seu funcionament, utilització, protecció i manteniment.

Títol II. Penes

Capítol primer. Classificació

Secció primera. Penes aplicables a les persones físiques

Article 41. *Penes principals per als delictes majors*

Les penes que es poden imposar a les persones físiques per delictes majors són:

1. Presó de fins a vint-i-cinc anys, tret del que disposin les normes relatives a l'acumulació de penes i les penes previstes pel delictes de genocidi i els delictes contra la humanitat.

2. Multa de fins a 300.000 euros o fins al quàdruple del perjudici ocasionat o del benefici obtingut o que, respectivament, es pretenia ocasionar o obtenir amb la comissió del delictes, si era superior, llevat dels casos en què es prevegi expressament un import superior.
3. Inhabilitació de fins a vint anys, tret del que disposin les normes relatives a l'acumulació de penes, per a l'exercici de drets públics, de càrrec públic, de drets de família, de l'ofici o el càrrec.
4. Privació temporal o definitiva del permís de conduir.
5. Privació temporal o definitiva del permís d'arma.
6. Prohibició de fins a vint anys de contractar amb les administracions públiques.
7. Les que derivin de l'aplicació de les normes de substitució de penes previstes a l'article 73.
8. Prohibició temporal o definitiva de conduir vehicles.
9. Prohibició temporal o definitiva de tenir animals.

Article 42. *Penes principals per als delictes menors*

Les penes que es poden imposar a les persones físiques per delictes menors són:

1. Presó fins a dos anys.
2. Arrest de temps festiu fins a vint-i-quatre caps de setmana o unitats de temps equivalents.
3. Arrest domiciliari fins a sis mesos.
4. Arrest parcial diari fins a sis mesos.
5. Multa fins a 60.000 euros o fins al triple del valor de la cosa sostreta, del dany causat, del perjudici ocasionat o del benefici obtingut o que respectivament es pretenia sostreure, ocasionar o obtenir amb la comissió del delictes, si era superior.
6. Treballs en benefici de la comunitat per un termini no superior a un any, tret del que derivi de l'aplicació de l'article 73.
7. Inhabilitació fins dos anys per a l'exercici de drets públics, de càrrec públic, de drets de família, de l'ofici o el càrrec.
8. Suspensió fins a dos anys per a l'exercici de drets públics, de càrrec públic, de drets de família, de l'ofici o el càrrec.
9. Privació del permís de conduir fins a sis anys.
10. Privació del permís d'arma fins a sis anys.
11. Privació del permís de caça o de la llicència de pesca de fins a sis anys.
12. Prohibició d'emetre xecs o d'utilitzar targetes de crèdit fins a sis anys.
13. Prohibició de contractar amb les administracions públiques fins a sis anys.
14. Les que derivin de l'aplicació de les normes de substitució de penes previstes a l'article 73.
15. Prohibició de conduir vehicles fins a sis anys.
16. Prohibició de tenir animals fins a sis anys.

Article 43 *Penes principals per a les contravencions penals*

Les penes que es poden imposar a les persones físiques per contravenció penal són:

1. Arrest de temps festiu fins a vuit caps de setmana o unitats de temps equivalents.
2. Arrest domiciliari fins a un mes.

3. Arrest parcial diari fins a dos mesos.
4. Multa fins a 6.000 euros o fins al doble del valor de la cosa sostreta, del dany causat, del perjudici ocasionat o del benefici obtingut o que respectivament es pretenia sostreure, ocasionar o obtenir amb la comissió de la infracció, si era superior.
5. Treballs en benefici de la comunitat per un termini no superior a un mes.
6. Privació del permís de conduir fins a un any.
7. Privació del permís d'arma fins a un any.
8. Privació del permís de caça o de la llicència de pesca de fins a tres anys.
9. Prohibició de contractar amb les administracions públiques fins a un any.
10. Suspensió per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a sis mesos.
11. Amonestació pública o privada.
12. Prohibició de conduir vehicles fins a un any.
13. Prohibició de tenir animals fins a un any.

Article 44. Penes complementàries per als delictes

1. En els delictes majors el tribunal pot imposar a les persones físiques la pena complementària d'expulsió temporal o definitiva de la persona condemnada de nacionalitat estrangera.

En els delictes majors i menors el tribunal pot imposar a les persones físiques una o diverses de les penes complementàries següents:

- a) Privació temporal o definitiva del permís d'arma.
 - b) Privació temporal o definitiva del permís de caça.
 - c) Privació temporal o definitiva de la llicència de pesca.
 - d) Treballs en benefici de la comunitat, de fins a un màxim de dos anys si es tracta d'un delicte major i d'un any si es tracta d'un delicte menor.
2. En els supòsits que tinguin relació amb el delicte comès el tribunal pot imposar, a les persones físiques, per un termini no superior a deu anys en cas de delicte major o a tres anys en cas de delicte menor o per un termini no superior al de la més greu de les penes principals imposades si fossin de major durada, una o diverses de les penes següents:
- a) Inhabilitació per a l'exercici de drets públics, de càrrec públic, de drets de família, de l'ofici o el càrrec.
 - b) Suspensió per a l'exercici de drets públics, de càrrec públic, de drets de família, de l'ofici o el càrrec.
 - c) Privació del permís de conduir.
 - d) Prohibició d'emetre xecs.
 - e) Prohibició de contractar amb les administracions públiques.
 - f) Prohibició de conduir vehicles.
 - g) Prohibició de tenir animals.

3. En els delictes contra la vida, la integritat física i moral, la llibertat sexual, i en els delictes d'amenaces, atenent les relacions entre el culpable i la víctima i la necessitat de protecció de la víctima o de tercers, el tribunal pot imposar la pena complementària de prohibició de contactar amb la víctima, fins a un màxim de dotze anys en cas de delicte major i de sis anys en cas de delicte menor.

4. En els delictes majors i menors que no tinguin prevista com a principal la pena de multa, el tribunal pot imposar la pena complementària de multa, sempre que tingui relació amb el delicte comès, amb els límits següents:

a) En cas de delicte major, fins a 150.000 euros o fins al doble del valor de la cosa sostreta, del dany causat, del perjudici ocasionat o benefici obtingut o que respectivament es pretenia sostreure, ocasionar o obtenir amb la comissió del delicte, si era superior.

b) En cas de delicte menor, fins a 30.000 euros o fins al tant del valor de la cosa sostreta, del dany causat, del perjudici ocasionat o del benefici obtingut, o que respectivament es pretenia sostreure, ocasionar o obtenir amb la comissió del delicte, si era superior.

Secció segona. Penes aplicables a les persones jurídiques

Article 45. *Penes principals aplicables a les persones jurídiques*

1. En el cas de les persones jurídiques, s'ha d'imposar la pena de multa fins a un màxim de cinc vegades l'import previst per a les persones físiques en la disposició del Llibre segon que tipifica la infracció penal.

2. En cas de tractar-se d'un delicte per al qual no es preveu cap pena de multa contra les persones físiques, la multa que s'ha d'imposar a les persones jurídiques es determina segons les regles següents:

a) En els supòsits de delictes majors, multa de fins a 300.000 euros o fins al quàdruple del perjudici ocasionat o del benefici obtingut o que respectivament es pretenia ocasionar o obtenir amb la comissió del delicte, si era superior, en els casos dels delictes majors.

b) En els supòsits de delictes menors, multa de fins a 60.000 euros o fins al triple del perjudici ocasionat o del benefici obtingut o que respectivament es pretenia ocasionar o obtenir amb la comissió del delicte, si era superior.

3. Igualment, es poden imposar les penes següents:

a) Prohibició de contractar amb les administracions públiques, sempre que la disposició del Llibre segon que tipifica el delicte ho prevegi expressament i fins als límits que s'hi estableixin.

b) Inhabilitació per a l'exercici de l'activitat empresarial, en cas que la disposició del Llibre segon que tipifica el delicte prevegi la pena d'inhabilitació per l'ofici i fins als límits que s'hi estableixin.

4. Les penes previstes als apartats anteriors s'han d'aplicar en la meitat superior sempre que així ho prevegi la disposició del Llibre segon que tipifica la infracció penal.

Article 46. *Penes complementàries aplicables a les persones jurídiques*

1. Pel que respecta a les persones jurídiques, en els delictes majors el tribunal pot imposar la pena complementària de dissolució de la persona jurídica.

2. En el cas de les persones jurídiques i en els supòsits que tinguin relació amb el delicte comès, el tribunal pot imposar, per un termini no superior a deu anys en cas de delicte major o a tres anys en cas de delicte menor, una o diverses de les penes següents:

a) Inhabilitació per a l'exercici de l'activitat mercantil.

b) Prohibició d'utilitzar targetes de crèdit.

c) Prohibició de contractar amb les administracions públiques.

d) Inhabilitació per a la tinença d'animals.

3. Així mateix, en el cas de delicte major o menor, es pot imposar la pena complementària de suspensió de les activitats de la persona jurídica per un termini màxim de sis anys.

Capítol segon. Contingut de les penes

Article 47. *Arrest*

1. Quan aquest Codi fixa la pena d'arrest, tret que prevegi expressament una altra cosa per a la infracció corresponent, el tribunal la pot imposar en qualsevol de les tres modalitats previstes en els articles següents, ateses les circumstàncies del fet, de l'autor i, si escau, de la víctima i dins els límits establerts als articles 42 o 43, segons es tracti d'un delictes menor o d'una contravenció penal.

2. Quan la llei no prevegi expressament la durada de la pena d'arrest, el tribunal pot recórrer tota l'extensió fins al límit màxim previst.

3. El compliment de l'arrest es fa efectiu de manera que sigui compatible amb les obligacions professionals o laborals del condemnat.

Article 48. *Arrest de temps festiu*

L'arrest de temps festiu té una durada setmanal ininterrompuda de 36 a 48 hores compreses en cap de setmana o temps festiu per al condemnat, segons el criteri del tribunal, i s'executa en un establiment penitenciari especial o en unitat separada.

Article 49. *Arrest nocturn o arrest parcial diari*

La pena d'arrest parcial diari s'executa dins un establiment penitenciari especial o en unitat separada, durant deu hores seguides diàries segons l'horari fixat pel tribunal.

Article 50. *Arrest domiciliari*

1. La pena d'arrest domiciliari s'executa en el domicili del condemnat o en el domicili que fixi el tribunal amb el consentiment del seu titular, de manera ininterrompuda durant el temps assenyalat a la sentència.

2. Si el condemnat no té domicili al Principat, l'arrest es compleix en un establiment penitenciari especial o en una unitat separada.

Article 51. *Equivalències i modalitats de compliment*

1. A l'efecte d'aquest capítol, un arrest de temps festiu equival a quatre dies d'arrest nocturn o parcial diari o a quatre dies d'arrest domiciliari.

2. El tribunal pot acordar que l'arrest parcial diari o de temps festiu es compleixi al domicili. En aquest supòsit, la durada i els límits màxims són del doble dels establerts en els articles 42 i 43 per al compliment d'aquestes dos formes d'arrest en un centre penitenciari.

3. L'arrest domiciliari o el compliment al domicili de l'arrest parcial diari o de temps festiu es pot complir amb control monitoritzat, sempre que hi hagi el consentiment previ del condemnat i que es faci de forma respectuosa amb la seva intimitat.

Article 52. *Pena de multa*

1. El tribunal determina raonadament l'extensió de la pena de multa dins els límits establerts per a cada delictes tenint en compte la gravetat de la infracció, la situació econòmica del condemnat, deduïda a partir del seu patrimoni, ingressos, obligacions, i, en el cas de les persones físiques, càrregues familiars i altres circumstàncies personals. Pot, així mateix, acordar el pagament fraccionat de la multa.

2. En el cas de les persones jurídiques, en la determinació de l'extensió de la pena de multa s'han de tenir en compte també les circumstàncies referides a l'article 64. Així mateix, el pagament de la multa pot ser fraccionat quan la quantia posi provadament en perill la seva supervivència o el manteniment dels llocs de treball que hi hagi en aquella persona jurídica, o quan ho aconselli l'interès general.

3. Si la persona jurídica condemnada no satisfà, voluntàriament o per la via d'execució, la multa imposada en el termini que s'hagi assenyalat, el tribunal en pot acordar el nomenament d'administració judicial fins al seu pagament total.

Article 53. Penes d'inhabilitació

1. La pena d'inhabilitació per a l'exercici de drets públics comporta la pèrdua de tots els càrrecs i la privació del dret de ser elegit o nomenat per a qualsevol càrrec públic.
2. La pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic comporta la pèrdua dels càrrecs als quals afecti, que han de ser especificats en la sentència, i la privació del dret a ser elegit o nomenat per als mateixos càrrecs.
3. La pena d'inhabilitació per a l'exercici dels drets de família comporta la privació dels drets que determini el tribunal en relació amb l'autoritat parental, la tutela, la curatela, la guarda i custòdia i el dret de visites.
4. La pena d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec comporta la privació dels drets inherents a l'exercici de la professió, l'ofici o el comerç, la indústria o el càrrec societari a què afecti, que han de ser especificats en la sentència.
5. La pena d'inhabilitació per a l'exercici de l'activitat empresarial comporta la privació dels drets inherents a l'exercici del comerç, la indústria o una altra activitat empresarial a què afecti, que han de ser especificats en la sentència.

Article 54 Penes de suspensió

La pena de suspensió de l'exercici de drets públics, de càrrec públic, de drets de família, de l'ofici o el càrrec, priva el penat del seu exercici durant el temps de la condemna.

Article 55. Penes de privació del permís de conduir, d'armes i de caça o pesca, de prohibició de conduir vehicles i de prohibició de tenir animals

1. La pena de privació del permís de conduir comporta la prohibició d'exercir el dret a conduir vehicles automòbils, trens, naus o aeronaus i d'obtenir el permís durant el temps de la condemna.
2. La pena de privació del permís d'arma comporta la prohibició de posseir i portar armes i d'obtenir el permís durant el temps de la condemna.
3. La pena de privació del permís de caça o de la llicència de pesca comporta la prohibició de practicar la caça o la pesca i d'obtenir el permís durant el temps de la condemna.
4. La pena de prohibició de conduir vehicles comporta la prohibició, durant el temps de la condemna, de conduir els vehicles o els tipus o categories de vehicles als quals afecti, inclús aquells la conducció dels quals no estigui subjecta a la tinença d'un permís de conduir, i que han de ser especificats en tot cas a la sentència.
5. La pena de prohibició de tenir animals comporta la prohibició de posseir, cuidar o conviure amb animals.

Article 56. Prohibició d'emetre xecs o utilitzar targetes de crèdit

La pena de prohibició d'emetre xecs o utilitzar targetes de crèdit comporta la privació del dret a emetre, obtenir i utilitzar xecs o targetes de crèdit o de pagament durant el temps de la condemna.

Article 57. Treballs en benefici de la comunitat

1. La pena de treballs en benefici de la comunitat consisteix en la prestació no retribuïda de serveis d'utilitat pública a favor de l'Estat, d'altres entitats públiques, d'associacions o de fundacions. En tot cas requereix el consentiment previ del condemnat.
2. El tribunal ha de fixar el tipus i les condicions de treball tenint en compte que la seva finalitat és la reinserció social del condemnat i no la satisfacció d'interessos econòmics.
3. La durada diària ha de ser de dos a vuit hores. No obstant això, si el condemnat realitza una activitat professional o laboral remunerada, el règim dels períodes de treball ha de ser fixat pel tribunal de manera que no perjudiqui la jornada laboral del condemnat ni excedeixi del màxim d'hores extraordinàries legalment permeses.
4. Els condemnats han de ser donats d'alta a la Caixa Andorrana de Seguretat Social i els és aplicable la normativa en matèria de seguretat i salut en el treball.

Article 58. Prohibició de contractar amb les administracions públiques

La pena de prohibició de contractació amb l'Administració consisteix en la prohibició de concórrer, directament o per mitjà d'una tercera persona, a cap concurs o subhasta pública ja sigui de l'Administració general, comunal o de qualsevol altra entitat pública o parapública i, en general, de contractar subministraments o la prestació de serveis amb qualsevol d'aquestes entitats.

Article 59. Prohibició de contactar amb la víctima

1. La pena de prohibició de contactar amb la víctima consisteix en la prohibició de residir en el domicili de la víctima, d'atansar-se-li i d'entrar-hi en contacte per qualsevol mitjà. El tribunal pot estendre la pena amb la prohibició de residir a la mateixa vila o a una distància determinada del domicili o lloc de treball de la víctima. També pot, raonant-ho en la sentència, estendre les prohibicions anteriors en relació amb terceres persones.

2. La imposició d'aquesta prohibició s'ha de comunicar a les persones respecte de les quals s'hagi acordat.

Capítol tercer. Determinació de les penes**Article 60. Pena prevista a la llei**

La pena fixada a la llei és la pena prevista per a l'autor de la infracció consumada.

Article 61. Reducció de pena per als còmplices

La pena imposable al còmplice es determina per la reducció a la meitat dels límits mínim i màxim previstos a la llei.

Article 62. Reducció qualificada

1. La pena imposable als autors de temptativa de delictes es determina per la reducció a la meitat dels límits mínim i màxim previstos a la llei. El tribunal pot aplicar una segona reducció en els mateixos termes tenint en compte el grau d'execució i el perill inherent a la temptativa.

2. Les mateixes reduccions s'imposen en cas de provocació o conspiració punibles.

3. Les mateixes reduccions s'imposen a l'autor de la infracció si concorre una causa excloent incompleta, o l'error de prohibició vencible o si el responsable és menor de vint-i-un anys.

4. El tribunal pot aplicar, raonant-ho, les mateixes reduccions en el cas d'apreciar més d'una circumstància atenuant, l'atenuant de reparació de la víctima o qualsevol altra a la qual calgui concedir significació especial.

5. En el cas de complicitat s'ha de tenir en compte, a més d'aquestes reduccions, la reducció prevista a l'article anterior.

Article 63. Substitució automàtica de les penes

1. Quan en aplicació de les regles sobre reducció de pena el tribunal ha d'imposar una pena de presó inferior a tres mesos, s'ha de substituir per una pena d'arrest d'acord amb el que preveuen els articles 73 i 74.

2. Quan en aplicació de les regles sobre reducció de pena el tribunal ha d'imposar una pena d'inhabilitació inferior a tres anys, s'ha de substituir per la pena de suspensió que correspongui i per la mateixa durada que la pena d'inhabilitació imposada.

Article 64. Determinació en funció de les circumstàncies modificatives de la responsabilitat

1. El tribunal fixa la pena de manera raonada, dins els límits establerts per la llei, segons el que resulti de l'aplicació dels articles anteriors, valorant les circumstàncies atenuants i agreujants concurrents i, en general, la gravetat del fet, les circumstàncies personals i la reinserció social assolida pel condemnat o les expectatives que afavoreixin una futura reinserció.

2. Les circumstàncies agreujants o atenuants no es tenen en compte quan formin part de la infracció o hi siguin inherents.

3. En la determinació de les penes en el cas de les persones jurídiques, s'han de tenir en compte les regles sobre determinació de la pena, a més de la gravetat dels fets, la necessitat de la pena per prevenir la continuïtat de l'activitat delictiva o dels seus efectes, les seves conseqüències econòmiques i socials, i especialment els efectes per als treballadors i proveïdors, i el lloc que ocupa en l'estructura de la persona jurídica la persona física o òrgan que va incomplir el deure de control.

4. Així mateix, s'ha de tenir en compte el fet que la persona jurídica s'utilitzi instrumentalment per a la comissió d'il·lícits penals. S'entén que s'és davant d'aquest supòsit quan l'activitat legal de la persona jurídica sigui menys rellevant que la seva activitat il·legal.

Article 65. *Dispensa de pena*

1. En els delictes imprudents el tribunal pot atorgar raonadament una dispensa de la pena imposada, quan el subjecte hagi sofert personalment les conseqüències del fet.

2. Igualment pot atorgar la dispensa de manera raonada en els delictes menors quan es presumeix que la pena ha de resultar perjudicial per al condemnat atenent el fet que s'ha produït una reinserció social satisfactòria i, si escau, una reparació o compensació del responsable a la víctima, en la mesura del possible. Si la reinserció i la compensació es troben en vies de produir-se, el tribunal pot acordar ajornar fins a un any la decisió sobre l'atorgament de dispensa, sense executar durant el dit termini la pena imposada.

Article 66. *Acumulació de penes i concurs real d'infraccions*

1. Quan s'imposin dos o més penes l'execució de les quals sigui compatible per raó de la seva naturalesa i efectes, s'han de complir simultàniament.

2. Quan diverses infraccions comeses per una mateixa persona siguin o puguin ser objecte d'un mateix procediment, les penes es compleixen successivament, seguint l'ordre de la seva gravetat, amb els límits següents:

a) La suma de les penes imposades no pot excedir el triple de la pena més greu imposable.

b) El màxim de la pena de presó imposable no pot excedir els vint-i-cinc anys, o els trenta quan almenys un dels delictes tingui assignada legalment una pena màxima de vint anys o superior.

c) En el cas que les penes previstes per a les infraccions siguin de presó i d'arrest, el tribunal només ha d'imposar la pena de presó que correspongui i pot substituir la pena d'arrest d'acord amb el que estableix l'apartat 5 de l'article 73.

3. En el supòsit previst a l'apartat anterior, si les penes establertes per la llei per als diversos delictes són de la mateixa naturalesa, el tribunal pot imposar una pena única que resulti de l'acumulació de la durada de les diverses penes aplicables, amb els límits assenyalats en aquest article.

4. En el cas de diverses infraccions objecte de procediments separats comeses per una mateixa persona, el tribunal ha de tenir en compte les limitacions anteriors, ja sigui en la sentència ja sigui posteriorment mitjançant una resolució raonada.

Article 67. *Infracció continuada*

1. La pluralitat d'accions o omissions que ofenguin un o diversos subjectes, i infringeixin preceptes penals de naturalesa igual o similar, comeses en execució d'un pla preconcebut o aprofitant una ocasió idèntica, ha de ser qualificada com una sola infracció continuada. Si es tracta d'infraccions patrimonials o de contraban, la infracció es qualifica tenint en compte el perjudici total causat o el valor total de la mercaderia.

2. S'exceptuen de la consideració d'infracció continuada les ofenses a béns eminentment personals, llevat de les ofenses relatives a l'honor i la llibertat sexual comeses contra la mateixa víctima, en les quals s'ha de valorar la natura del fet i del precepte infringit per considerar la infracció com a continuada.

3. El tribunal pot, mitjançant resolució raonada, imposar la pena prevista per al delicte augmentada fins a la meitat del seu límit superior, quan concorri una generalitat de perjudicats o quan així ho aconsellin el nombre i la gravetat d'accions o omissions efectuades.

Article 68. *Concurs ideal d'infraccions*

Els dos articles anteriors no són aplicables quan una sola acció o omissió comporta la realització de dos o més infraccions o quan una és el mitjà necessari per cometre'n una altra. En aquests casos s'ha d'aplicar la pena prevista per a la infracció més greu en la seva meitat superior, segons el que resulti de l'aplicació prèvia dels articles 60 a 62, sense que pugui excedir la que resultaria de penar les infraccions separatament.

Capítol quart. Suspensió, substitució i execució de les penes**Article 69.** *Suspensió condicional simple*

1. En la mateixa sentència o per resolució posterior raonada, el tribunal pot acordar la suspensió de l'execució de les penes privatives o restrictives de llibertat imposades als condemnats la suma de les quals no sigui superior a cinc anys, sempre que no hi hagi apreciat reincidència i a condició que el reu no torni a delinquir durant el temps de suspensió fixat pel tribunal i hagi fet front a la responsabilitat civil en la mesura que sigui possible.

2. El termini de la suspensió no pot excedir quatre anys en els delictes majors dolosos i dos anys en els delictes imprudents i els delictes menors dolosos.

Article 70. *Suspensió condicional qualificada*

En el moment de dictar sentència o en resolució posterior raonada, el tribunal pot suspendre l'execució de les penes privatives o restrictives de llibertat imposades als condemnats la suma de les quals no sigui superior a cinc anys, sempre que la condemna no es dicti en rebel·lia i que no es tracti d'un delinqüent habitual; a més de les condicions generals a què s'ha fet esment en l'article anterior, la suspensió és condicionada pel compliment per part del condemnat d'una o diverses de les obligacions següents:

- a) Indemnització, reparació o compensació, segons els mitjans a l'abast, a la víctima del delicte.
- b) Pagament regular de pensions alimentàries.
- c) Seguiment d'un tractament mèdic o psicològic determinat.
- d) Seguiment de programes formatius, laborals, culturals, d'educació viària, sexual, de defensa del medi ambient, de protecció dels animals, d'igualtat de tracte i no discriminació, de resolució pacífica de conflictes, de parentalitat positiva i altres de naturalesa similar.
- e) Seguiment de programes de deshabituació del consum d'alcohol, drogues tòxiques o substàncies estupefaents, o tractaments d'altres conductes addictives.
- f) Abstenció total o parcial de conduir vehicles automòbils amb privació del permís de conduir. Aquesta obligació també es pot referir als vehicles la conducció dels quals no estigui subjecta a la tinença d'un permís.
- g) Abstenció d'assistir a llocs públics determinats.
- h) Abstenció de residir en un lloc determinat.
- i) Abstenció de contactar amb la víctima en la forma definida a l'article 59.
- j) Abstenció d'establir contacte amb persones determinades o amb membres d'un grup concret, quan hi hagi indicis que permetin suposar de manera fonamentada que aquests subjectes poden facilitar-li l'oportunitat per cometre noves infraccions penals o incitar-lo a fer-ho.
- k) Prohibició de consumir begudes alcohòliques en establiments o llocs públics.
- l) Obligació de romandre al domicili durant hores determinades, amb control monitoritzat o sense.
- m) Presentació periòdica al tribunal o a l'organisme que el tribunal determini.
- n) Justificació d'una ocupació laboral regular.
- o) Obligació de romandre al Principat amb retenció de la documentació d'identitat i el passaport, si escau, amb control monitoritzat o sense.

- p) Realització de treballs en benefici de la comunitat, amb l'acord del condemnat.
- q) Abstenció d'usar armes, amb privació del permís d'armes i de posseir-ne, si escau.

Article 71. *Modificació de les condicions*

El tribunal, d'ofici o a instància d'una part, pot modificar, mitjançant resolució raonada, les obligacions imposades o bé disminuir el termini durant el qual seran aplicables, tenint en compte el grau de compliment de les mesures acordades i el de reinserció social.

Article 72. *Disposicions comunes a les dos formes de suspensió*

1. La suspensió no s'estén a les penes complementàries, llevat que el tribunal així ho acordi de manera raonada.
2. El reu que estigui subjecte a suspensió no pot traslladar la seva residència sense posar-ho en coneixement del tribunal.
3. Si el reu és condemnat a una altra pena de privació de llibertat per raó d'un delictes comès dins el període de suspensió, el tribunal ha d'ordenar que s'executi totalment o parcialment la pena suspesa.
4. En cas d'incompliment de les condicions de la suspensió, el tribunal, d'ofici o a instància del Ministeri Fiscal, pot acordar la revocació parcial o total de la suspensió de la condemna o la modificació de les condicions.
5. La pena es considera executada un cop transcorregut el termini de suspensió si s'han complert les condicions imposades.

Article 73. *Substitució de penes*

1. En cas d'imposar-se una pena de presó de durada inferior a tres mesos, el tribunal ha de substituir-la automàticament en la mateixa sentència per pena d'arrest fins als màxims previstos en l'article 42.
2. El tribunal, en el moment de dictar sentència o posteriorment, a instància de part i mitjançant autènticament raonat, pot substituir les penes imposades de presó fins a un any per una pena d'arrest a complir en un centre penitenciari, de manera que dos dies de presó equivalen a un arrest de temps festiu o a quatre dies d'arrest parcial diari, sense subjectar-se als límits dels articles 42 i 43.
3. El tribunal, en el moment de dictar sentència o posteriorment, a instància de part i mitjançant autènticament raonat, pot substituir les penes imposades d'arrest o de presó o el ròssec que resti per complir fins a cinc anys per la pena d'expulsió fins a un màxim de quinze anys. En cas que la persona expulsada entri en territori andorrà dins el termini fixat, haurà de complir la pena que havia estat substituïda per l'expulsió.
4. El tribunal també pot, raonadament, substituir les penes imposades de presó fins a tres anys per una pena de treballs en benefici de la comunitat, de manera que dos dies de treballs en benefici de la comunitat equivalguin a un dia de presó. Si el total d'hores setmanals treballades és igual a 40, un dia de treball en benefici de la comunitat equival a un dia de presó. En cas d'incompliment, la persona condemnada ha de complir la pena que havia estat substituïda per treballs en benefici de la comunitat.
5. El tribunal també pot substituir, raonadament, les penes d'arrest per la de treballs en benefici de la comunitat d'acord amb les regles següents:
 - a) Un dia d'arrest domiciliari equival a un dia de treballs en benefici de la comunitat.
 - b) Dos dies d'arrest parcial diari equivalen a un dia de treballs en benefici de la comunitat.
 - c) Un arrest de temps festiu equival a dos dies de treballs en benefici de la comunitat.

En cas d'incompliment, la persona condemnada ha de complir la pena que havia estat substituïda per treballs en benefici de la comunitat.

6. En cas que la persona condemnada sigui menor de vint-i-cinc anys i no hagi estat condemnada prèviament per la mateixa infracció penal, la pena de multa prevista per als delictes menors o les contravencions

penals que es tipifiquen en els articles 198, 300.1, 302, 303.1, 317.1, 545, 546 i 547, es pot substituir per pena de treballs en benefici de la comunitat.

El tribunal, en el moment de dictar sentència o posteriorment, a instància de part i mitjançant aute raonat, pot determinar la substitució descrita en el paràgraf anterior. En cas d'incompliment, la persona condemnada ha de satisfer l'import de la multa que havia estat substituïda per treballs en benefici de la comunitat.

Article 74. Substitució de la pena d'arrest

1. El tribunal, en el moment de dictar sentència o posteriorment, a instància de part i mitjançant aute raonat, pot substituir la modalitat de la pena d'arrest imposada o substituïda per qualsevol altra de les seves modalitats, tenint present:

- a) que el compliment d'una unitat d'arrest en un centre penitenciari equival a dues unitats de compliment al domicili;
- b) que un arrest de temps festiu equival a dos dies d'arrest domiciliari; i
- c) que un dia d'arrest domiciliari equival a dos dies d'arrest parcial diari.

2. En cas d'incompliment de les penes d'arrest establertes en aquest Codi, el tribunal pot acordar immediatament, amb audiència prèvia de les parts, la substitució per una de les altres formes d'arrest o la modificació del règim de compliment acordat, sense perjudici, si escau, de la pena aplicable a la infracció de crebantament de condemna.

3. En cas d'incompliment de la pena d'arrest nocturn o parcial diari, el tribunal que l'ha imposat l'ha de substituir per una pena de presó, prèvia audiència de les parts, tenint en compte que dos dies d'arrest nocturn o parcial diari en un establiment penitenciari equivalen a un dia de presó, o a mig si s'ha complert al domicili. La pena de presó resultant de la substitució es pot complir en règim de semilibertat.

La substitució només és possible per delictes que tenen prevista pena de presó.

Es considera *incompliment de la pena* el fet de no respectar els horaris i les condicions imposats pel tribunal, el fet d'arribar a l'establiment penitenciari sota l'efecte de begudes alcohòliques, drogues o substàncies d'efectes anàlegs o amb un grau d'alcoholèmia superior a 0,8 g/l de sang, o quan del resultat d'una anàlisi de sang o de saliva es desprengui que ha consumit drogues o substàncies d'efectes anàlegs. La substitució prevista en aquest apartat s'aplica sense perjudici de les penes que corresponguin en cas de consum de drogues o substàncies d'efectes anàlegs.

Article 75. Delinqüent habitual

Als efectes de l'article 70, es considera *delinqüent habitual* el qui ha estat castigat mitjançant sentència ferma tres vegades per un delicte comprès en el mateix títol del Codi, durant un termini de cinc anys.

Article 76. Impagament de la pena de multa

En cas d'impagament de la pena de multa, el tribunal ha de procedir per la via d'execució sobre el patrimoni del condemnat. Excepcionalment, quan el condemnat demostrï que la manca de pagament és conseqüència de l'empitjorament de la seva situació econòmica, no provocat voluntàriament per ell, el tribunal pot:

1. Concedir un nou termini per al pagament.
2. Acordar el pagament fraccionat, o modificar els terminis establerts amb anterioritat.
3. Reduir l'import de la multa. En aquest supòsit el pagament extingeix l'obligació inicial, encara que després del compliment el reu millori de fortuna.

Article 77. Execució de penes

Les penes s'executen d'acord amb el que disposa el Codi de procediment penal.

Títol III. Conseqüències accessòries del delictes referides a les persones físiques o a les persones jurídiques

Article 78. *Comís dels instruments, efectes i guanys*

1. En el moment de dictar sentència condemnatòria i, en absència d'aquesta sentència, en els supòsits establerts en el Codi de procediment penal, el tribunal ha d'acordar el comís dels instruments utilitzats o que, en cas de temptativa punible, s'anaven a utilitzar per cometre la infracció, del producte obtingut i dels beneficis que se n'hagin derivat i de la seva eventual transformació o conversió posterior.

El comís es pot dur a terme malgrat que el suposat responsable sigui ignorat, hagi mort, estigui proveït de mesures de suport per a l'exercici de la capacitat, estigui absent o hagi estat declarat exempt de responsabilitat criminal, de conformitat amb les disposicions dels articles 129 i 174 del Codi de procediment penal, segons el cas, i sempre que es pugui demostrar l'existència del fet delictiu amb independència de la seva imputació a una persona en concret.

2. En el moment de dictar sentència condemnatòria, el tribunal ha d'acordar el comís dels béns que pertanyen a la persona condemnada sobre els quals hi hagi indicis objectius suficients que procedeixen, directament o indirectament, d'activitats delictives i dels quals no se n'acrediti l'origen lícit.

El comís previst en aquest apartat únicament es decideix en cas de sentències condemnatòries dictades per la comissió de qualsevol delictes.

Als efectes d'aquest apartat, es consideren *indicis objectius*, entre d'altres, que el valor del patrimoni de la persona condemnada sigui desproporcionat en relació amb els seus ingressos d'origen lícit; l'ocultació de la titularitat dels béns de la persona condemnada o de qualsevol poder de disposició sobre aquests béns; la utilització de persones físiques o jurídiques o d'estructures o estratègies tendents a dificultar la identificació o a ocultar la veritable titularitat dels béns o els seus drets, i la transferència de béns mitjançant operacions que impedeixin o dificultin la seva localització o traçabilitat i no tinguin una justificació econòmica coherent.

3. En el moment de dictar sentència condemnatòria i, en absència d'aquesta sentència, en els supòsits establerts en el Codi de procediment penal, el tribunal ha d'acordar el comís dels instruments utilitzats o que, en cas de temptativa punible, s'anaven a utilitzar per cometre la infracció, del producte obtingut i dels beneficis que se n'hagin derivat i de la seva eventual transformació o conversió posterior que, directament o indirectament, hagin estat transferits a terceres persones per la persona encausada, processada o condemnada, o que hagin estat adquirits per terceres persones a la persona encausada, processada o condemnada, quan aquestes terceres persones hagin tingut coneixement o haguessin hagut de tenir coneixement que l'objectiu de la transferència o l'adquisició era evitar-ne el comís.

No poden ser objecte de comís els béns pertanyents a una tercera persona no responsable que els hagi adquirit de bona fe. No obstant això, es presumeix, llevat de prova en contrari, que la tercera persona tenia coneixement o havia de tenir coneixement que l'objectiu de la transferència o l'adquisició era evitar el comís quan hagin estat gratuïtes o per un preu significativament inferior al preu de mercat, o quan la tercera persona sigui una persona afí a la persona encausada, processada o condemnada, o sigui una persona jurídica sobre la qual la persona encausada, processada o condemnada, individualment o conjuntament amb persones que li són afins, exerceixi un control efectiu.

La tercera persona els béns de la qual es puguin veure afectats per un comís eventual ha de comparèixer en el procés penal corresponent de conformitat amb les garanties previstes al Codi de procediment penal.

4. En el cas que els instruments utilitzats o que, en cas de temptativa punible, s'anaven a utilitzar per cometre la infracció, del producte obtingut i dels beneficis que se n'hagin derivat i de la seva eventual transformació o conversió posterior no puguin ser localitzats, o no puguin ser repatriats de l'estranger, el tribunal pot acordar el comís del seu equivalent.

5. En el cas que els instruments utilitzats o que, en cas de temptativa punible, s'anaven a utilitzar per cometre la infracció, del producte obtingut i dels beneficis que se n'hagin derivat i de la seva eventual transformació o conversió posterior es trobin confosos amb béns i drets de provenença lícita, el tribunal ha d'acordar el comís o el comís del seu valor equivalent fins el valor dels béns i drets de provenença il·lícita.

El tribunal pot no acordar el comís o acordar-lo parcialment si els guanys o els instruments són de comerç lícit i no tenen proporció amb la naturalesa o la gravetat de la infracció, o quan hi hagi altres raons que així ho aconsellin.

6. No poden ser objecte de comís els béns inembargables.

7. Quan els béns que s'hagin comissat tinguin escàs valor, estiguin deteriorats o obsolets, el batlle pot acordar la seva destrucció, inutilització o abandó.

8. L'Estat resta obligat a retornar els fons comissats indegudament, sempre que la improcedència del comís quedi degudament establerta per resolució judicial.

Article 79. *Altres conseqüències*

El tribunal pot imposar raonadament, en el moment de dictar sentència condemnatòria o en els altres supòsits previstos al Codi de procediment penal, les mesures següents:

- a) Dissolució de la societat, l'associació o la fundació.
- b) Suspensió de les activitats de la societat, l'associació o la fundació per un termini màxim de sis anys.
- c) Tancament de l'empresa, dels seus locals o establiments, amb caràcter temporal o definitiu.
- d) Nomenament d'administració judicial de l'empresa o la societat.
- e) Publicació de la sentència. Les despeses de publicació són, en aquest cas, a càrrec del condemnat.
- f) Privació del dret de la persona física o jurídica de contractar amb les administracions públiques.
- g) Exclusió del dret de la persona física o jurídica de gaudi d'avantatges o ajuts públics.

Títol IV. Mesures de seguretat

Capítol primer. Disposicions generals

Article 80. *Àmbit d'aplicació*

El tribunal aplica les mesures de seguretat previstes en aquest títol, amb els informes previs que estimi convenients, a les persones que es trobin en els supòsits que es determinen en aquest capítol, sempre que concorrin les circumstàncies següents:

- 1. Que la sentència aprecii que el subjecte ha comès un fet constitutiu de delictes.
- 2. Que del fet i de les circumstàncies personals del subjecte se'n dedueixi un pronòstic de comportament futur que indiqui la probabilitat de comissió de nous delictes.

Article 81. *Classes*

1. Són mesures privatives de llibertat l'internament en un centre psiquiàtric, en un centre de deshabitació o en un establiment educatiu especial o de rehabilitació. L'internament també es pot dur a terme en una unitat especial d'un centre penitenciari, sempre que es garanteixi la separació total amb els interns que estiguin complint una pena privativa de llibertat. Reglamentàriament, es poden establir excepcions a aquesta separació per motius terapèutics, de reinserció, de ressocialització, de seguretat o anàlegs. L'aplicació d'aquestes excepcions requereix la valoració prèvia i individualitzada per part d'un equip multidisciplinari en els termes i segons els protocols que s'estableixin reglamentàriament.

2. Són mesures no privatives de llibertat:

- a) Seguiment de tractament ambulatori en centres terapèutics.
- b) Seguiment de programes formatius, laborals, culturals, d'educació viària, sexual, de defensa del medi ambient, de protecció dels animals, d'igualtat de tracte i no discriminació, de resolució pacífica de conflictes, de parentalitat positiva i altres de naturalesa similar.

- c) Seguiment de programes de deshabituació del consum d'alcohol, drogues tòxiques o substàncies estupefaents, o tractaments d'altres conductes additives.
- d) Expulsió del territori del Principat de persones de nacionalitat estrangera.
- e) Prohibició d'assistir a llocs o actes determinats.
- f) Prohibició de contactar amb la víctima en la forma definida a l'article 59.
- g) Prohibició de tenir cap contacte amb persones determinades o amb membres d'un grup concret, quan hi hagi indicis que permetin suposar de manera fonamentada que aquests subjectes poden facilitar l'ocasió per cometre noves infraccions penals o incitar a fer-ho.
- h) Prohibició de conduir vehicles automòbils. Aquesta obligació també es pot referir als vehicles la conducció dels quals no estigui subjecta a la tinença d'un permís.
- i) Prohibició de tenir o usar armes.
- j) Prohibició de consumir begudes alcohòliques en establiments o llocs públics.
- k) Prohibició de sortir durant hores determinades del domicili que es fixi, sense control monitoritzat o amb control i amb el consentiment del titular del domicili.
- l) Submissió a custòdia d'un familiar que es faci càrrec voluntàriament de l'atenció i la vigilància.
- m) Inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec.

Article 82. *Aplicació de les mesures privatives de llibertat en cas d'exclusió de responsabilitat*

A qui sigui declarat exempt de responsabilitat criminal d'acord amb els apartats 4, 5 i 6 de l'article 31, li és aplicable la mesura privativa de llibertat que escaigui entre les previstes en l'article 73.1, si és necessari, per prevenir la perillositat criminal, i sempre que per al delictes s'hagi previst una pena privativa de llibertat. El tribunal fixa en la sentència la durada màxima de la mesura tenint en compte el que es disposa a l'article 6.3.

Article 83. *Aplicació de les mesures privatives de llibertat en cas d'exclusió incompleta de responsabilitat*

1. En cas que s'aprecii una causa excloent incompleta, referida als supòsits dels apartats 4, 5 i 6 de l'article 31, es poden aplicar, a més de la pena atenuada corresponent d'acord amb l'article 62, les mesures privatives de llibertat, si es donen els requisits de l'article anterior. El tribunal fixa en la sentència la durada màxima de la mesura tenint en compte el que estableix l'apartat 3 de l'article 6.

2. En cas de concurrència de pena i mesura, ambdós privatives de llibertat, el tribunal ha d'acordar el compliment de la mesura en primer lloc, que s'abona per al còmput de temps de la pena. La durada conjunta de la pena i la mesura ha de ser fixada en el seu màxim a la sentència i no pot excedir de la durada de la pena imposable en el cas de no haver existit l'atenuació qualificada.

3. Acabat l'internament, el tribunal acorda el compliment de la part de pena que resta per complir. Excepcionalment, en el cas que amb l'execució de la pena es posin en perill els efectes aconseguits amb la mesura, el tribunal, mitjançant audiència de les parts i de manera raonada, pot substituir-la per una o més de les mesures no privatives de llibertat o, fins i tot, si el ròssec de pena pendent de complir és inferior a un terç de la pena imposada, pot dispensar-ne del compliment.

Article 84. *Aplicació de les mesures no privatives de llibertat*

1. En els supòsits dels apartats 4, 5 i 6 de l'article 31, les mesures no privatives de llibertat poden ser acordades pel tribunal, conjuntament o no amb les mesures privatives de llibertat.

2. Les mesures no privatives de llibertat no poden excedir de deu anys. El tribunal fixa en la sentència la durada màxima de la mesura, evitant que sigui desproporcionada en relació amb la naturalesa i durada de la pena imposable al delictes.

Capítol segon. Execució de les mesures de seguretat

Article 85. *Suspensió, substitució i extinció de la mesura*

1. Durant l'execució de la mesura, el tribunal pot adoptar, amb audiència prèvia de les parts i valorant els informes previs que consideri oportuns, un dels acords següents:

- a) Donar per extingida la mesura de seguretat quan hagi desaparegut la perillositat criminal.
- b) Substituir la mesura per una altra o unes altres que es considerin més adequades.
- c) Suspendre l'execució de la mesura tenint en compte el resultat obtingut, per un termini no superior al que resta per complir.

2. En els supòsits de les lletres *b* i *c* de l'apartat 1, si el subjecte delinqueix o evoluciona desfavorablement durant el temps que resta per complir la mesura, el tribunal pot deixar sense efecte la substitució o la suspensió acordada.

3. En tots els casos el tribunal pot confiar el seguiment del compliment de la mesura i l'evolució del subjecte als equips tècnics competents de l'Administració.

Article 86. *Incompliment de la mesura*

1. En cas d'incompliment d'una mesura no privativa de llibertat el tribunal pot acordar la seva substitució per una altra o unes altres de les mesures no privatives de llibertat previstes per al supòsit de què es tracta. També pot acordar l'internament, en vista dels informes tècnics i mitjançant audiència prèvia de les parts, sempre que la pena prevista per al delictes sigui privativa de llibertat.

2. En cas de crebantament d'una mesura de seguretat privativa de llibertat, el tribunal ordena el reingrés del subjecte en el centre que correspongui.

Títol V. Extinció de la responsabilitat criminal

Capítol primer. Causes d'extinció de la responsabilitat criminal i de la penal

Article 87. *Mort, compliment de la condemna i amnistia*

La mort del reu, el compliment de la condemna i l'amnistia extingeixen la responsabilitat criminal.

Article 88. *Perdó i renúncia*

El perdó de la part ofesa o la renúncia a l'acció solament extingeixen la responsabilitat penal quan es tracti de delictes que, per ser perseguits, requereixin la presentació de querella per un particular.

Article 89. *Prescripció del delictes*

1. La prescripció de l'acció penal extingeix la responsabilitat penal pel transcurs dels terminis següents:

- a) Trenta anys pels delictes que tinguin assignada una pena el límit màxim de la qual sigui de deu anys o superior.
- b) Deu anys pels altres delictes majors.
- c) Quatre anys pels delictes menors.
- d) Sis mesos pels delictes de calúmnia, injúria i difamació i per les contravencions penals.

2. L'acció penal per la persecució del delictes de tortura, el delictes de genocidi i els delictes contra la humanitat no prescriu en cap cas.

Article 90. *Còmput de la prescripció del delictes*

1. El termini de prescripció comença a computar-se a partir del dia en què cessa l'acció o l'omissió punible.

2. No obstant això, en els delictes de resultat consumat el còmput es verifica a partir del moment en què el resultat s'hagi produït, i en els delictes dolosos contra la vida, la integritat física i moral, la llibertat, la llibertat

sexual i les relacions familiars, i en els delictes d'apropiació indeguda i administració deslleial, a partir del moment en què la víctima faci divuit anys d'edat o a partir de la data de la seva mort si no els ha fet.

3. En cas d'infracció continuada, el termini es computa des del dia en què s'ha realitzat la darrera infracció.

Article 91. *Interrupció*

La prescripció queda interrompuda amb el processament de l'imputat o quan el procediment es dirigeix contra el culpable i per qualsevol acte posterior del procediment sigui quin sigui l'estat en què es trobi la causa. El termini de prescripció també queda interromput per la compareixença del perjudicat.

Produïda la interrupció, el termini de prescripció torna a computar-se des de l'inici.

Article 92. *Prescripció de la pena i de la mesura de seguretat*

1. La prescripció de la pena i de la mesura de seguretat en produeix l'extinció.

2. Les penes i les mesures de seguretat imposades d'una durada igual o superior a deu anys prescriuen al cap de trenta anys; les imposades pels restants delictes majors, al cap de quinze anys; les imposades per delictes menors, al cap de sis anys, i les imposades per contravencions penals, al cap de dos anys.

3. Les penes imposades pel delicte de tortura, el delicte de genocidi i els delictes contra la humanitat no prescriuen en cap cas.

Article 93. *Còmput de la prescripció de la pena*

El temps de la prescripció de la pena i de la mesura de seguretat s'ha de computar des del dia de la notificació o publicació de la sentència ferma o de la data de trencament de la condemna o mesura. El còmput queda interromput per la comissió d'un nou delicte punible a Andorra.

Article 94. *L'indult*

L'indult extingeix la pena en la part indultada i en el seu cas la substitueix per la fixada en el Decret corresponent. L'indult no extingeix les penes complementàries llevat que no es disposi el contrari expressament.

Article 95. *Regles específiques en el cas de les persones jurídiques*

1. La transformació, fusió, absorció o escissió d'una persona jurídica no extingeix la seva responsabilitat penal, que es trasllada a l'entitat o les entitats en què es transformi, quedi fusionada o absorbida i s'estén a l'entitat o entitats que resultin de l'escissió. El tribunal pot moderar el trasllat de la pena a la persona jurídica en funció de la proporció que la persona jurídica originàriament responsable del delicte tingui amb ella.

2. No extingeix la responsabilitat penal la dissolució encoberta o merament aparent de la persona jurídica. Es considera en tot cas que hi ha dissolució encoberta o merament aparent de la persona jurídica quan es continuï la seva activitat econòmica i es mantingui la identitat substancial de clients, proveïdors i empleats, o de la part més rellevant de tots ells.

Capítol segon. Rehabilitació

Article 96. *Requisits*

Les persones la responsabilitat penal de les quals s'hagi extingit obtenen el benefici de la rehabilitació sempre que concorrin els requisits següents:

1. Que hagin satisfet en la mesura del que sigui possible la responsabilitat civil que dimana del delicte.
2. Que hagi transcorregut el termini de deu anys per a les penes de presó imposades de deu o més anys, el termini de cinc anys per a la resta de penes imposades per delictes majors i el termini de dos anys per a les penes imposades per delictes menors. En el cas de les persones jurídiques, que hagi transcorregut el termini de deu anys a partir del compliment de la pena de multa imposada per delictes majors i de cinc anys per a la pena de multa imposada per delictes menors, el termini de cinc anys per a la resta de penes imposades per delictes majors i el termini de dos anys per a la resta de penes imposades per delictes menors.
3. Que no hagin comès cap delicte dolós durant el període que correspongui.

Article 97. Càmput

Els terminis esmentats en l'article anterior es computen a partir de la data d'extinció de la pena. Excepcionalment, en cas de penes de privació de llibertat, si el condemnat es beneficia de la suspensió condicional, el termini es computa des de la data de la fermesa de la sentència o l'aute en què la suspensió hagi estat atorgada, sempre que durant el període que s'assenyali d'acord amb el que estableixen els articles 69 i 70 no s'hagi infringit la condició o les condicions imposades per a la suspensió. En el supòsit d'imposició conjunta de diverses penes només es pren en consideració el termini més llarg.

Article 98. Cancel·lació d'antecedents

La rehabilitació comporta la cancel·lació d'ofici dels antecedents penals a què es refereixi.

Títol VI. Responsabilitat civil**Article 99. Responsabilitat civil derivada de la infracció penal**

Els danys i perjudicis ocasionats per la comissió d'un fet previst com a delictes o contravenció penal, han de ser rescabats d'acord amb les disposicions d'aquest Codi i, subsidiàriament, amb les normes civils.

Article 100. Contingut

La responsabilitat civil establerta a l'article anterior comprèn:

1. La restitució o, si no és possible, la reparació o la indemnització que correspongui.
2. La reparació del dany.
3. La indemnització dels perjudicis morals i materials.

Article 101. Interessos

La condemna al pagament d'una quantitat líquida comporta el pagament dels interessos legals a comptar de la data que fixi el tribunal o, en el seu defecte, a partir dels trenta dies següents a la data en què esdevingui ferma la sentència o l'aute que, en període d'execució, la determini.

Article 102. Compensació de culpes

Si la víctima ha contribuït a la producció del dany o perjudici sofert, el rescabament s'ha de determinar proporcionalment tenint en compte la seva contribució.

Article 103. Responsables civils

1. Tota persona responsable penalment d'una infracció penal ho és també civilment si del fet se'n deriven danys i perjudicis. Si els responsables són dos o més, els tribunals han d'assenyalar la quota amb què cadascú ha de respondre, en proporció a la participació i a la culpabilitat, sense perjudici de la seva responsabilitat solidària davant de tercers perjudicats.
2. Els autors i els còmplices, cadascú dins la seva classe, són responsables solidàriament per les seves quotes i, subsidiàriament, per les quotes corresponents als altres responsables.
3. La responsabilitat subsidiària es fa efectiva en primer lloc contra el patrimoni dels autors i després contra el dels còmplices.
4. Tant en els casos en què es faci efectiva la responsabilitat solidària com en els que es faci efectiva la responsabilitat subsidiària, el qui hagi pagat té el dret de repetició contra els altres per les quotes corresponents a cada un d'ells.
5. La responsabilitat penal d'una persona jurídica comporta la seva responsabilitat civil de forma solidària amb les persones físiques que siguin condemnades pels mateixos fets.

Article 104. *Responsabilitat civil en cas d'exclusió de responsabilitat penal*

1. L'apreciació d'error de tipus o de prohibició no exonera en cap cas de la responsabilitat civil.
2. Els supòsits d'exempció de responsabilitat penal dels apartats 3, 4, 5, 6, 7 i 8 de l'article 31 no comprenen l'exempció de la responsabilitat civil, que es determina com segueix:
 - a) En els supòsits dels apartats 3 i 7 de l'article 31 són responsables civils directes les persones a favor de les quals s'ha evitat el mal, en la proporció que determini el tribunal.
 - b) Els supòsits dels apartats 4 i 6 de l'article 31 no exoneren de responsabilitat civil la persona a qui s'ha apreciat l'eximent. Endemés, són responsables civils subsidiaris les persones que tinguin sota la seva potestat o guarda, legal o de fet, els declarats exempts de responsabilitat penal, excepte quan provin que no hi ha hagut culpa o negligència per part seva.
 - c) És també responsable civil l'exempt de responsabilitat penal en virtut del que disposa l'apartat 5 de l'article 31.
 - d) En el cas d'exempció de responsabilitat en virtut del que disposa l'apartat 8 de l'article 31 respon principalment el qui ha ocasionat la por i, subsidiàriament, el qui hagi executat el fet.

En tots aquests supòsits el tribunal, en dictar sentència absolutòria o aute de sobreseïment, a instància de la persona perjudicada, pot fixar les responsabilitats civils oportunes.

Article 105. *Responsabilitat solidària dels asseguradors*

Les companyies asseguradores que hagin assumit contractualment el risc de les responsabilitats pecuniàries derivades de la possessió, de l'ús o de l'explotació de qualsevol bé, empresa, indústria o activitat, quan es produeixi l'esdeveniment que determina el risc assegurat responen solidàriament amb el responsable penal fins al límit de la indemnització legalment establerta o convencionalment pactada, sense perjudici del dret de repetició contra qui correspongui.

Article 106. *Altres responsabilitats solidàries*

L'empresari respon solidàriament amb l'empleat pels fets punibles comesos per aquest en l'exercici de les seves funcions, obligacions o serveis, en cas de delictes o contravenció penal amb incompliment de les normes de seguretat o higiene en el treball, o contra el medi ambient.

Article 107. *Responsabilitat civil subsidiària*

Són responsables subsidiàriament:

1. Les persones que tinguin sota la seva potestat, tutela o vigilància, legal o de fet, un major de divuit anys, dels danys i perjudicis causats pels delictes o contravencions penals comesos per aquest, si hi ha hagut culpa o negligència de part seva.
2. Els empresaris de fet i els titulars oficials de l'establiment, dels danys i perjudicis causats pels delictes o les contravencions penals que es cometin en llurs establiments, sempre que hi concorri culpa seva o dels seus empleats.
3. Els patrons i els titulars oficials de l'establiment, dels danys i perjudicis ocasionats per les infraccions penals comeses pels seus empleats o representants en l'exercici de les seves funcions, obligacions o serveis.
4. Les entitats públiques o privades i els organismes oficials, dels danys i perjudicis ocasionats per les infraccions penals comeses per les autoritats o pels seus funcionaris o empleats en l'exercici de les seves funcions, obligacions o serveis.
5. Els propietaris de fet i els titulars oficials de qualsevol mitjà de difusió o de comunicació pública, dels danys i perjudicis causats per les infraccions penals comeses fent ús d'aquests mitjans.
6. Els propietaris de fet i els titulars oficials de vehicles automòbils, dels danys i perjudicis per les infraccions penals comeses en la utilització d'aquests automòbils per llurs empleats, representants o persones autoritzades.

7. Els propietaris de fet i els titulars oficials d'animals o màquines susceptibles de crear risc per a tercers, dels danys i perjudicis per les infraccions penals comeses en la custòdia o utilització d'aquests animals o màquines per llurs empleats, representants o persones autoritzades, sempre que hi concorri culpa seva.

8. Els prestanoms, dels danys i perjudicis causats per les infraccions penals comeses pel propietari de fet en l'exercici de l'activitat del negoci o indústria del qual són titulars oficialment.

Article 108. Responsabilitat per enriquiment

El qui, sense ser-ne responsable penalment ni civilment, s'hagi beneficiat a títol lucratiu de la comissió d'un delictes o contravenció penal, està obligat al rescabament fins a la quantia del seu benefici.

Article 109. Prelació de pagaments

En cas de procedir per la via executiva per satisfer les responsabilitats pecuniàries derivades de la infracció penal, si els béns del responsable civil no són suficients, el tribunal acorda satisfer la quantitat obtinguda, segons l'ordre següent:

1. La responsabilitat civil.
2. Les despeses processals.
3. La multa.

Article 110. Extinció

L'extinció de la responsabilitat civil es regula per les normes civils que siguin aplicables.

Llibre segon. Delictes

Títol I. Delictes contra la vida humana independent**Article 111. Homicidi**

1. El qui mata una persona comet homicidi i ha de ser castigat amb pena de presó de deu a setze anys.
2. La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

Article 112. Assassinat

1. Comet assassinat el qui mata una persona quan concorre almenys una de les circumstàncies següents:
 - a) Crueltat o acarnissament, que consisteix en augmentar intencionadament el sofriment de la víctima causant-li patiments que excedeixin dels necessaris per a l'execució del delictes.
 - b) Traïdoria, que consisteix a emprar mitjans tendents directament a assegurar l'acció o a evitar el risc que pugui procedir de la defensa per part de la víctima.
 - c) Realitzar el fet per preu o per obtenir una recompensa.
 - d) Realitzar el fet per preparar, facilitar o executar un altre delictes o per afavorir la fugida o assegurar la impunitat dels autors o còmplices del delictes.

L'autor d'assassinat ha de ser castigat amb pena de presó de catorze a vint-i-cinc anys.

2. La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

Article 113. Homicidi per imprudència

1. El qui per imprudència greu causa la mort d'una persona comet homicidi imprudent i ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys o multa fins a 60.000 euros.

Quan l'homicidi es cometi per imprudència professional s'ha d'imposar a més la pena d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a sis anys.

Quan l'homicidi imprudent es cometi utilitzant un vehicle automòbil o una arma de foc s'ha d'imposar a més, respectivament, la pena de privació del permís de conduir i la de privació del permís d'arma, fins a sis anys.

2. El qui per imprudència lleu produeix la mort d'una persona ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 6.000 euros.

Quan l'homicidi imprudent es produeixi utilitzant un vehicle automòbil o una arma de foc, s'ha d'imposar a més, respectivament, la pena de privació del permís de conduir i la de privació del permís d'arma, fins a dos anys.

Article 114. *Inducció i cooperació al suïcidi*

1. El qui indueix al suïcidi una altra persona ha de ser castigat amb pena de presó de quatre a vuit anys.

2. Amb la mateixa pena ha de ser castigat el qui coopera activament en el suïcidi d'una persona. Quan la cooperació arriba a l'extrem d'executar la mort s'ha de castigar amb pena de presó de cinc a deu anys.

Article 115. *Homicidi consentit*

En el cas que una persona pateixi una malaltia greu que l'hagi de conduir de manera pròxima i inexorable a la mort, o que li produeixi patiments permanents de caràcter greu i insuportable, i sol·liciti a algú, de forma expressa i inequívoca, que li causi la mort o l'assisteixi executivament a morir, el fet ha de ser qualificat com a homicidi consentit. En aquest cas, qui hagi causat la mort o hagi assistit executivament ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

La temptativa és punible.

Títol II. Delictes contra la vida humana prenatal

Article 116. *Avortament no consentit*

1. El qui produeixi l'avortament d'una dona sense el seu consentiment ha de ser castigat amb pena de presó de quatre a deu anys i inhabilitació per exercir qualsevol professió sanitària de fins a deu anys.

2. Les mateixes penes s'han d'imposar en cas que el consentiment de la dona s'hagi obtingut mitjançant violència, intimidació o abús de la vulnerabilitat de la víctima derivada de la seva edat, discapacitat o circumstància similar.

3. La pena s'ha d'imposar en la meitat superior quan la conducta s'hagi comès per una de les persones descrites en l'article 123 o s'hagi realitzat sobre un menor d'edat o davant d'un menor d'edat.

4. La temptativa és punible.

Article 117. *Avortament consentit*

1. El qui produeixi l'avortament d'una dona amb el seu consentiment ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per exercir qualsevol professió sanitària per un període fins a cinc anys.

2. La dona que produeixi el seu avortament o consenti que una altra persona l'hi provoqui ha de ser castigada amb pena d'arrest.

3. La temptativa de la conducta descrita en el primer apartat és punible.

Article 118. *Avortament imprudent*

1. El qui per imprudència greu causi un avortament ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 30.000 euros.

2. Quan l'avortament es cometi per imprudència professional s'ha d'imposar a més la pena d'inhabilitació per a l'exercici de professió o ofici fins a tres anys.

3. L'embarassada no ha de ser penada per aquesta infracció.

Títol III. Delictes contra la integritat física i moral

Capítol primer. Tortura i delictes contra la integritat moral comesos amb abús de càrrec públic

Article 119. *Tortura*

1. Comet tortura l'autoritat o el funcionari que, abusant del seu càrrec, directament o per mitjà d'una altra persona, sotmeti una persona a condicions o procediments que li produeixin sofriments físics o psíquics greus, si concorre almenys una de les finalitats o dels motius següents:

- a) Per obtenir d'aquesta persona o d'una tercera persona una confessió o una informació.
- b) Per intimidar o pressionar aquesta persona o una tercera persona.
- c) Per castigar a aquesta persona per un acte que ella o una tercera persona hagi comès o se sospiti que hagi comès.
- d) Per qualsevol mòbil discriminatori.

L'autor de tortura ha de ser castigat amb pena de presó de quatre a dotze anys i inhabilitació per a l'exercici de drets públics de fins a quinze anys, sense perjudici, en el seu cas, de les penes que corresponguin per les infraccions de resultat comeses.

2. Les mateixes penes s'han d'imposar a les autoritats o als funcionaris d'institucions penitenciàries o de centres de menors que cometin els actes esmentats sobre un detingut o un intern.

3. La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

4. Si els mitjans de tortura emprats són particularment greus per la intensitat del sofriment que provoquen o si comporten un perill per a la vida de l'ofès, el tribunal pot augmentar les penes fins a la meitat del seu límit superior.

Article 120. *Omissió d'impedir i denunciar la tortura*

1. L'autoritat o el funcionari que no utilitzi tots els mitjans al seu abast per impedir la realització de tortures per part d'un subordinat ha de ser castigat amb les mateixes penes previstes per a la tortura.

2. L'autoritat o el funcionari que, fora dels casos inclosos en l'apartat anterior, no impedeixi o no denunciï la realització de tortures de les quals tingui coneixement directe, ha de ser castigat amb les penes previstes per als autors de les tortures amb les reduccions previstes a l'article 61.

Article 121. *Tractes degradants*

L'autoritat o el funcionari que, abusant del seu càrrec i fora dels casos constitutius de tortura, sotmeti una persona a un tracte degradant ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació d'exercici de càrrec públic de fins a cinc anys, sense perjudici, en el seu cas, de les penes que corresponguin per les infraccions de resultat comeses.

Capítol segon. Delictes contra la salut i la integritat de les persones

Article 122. *Tipus bàsic de maltractament i lesió*

1. El qui maltracti corporalment una persona de manera greu o li causi una lesió que requereixi assistència mèdica per a la seva curació, ha de ser castigat amb pena d'arrest i multa fins a 6.000 euros.

2. Si hi concorre l'agreujant sisena de l'article 34 o un perjudici per a la salut física o psíquica de la víctima que per a la seva curació requereixi el seguiment d'un tractament mèdic posterior a la primera assistència, la pena ha de ser de presó de tres mesos a tres anys. La temptativa és punible si hi concorre l'agreujant sisena de l'article 34.

Article 123. Maltractaments en l'àmbit domèstic

1. El qui exerceixi violència física o psíquica sobre el qui sigui o hagi estat el seu cònjuge o la persona amb la qual mantingui o hagi mantingut una relació anàloga d'afectivitat, fins i tot sense convivència, o sobre els ascendents, descendents, germans propis o d'aquesta persona, o qualsevol altra persona subjecta a la guarda de l'un o l'altre, o amb la qual conviski, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys, sense perjudici de les penes que corresponguin pel resultat lesiu si se n'ha causat.

La pena s'ha d'imposar en la seva meitat superior quan la conducta s'hagi realitzat sobre un menor d'edat o davant d'un menor d'edat o en qualsevol altre circumstància en la què el menor d'edat pugui percebre la conducta, o quan tingui lloc en el domicili comú o en el domicili de la víctima.

2. La pena ha de ser de presó de tres mesos a tres anys quan es doni una de les circumstàncies previstes a l'apartat 2 de l'article 122, sense perjudici de les penes que corresponguin pel resultat lesiu causat.

Article 124. Violència de gènere

1. El qui exerceixi violència física o psicològica basada en una discriminació per motiu del sexe o gènere, envers una dona per la simple raó de ser dona, que comporti o sigui susceptible de comportar danys o patiments físics, sexuals, psicològics o econòmics, així com l'amenaça de dur-los a terme, la coacció o la privació arbitrària de llibertat, tant en l'àmbit privat com en el públic, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys, sense perjudici de les penes que corresponguin pel resultat lesiu si se n'ha causat.

2. El cònjuge o qui està o hagi estat lligat a una dona per similar relació d'afectivitat, que exerceixi violència sobre la dona, com a manifestació de la situació de desigualtat i de les relacions de poder dels homes sobre les dones, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys, sense perjudici de les penes que corresponguin pel resultat lesiu si se n'ha causat.

3. L'aplicació del tipus penal d'aquest article exclou l'aplicació del previst a l'article 123.

Article 125. Tipus agreujat

1. Els maltractaments i les lesions han de ser castigats amb pena de presó d'un a quatre anys en cas que hi concorrin almenys una de les circumstàncies següents:

a) Si hi ha hagut acarnissament o crueltat.

b) Si en l'agressió s'han utilitzat armes, objectes o mitjans amb perill de causar la mort o lesions més greus a la víctima.

c) Si la víctima és especialment vulnerable, tenint en compte l'edat, la discapacitat o qualsevol condició similar.

d) Si s'ha buscat o aprofitat la concurrència d'altres persones que facilitin l'execució o augmentin el greu sobre la víctima.

2. La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

Article 126. Lesions qualificades

1. El qui causi a una persona una malaltia somàtica o psíquica greu i perdurable, una deformitat greu, la impotència, l'esterilitat o la pèrdua o la inutilitat d'un òrgan, d'un membre o d'un sentit, ha de ser castigat amb pena de presó de tres a deu anys.

La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

2. El qui causi a una persona una mutilació genital o l'esterilització forçosa ha de ser castigat amb la mateixa pena. La pena s'ha d'imposar en la meitat superior quan la conducta l'hagi comès una de les persones descrites en l'article 123 o s'hagi realitzat sobre un menor d'edat o davant d'un menor d'edat.

La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

3. Qui indueixi o coaccioni a una persona a sotmetre's a les conductes descrites en l'apartat anterior, ha de ser castigat amb la mateixa pena, determinada igualment en atenció a si la víctima és menor o major d'edat.

4. Ha de ser castigat igualment qui faciliti a una persona mitjans per tal que se sotmeti a alguna de les conductes descrites en l'apartat 2. La pena ha de ser la mateixa a la prevista per l'autor del fet principal si els mitjans facilitats són essencials per la producció del resultat i la reduïda a la meitat dels límits mínim i màxim previstos a la llei en la resta de supòsits d'afavoriment.

Article 127. Lesions per imprudència

1. El qui per imprudència greu causi una de les lesions previstes en l'article anterior ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any o multa fins a 45.000 euros.

2. El qui per imprudència greu causi una de les lesions previstes a l'article 122 ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 18.000 euros.

3. Quan les lesions s'hagin comès per imprudència professional, s'ha d'imposar a més la pena d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec de fins a cinc anys en el cas de l'apartat primer i de fins a tres anys en el cas de l'apartat segon d'aquest article.

4. Quan els fets s'hagin comès utilitzant un vehicle automòbil o una arma de foc, s'ha d'imposar a més, respectivament, la pena de privació del permís de conduir i la de privació del permís d'armes fins a quatre anys en el cas de l'apartat primer i fins a dos anys en el cas de l'apartat segon d'aquest article.

Article 128. Participació en una baralla amb mitjans perillosos

El qui prengui part en una baralla utilitzant mitjans perillosos per a la vida de les persones o tenint coneixement de la seva possessió per altres participants, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys o amb pena d'arrest.

Article 129. Utilització temerària d'arma

1. Qui faci ús d'una arma, excepte en cas que es tracti d'una arma blanca, amb temeritat manifesta ha de ser castigat amb una pena de presó de fins a dos anys i privació del permís d'arma de fins a sis anys.

2. Es considera utilització temerària d'arma, excepte en cas que es tracti d'una arma blanca, qui la porti o la utilitzi sota l'efecte de begudes alcohòliques, drogues o substàncies d'efectes anàlegs o amb un grau d'alcoholèmia superior a 0,5 g/l de sang i ha de ser castigat amb pena de presó de fins a un any o d'arrest, i de privació del permís d'arma o prohibició d'utilitzar armes, segons escaigui, de fins a tres anys. A més de les penes previstes, s'ha d'imposar una multa des de 300 euros fins a 3.000 euros.

Qui refusi sotmetre's a la prova de control de tòxics o d'alcoholèmia quan sigui legítimament requerit per un agent de l'autoritat i no accepti sotmetre's a una prova d'anàlisi de sang, ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any o d'arrest, i privació del permís d'arma fins a tres anys. A més de les penes previstes, s'ha d'imposar una multa de 600 euros fins a 3.000 euros.

3. El tribunal també pot imposar una pena d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec de fins a quatre anys.

Article 130. Delictes contra la integritat moral

1. El qui tracta una altra persona de forma degradant, menyspreant greument la seva integritat moral, ha de ser castigat amb pena d'arrest i multa de fins a 6.000 euros.

2. Amb la mateixa pena s'ha de castigar el qui de forma reiterada porta a terme actes hostils o humiliants que suposen un greu assetjament contra la víctima.

3. Si els fets es cometen contra una de les persones definides a l'article 123 o un menor d'edat o una persona vulnerable per raó de malaltia o deficiència física o psíquica, la pena ha de ser de presó de fins a dos anys.

4. En cas que les conductes previstes en els apartats anteriors es facin de forma sostinguda en el temps, la pena augmenta fins a la meitat superior.

5. Amb la mateixa pena que l'establerta als apartats 1 i 2 ha de ser castigat el qui utilitza un mitjà de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació per espiar o assetjar una altra persona, o publicitar o difondre de qualsevol altra manera missatges o gravacions d'assetjaments o agressions, i alterar greument el desenvolupament de la vida quotidiana de la víctima. Si la víctima és una de les persones definides a l'article 123 o un menor d'edat o una persona vulnerable per raó de malaltia o deficiència física o psíquica, la pena ha de ser de presó de fins a dos anys.

6. Si amb els supòsits referits als apartats anteriors hi concorre l'agreujant sisè de l'article 34 o un perjudici per a la salut física o psíquica de la víctima que, per curar-se, requereixi el seguiment d'un tractament mèdic posterior a la primera assistència, la pena ha de ser de presó de tres mesos a tres anys. La temptativa és punible si hi concorre l'agreujant sisè de l'article 34.

7. La conspiració i la provocació són punibles.

Article 131. Pràctiques de conversió

1. Qui sotmeti una persona a actes, pràctiques o intervencions dirigides a modificar, reprimir o suprimir la seva orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, mitjançant violència, intimidació, coacció, engany, abús de superioritat o qualsevol altra conducta que atempti contra la seva integritat moral, ha de ser castigat amb pena d'arrest de tres mesos a tres anys.

2. Si la víctima és menor d'edat, persona amb discapacitat o persona especialment vulnerable per raó de la seva situació personal o social, s'ha d'imposar la pena d'arrest de sis mesos a quatre anys.

3. Incorre en la mateixa pena qui promogui, organitzi, financi o publiciti pràctiques de conversió amb la finalitat que siguin realitzades.

4. Quan els fets siguin comesos per autoritat, funcionari públic, professional sanitari, docent o persona que actuï en l'exercici d'una funció educativa, terapèutica o espiritual, s'ha d'imposar, a més de la pena principal, la pena complementària d'inhabilitació per a l'exercici del càrrec o professió per un període de dos a cinc anys.

Article 132. Consentiment

1. No són constitutius d'infracció penal els fets dolosos previstos en aquest capítol en els quals hi hagi consentiment per part de la víctima d'acord amb la llei i el costum, ni els fets imprudents que siguin conseqüència de la lliure exposició per part de la víctima a una situació de perill.

2. No es considera vàlid el consentiment obtingut viciadament o el dels menors d'edat i les persones amb discapacitat, ni el prestat pels seus representants legals.

Capítol tercer. Altres delictes contra la salut i la integritat dels éssers humans

Article 133. Lesions al fetus

1. El qui causi en un embrió implantat o en un fetus una lesió o malaltia que perjudiqui greument el seu desenvolupament o li provoqui una tara física o psíquica persistent més enllà del naixement, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per exercir qualsevol professió sanitària fins a sis anys.

La temptativa és punible.

2. El qui per imprudència greu realitzi el fet descrit en l'apartat anterior ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 18.000 euros. Quan els fets s'hagin comès per imprudència professional s'ha d'imposar a més la pena d'inhabilitació per a l'exercici de la professió o l'ofici fins a tres anys.

Article 134. Tràfic d'òrgans, teixits, cèl·lules o gàmetes humans

1. Qui, sense autorització administrativa o judicial, ofereixi, accepti o trafiqui amb òrgans, teixits, cèl·lules o gàmetes humans ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per exercir tota professió sanitària o relacionada amb la investigació científica durant un període màxim de cinc anys.

2. Quan el tràfic tingui per objecte un òrgan obtingut il·lícitament, la pena de presó ha de ser de dos a cinc anys.
3. Si la víctima és un menor o una persona vulnerable per raó de malaltia o deficiència física o psíquica s'ha d'imposar una pena de presó de quatre a vuit anys. S'ha d'imposar la pena en la meitat superior als titulars de l'autoritat parental o tutela quan la conducta es realitza amb la seva connivència.
4. Si els fets es realitzen en el marc d'una organització la pena imposable pot arribar fins al límit màxim augmentat de la meitat.
5. La temptativa és punible.

Article 135. *Tràfic d'éssers humans amb finalitat d'extracció d'òrgans*

1. El qui, amb fins d'extracció d'òrgans, recluti, transporti, traslladi, allotgi o aculli una o més persones, ha de ser castigat amb pena de presó de dos a sis anys, sense perjudici, en el seu cas, de les penes que corresponguin per les altres infraccions comeses, quan s'empri almenys un dels mitjans següents:

- a) Que es recorri a la violència o altres formes d'intimidació o coacció, o sota l'amenaça de fer-ho.
- b) Que hi hagi frau, engany, abús d'autoritat o d'una situació de vulnerabilitat.
- c) Que es proposin o acceptin pagaments o avantatges per obtenir el consentiment d'una persona que exerceixi autoritat, de fet o de dret, sobre una altra persona.

La temptativa és punible.

2. Quan no s'empri cap dels mitjans esmentats a l'apartat anterior, té la consideració de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'extracció d'òrgans la comissió de l'acció que s'hi descriu, si es realitza sobre un menor d'edat, sense perjudici, en el seu cas, de les penes que corresponguin per les altres infraccions comeses.

La temptativa és punible.

3. El consentiment de la víctima de tràfic d'éssers humans és irrellevant quan s'emprin els mitjans esmentats a l'apartat 1.

4. En els supòsits establerts a l'apartat 2, i a l'apartat 1 si la víctima és menor d'edat o és especialment vulnerable per la seva malaltia o una discapacitat, la pena s'ha d'imposar en la meitat superior.

5. En tots els casos, constitueix una circumstància agreujant de la responsabilitat penal el fet d'haver posat en perill la vida de la víctima.

6. La víctima de tràfic d'éssers humans queda exclosa de responsabilitat criminal per les infraccions penals que hagi comès en la situació d'explotació sempre que la seva participació hagi estat conseqüència directa de la situació de violència, intimidació, engany o abús a què hagi estat sotmesa o hi concorri alguna de les circumstàncies excloents de la responsabilitat criminal previstes a l'article 31.

Article 136. *Experimentacions no consentides*

1. El qui sotmeti una persona a pràctiques d'experimentació mèdica o biològica o amb finalitats cosmètiques, sense el seu consentiment o amb abús de necessitat, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per a l'exercici de tota professió sanitària o relacionada amb la investigació científica fins a cinc anys.

2. El consentiment dels menors d'edat o persones amb discapacitat, fins i tot el prestat pels seus representants legals, és irrellevant.

3. La temptativa és punible.

Títol IV. Delictes relatius a la genètica i a la reproducció humanes

Article 137. *Tipus bàsic*

1. El qui alteri el genotip, fora dels supòsits previstos legalment, manipuli gens humans de manera que s'alteri el genotip amb finalitat diferent a l'eliminació o disminució de tares o malalties greus, o amb la finalitat de modificar la seva descendència, ha de ser castigat amb pena de presó de tres a vuit anys i inhabilitació per exercir qualsevol professió sanitària o relacionada amb la investigació científica fins a deu anys.

2. La temptativa és punible.

Article 138. *Tipus qualificat*

1. El qui practiqui una manipulació genètica per realitzar una selecció d'éssers humans i produeixi una alteració del genotip o un clonatge, ha de ser castigat amb pena de presó de vuit a dotze anys i inhabilitació per exercir qualsevol professió sanitària o relacionada amb la investigació científica fins a setze anys.

2. Si la manipulació es produeix en el marc d'un pla preconcebut i afecta un grup de persones s'ha d'imposar pena de presó de dotze a vint anys i inhabilitació fins a vint anys.

3. La temptativa i la conspiració són punibles.

Article 139. *Obtenció i ús de les característiques genètiques*

1. El qui amb finalitat lucrativa examini o determini les característiques genètiques d'un ésser humà sense el seu consentiment o el dels seus representants legals, o sense autorització judicial, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

2. El qui, havent obtingut lícitament les característiques genètiques d'un ésser humà, les utilitzi amb finalitat lucrativa, ha de ser castigat amb la mateixa pena que la prevista a l'apartat anterior, salvat el cas que aquesta utilització amb finalitat lucrativa estigui emparada per una norma amb rang de llei i s'hagin obtingut les autoritzacions corresponents.

3. La temptativa és punible en ambdós supòsits.

Article 140. *Divulgació*

El qui divulgui les característiques genètiques d'un ésser humà sense el seu consentiment o el dels seus representants legals, o sense autorització judicial, ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys.

Article 141. *Armes biològiques*

1. El qui, amb l'ajut de la tècnica genètica, produeixi armes biològiques ha de ser castigat amb pena de presó de vuit a dotze anys i inhabilitació per a l'exercici de qualsevol professió sanitària o relacionada amb la investigació científica fins a vint anys.

2. La temptativa i la conspiració són punibles.

Article 142. *Experimentació i comercialització*

1. El qui comercialitzi o experimenti amb òvuls humans fecundats amb una finalitat no autoritzada en la legislació vigent ha de ser castigat amb pena de presó d'un a cinc anys i inhabilitació per a l'exercici de qualsevol professió sanitària o relacionada amb la investigació científica fins a vuit anys.

2. La pena prevista en el paràgraf anterior s'ha d'imposar en la meitat superior si la comercialització amb òvuls humans fecundats amb una finalitat diferent de la procreació s'ha fet a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que la comercialització es fes accessible a un elevat nombre de persones.

3. La temptativa és punible.

Article 143. *Reproducció assistida*

1. El qui practiqui la reproducció assistida sense el consentiment previ de la persona interessada atorgat per escrit de manera lliure i no viciada, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per a l'exercici de qualsevol professió sanitària o relacionada amb la investigació científica fins a sis anys.

2. La temptativa és punible.

Article 144. *Consentiment*

Tret dels casos en què es disposi altrament, el consentiment no eximeix de responsabilitat criminal en els delictes d'aquest títol.

Títol V. Omissió del deure de socors

Article 145. *Omissió de socors*

1. El qui, sense risc per a ell o altri, s'abstingui de prestar socors, mitjançant un acte personal o demanant la intervenció de tercers, a una tercera persona exposada a un perill manifest i greu per a la vida o la integritat física, ha de ser castigat amb pena d'arrest.

2. Si el perill prové d'un accident causat fortuïtament per l'autor de l'omissió de socors, la pena ha de ser de dos anys de presó com a màxim.

3. Si l'accident és degut a la seva imprudència, la pena ha de ser de tres mesos a tres anys de presó.

4. Si l'autor de la infracció és una persona obligada per la seva professió a prestar socors a tercers, se li pot imposar, a més, la pena d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a sis anys.

Article 146. *Obstaculització de socors*

1. El qui posi obstacles a l'arribada de socors destinats a assistir una persona en perill manifest i greu per a la vida o la integritat física, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys o amb pena d'arrest.

2. La temptativa és punible.

Títol VI. Delictes contra la llibertat

Capítol primer. Delictes contra la llibertat de moviments de les persones

Article 147. *Detenció il·legal*

1. El qui, sense justificació legal, privi de llibertat una persona tancant-la o detenint-la ha de ser castigat amb pena de presó de tres a sis anys.

2. Si la privació de llibertat dura menys de vint-i-quatre hores, la pena ha de ser de presó de tres mesos a tres anys.

3. La pena ha de ser de presó de cinc a vuit anys si la privació de llibertat dura més de set dies o si es posa en perill la vida de la víctima.

4. La temptativa és punible.

Article 148. *Treball o serveis forçats, esclavatge i servitud*

1. Qui sotmeti una persona a treball o serveis forçats, esclavatge o servitud ha de ser castigat amb pena de presó de quatre a dotze anys.

La pena s'ha d'imposar en la meitat superior quan la víctima sigui menor d'edat o una persona amb discapacitat.

La temptativa és punible.

2. S'entén per *esclavatge o servitud* la situació de la persona sobre la qual un altre exerceix, fins i tot de fet, tots o alguns dels atributs del dret de propietat, com ara comprar-la, vendre-la, prestar-la o donar-la.

3. S'entén per *treball o servei forçat* la situació de la persona que és sotmesa o obligada, a través de qualsevol mitjà i contra la seva voluntat, a fer un treball o prestar un servei, sigui retribuït o no.

Article 149. *Tràfic d'éssers humans amb finalitat de treball o serveis forçats, d'esclavatge, servitud o mendicitat, d'explotació per realitzar activitats criminals o de celebrar un matrimoni no consentit*

1. El qui, amb fins de treball o serveis forçats, d'esclavatge o de pràctiques similars a l'esclavatge, de servitud o de mendicitat, *d'explotació per realitzar activitats criminals o de celebrar un matrimoni no consentit*, recluti, transporti, traslladi, allotgi o aculli una o més persones ha de ser castigat amb pena de presó de dos a sis anys, sense perjudici, si escau, de les penes que corresponguin per les altres infraccions comeses, quan s'empri almenys un dels mitjans següents:

- a) Que es recorri a la violència o altres formes d'intimidació o coacció, o sota l'amenaça de fer-ho.
- b) Que hi hagi frau, engany i abús d'autoritat o d'una situació de vulnerabilitat.
- c) Que es proposin o acceptin pagaments o avantatges per obtenir el consentiment d'una persona que exerceixi autoritat, de fet o de dret, sobre una altra.

La temptativa és punible.

2. Quan no s'empri cap dels mitjans esmentats a l'apartat anterior, té la consideració de tràfic d'éssers humans amb finalitat de treball o serveis forçats, d'esclavatge o de pràctiques similars a l'esclavatge, de servitud o de mendicitat, la comissió de l'acció que s'hi descriu, si es realitza sobre un menor d'edat, sense perjudici, en el seu cas, de les penes que corresponguin per les altres infraccions comeses.

La temptativa és punible.

3. El consentiment de la víctima de tràfic d'éssers humans és irrellevant quan s'emprin els mitjans esmentats a l'apartat 1.

4. En els supòsits establerts a l'apartat 2 i a l'apartat 1 si la víctima és menor de divuit anys o és especialment vulnerable d'acord amb la seva condició física o psíquica o una discapacitat, la pena s'ha d'imposar en la meitat superior.

5. En tots els casos, constitueix una circumstància agreujant de la responsabilitat penal el fet d'haver posat en perill la vida de la víctima.

6. La víctima de tràfic d'éssers humans queda exclosa de responsabilitat criminal per les infraccions penals que hagi comès en la situació d'explotació sempre que la seva participació hagi estat conseqüència directa de la situació de violència, intimidació, engany o abús a què hagi estat sotmesa o hi concorri alguna de les circumstàncies excloents de la responsabilitat criminal previstes a l'article 31.

Article 150. *Segrest*

1. El qui, sense justificació legal, privi de llibertat una persona exigint alguna condició per alliberar-la ha de ser castigat amb pena de presó de cinc a deu anys.

2. Si la privació de llibertat dura menys de vint-i-quatre hores la pena ha de ser de presó de tres mesos a tres anys.

3. La pena ha de ser de presó de set a tretze anys si la privació de llibertat dura més de set dies o si es posa en perill la vida de la víctima.

4. Si l'autor allibera la persona detinguda renunciant a obtenir el seu propòsit el tribunal pot imposar les penes previstes per al delictes de detenció il·legal.

5. La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

Article 151. Penes agreujades

Les penes previstes en els articles anteriors d'aquest capítol s'han d'imposar en la seva meitat superior quan es doni alguna de les circumstàncies següents:

1. Quan la víctima sigui especialment vulnerable per raó de la seva edat, discapacitat o malaltia.
2. Quan l'autor s'apoderi o prengui el control d'una nau, una plataforma fixa o una aeronau o un mitjà o un vehicle automòbil de transport col·lectiu de persones.
3. Quan la víctima sigui autoritat o funcionari en l'exercici de les seves funcions, sempre que l'actuació en tal condició no doni lloc a un altre delicte.

Article 152. Desaparició de persones

Si la víctima de segrest o detenció il·legal no ha pogut ser trobada, la pena ha de ser de presó de vuit a setze anys.

Article 153. Qualificació per ser autoritat o funcionari

L'autoritat o el funcionari competent per practicar una detenció que, sense que hi hagi motiu legal inicial, cometi un dels fets descrits en els articles anteriors d'aquest capítol ha de ser castigat amb les penes previstes per als supòsits respectius en la seva meitat superior i, a més, amb la inhabilitació de drets públics fins a dotze anys en els casos dels articles 147 i 150, o fins a vint anys en el cas de l'article 152.

Capítol segon. Coaccions i amenaces**Article 154. Coaccions**

1. El qui il·legítimament i amb violència o intimidació força una persona a realitzar una acció o una omissió o a suportar allò a què no està legalment obligat, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys o d'arrest.

La temptativa, la provocació i la conspiració són punibles.

2. Si la coacció consisteix a impedir l'exercici d'un dret o d'una llibertat previstos als capítols III o IV del títol II de la Constitució, la pena ha de ser de presó de tres mesos a tres anys, tret que el fet tingui assenyalada una pena superior en una altra norma penal.

Article 155. Assetjament

1. El qui, de forma reiterada i continuada exerceix sobre una persona accions psíquiques, físiques o verbals que suposin un menyscabament en l'autoestima d'aquesta darrera o comportin exclusió o aïllament social ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any o d'arrest.

2. La pena s'ha d'imposar en la seva meitat superior quan la conducta s'hagi realitzat en grup, sobre un menor d'edat o davant d'un menor d'edat.

3. La provocació i la conspiració són punibles.

Article 156. Amenaces condicionals d'un mal constitutiu de delicte

1. Qui amenaci una persona de causar un mal constitutiu d'un delicte major o d'un delicte contra la integritat física exigint qualsevol condició, lícita o il·lícita, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

2. Si l'amenaça és de mort i està feta reiteradament, o amb arma o amb un mitjà que doni a entendre una fermesa en la intenció, la pena ha de ser d'un a cinc anys de presó.

3. La provocació i la conspiració són punibles.

4. Les penes previstes anteriorment s'han d'imposar en la seva meitat inferior si l'autor no ha aconseguit el seu propòsit.

Article 157. *Altres amenaces condicionals*

1. El qui amenaci una persona amb un mal dels no previstos en l'article anterior, exigint qualsevol condició que no consisteixi en una conducta deguda, ha de ser castigat amb pena d'arrest.
2. La provocació i la conspiració són punibles.

Article 158. *Xantatge*

1. El qui exigeixi a una persona una quantitat o el compliment d'alguna condició, sota amenaça de revelar o difondre fets reservats que puguin afectar negativament l'honor o el patrimoni de l'amenaçat o de persones que hi estan íntimament vinculades, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.
2. Si l'autor ha aconseguit que li sigui lliurada totalment o parcialment la quantitat exigida o que es compleixi la condició, se li ha d'imposar pena de presó d'un a quatre anys.
3. Si el fet consisteix en l'amenaça de revelar o denunciar la comissió d'alguna infracció penal, el tribunal ho ha de tenir en compte als efectes de l'aplicació de l'article 64. Així mateix, en aquests casos el Ministeri Fiscal, per tal de facilitar la persecució penal del xantatge, pot abstenir-se d'acusar per la infracció motiu del xantatge, sempre que no es tracti d'un delictes major.
4. La provocació i la conspiració són punibles.

Article 159. *Amenaces no condicionals*

1. Qui, sense exigir condició, amenaci una persona de cometre contra ella, contra algú de la seva família o contra una persona amb qui tingui una vinculació íntima, un delictes contra la vida o la integritat física o un delictes major del qual es derivi un risc contra la vida de les persones, ha de ser castigat amb pena de presó de fins a dos anys o d'arrest.
2. Si l'amenaça és de mort i està feta reiteradament, o està feta amb una arma o un mitjà que doni a entendre una fermesa en la intenció, s'ha d'imposar una pena de presó de tres mesos a tres anys.
3. La conspiració i la provocació són punibles.

Article 160. *Tipus agreujats*

Quan les conductes previstes en aquest capítol s'hagin efectuat a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que la comunicació es faci accessible a un elevat nombre de persones, els límits màxims de les penes poden ser augmentats en la meitat.

Article 161. *Circumstància agreujant*

En els delictes previstos en aquest capítol constitueix circumstància agreujant el fet que la víctima sigui una de les persones definides a l'article 123 o que la víctima sigui un menor d'edat o s'hagi comès el delictes en presència seva.

Títol VII. Delictes contra la llibertat sexual

Capítol primer. Agressions sexuals

Article 162. *Agressió sexual*

1. El qui, sense consentiment, amb un consentiment viciat, o mitjançant violència o intimidació, determina una persona a prendre part en un comportament o relació sexual ha de ser castigat amb pena de presó de sis mesos a quatre anys.
2. A l'efecte de l'apartat anterior, s'entén comès sense consentiment o amb un consentiment viciat el comportament o relació sexual realitzat amb una persona privada de sentit, inconscient o incapaç d'oposar resistència, o amb abús de la seva incapacitat. El consentiment pot ser revocat en qualsevol moment abans o durant el comportament o la relació sexual.

3. Sense perjudici d'altres circumstàncies que determinen la manca del consentiment d'acord amb els apartats anteriors, s'entén igualment comès sense consentiment el comportament o relació sexual realitzat amb persones menors de setze anys.

4. Tanmateix, s'entén comès sense consentiment el comportament o relació sexual realitzat amb persones menors de setze anys, excepte en cas que la diferència d'edat entre l'autor i la persona menor d'edat sigui inferior a tres anys, sempre que no concorri cap de les circumstàncies previstes als apartats anteriors i que la persona menor d'edat tingui, com a mínim, catorze anys.

5. La temptativa, la provocació i la conspiració són punibles.

Article 163. Agressió sexual constitutiva de violació

1. Quan l'agressió sexual consisteixi en accés carnal per via vaginal, anal o oral, o en introducció d'objectes o membres corporals per alguna de les dos primeres vies, l'autor ha de ser castigat amb pena de presó de quatre a deu anys.

2. La temptativa, la provocació i la conspiració són punibles.

Article 164. Agressions qualificades

1. L'agressió sexual ha de ser castigada amb pena de presó de dos a set anys en els supòsits de l'article 162 i amb pena de presó de set a quinze anys en els de l'article 163, quan en el fet hi concorri alguna de les circumstàncies següents:

- a) Executar el fet en grup, concurrent-hi dos o més persones.
- b) Que el culpable convisqui o sigui ascendent, descendent o germà de la víctima o sigui una persona que exerceix, de fet o de dret, autoritat familiar sobre ella.
- c) Ser la víctima especialment vulnerable per raó de la seva edat, discapacitat, malaltia o situació. En tot cas es considera que la víctima és especialment vulnerable per raó de la seva edat quan tingui una edat inferior a setze anys. En aquest supòsit les penes s'apliquen en la seva meitat superior i sempre que no concorri alguns dels supòsits d'exclusió de responsabilitat penal previst a l'apartat 4 de l'article 162.
- d) Quan en atenció a la naturalesa de la conducta sexual, els mitjans emprats, les circumstàncies específiques o qualsevol altre motiu, l'agressió sexual tingui un caràcter especialment degradant i vexatori per a la víctima.
- e) Quan l'agressió sigui realitzada amb prevalença d'autoritat, de superioritat, amb abús de confiança, o en situació de necessitat o dependència.
- f) Quan la víctima estigui privada de sentit.
- g) Quan, mitjançant l'agressió, es posi en perill la vida o la integritat física de la víctima.
- h) Quan l'agressor de manera directa, o mitjançant la intervenció d'un tercer, hagi deixat a la víctima en una situació d'incapacitat, d'indefensió o inconsciència de manera intencionada per executar l'agressió sense resistència de la víctima, induint-la al consum excessiu de begudes alcohòliques, o mitjançant l'ús de fàrmacs, drogues o qualsevol altra substància natural o química.
- i) La difusió, gravació o compartició, mitjançant qualsevol tecnologia, xarxes socials o mitjans digitals, de la pròpia agressió sexual o de continguts sexuals íntims de la víctima.

2. Si concorren dos o més de les anteriors circumstàncies, les penes s'apliquen en la seva meitat superior.

3. La temptativa és punible en tots els casos. La proposició a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació d'una trobada amb una persona menor de setze anys amb la finalitat de cometre la infracció descrita als articles 162 i 163 es considera temptativa encara que no s'hagi produït la trobada física ni s'hagin realitzat actes materials dirigits a la seva execució.

Article 165. Assetjament sexual

1. El qui adopta un comportament de caràcter sexual, verbal, no verbal o físic, envers una persona, no desitjat per aquesta persona, que tingui per finalitat o per efecte la violació de la seva dignitat, ha de ser castigat amb pena d'arrest.
2. S'ha de castigar amb la mateixa pena a qui, amb la mateixa finalitat, enviï a una persona, sense el seu consentiment, una imatge, vídeo o altre material similar de contingut sexual.
3. La pena s'ha d'imposar en la meitat superior quan la conducta prevista en aquest article:
 - a) s'hagi efectuat a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que la comunicació es faci accessible a un elevat nombre de persones, o
 - b) Es produeixi en el marc d'una relació laboral, docent, de confiança, de dependència o autoritat.
4. La provocació i la conspiració són punibles.

Article 166. Difusió no consentida de material íntim o manipulats

1. S'ha de castigar amb pena de presó de tres mesos a tres anys a qui:
 - a) Faci accessible al públic o comuniqui, cedeixi, transmeti o posi a disposició de tercers, a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, imatges, vídeos o materials similars que representin activitats sexualment explícites o les parts íntimes d'una persona sense el seu consentiment; o
 - b) Produeixi, manipuli o alteri a través de qualsevol tipus d'eina o mitjançant tecnologies d'intel·ligència artificial o sistemes de creació sintètica i, posteriorment, faci accessible al públic o comuniqui, cedeixi, transmeti o posi a disposició de tercers, a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, imatges, vídeos o materials similars, fent que sembli que una persona està practicant activitats sexualment explícites o que simuli la nuesa total o parcial d'una persona, sense el consentiment d'aquesta persona.
2. Les penes previstes en aquest article s'han d'imposar en la seva meitat superior quan la víctima sigui menor d'edat, o quan entre l'autor i la víctima existeixi o hagi existit una relació de parella, o quan l'autor es prevalgui d'una situació de superioritat o autoritat respecte de la víctima.
3. La provocació i la conspiració són punibles.

Capítol segon. Delictes relatius a la prostitució i a altres formes d'explotació sexual**Article 167. Establiment de prostitució**

El qui faci funcionar o financi un establiment de prostitució ha de ser castigat amb pena de presó de sis mesos a tres anys i inhabilitació per a la gerència d'establiments d'hoteleria, restauració o lleure fins a cinc anys.

Article 168. Afavoriment de la prostitució

1. El qui recluti per a la prostitució, promogui, faciliti o afavoreixi la prostitució d'altri ha de ser castigat amb pena de presó de sis mesos a tres anys.
2. Ha de ser castigat amb la mateixa pena en la meitat superior el qui promogui, publiciti, faciliti, afavoreixi, difongui o inciti a la prostitució a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que la prostitució es fes accessible a un elevat nombre de persones.
3. Si la infracció és relativa a prostitució infantil o la víctima és una persona amb discapacitat, s'ha d'imposar pena de presó de dos a cinc anys. Si el fet és comès pels titulars de l'autoritat parental o tutela, la pena s'ha d'imposar en la meitat superior.
4. Si la infracció és comesa en el marc d'un grup organitzat, el límit màxim de la pena prevista es pot augmentar en la meitat.

5. La temptativa és punible en tots els casos. Es considera temptativa la proposició, captació o contacte amb una persona menor d'edat per mitjà d'Internet o d'altres tecnologies de la informació i la comunicació, amb finalitat sexual, encara que no s'hagi produït la trobada física ni s'hagin realitzat actes materials dirigits a la seva execució.

Article 169. *Proxenetisme*

1. El qui, mitjançant violència o intimidació, o amb abús d'autoritat, de superioritat, de confiança, de situació de necessitat o dependència, o amb engany suficient, determini algú a prostituir-se o a continuar-ho fent ha de ser castigat amb pena de presó de dos a cinc anys.

La temptativa és punible.

2. Si es tracta de prostitució infantil o la víctima és una persona vulnerable per raó de malaltia o deficiència física o psíquica, s'ha d'imposar pena de presó de tres a deu anys. Si el fet és comès pels titulars de l'autoritat parental o tutela, la pena s'ha d'imposar en la meitat superior.

Si la infracció és comesa en el marc d'un grup organitzat, el límit màxim de la pena prevista pot ser augmentat en la meitat.

La temptativa és punible.

3. La temptativa és punible en tots els casos. Es considera temptativa la proposició, captació o contacte amb una persona menor d'edat per mitjà d'Internet o d'altres tecnologies de la informació i la comunicació, amb finalitat sexual, encara que no s'hagi produït la trobada física ni s'hagin realitzat actes materials dirigits a la seva execució.

Article 170. *Tipus qualificat per lucre*

Llevat de la infracció de l'apartat 2 de l'article 168, quan el culpable de les infraccions previstes en aquest capítol obtingui un profit econòmic, a més de les penes previstes s'ha d'imposar multa fins a 30.000 euros, o fins al triple del benefici obtingut si és superior.

Article 171. *Actes sexuals amb menors o persones amb discapacitat prostituïdes*

1. Qui s'aprofita sexualment de la prostitució d'un menor o d'una persona amb discapacitat ha de ser castigat amb pena de presó d'un a cinc anys.

2. La temptativa és punible.

Article 172. *Concepte de prostitució i de prostitució infantil*

1. Als efectes d'aquest capítol s'entén per prostitució el fet de realitzar o tolerar actes sexuals a canvi d'obtenir o de la promesa d'obtenir diners o qualsevol altra forma de remuneració, de pagament o d'avantatge, tant si la remuneració, el pagament o la promesa es fa a la mateixa persona com a un tercer.

2. Als efectes d'aquest capítol s'entén per prostitució infantil el fet d'utilitzar una persona menor d'edat amb la finalitat de realitzar o tolerar actes sexuals, oferint o prometent diners o qualsevol altra forma de remuneració, de pagament o d'avantatge, tant si la remuneració, el pagament o la promesa es fa al mateix menor com a un tercer.

Article 173. *Afavoriment de la prestació de serveis sexuals en l'entorn digital*

1. El qui, amb ànim de lucre o no, promogui, faciliti, intermedii, organitzi, controli o, per qualsevol altre mitjà, afavoreixi que una altra persona presti serveis sexuals en l'entorn digital ha de ser castigat amb pena de presó de sis mesos a tres anys.

2. Als efectes d'aquest article i dels articles 174 i 175, s'entén per serveis sexuals en l'entorn digital aquells que comportin la realització o tolerància d'un acte sexual a canvi d'una remuneració, promesa de remuneració o qualsevol altre avantatge, quan aquest acte es realitzi a distància a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació audiovisual, sempre que existeixi una interacció simultània entre la persona que realitza o tolera l'acte i la persona que ofereix o promet la remuneració.

3. S'ha d'imposar la pena en la meitat superior quan l'autor:

- a) Exerceixi funcions de direcció, organització o control sobre l'activitat, incloent-hi la gestió de perfils, comptes, canals o plataformes digitals;
- b) Imposi condicions econòmiques, tarifes, disponibilitat o qualsevol altra condició de prestació dels serveis;
- c) Participi de manera habitual o sistemàtica en els ingressos derivats de l'activitat; o
- d) Actui de manera habitual o afectant una pluralitat de persones.

4. Si la persona que és objecte de promoció, facilitació o afavoriment és menor d'edat o una persona vulnerable per raó de malaltia o deficiència física o psíquica, s'ha d'imposar pena de presó de dos a cinc anys. Si el fet és comès pels titulars de l'autoritat parental o tutela, la pena s'ha d'imposar en la meitat superior.

5. Si la infracció és comesa en el marc d'un grup organitzat, el límit màxim de la pena prevista es pot augmentar en la meitat.

6. Les conductes previstes en aquest article i en l'article 174 són punibles quan concorrin qualsevol dels vincles següents amb el territori andorrà:

- a) Que els serveis sexuals siguin prestats, totalment o parcialment, des del territori andorrà.
- b) Que l'activitat de promoció, intermediació, organització o afavoriment s'efectuï des del territori andorrà.
- c) Que la persona que presti els serveis sexuals tingui la seva residència habitual o esporàdica al territori andorrà.
- d) Que la persona que realitza l'activitat de promoció, intermediació, organització o afavoriment tingui la seva residència habitual o esporàdica al territori andorrà.
- e) Que els fluxos econòmics o la facturació vinculada a l'activitat es canalitzin, totalment o parcialment, des del territori andorrà.

7. A més de les penes previstes, es pot imposar la pena d'inhabilitació per a la gestió, administració o explotació de plataformes digitals, serveis en línia o activitats relacionades amb tecnologies de la informació i la comunicació fins a cinc anys, així com la clausura dels comptes, canals o serveis utilitzats per a la comissió del delictes.

8. La temptativa és punible.

Article 174. Tipus qualificat

1. En cas que els fets descrits en l'article anterior es cometin mitjançant violència o intimidació, o amb abús d'autoritat, de superioritat, de confiança, de situació de necessitat o dependència, o mitjançant engany suficient, la conducta ha de ser castigada amb pena de presó de dos a sis anys.

2. En aquests supòsits, si concorre alguna de les circumstàncies següents, s'han d'aplicar les regles corresponents:

- a) Si la persona afectada és menor d'edat o una persona vulnerable per raó de malaltia o discapacitat, s'ha d'imposar pena de presó de tres a deu anys. Si el fet és comès pels titulars de l'autoritat parental o tutela, la pena s'ha d'imposar en la meitat superior.
- b) Si la infracció és comesa en el marc d'un grup organitzat, el límit màxim de la pena prevista pot ser augmentat en la meitat.

3. La temptativa és punible.

Article 175. Actes sexuals en l'entorn digital amb menors o persones amb discapacitat

1. Qui s'aprofita sexualment de la prestació de serveis sexuals en l'entorn digital d'una persona menor d'edat o d'una persona amb discapacitat ha de ser castigat amb pena de presó d'un a cinc anys.

2. La temptativa és punible.

Capítol tercer. Delictes relatius a la pornografia i les conductes de provocació sexual

Article 176. *Utilització de menors i persones amb discapacitat per a la pornografia*

1. Qui capti imatges d'un menor d'edat o d'una persona amb discapacitat amb la intenció de produir material pornogràfic ha de ser castigat amb pena de presó de dos a sis anys.

La temptativa és punible.

2. Qui recluti, utilitzi un menor d'edat o una persona amb discapacitat amb finalitats pornogràfiques o exhibicionistes o n'afavoreixi la participació o amb la finalitat de produir qualsevol altre tipus de material d'abús sexual infantil, i qui produeixi, adquireixi, vengui, importi, exporti, distribueixi, difongui, cedeixi o exhibeixi per qualsevol mitjà material pornogràfic en el qual apareguin imatges de menors dedicats a activitats sexuals explícites, reals o amb aparença de realitat, o qualsevol altra representació de les parts sexuals d'un menor amb finalitats primordialment sexuals, o que mostrin la seva nuesa total o parcial amb finalitats primordialment sexuals, ha de ser castigat amb pena de presó de tres a vuit anys.

És aplicable la mateixa pena en cas de tractar-se de material que representi de manera visual una persona que sembli ser menor d'edat participant en una conducta sexualment explícita, real o simulada, o qualsevol representació dels òrgans sexuals d'una persona que sembli ser menor d'edat, amb finalitats principalment sexuals, o que mostrin la seva nuesa total o parcial amb finalitats primordialment sexuals. Per establir que una persona sembla ser menor d'edat s'ha de prendre en consideració el seu aspecte extern i el context en què es presenta, incloent-hi, entre altres elements, la vestimenta, la caracterització, l'actitud, l'escenografia o qualsevol altre indicatiu anàleg. A aquests efectes, també s'han de tenir en compte els elements textuals, sonors o audiovisuals que acompanyin el material i que permetin apreciar aquesta aparença de minoria d'edat.

La temptativa és punible. La proposició per mitjà de les tecnologies de la informació i la comunicació d'una trobada amb una persona menor d'edat, amb la finalitat de cometre la infracció descrita al paràgraf anterior, es considera temptativa encara que no s'hagi produït la trobada física ni s'hagin realitzat actes materials dirigits a la seva execució.

3. Qui ofereixi, posseeixi, procuri per a ell o per a un altre, accedeixi o consumeixi a través de qualsevol tecnologia de la comunicació o la informació a material pornogràfic en el qual apareguin imatges de menors d'edat dedicats a activitats sexuals explícites, reals o amb aparença de realitat, o qualsevol altra representació de les parts sexuals d'un menor amb finalitats primordialment sexuals, o que mostrin la seva nuesa total o parcial amb finalitats primordialment sexuals, ha de ser castigat amb pena de presó de tres a vuit anys.

És aplicable la mateixa pena en cas de tractar-se de material que representi de manera visual una persona que sembli ser menor d'edat participant en una conducta sexualment explícita, real o simulada, o qualsevol representació dels òrgans sexuals d'una persona que sembli ser menor d'edat, amb finalitats principalment sexuals, o que mostrin la seva nuesa total o parcial amb finalitats primordialment sexuals. Per establir que una persona sembla ser menor d'edat s'ha de prendre en consideració el seu aspecte extern i el context en què es presenta, incloent-hi, entre altres elements, la vestimenta, la caracterització, l'actitud, l'escenografia o qualsevol altre indicatiu anàleg. A aquests efectes, també s'han de tenir en compte els elements textuals, sonors o audiovisuals que acompanyin el material i que permetin apreciar aquesta aparença de minoria d'edat.

La temptativa és punible.

4. No obstant les disposicions de l'apartat anterior, no és punible la mera possessió del material que s'hi refereix quan hagi estat obtingut amb el consentiment de la persona menor d'edat i en el marc dels supòsits d'exclusió de responsabilitat previstos a l'article 162.4 sempre que no concorrin cap de les circumstàncies establertes als apartats 1 i 2 del mateix precepte ni existeixi difusió, cessió a tercers o qualsevol altra forma de posada a disposició del material.

5. Qui assisteixi a espectacles pornogràfics on actuï un menor o una persona amb discapacitat ha de ser condemnat amb pena de presó de tres a vuit anys.

La temptativa és punible.

6. Quan el culpable de qualsevol de les infraccions previstes en aquest article obtingui un profit econòmic, a més de les penes previstes s'ha d'imposar multa d'un import màxim de 30.000 euros, o fins al triple del benefici obtingut si és superior.

Article 177. *Exhibicionisme*

1. El qui executi o faci executar a una altra persona actes d'exhibició sexual davant de menors d'edat o persones amb discapacitat amb abús de la seva discapacitat ha de ser castigat amb pena de presó de sis mesos a tres anys i multa fins a 10.000 euros.

2. La temptativa és punible.

Article 178. *Difusió de pornografia en relació amb menors d'edat o amb una persona amb discapacitat*

1. El qui vengui, difongui o exhibeixi material pornogràfic a menors d'edat o persones amb discapacitat amb abús de la seva discapacitat ha de ser castigat amb pena de presó de tres a vuit anys i multa de fins a 10.000 euros o del tant al doble del benefici obtingut o que es pretenia obtenir.

La temptativa és punible.

2. El qui promogui, publiciti, exhibeixi, difongui o vengui material pornogràfic infantil o qualsevol contingut sexual d'un menor d'edat, real o amb aparença de realitat, o una persona amb discapacitat, a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que aquest material es fes accessible a un elevat nombre de persones, ha de ser castigat amb una pena de presó de tres a vuit anys.

Es castiga amb la mateixa pena qui promogui, publiciti, exhibeixi, difongui o vengui material pornogràfic a menors d'edat o persones amb discapacitat fent ús dels mitjans referits al paràgraf anterior.

Article 179. *Tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual*

1. El qui, amb fins de prostitució d'altri, d'altres delictes contra la llibertat sexual o de qualsevol altra forma d'explotació sexual, recluti, transporti, traslladi, allotgi o aculli una o més persones, ha de ser castigat amb pena de presó de quatre a deu anys, sense perjudici, en el seu cas, de les penes que corresponguin per les altres infraccions comeses, quan s'empri almenys un dels mitjans següents:

a) Que es recorri a la violència o altres formes d'intimidació o coacció, o sota l'amenaça de fer-ho.

b) Que hi hagi frau, engany, abús d'autoritat o d'una situació de vulnerabilitat.

c) Que es proposin o acceptin pagaments o avantatges per obtenir el consentiment d'una persona que exerceixi autoritat, de fet o de dret, sobre una altra.

La temptativa és punible.

2. Quan no s'empri cap dels mitjans esmentats a l'apartat anterior, té la consideració de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual la comissió de l'acció que s'hi descriu, si es realitza sobre un menor d'edat, sense perjudici, en el seu cas, de les penes que corresponguin per les altres infraccions comeses.

La temptativa és punible.

3. El consentiment de la víctima de tràfic d'éssers humans és irrellevant quan s'empren els mitjans esmentats a l'apartat 1.

4. En els supòsits establerts a l'apartat 2, i a l'apartat 1 si la víctima és menor d'edat o és especialment vulnerable per la seva malaltia o discapacitat, la pena s'ha d'imposar en la meitat superior.

5. En tots els casos, constitueix una circumstància agreujant de la responsabilitat penal el fet d'haver posat en perill la vida de la víctima.

6. La víctima de tràfic d'éssers humans queda exclosa de responsabilitat criminal per les infraccions penals que hagi comès en la situació d'explotació sempre que la seva participació hagi estat conseqüència directa de la situació de violència, intimidació, engany o abús a què hagi estat sotmesa o hi concorri alguna de les circumstàncies excloents de la responsabilitat criminal previstes a l'article 31.

Article 180. *Ús de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació*

1. El qui promogui, publiciti, exhibeixi, difongui o vengui a tercers imatges o gravacions audiovisuals o qualsevol altre material de contingut íntim a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació sense l'autorització de la persona afectada ha de ser castigat amb la pena de presó de fins dos anys i multa de fins a 10.000 euros o del tant al doble del benefici obtingut o que es pretenia obtenir si aquest és superior a 10.000 euros.

Les penes anteriors s'han d'imposar en la seva meitat superior quan la víctima sigui menor d'edat o pateixi algun tipus de discapacitat.

2. El qui enganyi o amenaci, a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, una altra persona per obtenir satisfacció sexual a través d'imatges eròtiques, pornogràfiques o qualsevol altra informació sexual de la víctima ha de ser castigat amb la pena de presó de fins a un any i multa de fins a 6.000 euros.

3. Es castiga amb la mateixa pena en la meitat superior qui porti a terme els fets referits a l'apartat anterior envers menors d'edat o persones amb discapacitat per obtenir satisfacció sexual a través d'imatges eròtiques, pornogràfiques o qualsevol altra informació sexual del menor o discapacitat.

4. La temptativa és punible.

Capítol quart. Disposicions comunes**Article 181.** *Circumstàncies especials modificatives de la responsabilitat*

1. Sense perjudici d'allò que disposa l'apartat 2 de l'article 64, són circumstàncies agreujants especials en relació amb les conductes descrites en aquest títol:

- a) Que la infracció hagi comportat un greu atemptat a la salut física o mental de la víctima.
- b) Que la infracció hagi estat precedida o acompanyada de maltractaments o violència física o psíquica greu.
- c) Ser la víctima especialment vulnerable per raó de la seva edat, malaltia, discapacitat o situació. En tot cas es considera que la víctima és especialment vulnerable per raó de la seva edat quan tingui una edat inferior a setze anys.
- d) Que el culpable sigui o hagi estat cònjuge o persona amb la qual mantingui o hagi mantingut una relació anàloga, convisqui o sigui ascendent, descendent o germà de la víctima o que sigui una persona que exerceix de fet o de dret autoritat familiar sobre ella.
- e) Que la conducta s'hagi realitzat amb abús o prevalença d'autoritat, de superioritat, de confiança o de situació de necessitat o dependència.
- f) Executar el fet en grup, concurrent-hi dos o més persones.
- g) Si la infracció és comesa en el marc d'un grup organitzat.
- h) La reincidència.
- i) Que el fet es cometi davant d'una persona menor d'edat.

2. En els delictes d'agressió el perdó de l'ofès no extingeix l'acció ni la responsabilitat penal.

Article 182. *Penes privatives de drets*

El tribunal pot imposar, raonant-ho en la sentència, a més de les penes previstes per a cada delicte, la pena d'inhabilitació per a l'exercici dels drets de família o la pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic o per a l'exercici de l'ofici o el càrrec, quan el culpable sigui ascendent, tutor, mestre o qualsevol persona encarregada de fet o de dret del menor o persona amb discapacitat, per un període fins a sis anys.

També pot imposar pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a sis anys quan el culpable sigui autoritat o funcionari i hagi obrat amb abús del seu càrrec.

Article 183. *Clàusula de concurs*

Les penes previstes als capítols segon i tercer d'aquest títol s'han d'imposar sense perjudici de castigar, a més, les agressions sexuals que s'hagin comès.

Article 184. *Conseqüències accessòries*

En els supòsits tipificats en els capítols segon i tercer d'aquest títol, si en la realització del fet delictiu s'han utilitzat establiments o locals oberts al públic, el tribunal pot acordar-ne, raonant-ho en la sentència, el tancament temporal o definitiu. També en pot acordar el tancament temporal com a mesura cautelar.

Títol VIII. Delictes contra les relacions familiars

Capítol primer. Delictes contra les institucions protectores dels menors i persones amb discapacitat

Article 185. *Sostracció de menors*

1. La persona que sostreu un menor de catorze anys o una persona amb discapacitat, impedit de manera prolongada l'exercici de les funcions de guarda per part dels seus titulars, ha de ser castigada amb pena de presó de dos a sis anys, llevat que el fet sigui constitutiu d'un delictes de segrest, esclavatge o detenció il·legal.

2. En cas que la sostracció sigui realitzada per un ascendent, el tribunal pot aplicar la reducció de pena prevista a l'article 61.

3. La temptativa és punible.

Article 186. *Inducció a abandonar la llar familiar*

1. El qui indueixi un menor d'edat o una persona amb discapacitat a abandonar la llar familiar o el lloc on resideixi impedit l'exercici de les funcions de guarda per part dels seus titulars, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

2. El qui cooperi a l'abandó ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any o d'arrest.

Article 187. *Tràfic d'infants per alterar-ne la filiació*

1. El qui lliuri un menor per alterar-ne la filiació ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

2. Amb la mateixa pena ha de ser castigat el qui, amb la mateixa finalitat, rebi el menor i el qui actuï com a intermediari.

3. Si en les conductes anteriors hi concorre ànim lucratiu la pena a imposar ha de ser de presó de dos a cinc anys. Amb la mateixa pena ha de ser castigat el qui rep el menor si ofereix o dona compensació econòmica.

4. La temptativa és punible.

Article 188. *Grup organitzat*

Les penes previstes en els articles anteriors d'aquest capítol poden ser augmentades fins a la meitat del seu màxim si els fets es realitzen en el marc d'un grup organitzat.

Article 189. *Penes d'inhabilitació i conseqüències accessòries*

1. L'autoritat, el funcionari o l'educador que en l'exercici del seu càrrec o professió cometi un dels delictes prevists en aquest capítol ha de ser castigat, a més de les penes previstes, amb inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic, ofici o càrrec fins a deu anys.

2. El tribunal pot imposar a l'ascendent o al tutor que cometi algun dels delictes prevists en els articles anteriors d'aquest capítol la pena d'inhabilitació per a l'exercici dels drets de família fins a deu anys.

3. Si els fets s'han comès utilitzant un centre docent o establiment dedicat a la guarda o cura d'infants o de persones amb discapacitat, el tribunal pot acordar el tancament temporal o definitiu de l'establiment.

Capítol segon. Delictes comesos en l'exercici de les funcions de protecció

Article 190. *Abandó de menors i persones amb discapacitat*

1. L'abandó d'un menor d'edat o d'una persona amb discapacitat per part de la persona encarregada de guardar-lo ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys.
2. Si el fet és comès pels titulars de les funcions de guarda, la pena ha de ser de presó de tres mesos a tres anys.
3. Si per les circumstàncies de l'abandó es posa en perill la vida o la salut del menor o de la persona amb discapacitat la pena ha de ser de dos a cinc anys de presó.

Article 191. *Omissió del deure d'assistència en cas de necessitat*

El qui deixi de prestar l'assistència legalment establerta per al manteniment dels seus descendents, ascendents o cònjuge que es trobin en situació de necessitat ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any o d'arrest. La mateixa pena s'ha d'imposar al tutor o curador respecte al menor d'edat o persona amb discapacitat subjectes a tutela o curatela.

Aquest delicte només és perseguible amb denúncia prèvia de la persona ofesa o de qui en tingui la representació legal. Si es tracta d'un menor d'edat, persona amb discapacitat o persona desvalguda, pot denunciar el fet el Ministeri Fiscal.

Article 192. *Utilització de menors o persones amb discapacitat per a la mendicitat*

1. El qui utilitzi un menor d'edat o persona amb discapacitat per practicar la mendicitat o n'obtingui un profit ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any o d'arrest.

La temptativa és punible.

2. Si el fet es comet en el marc d'un grup organitzat, el culpable que hi pertanyi ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

Article 193. *Penes d'inhabilitació*

El tribunal pot imposar als responsables dels delictes compresos en aquest capítol la pena d'inhabilitació dels drets de família i/o d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a deu anys.

Capítol tercer. Bigàmia i matrimoni no consentit

Article 194. *Bigàmia*

El qui contregui ulterior matrimoni sense que es trobi dissolt legítimament l'anterior ha de ser castigat amb pena d'arrest o de presó fins a un any.

Article 195. *Matrimoni no consentit*

1. El qui forci una persona a contraure matrimoni contra o sense la seva voluntat ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys.
2. La temptativa és punible, la conspiració i la provocació són punibles. A aquests efectes, s'entén per temptativa el fet de provocar engany en una persona amb la finalitat de treure-la de l'Estat on resideix i amb la intenció de forçar-la a contraure matrimoni.
3. És circumstància agreujant el fet que el culpable sigui o hagi estat cònjuge o persona amb la qual mantingui o hagi mantingut una relació anàloga, convisqui o sigui ascendent, descendent o germà de la víctima o que sigui una persona que exerceix de fet o de dret autoritat familiar sobre ella.

Títol IX. Delictes contra l'honor

Article 196. *Calúmnia*

1. La imputació d'un delicte amb coneixement de la seva falsedat o amb menyspreu temerari a la veritat ha de ser castigada com a calúmnia amb pena d'arrest. Si es propaga amb publicitat, la pena ha de ser de presó de tres mesos a tres anys.

2. L'acusat per delicte de calúmnia queda exempt de tota responsabilitat si prova el fet criminal que hagi imputat, tret que aquest fet hagi prescrit, que hagi estat amnistiat o que s'hagin cancel·lat els antecedents.

Article 197. *Difamació*

1. La imputació d'un fet precís que atempti greument contra l'autoestima o la reputació d'una persona, feta amb publicitat i amb coneixement de la seva falsedat o amb menyspreu temerari de la veritat, ha de ser castigada amb pena de presó fins a un any o d'arrest.

2. Si la difamació es dirigeix contra autoritats o funcionaris públics sobre fets referents a l'exercici dels seus càrrecs, ha de ser castigada amb pena de presó fins a dos anys o amb pena d'arrest si la difamació no és greu.

3. L'acusat de difamació queda exempt de tota responsabilitat provant la veritat de les imputacions.

Article 198. *Injúria*

1. Qui injuriï una persona greument o amb publicitat, qui injuriï lleument o greument una autoritat o un funcionari per raó o en ocasió de l'exercici del seu càrrec, o qui injuriï lleument o greument un professional sanitari o un professional de seguretat privada per raó o en ocasió de l'exercici de la seva professió, ha de ser castigat amb pena d'arrest i multa fins a l'import de 3.000 euros.

2. És injúria l'acció executada o l'expressió proferida amb menyspreu d'una persona.

Article 199. *Concepte de publicitat*

La calúmnia, la difamació i la injúria es consideren comeses amb publicitat quan s'expressin a través de la impremta, la radiodifusió o un altre mitjà d'expressió o de comunicació social, mitjançant Internet o fent ús d'altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que la comunicació es faci accessible a un elevat nombre de persones.

Article 200. *Responsabilitat civil solidària*

En els casos a què fa referència l'article anterior, és responsable civil solidària la persona física o jurídica propietària del mitjà a través del qual s'hagi propagat la calúmnia, la difamació o la injúria.

Article 201. *Tipus qualificat*

En cas que els delictes de calúmnia, difamació o injúria es cometin mitjançant la producció, manipulació o alteració d'imatges, vídeos o materials similars a través de qualsevol tipus d'eina o mitjançant tecnologies de simulació, alteració o generació sintètica especialment idònies per fer-les versemblants, de manera que es generi o difongui contingut amb aparença de realitat que atribueixi a una persona fets, expressions o comportaments que lesionin el seu honor, o que simuli situacions, conductes o circumstàncies que no s'han produït realment, les penes previstes en els articles anteriors s'han d'imposar en la seva meitat superior.

Article 202. *Retractació*

1. Si l'acusat de calúmnia o difamació reconeix davant l'autoritat judicial la falsedat o la incertesa de les imputacions i se'n retracta, el tribunal ha de reduir la pena o, si ho creu convenient, dispensar-la.

2. El tribunal davant del qual es produeixi el reconeixement ha d'ordenar que es lliuri testimoniatge de retractació a l'ofès i, si aquest ho sol·licita, ha d'ordenar la publicació en el mateix mitjà en el qual es va proferir la calúmnia o la difamació, en espai idèntic o similar a aquell en què es produí la difusió i en el termini que assenyali.

Article 203. Publicació de la sentència

El tribunal en tot cas ha d'ordenar la publicació o divulgació de la sentència condemnatòria en el mateix mitjà en el qual es va proferir la calúmnia, la difamació o la injúria, en espai idèntic o similar a aquell en què es va produir la seva difusió, en el temps que el tribunal consideri més adequat. La publicació o la divulgació de la sentència condemnatòria s'ha de fer a costa del condemnat.

Article 204. Perseguibilitat

1. Ningú no pot ser penat per calúmnia, difamació o injúria més que en virtut de querella de la persona ofesa o del seu representant legal o, en cas de mort de l'ofès, del seu cònjuge, dels seus ascendents, descendents o hereus.
2. És suficient la denúncia quan l'ofensa es dirigeixi contra funcionari o autoritat sobre fets referents a l'exercici dels seus càrrecs, o contra un professional sanitari o un professional de seguretat privada sobre fets referents a l'exercici de la seva professió.

Article 205. Calúmnia i difamació en judici

Ningú no pot deduir acció de calúmnia o difamació proferides en judici sense llicència prèvia del tribunal que en conegui o n'hagi conegut.

Article 206. Perdó

1. El responsable de calúmnia, difamació o injúria queda exempt de responsabilitat criminal pel perdó de la persona ofesa o del seu representant legal.
2. El perdó ha d'atorgar-se de forma expressa abans de dictar-se sentència.
3. En les difamacions, les injúries o les calúmnies contra menors o discapacitats, el batlle o el tribunal, un cop escoltat el Ministeri Fiscal, pot refusar l'eficàcia del perdó atorgat pel representant legal d'aquells i ordenar la continuació del procediment.
4. Per refusar el perdó al qual es refereix el paràgraf anterior, el batlle o el tribunal han d'escoltar novament el representant del menor o la persona amb discapacitat amb caràcter previ.

Títol X. Delictes contra la intimitat i la inviolabilitat de domicili

Capítol primer. Descobriment i revelació de secrets

Article 207. Descobriment de secrets

1. El qui per descobrir la intimitat d'un altre sense el seu consentiment s'apodera de papers, cartes o altres documents qualssevol o efectes personals ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

La temptativa és punible.

2. El qui amb la mateixa finalitat, per qualsevol mitjà o procediment i infringint les mesures de seguretat destinades a impedir-ho, accedeixi sense autorització a tot o part d'un sistema informàtic ha de ser castigat amb la mateixa pena.

La temptativa és punible.

Article 208. Intercepció il·lícita de comunicacions i conductes afins

1. El qui, per vulnerar la intimitat d'un altre sense el seu consentiment, intercepti, o, sense haver participat en la comunicació ni ser-ne destinatari legítim, capti, monitoritzi o enregistri les seves telecomunicacions o comunicacions electròniques, incloses les efectuades mitjançant serveis de missatgeria, plataformes o altres serveis equivalents, o utilitzi artificis tècnics, programes, dispositius o qualsevol altre mitjà d'escolta, consulta electrònica, transmissió, gravació o reproducció del so, de la imatge o de qualsevol altre senyal de comunicació, ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys.

2. La temptativa és punible.

3. No incorre en responsabilitat penal qui, havent participat en la comunicació o sent-ne destinatari legítim, en conservi, reproduïxi o aporti el contingut davant l'autoritat judicial, fiscal, policial o administrativa competent, quan això sigui necessari per a l'exercici o la defensa dels seus drets o interessos legítims, sempre que aquesta utilització sigui proporcionada a aquesta finalitat i no se'n faci una difusió aliena al procediment.

Article 209. *Obtenció o ús il·lícit de dades personals automatitzades*

Ha de ser castigat amb pena d'un a cinc anys de presó el qui, sense autorització i en perjudici de tercer, porti a terme una de les actuacions següents:

- a) Crear o utilitzar fitxers o tractaments clandestins de dades personals automatitzats electrònicament en infracció d'allò que es disposa en les normes legals de protecció de dades personals.
- b) Recollir o accedir a dades personals per incorporar-les a un tractament automatitzat o automatitzar-les contravenint les normes legals de protecció de dades personals.
- c) Utilitzar, modificar, alterar, encreuar o explotar dades personals automatitzades contravenint les normes legals de protecció de dades personals.

La temptativa és punible.

Article 210. *Qualificació per la revelació*

1. S'ha d'imposar pena d'un a quatre anys de presó si es revelen a tercers les dades o els fets descoberts a què fa referència l'article 207.

2. S'ha d'imposar pena de dos a cinc anys de presó si es revelen o se cedeixen a tercers les dades o els fets descoberts o les imatges captades a què fa referència l'article 208.

3. S'ha d'imposar pena de tres a sis anys de presó si es revelen, se cedeixen o es transmeten a tercers les dades personals automatitzades a què fa referència l'article 209.

4. Les penes previstes en els apartats anteriors s'han d'imposar en la meitat superior si els fets s'han comès a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que la comunicació es fes accessible a un elevat nombre de persones, o si la revelació, cessió o transmissió s'ha fet amb ànim de lucre.

5. La temptativa és punible.

Article 211. *Dades especialment protegides*

Quan els fets descrits en els articles 209 i 210.3 afectin categories especials de dades personals protegides segons la definició que n'efectua la normativa vigent de protecció de dades personals, o dades que revelin informació especialment sensible per a la dignitat, la intimitat o la no-discriminació de la persona afectada, s'han d'imposar les penes previstes en la seva meitat superior.

Article 212. *Qualificació per organització*

Si els fets previstos en aquest capítol es realitzen amb fins lucratiu per mitjà d'un grup organitzat, les penes s'han d'imposar en la seva meitat superior.

Article 213. *Delicte de revelació*

1. Ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys el qui, amb coneixement d'un origen il·lícit i sense haver pres part en les conductes descrites als articles 207 a 209, reveli a tercers les dades o els fets descoberts, les imatges captades, o les dades personals.

2. Les penes previstes d'acord amb el que està establert al paràgraf anterior s'han d'imposar en la meitat superior si la revelació a tercers s'ha comès a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que la comunicació es fes accessible a un elevat nombre de persones, o si la revelació s'ha fet amb ànim de lucre.

Article 214. Qualificació per a funcionari o autoritat

L'autoritat o el funcionari que, fora dels casos permesos per la llei, sense haver-hi motiu legal inicial referit a la persecució d'un delicte i prevalent-se del seu càrrec, realitzi qualsevol de les conductes descrites en els articles anteriors d'aquest capítol, ha de ser castigat amb les penes respectivament previstes en els mateixos articles en la seva meitat superior i, a més, amb la pena d'inhabilitació de drets públics fins a sis anys si el límit màxim de la pena no supera els tres anys de presó i fins a nou anys si és superior.

Article 215. Violació de secrets en l'àmbit laboral

1. Qui reveli secrets aliens de caràcter personal, dels quals tingui coneixement per raó d'ofici o de les seves relacions laborals, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

2. No queda compresa en aquest article la comunicació d'informació d'acord amb les obligacions legalment previstes, ni la informació privada facilitada amb finalitat de garantia entre els administradors d'establiments bancaris o financers del Principat, relativa estrictament als crèdits acordats o als riscos assumits a un dels seus clients.

Article 216. Violació del secret professional

El professional que, amb incompliment de l'obligació de secret o reserva, reveli secrets d'una altra persona, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a sis anys.

Article 217. Continuació de l'obligació de secret

La violació de secrets tipificada als articles 215 i 216 continua essent punible malgrat que la persona hagi deixat d'exercir la professió o l'ofici, o hagi cessat la seva relació contractual.

Article 218. Qualificació per la revelació

El qui cometi els fets previstos als articles 215 i 216 a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que la comunicació es faci accessible a un elevat nombre de persones, o amb ànim de lucre, s'ha de castigar amb les penes previstes pels fets en la meitat superior.

Article 219. Règim de perseguibilitat

1. Per procedir pels delictes previstos en aquest capítol és necessària la denúncia de la persona ofesa, d'un representant legal o de l'encarregat o responsable dels fitxers de dades personals.

Quan la persona ofesa sigui menor d'edat, persona amb discapacitat o persona desvalguda, també pot denunciar el Ministeri Fiscal, que ha de ponderar els interessos en presència.

2. No es requereix la denúncia exigida en l'apartat anterior per procedir pels fets descrits en els articles 210 i 214, ni quan el delicte afecti una pluralitat de persones.

Capítol segon. Violació de domicili o establiment**Article 220. Violació de domicili**

1. El qui, sense habitar-hi, entri en el domicili d'un altre o s'hi mantingui contra la voluntat de qui hi habita, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys. La temptativa és punible.

2. Si el fet s'executa amb violència o intimidació, la pena ha de ser de presó d'un a quatre anys.

Article 221. Violació de determinats domicilis o establiments

1. Ha de ser castigat amb pena d'arrest el qui entri o romangui contra la voluntat del seu titular en el domicili d'una persona jurídica pública o privada, despatx professional o oficina, o en un establiment mercantil o local obert al públic fora de les hores d'obertura.

2. Ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys el qui amb violència o intimidació entri o romangui contra la voluntat del seu titular en el domicili d'una persona jurídica pública o privada, despatx professional o oficina, o en un establiment mercantil o local obert al públic.

3. La temptativa és punible.

Article 222. *Qualificació per al funcionari o autoritat*

L'autoritat o el funcionari que, fora dels casos permesos per la llei i sense haver-hi motiu legal inicial referit a la persecució d'un delicte, cometi qualsevol dels fets descrits en els dos articles anteriors, ha de ser castigat amb la pena prevista respectivament en els mateixos articles en la seva meitat superior, i inhabilitació de drets públics fins a sis anys.

Títol XI. Delictes contra el patrimoni

Capítol primer. Delictes patrimonials d'apoderament

Article 223. *Furt*

1. Comet furt el qui, amb ànim de lucre i sense violència o intimidació, pren una cosa moble aliena sense el consentiment del seu propietari.

2. El culpable de furt per valor superior a 600 euros ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys o d'arrest.

3. La temptativa és punible.

Article 224. *Furt qualificat*

1. El delicte de furt ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys si hi concorre alguna de les circumstàncies següents:

- a) Que la cosa sostreta tingui valor històric, artístic o cultural o especial significació per al desenvolupament científic o tecnològic.
- b) Que el valor de la cosa sigui superior a 6.000 euros.
- c) Que es cometi aprofitant-se del desemparament de la víctima.
- d) Que posi la víctima en una situació econòmica difícil per atendre les seves necessitats o les de la seva família.
- e) Que es cometi amb abús de confiança.

2. La temptativa és punible.

Article 225. *Furt amb força en les coses o en casa habitada*

1. Amb independència del valor de la cosa furtada, el furt ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys si hi concorre alguna de les circumstàncies següents:

- a) Forçament de porta, finestra, objecte que contingui la cosa o dels mitjans instal·lats pel propietari per evitar o dificultar l'accés a la cosa, inutilització de sistemes d'alarma o guarda o ús de claus falses o de possessió il·legítima o de codis de coneixement il·lícit.
- b) Escalament per accedir al lloc on es troba la cosa.

2. Si el furt es comet amb accés il·lícit a casa habitada, amb independència del valor de la cosa furtada, s'ha d'imposar pena de presó de dos a sis anys.

3. La temptativa és punible.

Article 226. *Concepte de claus falses*

A l'efecte del que disposa l'article anterior es consideren claus les targetes magnètiques, perforades o d'un altre tipus, i els comandaments o mitjans d'obertura a distància. Al mateix efecte es consideren claus falses els instruments no destinats pel propietari o persona autoritzada a obrir el pany.

Article 227. *Concepte de casa habitada*

Es considera casa habitada tot lloc que constitueixi l'habitatge temporal o permanent d'una o més persones, encara que es trobin absents quan el furt es produeixi.

Article 228. *Robatori*

1. Comet robatori el qui, amb ànim de lucre, s'apodera d'una cosa moble aliena amb violència o intimidació en les persones.
2. El culpable de robatori ha de ser castigat amb pena de presó de dos a sis anys.
3. El tribunal ha d'imposar pena de presó d'un a quatre anys quan la violència o intimidació exercida tingui escassa significació.
4. La temptativa és punible.

Article 229. *Robatori qualificat*

1. El robatori ha de ser castigat amb pena de presó de tres a nou anys:
 - a) Quan el culpable faci ús d'una arma o de mitjans perillosos de manera que pugui posar en perill la vida o la integritat física de les persones.
 - b) Quan s'executi en grup organitzat de tres o més persones de les quals almenys una porti una arma.
2. La temptativa és punible.

Article 230. *Furt d'ús de vehicles*

1. Qui, sense autorització del propietari, sostreu o utilitza un vehicle automòbil de valor superior a 2.000 euros, sense ànim d'apropiar-se'l, ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 6.000 euros.
2. El tribunal pot dispensar la pena anterior si el culpable ha restituit el vehicle en el termini de 24 hores després de la sostracció o la utilització, tenint en compte els mòbils i les altres circumstàncies del fet.

Article 231. *Furt impropri*

Qui, amb ànim de lucre i sent-ne el propietari o amb el seu consentiment, sostreu una cosa moble de valor superior a 600 euros de qui la té legítimament en penyora o com a dipositari per raó d'embargament o administració judicial, ha de ser castigat amb pena de multa fins al triple del valor de la cosa.

Article 232. *Tipus qualificats*

1. En el cas que els fets previstos en els dos articles anteriors es cometin amb violència o intimidació en les persones, s'han de castigar amb la pena prevista per al robatori.
2. La temptativa és punible.

Capítol segon. Extorsió

Article 233. *Extorsió*

1. El qui amb ànim de lucre obliga una persona, amb violència o intimidació, a realitzar o ometre un negoci o un acte jurídic en perjudici del seu patrimoni o del d'un tercer, ha de ser castigat, segons les circumstàncies que hi concorrin, amb les penes previstes per al robatori o per al robatori qualificat.
2. La temptativa és punible.

Capítol tercer. Defraudacions

Article 234. *Estafa*

1. Comet estafa el qui, amb ànim de lucre, utilitza engany suficient per produir error en una persona i d'aquesta manera la indueix a realitzar un acte de disposició patrimonial en perjudici propi o aliè.
2. El culpable d'estafa ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys, si el perjudici patrimonial és superior a 600 euros.
3. La temptativa és punible.

Article 235. *Estafa qualificada*

1. El delictes d'estafa ha de ser castigat amb pena de presó d'un a cinc anys en els casos següents:
 - a) Que tingui com a objecte l'habitatge o altres béns de primera necessitat o d'utilitat social reconeguda.
 - b) Que es faci amb simulació de plet o ús d'un altre frau processal.
 - c) Que es faci mitjançant xec, targeta de crèdit o de dèbit, altres mitjans de pagament materials o immaterials diferents de l'efectiu, pagaré, lletra de canvi en blanc o negoci canviari fictici.
 - d) Que es realitzi demanant fons amb finalitats humanitàries o caritatives.
 - e) Que el perjudici tingui un valor superior a 6.000 euros.
 - f) Que la defraudació posi la víctima en una situació econòmica difícil per atendre les seves necessitats i les de la seva família.
2. El tribunal pot imposar a més en aquests supòsits, tenint en compte les circumstàncies del fet i del culpable, una pena de multa fins al quàdruple del perjudici patrimonial causat.
3. La temptativa és punible.

Article 236. *Estafa informàtica*

1. El qui, amb ànim de lucre i valent-se d'alguna manipulació informàtica o artifici semblant, faci una transferència o disposició no consentida de qualsevol actiu patrimonial que provoqui a un tercer un perjudici patrimonial superior a 600 euros ha de ser castigat amb les penes previstes per a l'estafa o per a l'estafa qualificada si es dona algun dels supòsits de les lletres e o f de l'apartat 1 de l'article 235. Amb la mateixa pena ha de respondre qui ocasioni un perjudici patrimonial il·lícit a un tercer mitjançant la realització d'una transferència de diners, de valor monetari o de moneda virtual, obstaculitzant o interferint indegudament en el funcionament d'un sistema d'informació o introduint, alterant, esborrant, transmetent o suprimint indegudament dades informàtiques, quan ho faci de manera intencionada, sense autorització i amb l'ànim de procurar un benefici econòmic il·lícit, per a si mateix o per a un tercer.
2. La temptativa és punible.

Article 237. *Estafes privilegiades*

El qui, tenint intenció de no satisfer el seu import, disposi dels serveis d'hoteleria o restauració, mitjans de transport o estacions de servei, causant un perjudici superior a 600 euros, ha de ser castigat amb pena d'arrest.

Article 238. *Defraudacions en l'ús de fluids o sistemes de telecomunicació*

1. El qui, alterant les indicacions o els aparells comptadors o emprant mecanismes clandestins o codis secrets, cometi defraudació per un valor superior a 600 euros en la utilització d'energia elèctrica, gas, aigua o altres formes d'energia o fluids aliens, o de sistemes de telecomunicació, ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa de fins al triple del perjudici causat.
2. El qui manipuli aparells electrònics, programes informàtics o altres mitjans electrònics perquè, aïlladament o conjuntament, s'alteri, es disminueixi o s'impedeixi, totalment o parcialment, el funcionament o

l'explotació dels serveis de telecomunicacions sense el consentiment del seu titular, i causi a aquest últim un perjudici econòmic amb la intenció d'obtenir un benefici econòmic per a si mateix o per a un tercer, ha de ser castigat amb la pena d'arrest o multa de fins al triple del perjudici causat.

3. La temptativa és punible.

Article 239. Apropiació indeguda

1. El qui, amb ànim de lucre i en perjudici d'altri, s'apropii o distregui diners, efectes, valors o qualsevol altra cosa moble de valor superior a 600 euros, que hagi rebut en dipòsit o per un altre títol que produeixi l'obligació de lliurar-los o retornar-los, ha de ser castigat amb la pena prevista per a l'estafa o amb la pena prevista per a l'estafa qualificada si hi concorre algun dels supòsits prevists a les lletres e o f de l'apartat 1 de l'article 235.

2. La temptativa és punible.

Article 240. Apropiació privilegiada

1. El qui, amb ànim de lucre, s'apropia d'una cosa moble aliena perduda, o de propietari desconegut, o que posseeix per error propi o del trametent, ha de ser castigat amb pena de multa fins al triple del valor de la cosa apropiada, si aquest valor és superior a 3.000 euros.

2. Si es tracta de coses de valor històric, artístic o cultural, o de significació especial per al desenvolupament científic o tecnològic, la pena ha de ser de presó fins a dos anys o d'arrest.

Article 241. Administració deslleial

1. El qui, havent-li estat confiada l'administració o la cura d'interessos patrimonials aliens, exerceixi els seus poders de manera abusiva en benefici propi o d'un tercer i causi un perjudici superior a 600 euros, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

2. Ha de ser castigat amb les mateixes penes el treballador, directiu o administrador que, en el marc de les seves funcions dins d'una societat o empresa, realitzi directament o a través de tercers activitats econòmiques, comercials o professionals concurrents o relacionades amb l'activitat de l'empresa que l'ha contractat, amb la finalitat d'obtenir un benefici propi o per a una tercera persona, incloent-hi una altra empresa en la qual participi com a soci, directiu o treballador, quan aquesta actuació comporti cumulativament:

a) Un perjudici efectiu o potencial per a l'empresa, i

b) L'aprofitament indegut d'informació privilegiada, oportunitats de negoci o recursos de l'empresa.

3. Les conductes descrites en l'apartat anterior són igualment punibles encara que no s'hagi produït un benefici econòmic efectiu, sempre que es pugui acreditar l'existència d'un conflicte d'interessos no declarat i una actuació contrària als interessos de l'empresa.

4. Les conductes previstes en els apartats anteriors són també punibles quan es realitzin dins d'un període posterior a la finalització de la relació laboral, mercantil o professional amb l'empresa, sempre que el contracte laboral preveïés una clàusula de no competència i que:

a) Es facin servir coneixements, informació confidencial, estratègica o no pública obtinguda durant la relació anterior,

b) Es produeixi una explotació d'oportunitats de negoci que l'interessat hagués conegut o desenvolupat en el marc de la seva vinculació amb l'empresa, o

c) Es generi un perjudici efectiu o potencial per a l'empresa anterior derivat d'una actuació contrària als deures de bona fe i lleialtat.

5. El període al qual fa referència l'apartat anterior s'ha de valorar en funció de la naturalesa de l'activitat, la responsabilitat exercida i el tipus d'informació o relacions adquirides, i pot estendre's fins a un màxim de dos anys, sense perjudici d'altres responsabilitats civils o mercantils que puguin correspondre.

Capítol quart. Receptació

Article 242. *Receptació de delictes*

1. El qui, amb ànim de lucre i amb coneixement de la comissió d'un delicte contra el patrimoni en el qual no hagi intervingut ni com a autor ni com a còmplice, adquireix o transmet a un tercer els seus efectes, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys. En cap cas la pena imposable al receptor no pot excedir de la que la llei preveu per als autors del delicte aprofitat.

2. El qui de manera habitual es dedica a la receptació de delictes ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys. El tribunal pot imposar-li a més pena de multa fins al quàdruple del benefici obtingut amb aquesta activitat.

Article 243. *Receptació habitual de contravencions penals*

Qui amb ànim de lucre i amb coneixement de la comissió de fets constitutius de contravenció penal contra el patrimoni, habitualment adquireixi o transmeti a un tercer els seus efectes, ha de ser castigat amb pena d'arrest.

Article 244. *Comissió del fet en un establiment comercial o industrial*

Si la receptació es realitza utilitzant un establiment comercial o industrial, el tribunal pot imposar, a més de les penes previstes en els dos articles anteriors, i tenint en compte les circumstàncies del fet i del culpable, la pena d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a cinc anys i acordar el tancament temporal o definitiu de l'establiment.

Article 245. *Disposició comuna*

Les penes previstes en aquest capítol han d'aplicar-se encara que l'autor o el còmplice de la infracció de la qual provinguin els efectes aprofitats sigui una persona desconeguda, sigui irresponsable o estigui personalment exempt de pena.

Capítol cinquè. Insolvències punibles

Article 246. *Frustració de procediments executius de cobrament*

S'ha de castigar amb pena de presó de tres mesos a tres anys:

- a) El deutor que, conscient de les obligacions de pagament que tingui, qualsevol que en sigui l'origen, amagui els seus béns o realitzi actes de disposició patrimonial o generadors de crèdits preferents, a fi de frustrar en tot o en part l'eficàcia de qualsevol embargament o procediment d'execució judicial, extrajudicial o administratiu, iniciat o de previsible iniciació.
- b) Si, endemés de la conducta anterior, es produís voluntàriament la fallida, aquesta darrera s'ha de considerar delictiva.
- c) En relació amb allò disposat a la lletra *a* té la consideració de deutor el responsable penal o civil de qualsevol fet delictiu que, amb posterioritat a la seva comissió i amb la finalitat d'eludir el compliment de les responsabilitats civils derivades del mateix fet, realitzi actes de disposició o contragui obligacions que disminueixin el seu patrimoni, per fer-se totalment o parcialment insolvent.

Article 247. *Fallida delictiva*

1. Ha de ser castigat amb pena de presó de dos a cinc anys el qui, personalment o com a administrador d'una persona jurídica, conscient d'un increment invencible dels seus deutes, o que per qualsevol altra causa es trobi en la impossibilitat de pagar els seus deutes, davant la inevitable iniciació d'un procediment concursal:

- a) Realitzi alguna de les conductes descrites a l'article anterior.
- b) Falsegi el balanç a fi de dificultar la comprovació de la situació patrimonial.
- c) Distregui, en benefici propi, béns destinats a la massa de creditors.
- d) Doni, destrueixi o deteriori béns que haurien pogut incorporar-se a la massa.

- e) Contragui obligacions infringint les regles del comportament comercial normal.
 - f) Alieni béns o valors propis o de l'empresa a preu inferior a l'establert en el seu moment al mercat.
 - g) Destruïeixi, danyi, ocult i falsegi els llibres de comerç a fi d'impossibilitar o dificultar la comprovació dels crèdits pendents de satisfacció.
2. Queda exempt de pena el deutor que restauri el seu patrimoni abans de la conclusió del procés concursal, sense perjudici de les responsabilitats civils en què hagi pogut incórrer.
3. Si la fallida, en qualsevol d'aquelles circumstàncies, ha suposat la pèrdua dels estalvis de grans grups de persones o de persones que hagin confiat en el fallit des d'una situació de penúria econòmica, la pena s'ha d'imposar en la seva meitat superior.
4. No pot ser tingut en consideració per integrar aquest delictes cap dels supòsits indicats si ja han estat objecte d'un procés penal propi i separat.

Capítol sisè. Danys

Article 248. *Concepte de dany*

Als efectes d'aquest capítol es considera dany la deterioració, la destrucció o la desaparició d'una cosa d'altri.

Article 249. *Tipus bàsic*

1. El qui causa un dany d'un import superior a 3.000 euros ha de ser castigat amb pena d'arrest o de treballs en benefici de la comunitat per un període no superior a vuit mesos.
2. La pena ha de ser de presó fins a dos anys quan la infracció es cometi:
 - a) Contra béns d'una autoritat, funcionari, perit o advocat per influenciar el seu comportament en l'exercici de les seves funcions o de la seva comesa.
 - b) Contra béns d'un tercer, sigui per impedir-li declarar o denunciar una infracció, o a causa de la seva denúncia o declaració.
 - c) Posant la víctima en una situació econòmica difícil per atendre les seves necessitats o les de la seva família.
 - d) Contra béns de domini o utilitat pública.
 - e) Mitjançant incendi, explosió o mitjà que comporti un risc d'extensió dels efectes del delictes, llevat que el fet constitueixi un delictes d'estralls. Si del fet en pot derivar un risc per a la vida o la salut de les persones, la pena ha de ser de tres mesos a tres anys de presó.

Article 250. *Tipus privilegiat*

1. Qui causa un dany d'un import superior a 600 euros i que no excedeixi de 3.000 euros ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins al triple del dany causat i/o amb pena de treballs en benefici de la comunitat per un període no superior a quatre mesos.
2. En cas de concórrer alguna de les circumstàncies previstes a l'apartat 2 de l'article anterior, s'ha d'imposar pena d'arrest o treballs en benefici de la comunitat per un període no superior a vuit mesos.

Article 251. *Atacs contra els sistemes d'informació*

1. El qui, per qualsevol mitjà, intencionadament i sense autorització, accedeixi al conjunt o una part d'un sistema d'informació, amb violació d'almenys una mesura de seguretat, quan el resultat produït sigui greu, ha de ser castigat amb una pena de presó de tres mesos a tres anys.
2. El qui, per qualsevol mitjà, intencionadament i sense autorització, obstaculitzi o interrompi el funcionament de xarxes o sistemes d'informació introduint, transmetent, danyant, esborrant, deteriorant, alterant, suprimint o fent inaccessibles dades informàtiques, quan el resultat produït sigui greu, ha de ser castigat amb una pena de presó de tres mesos a tres anys.

3. El qui, per qualsevol mitjà, intencionadament i sense autorització, esborri, danyi, deteriori, alteri, suprimeixi o faci inaccessible dades informàtiques contingudes en un sistema d'informació, quan el resultat produït sigui greu, ha de ser castigat amb una pena de presó de tres mesos a tres anys.

4. El qui, per qualsevol mitjà tècnic, intencionadament i sense autorització, intercepti transmissions no públiques de dades informàtiques cap a un sistema d'informació, des d'un sistema d'informació o dins d'un sistema d'informació, incloses les emissions electromagnètiques d'un sistema d'informació que contingui les dites dades informàtiques, quan el resultat produït sigui greu, ha de ser castigat amb una pena de presó de tres mesos a tres anys.

5. El qui, intencionadament, produeixi, vengui, adquireixi per a l'ús, importi, distribueixi o d'una altra forma posi a disposició els instruments següents sense autorització, i amb la intenció que siguin utilitzats amb la finalitat de cometre els fets referits als apartats anteriors, ha de ser castigat amb una pena de presó de tres mesos a tres anys:

a) Un programa informàtic, un dispositiu o un equip concebut o adaptat principalment per cometre els fets referits.

b) Una clau d'ordinador, un codi d'accés o dades similars que permetin accedir a la totalitat o a una part d'un sistema d'informació.

6. S'imposa una pena de presó de tres a sis anys i una multa del tant al quàdruple del perjudici ocasionat quan en una conducta de les descrites als apartats anteriors es doni alguna de les circumstàncies següents:

a) S'hagi comès en el marc d'un grup organitzat.

b) S'hagin ocasionat danys d'una gravetat especial.

c) S'hagi perjudicat greument el funcionament de serveis públics essencials o la provisió de béns de primera necessitat.

d) S'hagi comès contra una xarxa o un sistema d'informació d'una infraestructura crítica.

e) S'hagi creat una situació de perill greu per a la seguretat de l'Estat.

7. Als efectes d'aquest article, es consideren servei públic essencial tots els serveis oferts per una entitat el tipus de la qual s'emmarca en el de les entitats essencials previstes en la legislació en matèria de mesures per a la seguretat de les xarxes i dels sistemes d'informació en vigor en cada moment, que resulten necessaris per al manteniment de les funcions socials bàsiques, la salut, la seguretat, el benestar social i econòmic dels ciutadans o el funcionament eficaç de les institucions de l'Estat i les administracions públiques, que depenen per proveir-se de xarxes i sistemes d'informació, i que poden veure greument afectada la continuïtat de les seves prestacions en supòsits de ciberincidents i, en conseqüència, ocasionar un greu perjudici social i econòmic al Principat d'Andorra.

8. Als efectes d'aquest article, es consideren infraestructura crítica tots els actius, sistemes o part d'aquests sistemes necessaris per prestar un servei essencial i que són indispensables i no permeten solucions alternatives, per la qual cosa pertorbar-los o destruir-los tindria efectes perjudicials significatius sobre la prestació d'un o més serveis essencials.

Article 252. *Temptativa*

1. La temptativa dels delictes compresos en aquest capítol és punible.

2. Es considera temptativa la venda, la distribució, la difusió o qualsevol altra forma de posada a disposició de contrasenyes, codis d'accés o dades informàtiques similars que permetin accedir en tot o en part a un sistema informàtic amb intenció de ser utilitzats per a la comissió d'un delictes de danys informàtics o un delictes de descobriment i revelació de secrets.

Capítol setè. Disposicions comunes

Article 253. *Excusa absolutòria en cas de parentiu*

Estan exempts de responsabilitat criminal i subjectes únicament a la civil pels delictes previstos en aquest títol que cometin entre ells, fora dels casos en què concorri violència o intimidació i del delictes d'administració deslleial:

1. Els cònjuges que no estiguin separats legalment o de fet o en procés judicial de separació, divorci o nul·litat del matrimoni i les persones unides per situació de fet equivalent.
2. Els ascendents, descendents i germans per naturalesa o per adopció.
3. El cònjuge vidu en relació amb els béns mobles del consort difunt mentre en tingui la possessió.

Títol XII. Delictes contra l'ordre socioeconòmic

Capítol primer. Delictes relatius als concursos i les subhastes públiques

Article 254. *Concursos i subhastes públiques*

1. Han de ser castigats amb pena de presó d'un a quatre anys i inhabilitació especial fins a sis anys per licitar en una subhasta o concurs públic, ja sigui judicial ja sigui d'entitats públiques:

- a) Qui demani premi o promesa per no prendre part en un concurs o subhasta públic.
- b) Qui mitjançant amenaces, premis, promeses o qualsevol altre mitjà intenti que un tercer no prengui part en una subhasta o concurs públic.
- c) Els que es posin d'acord per alterar el preu d'adjudicació o perquè la subhasta o concurs quedi desert.

2. Si es tracta d'una subhasta o concurs de qualsevol entitat pública, es pot imposar, a més, la privació del dret de contractar amb les administracions públiques fins a sis anys a l'autor o a la persona física o jurídica que representa.

Capítol segon. Delictes contra la propietat intel·lectual i industrial

Article 255. *Delictes contra la propietat intel·lectual*

1. Ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i multa de fins al triple del benefici obtingut el qui, amb ànim de lucre i en perjudici de tercer, i sense l'autorització del titular o el cessionari del dret de propietat intel·lectual de què es tracti:

- a) Reprodueixi, copii, distribueixi, transformi o comuniqui públicament, totalment o parcialment, una obra literària, artística, científica o qualsevol altra obra protegida per drets de propietat intel·lectual, o la seva interpretació o execució artística fixada en qualsevol suport o comunicada a través de qualsevol mitjà, o qualsevol altra prestació objecte de drets de propietat intel·lectual.
- b) En el marc de la prestació de serveis tecnològics de la informació, faciliti de manera activa i no neutral, sense limitar-se a un tractament merament tècnic, l'accés o la localització a Internet d'obres o prestacions objecte de drets de propietat intel·lectual, especialment quan ofereixi llistes ordenades i classificades d'enllaços a les obres i prestacions, encara que aquests enllaços haguessin estat facilitats inicialment pels usuaris dels seus serveis.
- c) Exporti o emmagatzemi exemplars d'obres, produccions o execucions o altres prestacions protegides per drets de propietat intel·lectual, incloent-hi les còpies digitals, quan quedi acreditat que estan destinades a ser reproduïdes, distribuïdes o comunicades públicament.
- d) Importi béns protegits per drets de propietat intel·lectual per reproduir-los, distribuir-los o comunicar-los públicament, siguin o no lícits aquests actes al país de procedència d'aquests béns.

En els supòsits de gravetat especial el tribunal pot imposar la pena d'un a quatre anys de presó i, endemés, el tancament temporal o definitiu de l'establiment del condemnat o la publicació de la sentència.

2. El qui elimini, modifiqui, eludeixi o faciliti que s'eludeixin les mesures tecnològiques de protecció a obres o prestacions establertes pels titulars o cessionaris de drets de propietat intel·lectual sobre les mateixes obres o prestacions és castigat amb la pena corresponent a la meitat dels límits mínim i màxim previstos per a les conductes recollides a l'apartat 1.

Amb la mateixa pena es castiga el qui fabriqui, importi, posi en circulació o posseeixi amb finalitats comercials qualsevol tipus de mitjà o dispositiu concebut, produït, adaptat o realitzat específicament per facilitar la supressió no autoritzada o la neutralització de qualsevol dispositiu tècnic utilitzat per protegir obres o prestacions objecte de drets de propietat intel·lectual.

3. En relació amb els casos previstos en els apartats anteriors, el batlle o el tribunal poden ordenar la retirada de les obres o prestacions objecte de la infracció. Quan a través d'un portal d'accés a Internet o un servei de la societat de la informació es difonguin exclusivament o preponderantment els continguts o les prestacions objecte de drets de propietat intel·lectual a què es refereixen els apartats anteriors, s'ha d'ordenar la interrupció de la prestació del servei de què es tracti, i el tribunal pot acordar qualsevol mesura cautelar que tingui per objecte la protecció dels drets de propietat intel·lectual.

Excepcionalment, quan hi hagi reiteració de les conductes i quan resulti una mesura proporcionada, eficient i eficaç, el tribunal pot ordenar el bloqueig de l'accés corresponent.

Article 256. Delictes contra els drets de patent o models d'utilitat

Ha de ser castigat amb les mateixes penes previstes a l'article anterior el qui amb ànim de lucre i amb finalitats industrials o comercials, sense el consentiment del titular d'una patent o model d'utilitat i amb coneixement del seu registre:

- a) Fabriqui, importi, posseeixi, faci ús, ofereixi o introdueixi en el comerç objectes emparats per aquests drets.
- b) Faci ús o ofereixi la utilització d'un procediment objecte d'una patent, o posseeixi, ofereixi, introdueixi en el comerç, o faci ús del producte directament obtingut del procediment patentat.

Article 257. Delictes contra els drets de marca

Ha de ser castigat amb les mateixes penes previstes a l'article 255 el qui, amb ànim de lucre i amb finalitats industrials o comercials, sense el consentiment del titular d'un dret de propietat industrial o comercial registrat d'acord amb la legislació de marques i amb coneixement del seu registre:

1. Reprodueixi, imiti, modifiqui o de qualsevol altra manera faci ús d'un signe distintiu idèntic o similar, per als mateixos o similars productes o serveis per als que el dret es troba registrat.
2. Posseeixi per a la seva comercialització, importi o introdueixi en el comerç productes o serveis amb signes distintius que suposin una infracció als drets exclusius del titular.

Article 258. Disposició comuna

Per a la persecució dels delictes contra la propietat intel·lectual i industrial és necessària la presentació prèvia de querella del perjudicat. No obstant això els fets poden ser perseguibles a instància del Ministeri Fiscal si considera que poden atemptar contra el prestigi del Principat.

Capítol tercer. Delictes relatius al mercat i als consumidors

Article 259. Descobriment de secret d'empresa

1. El qui, sense estar-hi autoritzat, obtingui dades o s'apoderi de documents o objectes que constitueixin o continguin un secret rellevant per a la competitivitat d'una empresa ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

2. Si en el supòsit anterior es revela el secret o se cedeix a un tercer, la pena ha de ser d'un a quatre anys de presó.

3. La temptativa és punible.

Article 260. *Infracció del deure de reserva*

El qui, tenint l'obligació legal o contractual de guardar secret, difongui, reveli o cedeixi a un tercer un secret dels previstos a l'article anterior ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

Article 261. *Revelació de secret d'empresa*

El qui, amb coneixement del seu origen il·lícit i sense haver pres part en el seu descobriment, difongui, reveli o cedeixi a un tercer un secret dels previstos a l'article 259 ha de ser castigat amb pena d'arrest.

Article 262. *Qualificació per la revelació*

Les penes previstes als articles 259, 260 i 261 s'han d'imposar en la meitat superior si els fets previstos en els articles referits es cometen a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que la comunicació es faci accessible a un elevat nombre de persones, o amb ànim de lucre.

Article 263. *Indicacions enganyoses*

1. El fabricant, distribuïdor o comerciant que ofereixi en el mercat productes o serveis amb indicacions o representacions falses, enganyoses o que puguin produir error sobre la naturalesa, la composició o la qualitat substancial dels productes o serveis oferts ha de ser castigat amb pena d'arrest. El tribunal pot imposar així mateix una pena de multa de fins a 12.000 euros.

2. La pena s'ha d'imposar en la meitat superior quan les indicacions o representacions falses, enganyoses o que produeixin error s'hagin formalitzat a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que la comunicació es faci accessible a un elevat nombre de persones.

Article 264. *Engany al consumidor*

Qui cobri al consumidor quantitats superiors a les que corresponen pels productes o pels serveis oferts, mitjançant l'alteració o la manipulació d'aparells automàtics de mesura, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys o d'arrest. El tribunal pot imposar així mateix la pena de multa fins a 12.000 euros.

Capítol quart. Delictes contra l'activitat mercantil de les empreses

Article 265. *Falsejament de comptes socials*

Els administradors de fet o de dret que falsegin els comptes anuals o altres documents que reflecteixin la situació jurídica o econòmica d'una societat o empresa, de manera idònia per causar un perjudici a la mateixa societat o empresa, a un dels socis o a un tercer, han de ser castigats amb pena de presó d'un a quatre anys.

Article 266. *Abús de posició dominant*

El qui, prevalent-se de la seva situació majoritària en l'assemblea o junta general d'accionistes o de qualsevol altre òrgan d'administració d'una societat o empresa, imposi acords abusius amb ànim de lucre propi o aliè, en perjudici dels altres socis i sense que reporti beneficis a la societat, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

Article 267. *Administració deslleial d'una empresa*

Els administradors de fet o de dret de qualsevol societat o empresa que en benefici propi o d'un tercer, aprofitant-se de les funcions pròpies del seu càrrec, realitzin operacions abusives que comprometin la competitivitat de la societat o empresa, han de ser castigats amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

Quan els fets anteriors hagin estat comesos com a conseqüència d'haver demanat o rebut, personalment o per persona interposada, avantatges avaluable econòmicament, o de l'acceptació, oferiment o promesa per part de l'administrador de fet o de dret, en benefici propi o d'un tercer, en el marc de l'activitat ordinària de la societat o empresa, la pena prevista s'ha d'imposar en la seva meitat superior.

Article 268. *Corrupció privada*

1. El qui, en el marc d'una activitat comercial, financera, professional o econòmica de qualsevol índole, prometi, ofereixi o lliuri, directament o a través d'un intermediari, a una persona que exerceixi funcions directives o laborals de qualsevol tipus per a una societat, per a un altre tipus de persona jurídica o per a una empresa, un avantatge indegut de qualsevol naturalesa per a aquesta persona o per a un tercer, perquè aquesta última efectui o s'abstingui d'efectuar un acte incomplint les seves obligacions, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i la pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec o ofici, fins a un màxim de tres anys.

2. A la mateixa pena ha de ser castigat el qui, en el marc d'una activitat comercial, financera, professional o econòmica de qualsevol índole, demani o rebi, directament o a través d'un intermediari, un avantatge indegut de qualsevol naturalesa, o accepti la promesa de tal avantatge, per a si mateix o per a un tercer, quan s'exerceixin funcions directives o laborals de qualsevol tipus per a una societat, per a un altre tipus de persona jurídica o per a una empresa, a canvi d'efectuar o abstenir-se d'efectuar un acte incomplint les seves obligacions.

3. El que disposa aquest article és aplicable, en els seus respectius casos, als socis, directius, administradors o empleats d'una entitat esportiva, sigui quina sigui la seva forma jurídica, així com als esportistes, àrbitres o jutges, respecte de les conductes que tinguin per finalitat predeterminar o alterar de manera fraudulenta el resultat d'una prova, partit o competició esportiva amb rellevància econòmica o amb una rellevància esportiva especial.

A aquests efectes, es considera que una prova, partit o competició esportiva té una rellevància econòmica quan la major part dels qui hi participen perceben qualsevol tipus de retribució, compensació o ingrés econòmic per la seva participació en l'activitat. I es considera *competició esportiva d'una rellevància esportiva especial* la competició que sigui qualificada en el calendari esportiu anual aprovat per la federació esportiva corresponent com a competició oficial de la màxima categoria de la modalitat, especialitat o disciplina de què es tracti.

4. Els Batlles i tribunals, atenent la quantia del benefici o el valor de l'avantatge, i la transcendència de les funcions del culpable, poden reduir la pena de presó a la seva a la meitat inferior i reduir la pena d'inhabilitació.

Article 269. *Empresa fictícia*

El qui constitueixi amb qualsevol finalitat il·lícita o en perjudici de tercers una societat o empresa fictícia, sense objecte o amb objecte simulat, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

Article 270. *Ús fraudulent de targeta de crèdit*

1. El qui faci ús, sense autorització, d'una targeta de crèdit o de dèbit per un valor superior a 3.000 euros ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

2. El qui faci ús, sense autorització, d'una targeta de crèdit o de dèbit per un valor no superior a 3.000 euros ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any o arrest.

3. Als supòsits anteriors hi és aplicable l'excusa absolutòria en cas de parentiu de l'article 253.

4. El tribunal pot condemnar, quan sigui el cas, a la indemnització del perjudici causat amb l'ús indegut de la targeta, tret que opti perquè aquesta qüestió sigui resolta pels tribunals civils.

Capítol cinquè. Delictes contra la seguretat social

Article 271. *Defraudació a la Caixa Andorrana de Seguretat Social*

1. L'administrador de fet o de dret d'una empresa o societat o l'empresari que ometi declarar totalment o parcial el salari dels treballadors, respecte dels que hi hagi obligació legal de cotitzar a la Caixa Andorrana de Seguretat Social, amb la finalitat d'eludir el pagament de les cotitzacions ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys si l'import defraudat en els dotze mesos anteriors supera els 30.000 euros.
2. El consentiment del treballador és irrellevant.
3. Queda exempt de responsabilitat el qui regularitzi la seva situació abans de conèixer que el procediment judicial es dirigeix contra ell, mitjançant el corresponent aute de processament.

Capítol sisè. Delictes de contraban

Article 272. *Delicte de contraban*

1. El qui importi o exporti il·lícitament qualsevol mercaderia per un valor:
 - a) d'entre 50.000 euros i 100.000 euros, ambdós inclosos, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys i multa des de l'equivalent fins al doble del valor de la mercaderia.
 - b) superior a 100.000 euros, ha de ser castigat amb una pena de presó de tres mesos a tres anys i multa des de l'equivalent fins al doble del valor de la mercaderia.
2. Quan es tracti de mercaderia sensible definida a la legislació vigent en matèria de control de mercaderies sensibles, la importació o exportació il·lícita, la tinença o circulació en territori andorrà d'aquest tipus de mercaderia, sense tenir la llicència específica prevista legalment, quan el valor de la mateixa sigui:
 - a) entre 6.000 euros i 18.000 euros, ambdós inclosos, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys i multa des de l'equivalent fins al doble del valor de la mercaderia.
 - b) superior a 18.000 euros, ha de ser castigat amb una pena de presó de tres mesos a tres anys i multa des de l'equivalent fins al doble del valor de la mercaderia.
3. El qui entri i surti del país per un pas fronterer no habilitat, més d'una vegada en 24 hores, amb la finalitat d'acumular mercaderia sensible adquirida al Principat en territori no andorrà, ha de ser castigat amb una pena de presó de fins a 2 anys.
4. La modificació o l'alteració de parts o de l'estructura d'un vehicle per crear cavitats amagades o dobles fons especialment arranjats i destinats a ocultar mercaderia ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any.
5. En els supòsits previstos als apartats 2 a 4, el tribunal pot imposar, endemés de les penes complementàries i les conseqüències accessòries que cregui oportunes, la pena d'inhabilitació per operar amb mercaderies sensibles fins a quatre anys.

Capítol setè. Delictes contra el sistema bancari i financer

Article 273. *Activitat bancària o financera il·legals*

El qui desenvolupi activitats pròpies del sistema financer sense tenir-ne la facultat legal, d'acord amb les disposicions vigents, ha de ser castigat amb pena d'un a quatre anys de presó i multa fins a 150.000 euros. El tribunal pot imposar raonadament qualsevol de les mesures previstes a l'article 79.

Article 274. *Préstec usurari*

El qui realitzi habitualment préstecs usuraris ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any.

A efectes penals, es considera préstec usurari el que tingui un tipus d'interès que superi en més del doble el tipus d'interès que correspondria, segons la pràctica bancària al Principat, per la mateixa classe d'operació.

Article 275. *Ús d'informació privilegiada i comunicació il·lícita d'informació privilegiada*

1. Qui, de forma directa o mitjançant una persona interposada, utilitzi, recomani o indueixi a utilitzar, o reveli a tercers no autoritzats a conèixer-la, la informació privilegiada relativa a instruments financers a la qual hagi tingut accés en l'exercici o per raó del seu ofici, la seva professió o el seu càrrec, i hagi obtingut un benefici o evitat una pèrdua igual o superior a 600.000 euros o hagi causat un perjudici per idèntica quantitat, ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys, multa de fins al triple del benefici obtingut o del perjudici evitat o ocasionat i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici, la professió o el càrrec de fins a vuit anys.
2. La temptativa, la provocació i la conspiració són punibles.

Article 276. *Manipulació de mercat*

1. Qui, de forma directa o mitjançant persona interposada i de manera il·lícita, efectui operacions, doni una ordre de negociació o difongui rumors o informacions falses o enganyoses que puguin proporcionar indicis falsos o enganyosos sobre l'oferta, la demanda o el preu d'instruments financers o d'un contracte al comptat sobre matèries primeres relacionat amb aquests instruments, o realitzi operacions que assegurin el preu d'aquests instruments en nivells anormals o artificials, i obtingui un benefici o eviti una pèrdua igual o superior a 300.000 euros o causi un perjudici per idèntica quantitat, ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys, multa de fins al triple del benefici obtingut o del perjudici evitat o ocasionat i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici, la professió o el càrrec de fins a vuit anys.
2. La temptativa, la provocació i la conspiració són punibles.

Capítol vuitè. Delictes fiscals**Article 277. *Delicte fiscal***

1. El qui, per acció o omissió, defraudi l'Administració amb la finalitat d'evadir el pagament de tributs, quantitats retingudes o que s'haguessin hagut de retenir o d'obtenir indegudament beneficis fiscals, exempcions, desgravacions o devolucions, quan la quantia de la quota defraudada, l'import no ingressat de les retencions o dels beneficis fiscals, exempcions, desgravacions o devolucions indegudament obtinguts, superi els 75.000 euros, i representi, almenys, un 5% de la quota tributària exigible, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i multa des de l'equivalent a l'import defraudat fins al quàdruple d'aquest, llevat que hagués regularitzat la seva situació tributària en els termes de l'apartat 2.

Aquest import s'ha d'entendre referit a cadascun dels tributs. Si es tracta de tributs, retencions, beneficis fiscals, excepcions, desgravacions o devolucions periòdics o de declaració periòdica, aquest import s'ha d'entendre referit a cada període impositiu o de declaració i, si és inferior a dotze mesos o aquells no són periòdics o de declaració periòdica, a l'import defraudat en un any natural.

2. Es considera regularitzada la situació tributària quan es reconegui i pagui completament, sense que s'hagi produït un requeriment previ de l'Administració o, en cas que aquest no s'hagi produït, abans de tenir coneixement que el procediment penal es dirigeix contra ell.

Tanmateix, els efectes de la regularització prevista al paràgraf anterior s'estenen a les falsedats documentals instrumentals emprades en la defraudació, en el seu cas.

L'Administració posarà els mitjans necessaris per tal que la regularització de la situació tributària sigui possible, tot i que el període que hagi de ser objecte de regularització estigui prescrit administrativament.

Article 278. *Delicte fiscal agreujat*

1. El delicte fiscal que regula l'article 277 ha de ser castigat amb la pena de presó d'un a cinc anys i multa des de l'equivalent a l'import defraudat fins al quàdruple d'aquest quan la defraudació s'hagués comès concorrent alguna de les circumstàncies següents:

- a) Que la quantia de la quota defraudada, l'import no ingressat de les retencions o dels beneficis fiscals, exempcions, desgravacions o devolucions indegudament obtinguts superi els 150.000 euros i, representi, almenys, un 5% de la quota tributària exigible;

b) Que els fets s'hagin comès en el sí d'una organització criminal. Es considera organització criminal l'agrupació de tres o més persones que existeix des de fa un cert temps i estan coordinades i concertades per a la comissió de delictes, d'acord amb el que està establert en els convenis internacionals.

2. Als supòsits descrits en aquest article els són d'aplicació les restants previsions contingudes a l'article 277.

Article 279. *Reducció de pena de delictes fiscal*

Si la quota defraudada és ingressada en els dos mesos següents a la notificació del requeriment previ de l'Administració o, si s'escau, de la notificació oficial que el procediment penal es dirigeix contra el presumpte responsable s'aplica la reducció de pena prevista a l'apartat 1 de l'article 62.

Títol XIII. Delictes contra els drets dels treballadors

Article 280. *Condicions degradants o perilloses de treball*

1. El qui imposi, amb abús de vulnerabilitat o necessitat, condicions de treball incompatibles amb la dignitat humana o perilloses per a la salut, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a sis anys.

2. Si les condicions degradants o perilloses s'imposen a menors, les penes s'han d'imposar en la seva meitat superior.

Article 281. *Condicions abusives de treball*

1. El qui, mitjançant engany o abús de necessitat, imposi als treballadors que tingui al seu servei condicions de treball o de seguretat que perjudiquin, suprimeixin o restringeixin els drets que tinguin reconeguts per disposicions legals especials o normativa de caràcter general, o els mantingui en aquestes condicions, ha de ser castigat amb pena d'arrest i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a tres anys.

2. El qui realitzi les conductes anteriorment descrites amb violència o intimidació ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a sis anys.

Article 282. *Omissió de mesures de seguretat en el treball*

El qui, estant normativament obligat i amb infracció de les normes de seguretat en el treball, no proveeixi dels mitjans necessaris perquè els treballadors desenvolupin la seva activitat amb les mesures de seguretat i higiene adequades, de manera que es pugui posar en perill greu la vida, la salut o la integritat física d'aquests, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys o multa fins a 30.000 euros, així com inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a sis anys.

Article 283. *Tràfic d'immigrants clandestins*

1. El qui, amb ànim de lucre, promogui o intervingui en el reclutament o en el transport d'immigrants clandestins en trànsit pel Principat d'Andorra o que hi tingui el seu origen o destinació, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i multa fins a 60.000 euros, sense perjudici de les responsabilitats penals en les quals pugui incórrer per la comissió d'altres delictes.

2. Ha de ser castigat amb pena de presó de dos a cinc anys i multa fins a 180.000 euros el qui realitzi aquestes conductes concorrent-hi alguna d'aquestes circumstàncies:

- a) Que pertanyi a una organització dedicada, entre altres, eventualment o permanentment, a aquesta activitat, o actui en relació amb ella.
- b) Que empri engany.
- c) Que empri violència o intimidació.
- d) Que posi en perill la vida, o que generi un risc greu per a la salut o la integritat física de les víctimes.
- e) Que les víctimes siguin persones menors de divuit anys o persones amb discapacitat.
- f) Que sotmeti les víctimes a condicions de tracte inhumà o degradant.

3. La pena privativa de llibertat corresponent als apartats 1 i 2 s'ha d'imposar en la seva meitat superior, respectivament, al qui realitzi les conductes previstes en algun d'aquests punts concorrent-hi alguna de les circumstàncies següents:

- a) Que l'autor sigui funcionari i actui en exercici de les seves funcions. En aquest cas, a més de les penes previstes anteriorment, s'ha d'imposar la pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a vuit anys.
- b) Que l'autor sigui el cap, l'administrador o l'encarregat de l'organització delictiva.

4. La temptativa és punible.

Títol XIV. Delictes contra la seguretat col·lectiva

Capítol primer. L'energia nuclear i els grans estralls

Article 284. *Possessió il·lícita*

1. El qui per qualsevol mitjà posseeix il·lícitament material nuclear o productes radioactius que puguin posar en perill la vida o la salut de les persones, o que puguin causar danys materials substancials, ha de ser castigat amb pena de presó d'un a cinc anys.

2. Si el material nuclear o els productes radioactius han estat sostrets amb violència o intimidació, o mitjançant grup organitzat, s'ha d'imposar pena de presó de tres a vuit anys.

3. La temptativa és punible.

Article 285. *Transport i dipòsit il·lícits*

1. El qui, sense estar-hi autoritzat, importi, exporti, transporti o estableixi un dipòsit de material nuclear o productes radioactius que puguin posar en perill la vida o la salut de les persones, o que puguin causar danys materials substancials, ha de ser castigat amb pena de presó de tres a vuit anys.

2. La temptativa és punible.

Article 286. *Exposició a radiacions*

1. El qui il·lícitament exposi algú a radiacions ionitzants de manera que pugui posar en perill la seva vida o la seva salut, o que pugui causar danys materials substancials, ha de ser castigat amb pena de cinc a deu anys de presó i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a dotze anys.

2. La temptativa és punible.

Article 287. *Pertorbació d'establiments, instal·lacions o serveis*

1. El qui pertorbi el funcionament d'un establiment, d'una instal·lació o d'un servei en el qual s'utilitzin material nuclear o productes radioactius, de manera que es pugui posar en perill la vida o la salut de les persones, o que es pugui causar danys materials substancials, ha de ser castigat amb pena de presó d'un a cinc anys.

2. La temptativa és punible.

Article 288. *Pèrdua per imprudència*

El qui, per imprudència, hagi permès la sostracció o la pèrdua de material nuclear o productes radioactius que puguin posar en perill la vida o la salut de les persones, o que puguin causar danys materials substancials, ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 60.000 euros.

Article 289. *Propagació de radiacions per imprudència*

El qui, per imprudència, hagi permès la propagació de radiacions ionitzants que puguin posar en perill la vida o la salut de les persones, o que puguin causar danys materials substancials, ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 60.000 euros.

Capítol segon. Estralls i delictes de risc catastròfic

Article 290. *Estralls*

1. El qui, per explosió, incendi o utilitzant qualsevol altre mitjà de potència destructiva similar, provoqui la destrucció o un deteriorament greu d'un edifici, d'un local públic o d'una obra pública, instal·lació industrial, pont, presa, mitjà de transport col·lectiu o sistema de comunicacions o de subministrament o infraestructures assimilables, ha de ser castigat amb pena de presó de dos a cinc anys.

2. Si del fet se'n pot derivar un perill per a la vida o la salut de les persones la pena ha de ser de presó de tres a vuit anys.

3. La temptativa és punible.

Article 291. *Estralls per imprudència*

El qui per imprudència greu provoqui estralls ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 30.000 euros. Si del fet se'n pot derivar un perill per a la vida o la salut de les persones ha d'imposar-se pena d'arrest.

Article 292. *Col·locació o enviament d'explosius*

El qui col·loqui o envii un artefacte explosiu de manera que pugui posar en perill la vida o la salut de les persones ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys.

Article 293. *Infracció de normes de seguretat amb perill concret per a les persones*

1. El qui en la fabricació, la manipulació, el transport, la tinença o la comercialització de matèries, residus, artificis, organismes o substàncies perilloses infringeixi les normes de seguretat establertes de manera que pugui posar en perill la vida o la salut de les persones ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys o d'arrest.

2. En tot cas s'ha d'imposar, a més, la pena d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec o la de privació del permís de conduir fins a sis anys.

3. Les mateixes penes s'han d'imposar al qui en la construcció o la demolició d'un dels béns o en l'execució d'una de les obres descrites a l'article 290 infringeixi les normes de seguretat establertes i pugui posar en perill la vida o la salut de les persones.

Capítol tercer. Tinença, tràfic i dipòsit d'armes, municions o explosius

Article 294. *Tinença i port il·legal d'armes*

1. El qui il·legítimament posseeixi o porti una o més armes, ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any.

2. S'ha d'imposar pena de presó de tres mesos a tres anys quan hi concorri alguna de les circumstàncies següents:

- a) Que es tracti d'arma curta de foc.
- b) Que hi manquin les marques de fàbrica o de nombre, o les tinguin alterades o esborrades.
- c) Que hagin estat introduïdes il·legalment en territori andorrà.

3. Quan es tracti de tinença d'armes de foc prohibides o que siguin el resultat de la modificació substancial de les característiques originals de fabricació d'armes de foc reglamentades, la pena ha de ser d'un a quatre anys de presó. El port ha de ser castigat en la seva meitat superior.

4. El tribunal pot aplicar la pena d'arrest sempre que per les circumstàncies del fet i del culpable es dedueixi la manca d'intenció d'usar les armes amb finalitats il·lícites.

5. S'ha d'imposar la pena de presó de tres mesos a tres anys a qui falsifiqui, esborri, supprimeixi o alteri il·licitament la o les marques que han de portar les armes de foc de conformitat amb la normativa aplicable.

Article 295. Tràfic i dipòsit d'armes de foc

1. La fabricació, la comercialització, la cessió, la importació, l'exportació, l'adquisició, la venda, el lliurament, el transport o la transferència o el dipòsit sense autorització d'armes de foc reglamentades o prohibides, de les seves peces, components o municions, ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys.
2. Es considera dipòsit d'armes de foc la reunió de cinc o més d'aquestes armes, fins i tot si es troben en peces desmuntades. La comercialització comprèn tant l'adquisició com la venda, la importació o l'exportació.

Article 296. Tràfic i dipòsit d'armes de guerra

1. La fabricació, el desenvolupament, la comercialització, la cessió o el dipòsit d'armes de guerra o llurs municions ha de ser castigat amb pena de presó de quatre a deu anys.
2. Es considera dipòsit d'armes de guerra la tinença de més d'una qualsevol d'aquestes armes o llurs municions, amb independència del seu model o classe, fins i tot si es troben en peces desmuntades. La possessió d'una sola arma de guerra es castiga com a tinença d'arma de foc prohibida. La comercialització comprèn tant l'adquisició com la venda, la importació o l'exportació.
3. Es considera *arma de guerra* la que així estigui qualificada en les disposicions reguladores de la matèria.
4. La temptativa és punible.

Article 297. Tràfic i dipòsit d'armes químiques o biològiques

1. La fabricació, el desenvolupament, la comercialització, la possessió, la cessió o el dipòsit d'armes químiques o biològiques o llurs municions ha de ser castigada amb pena de presó de sis a dotze anys.
2. Es considera *dipòsit d'armes químiques o biològiques* la tinença de més d'una qualsevol d'aquestes armes o llurs municions, fins i tot si es troben en peces desmuntades, i es considera possessió la tinença d'una sola arma o llur munió, fins i tot si es troba en peces desmuntades. La comercialització comprèn tant l'adquisició com la venda, la importació o l'exportació.
3. Es considera *desenvolupament d'armes químiques o biològiques* qualsevol activitat consistent en la investigació o l'estudi de caràcter científic o tècnic dirigits a la creació d'una nova arma química o a la modificació d'una de preexistent.
4. Es considera *arma química o biològica* la determinada com a tal en els tractats o convenis internacionals dels quals Andorra sigui part.
5. El qui empi armes químiques o biològiques, o iniciï preparatius militars a aquest efecte, ha de ser castigat amb pena de presó de quinze a vint anys, sense perjudici de les penes que es puguin imposar d'acord amb altres preceptes d'aquest Codi.
6. La temptativa és punible.

Article 298. Tràfic i dipòsit d'aparells explosius i incendiaris

1. La tinença o el dipòsit no autoritzat de substàncies o aparells explosius, inflamables, incendiaris o asfixiants, o llurs components, així com la seva fabricació, transport, importació, exportació, venda o cessió, han de ser castigats amb pena de presó de tres a vuit anys. La pena s'ha d'imposar en la seva meitat superior si es tracta de substàncies no reglamentades.
2. El tribunal pot aplicar la reducció de pena prevista a l'article 61 sempre que de les circumstàncies del fet i del culpable se'n dedueixi escassa perillositat.
3. La temptativa és punible.

Article 299. Tipus agreujat

Qui trafiqui amb els béns que es preveuen als articles 295, 296, 297 i 298 a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que la comunicació es faci accessible a un elevat nombre de persones, ha de ser castigat amb les penes previstes pels fets en la meitat superior.

Capítol quart. Delictes contra la seguretat del trànsit

Article 300. *Conducció sota l'efecte de drogues*

1. El qui condueixi un vehicle o acompanyi un alumne conductor o un titular del permís J, en vies i terrenys que es troben en l'àmbit d'aplicació de la llei reguladora del Codi de la circulació, sota l'efecte de begudes alcohòliques, drogues o substàncies d'efectes anàlegs o amb un grau d'alcoholèmia superior a 0'8 g/l de sang, o quan del resultat d'una anàlisi de sang o de saliva es desprengui que ha consumit drogues o substàncies d'efectes anàlegs, ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any, i de privació del permís de conduir o de prohibició de conduir vehicles, segons escaigui, de fins a tres anys. A més de les penes previstes, s'ha d'imposar una multa de 300 euros fins a 3.000 euros.

2. El qui condueixi un vehicle automòbil de transport col·lectiu amb passatgers, un vehicle automòbil d'un pes total màxim superior a 3.500 quilograms, un tren, una aeronau, una instal·lació o un vehicle de transport per cable, sota l'efecte de begudes alcohòliques, drogues o substàncies d'efectes anàlegs, o amb un grau d'alcoholèmia superior a 0'5 g/l de sang, o quan del resultat d'una anàlisi de sang o de saliva es desprengui que ha consumit drogues o substàncies d'efectes anàlegs, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys i privació del permís de conduir fins a quatre anys. A més de les penes previstes, s'ha d'imposar una multa de 1.200 euros fins a 6.000 euros i la pena complementària d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a quatre anys.

Article 301. *Refús de sotmetre's a la prova*

Qui refusi sotmetre's a la prova de control de tòxics o d'alcoholèmia quan sigui legítimament requerit per un agent de l'autoritat i no accepti sotmetre's a una prova d'anàlisi de sang, ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any o, i privació del permís de conduir fins a tres anys i fins a quatre anys en el supòsit del punt segon de l'article anterior. A més de les penes previstes, s'ha d'imposar una multa de 600 euros fins a 3.000 euros en el supòsit del punt primer de l'article anterior i de 1.200 euros fins a 6.000 euros en el supòsit de l'apartat 2 de l'article anterior.

Article 302. *Conducció temerària*

1. El qui condueixi un vehicle en vies i terrenys que es troben en l'àmbit d'aplicació de la Llei del Codi de la circulació, amb temeritat manifesta, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i privació del permís de conduir o prohibició per conduir vehicles segons escaigui d'un a sis anys. A més de les penes previstes, s'ha d'imposar una multa de 300 euros a 6.000 euros.

2. El qui condueixi un vehicle automòbil de transport col·lectiu amb passatgers, un vehicle automòbil d'un pes total màxim superior a 3.500 quilograms, un tren, una aeronau, una instal·lació o un vehicle de transport per cable, en les condicions anteriorment expressades, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i privació del permís de conduir o del títol corresponent de conducció d'un a sis anys. A més de les penes previstes, s'ha d'imposar una multa de 1.200 euros fins a l'import de 6.000 euros i la pena d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a quatre anys.

3. Quan en la conducta prevista als apartats anteriors concorri alguna de les següents circumstàncies, s'han d'imposar, les penes de presó de sis mesos a tres anys, la de privació del permís de conduir o privació de conduir vehicles, segons escaigui, de dos a sis anys i de multa de 3.000 euros a 60.000 euros:

- a) Quan s'hagi posat en perill concret la vida o la salut de les persones.
- b) Quan s'hagin causat danys a altres vehicles, o a béns públics o privats.
- c) Quan el conductor hagi fet difusió pública de l'acte de conducció temerària a través de qualsevol mitjà de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació.
- d) Quan el conductor faci ostentació de l'incompliment de les normes de la Llei del Codi de circulació.

Article 303. *Alteració de la seguretat en el trànsit*

1. El qui llanci o col·loqui objectes en una via destinada al trànsit de vehicles automòbils, la deteriori greument o hi aboqui substàncies lliscants o inflamables o inutilitzi o alteri la senyalització, de manera que se'n pugui derivar un perill per a la vida i la integritat de les persones, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys o d'arrest. A més de les penes previstes, s'ha d'imposar una multa fins a l'import de 3.000 euros.

Si com a conseqüència d'alguna de les conductes anteriors es posa en perill greu la vida o la integritat de les persones la pena ha de ser de presó de tres mesos a tres anys. A més de les penes previstes, s'ha d'imposar una multa fins a l'import de 6.000 euros.

2. El qui realitzi alguna de les conductes previstes en l'apartat anterior en una altra via destinada al transport de passatgers, o en remogui els cables, les vies o les instal·lacions, o produeixi una alteració en els senyals emprats per a la comunicació o per garantir la seguretat en el trànsit d'aquestes o en el trànsit aeri, o manipuli sense estar-hi autoritzat els aparells o mecanismes de seguretat de manera que se'n pugui derivar un perill per a la vida o la integritat de les persones, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys. A més de les penes previstes, s'ha d'imposar una multa fins a l'import de 9.000 euros.

Si com a conseqüència d'alguna de les conductes anteriors es posa en perill greu la vida o la integritat de les persones la pena ha de ser de presó de dos a cinc anys. A més de les penes previstes, s'ha d'imposar una multa fins a l'import de 12.000 euros.

Article 304. *Comís del vehicle*

En els delictes contra la seguretat en el trànsit de vehicles automòbils, el vehicle utilitzat es pot considerar l'instrument del delicte als efectes del que disposa l'article 78.

El tribunal en pot decretar el comís sempre que aquesta mesura no sigui desproporcionada tenint en compte la gravetat del delicte i el valor actual del vehicle.

Títol XV. Delictes contra la salut pública

Capítol primer. Delictes contra la salut dels consumidors

Article 305. *Elaboració i tràfic de substàncies nocives*

1. El qui, sense estar-hi autoritzat, elabori, distribueixi o vengui substàncies químiques, tòxiques o greument perilloses per a la salut, o substàncies, ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys i multa fins a 60.000 euros, així com amb inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a sis anys.

2. El qui, trobant-se autoritzat per a la comercialització de les substàncies a què es refereix l'apartat anterior, les elabori, expedeixi o subministri sense complir les formalitats previstes en les lleis i en els reglaments respectius, ha de ser castigat amb pena de multa fins a 30.000 euros i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a dos anys.

3. La temptativa és punible.

Article 306. *Responsabilitat penal pel producte*

1. El qui introdueixi en el mercat productes l'ús dels quals sigui greument perillós per a la salut en condicions normals d'utilització o consum, sense complir les formalitats previstes en les lleis i en els reglaments, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys, llevat que el fet constitueixi un delicte més greu d'acord amb les disposicions d'aquest títol i sense perjudici de la responsabilitat que pugui correspondre per la mort o les lesions causades com a conseqüència de la conducta.

2. La temptativa és punible.

Article 307. *Delictes alimentaris*

1. El productor, el distribuïdor o el comerciant que introdueixi en el mercat productes alimentaris que puguin causar un dany greu a la salut ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys, sense perjudici de

les penes que puguin correspondre per les lesions o les morts ocasionades. La mateixa pena s'ha d'imposar al qui, per ell o mitjançant un tercer, hagi provocat la nocivitat del producte en fase de producció, distribució o venda. L'acompliment dels requisits legalment establerts sobre elaboració, composició, conservació o caducitat no eximeix de responsabilitat criminal quan el subjecte tingui coneixement, per mitjans propis o aliens, de la greu nocivitat del producte, sempre que aquesta nocivitat sigui desconeguda del públic.

2. El qui introdueixi en el mercat productes alimentaris que puguin causar dany a la salut, infringint les normes relatives a l'elaboració, la composició, la conservació o la caducitat, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys, llevat que el fet constitueixi el delictes previst a l'article anterior. La mateixa pena s'ha d'imposar a qui hagi provocat la nocivitat del producte en fase de producció, distribució o venda.

3. Quan la nocivitat del producte alimentari procedeixi d'una adulteració amb additius o altres agents no autoritzats, es poden imposar les penes respectivament assenyalades als apartats anteriors en la seva meitat superior.

4. S'entén per *producte alimentari* el que estigui destinat al consum humà, incloses les begudes, així com els seus envasos, embolcalls o qualsevol instrument necessari per manipular-lo o consumir-lo.

5. La temptativa és punible.

Article 308. Delictes farmacològics

1. El qui expedeixi, lliuri o subministri medicaments que, per estar deteriorats o caducats, o per incomplir les exigències tècniques relatives a la seva composició, estabilitat, eficàcia o informació, puguin posar en perill la salut de les persones atesa la seva nocivitat o manca d'eficàcia, han de ser castigats amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a quatre anys. Amb la mateixa pena ha de ser castigat el qui fabriquï, elabori, expedeixi, lliuri o subministri qualsevol medicament incomplint les exigències tècniques, o sense respectar les quantitats, les dosis o la seva composició genuïna, segons el que estigui autoritzat o declarat, sempre que pugui causar un dany a la salut, ja sigui per la seva nocivitat ja sigui per pèrdua d'eficàcia.

2. El qui provoqui, en fase de fabricació, distribució, emmagatzematge o venda, la nocivitat o la pèrdua d'eficàcia del medicament en els termes descrits a l'apartat anterior, ha de ser castigat amb les mateixes penes.

3. El qui introdueixi en el mercat productes que imitin o simulin ser medicaments o substàncies productores d'efectes beneficiosos per a la salut, donant-los aparença d'autenticitat, i amb això es posi en perill la salut de les persones, ha de ser castigat amb pena d'arrest i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a tres anys.

4. Quan la realització de les conductes descrites als apartats anteriors del present article tingui per objecte productes cosmètics o d'higiene personal, s'han d'imposar les penes respectivament assenyalades en la seva meitat inferior.

5. Les penes d'inhabilitació previstes en aquest article han de ser d'una durada màxima de sis anys quan els fets siguin comesos per farmacèutics, o pels directors tècnics de laboratoris legalment autoritzats en nom o representació dels quals actuïn.

6. La temptativa és punible.

Article 309. Delictes relacionats amb l'engreixament de bestiar

1. Ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys el qui realitzi qualsevol de les conductes següents:

a) Donar al bestiar les carns o productes del qual es destinin al consum humà substàncies no permeses que generin risc per a la salut de les persones o en dosis superiors o per a finalitats diferents de les autoritzades.

b) Sacrificar animals d'avituallament o destinar els seus productes al consum humà, sabent que els han estat donades les substàncies esmentades a la lletra anterior.

c) Sacrificar animals d'avituallament als quals s'hagin aplicat tractaments terapèutics mitjançant les substàncies referides a la lletra a.

d) Vendre al públic les carns o els productes dels animals d'avituallament sense respectar els períodes d'espera reglamentàriament previstos per a cada cas.

2. La temptativa és punible.

Article 310. *Tipus agreujat*

Qui cometi els fets previstos als articles 305, 307, 308 i 309.1. lletra d, a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que la comunicació es faci accessible a un elevat nombre de persones, ha de ser castigat amb les penes previstes pels fets en la meitat superior.

Article 311. *Enverinament d'aigües o substàncies alimentàries*

El qui enverini o adulteri les aigües potables o les substàncies alimentàries destinades a ús o consum públic amb substàncies infeccioses, radioactives, altament tòxiques o altres que puguin ser extremadament nocives per a la salut, ha de ser castigat amb pena de presó de tres a vuit anys i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a deu anys, sense perjudici de la responsabilitat criminal en què pugui incórrer d'acord amb altres preceptes d'aquest Codi.

La temptativa és punible.

Article 312. *Mesures cautelars*

En els delictes previstos en aquest capítol el tribunal pot imposar el tancament de l'establiment, la fàbrica, el laboratori o el local fins a sis anys, i en els supòsits de molta gravetat es pot decretar el seu tancament per un temps superior o amb caràcter definitiu.

Article 313. *Imprudència punible*

1. Si els fets descrits en aquest capítol s'han realitzat per imprudència greu, s'ha d'aplicar la reducció qualificada de pena prevista a l'article 62.

2. La realització dels fets descrits als articles 305.1, 307, 308.1 i 2 per imprudència greu ha de ser castigada amb pena d'arrest i, si escau, d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a dos anys.

3. La comissió per imprudència greu dels fets descrits a l'article 311 ha de ser castigada amb pena de presó fins a dos anys o d'arrest i, si escau, inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a tres anys.

Capítol segon. Delictes relatius al tràfic il·legal de drogues tòxiques i venda de begudes alcohòliques a menors d'edat

Article 314. *Concepte de droga tòxica*

Es considera *droga tòxica*, als efectes d'aquest Codi, tota substància el consum de la qual produeix una alteració de l'estat de consciència i resulta perjudicial per a la salut de les persones, si es troba inclosa als convenis internacionals sobre la matèria i no és considerada lícita per la legislació andorrana o si, en el cas de no trobar-s'hi compresa, té naturalesa i efectes similars a les incloses i no n'està autoritzat el tràfic.

Article 315. *Tipus bàsic*

1. El qui produeixi, elabori, transporti, importi, exporti, vengui, proporcioni il·lícitament o posseeixi drogues tòxiques amb alguna d'aquestes finalitats, ha de ser castigat amb pena de presó d'un a cinc anys i multa fins al triple del valor de la droga.

2. Si es tracta de cànnabis o droga de toxicitat similar, la pena ha de ser de presó fins a dos anys i multa fins al doble del valor de la droga.

3. La temptativa és punible.

Article 316. Tipus qualificat

1. Les conductes previstes en l'article anterior han de ser castigades amb pena de presó de quatre a deu anys i multa fins al quàdruple en el primer cas i de presó de tres a sis anys i multa fins al triple en el segon, si hi concorre alguna de les circumstàncies següents:

- a) Que es tracti de gran quantitat de droga.
- b) Que la droga es faciliti a menors d'edat o persones amb discapacitat.
- c) Que la droga es difongui en centres docents, d'esbarjo, assistencials o penitenciaris.
- d) Que la substància estigui manipulada o adulterada de tal manera que augmenti el perill per a la salut.
- e) Que la substància es faciliti a persones sotmeses a un tractament de deshabituació o rehabilitació.
- f) Que el culpable pertanyi a una organització que tingui com a finalitat difondre aquestes substàncies.

2. Si concorren dos o més de les circumstàncies anteriors o si el culpable exerceix una posició de poder de dret o de fet en l'organització, el tribunal pot imposar, sempre que es tracti d'actes de tràfic a gran escala, pena de presó de vuit a setze anys en el primer cas de l'article anterior i de presó de sis a dotze anys en el segon, a més de les penes pecuniàries previstes. El tribunal pot acordar en aquest supòsit, a més, alguna de les mesures previstes en l'article 79.

3. La temptativa és punible.

Article 317. Tipus privilegiats

1. El consum, la introducció o la possessió de droga tòxica per al consum propi s'ha de castigar amb pena de presó fins a un any o d'arrest i pena de multa de 1.000 euros a 2.000 euros.

2. Quan el consum es faci en local públic la pena ha de ser de presó fins a dos anys i multa de 2.000 euros a 2.500 euros.

3. El qui ven o proporciona il·lícitament a una persona major d'edat una petita quantitat de droga tòxica ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i multa de 1.000 euros a 2.000 euros. Si es tracta de cànnabis o una altra droga de toxicitat similar la pena imposable és de presó fins a un any o d'arrest i multa de 500 euros a 1.000 euros.

S'exceptua la cessió a una sola persona per al consum conjunt amb aquesta, que ha de ser castigada amb la pena prevista a l'apartat anterior. Si es tracta de cànnabis o una altra droga de toxicitat similar la pena imposable és la prevista a l'apartat 2 de l'article 547.

4. La temptativa és punible.

Article 318. Precursors

El qui fabriqui, transporti, distribueixi, comercii o posseeixi equips, materials o substàncies de les enumerades en els quadres I i II de la Convenció de les Nacions Unides, feta a Viena el 20 de desembre de 1988, sobre el tràfic il·lícit d'estupefaents i substàncies psicotròpiques, o d'altres que tinguin naturalesa i efectes similars a les incloses i no estiguin autoritzades, amb la finalitat d'utilitzar-les per a la producció il·legal de drogues tòxiques o amb el coneixement que una altra persona té la intenció de destinar-les a aquesta finalitat, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i multa fins al triple del valor dels gèneres o efectes.

Article 319. Comís

Han de ser objecte de comís, tret que pertanyin a un tercer no responsable que els hagi adquirit legalment, les drogues tòxiques, els equips, els materials i les substàncies a què fa referència l'article anterior, els vehicles i tots els béns i els efectes que hagin servit d'instrument per a la comissió de qualsevol dels delictes d'aquest capítol o que en proveinguin, així com els guanys que se n'hagin obtingut, amb independència de les transformacions que hagin pogut experimentar.

Article 320. *Concepte de beguda alcohòlica*

Es considera beguda alcohòlica tota beguda natural o composta la graduació alcohòlica de la qual, natural o adquirida, sigui superior a 1,0 graus percentuals del seu volum.

Article 321. *Venda d'alcohol a menors d'edat*

El qui vengui alcohol a menors de divuit anys, ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any o d'arrest i multa fins a 6.000 euros.

Article 322. *Reduccions de pena de política criminal*

1. En tots els delictes d'aquest capítol el tribunal pot acordar raonadament la reducció de pena prevista en l'article 61 si el culpable ha abandonat voluntàriament la seva activitat delictiva i ha col·laborat amb les autoritats per disminuir el perill causat, per impedir la producció d'altres delictes o l'actuació o el desenvolupament d'organitzacions amb les quals hagi estat involucrat o bé per obtenir proves rellevants per a la identificació o la posada a disposició de la justícia d'altres responsables.

2. Constitueix circumstància atenuant que pot arribar a ser de significació especial el fet que durant la instrucció de la causa i fins al moment de la vista oral el processat s'hagi sotmès voluntàriament a un tractament de desintoxicació i s'hagi rehabilitat o hagi dedicat el seu esforç a aconseguir-ho.

Article 323. *Determinació de la quantia de la pena de multa*

Per a la determinació de la quantia de les multes que s'imposin d'acord amb aquest capítol, es té en compte el preu final de la droga, dels gèneres i dels efectes intervinguts o, si escau, el guany obtingut pel culpable o que hauria pogut obtenir.

Capítol tercer. Delictes contra la salut dels esportistes**Article 324. *Concepte de substància o mètode***

1. Es consideren substància o mètode, als efectes d'aquest Codi, aquells que apareguin en la llista aprovada per l'Agència Andorrana Antidopatge i publicada al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*, o en les llistes aprovades per organismes internacionals en el marc de convenis internacionals sobre la matèria, sempre que no siguin considerades com a substàncies específiques en els documents esmentats.

2. També es consideren substància o mètode aquells destinats a augmentar les capacitats físiques i/o modificar el resultat de les competicions, que pel seu contingut, reiteració en la ingestió o altres circumstàncies concurrents, posin en perill la vida o la salut.

Article 325. *Concepte d'esportista*

Es considera *esportista*, als efectes d'aquest Codi, qualsevol persona, independentment de l'edat i de les capacitats, que practica alguna modalitat o especialitat esportiva, encara que no estigui federada o no participi en competicions.

Article 326. *Delicte de dopatge de tipus bàsic*

1. Tot el qui, sense una justificació terapèutica, degudament proporcionada amb el problema de salut que es vol resoldre, prescrigui, proporcioni, dispensi, apliqui, subministri, administri, o ofereixi a esportistes, substàncies o mètode, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys, multa fins a 75.000 euros i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a sis anys.

2. La temptativa és punible.

Article 327. *Delicte de dopatge de tipus qualificat*

1. Les conductes previstes en l'article anterior han de ser castigades amb pena de presó d'un a cinc anys, multa fins a 150.000 euros i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a dotze anys, si hi concorre alguna de les circumstàncies següents:

a) Que la substància es faciliti a menors d'edat o persones amb discapacitat.

- b) Que s'hagi emprat engany o intimidació.
- c) Que la substància estigui manipulada o adulterada de tal manera que augmenti el perill per a la salut.
- d) Que el responsable s'hagi prevalgut d'una relació de superioritat laboral o professional.
- e) Que el responsable sigui un professional sanitari.
- f) Que la infracció s'hagi comès en banda organitzada.

2. Si concorren dos o més de les circumstàncies anteriors o si el culpable exerceix una posició de poder de dret o de fet en l'organització, el tribunal pot imposar, sempre que es tracti d'actes de tràfic a gran escala, pena de presó de dos a sis anys, a més de les penes pecuniàries i d'inhabilitació previstes. El tribunal pot acordar en aquest supòsit, a més, alguna de les mesures previstes en l'article 79.

3. La temptativa és punible.

Article 328. Comís

Han de ser objecte de comís, tret que pertanyin a un tercer no responsable que els hagi adquirit legalment, les substàncies a què fa referència l'article 324, els vehicles i tots els béns i els efectes que hagin servit d'instrument per a la comissió de qualsevol dels delictes d'aquest capítol o que en proveïguin, així com els guanys que se n'hagin obtingut, amb independència de les transformacions que hagin pogut experimentar.

Títol XVI. Delictes contra el medi ambient

Capítol primer. Delictes contra el medi ambient i els recursos naturals

Article 329. Contaminació ambiental

1. El qui, amb infracció de les lleis o altres disposicions administratives protectores del medi ambient, provoqui o realitzi directament o indirectament emissions, vessaments, radiacions, extraccions o excavacions, sorolls o vibracions, soterraments, injeccions o dipòsits, a l'atmosfera, al sòl, al subsòl, o a les aigües terrestres o subterrànies, amb incidència fins i tot en territoris transfronterers, que puguin posar en perill l'equilibri o les condicions de la flora, els espais naturals o la fauna, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys, multa fins a 60.000 euros i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a quatre anys.

2. La temptativa és punible.

Article 330. Tipus qualificat

1. S'ha d'imposar pena de presó de dos a cinc anys, multa fins a 120.000 euros i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a sis anys, sense perjudici de les penes que puguin correspondre d'acord amb altres preceptes d'aquest Codi, quan en la comissió de qualsevol dels fets descrits a l'article anterior hi concorri alguna de les circumstàncies següents:

- a) Que derivi d'una activitat comercial o industrial clandestina i mancada de les autoritzacions corresponents.
- b) Que s'hagi falsejat o amagat a l'Administració competent informació de l'activitat sobre aspectes ambientals rellevants i directament relacionats amb els fets descrits a l'article anterior.
- c) Que s'hagi produït un perill efectiu, greu i de caràcter col·lectiu per a l'equilibri o les condicions de la flora, els espais naturals, la fauna o la salut de les persones.

2. La temptativa és punible.

Article 331. Dany a un espai natural protegit

1. El qui ocasioni un dany irreparable o un dany greu a un qualsevol dels elements que hagin servit per qualificar un espai natural protegit, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys, multa fins a 60.000 euros i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a quatre anys.

2. La temptativa és punible.

Article 332. *Imprudència*

Els fets previstos als tres articles anteriors han de ser castigats amb la pena que resulti de l'aplicació prevista a l'article 61, en els seus supòsits respectius, quan s'hagin comès per imprudència greu.

Article 333. *Responsabilitat penal de l'autoritat o el funcionari*

L'autoritat o el funcionari que informi favorablement sobre la seva concessió o concedeixi autorització o llicència il·legal per a les activitats contaminants a què es refereix l'article 329 o que, amb motiu de les seves inspeccions, hagi silenciats la infracció de lleis, de disposicions de caràcter general o de les autoritzacions administratives que les regulin ha de ser castigat amb les mateixes penes, sense perjudici de les altres penes que puguin correspondre d'acord amb altres preceptes d'aquest Codi.

Capítol segon. Delictes relatius a la flora i la fauna**Article 334. *Tràfic de flora protegida***

El qui reculli amb ànim de lucre o trafiqui il·legalment amb alguna espècie o subespècie de flora amenaçada o protegida ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 12.000 euros.

Article 335. *Destrucció o alteració d'hàbitat*

El qui destrueixi o alteri greument l'hàbitat d'alguna espècie o subespècie de flora amenaçada o protegida ha de ser castigat amb pena d'arrest i multa fins a 30.000 euros.

Article 336. *Caça, pesca i tràfic d'espècies amenaçades o protegides*

1. El qui caci o pesqui espècies amenaçades o protegides, realitzi activitats que impedeixin la seva reproducció o migració contravenint les lleis o disposicions administratives protectores de les espècies de fauna silvestre ha de ser castigat amb les mateixes penes previstes a l'article anterior.

2. Les mateixes penes s'han d'imposar a qui comercii o trafiqui amb espècies amenaçades o protegides o amb les seves restes.

3. Quan les conductes descrites en aquest article afectin espècies o subespècies en perill d'extinció s'ha d'imposar la pena de presó fins a dos anys i multa fins a 24.000 euros. La temptativa és punible en aquest supòsit.

Article 337. *Maltractament dels animals*

1. El qui maltracti amb crueltat un animal ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any i multa fins a 6.000 €.

2. L'abandonament d'un animal domèstic, domesticat o mantingut en captivitat, ha de ser castigat amb les penes establertes a l'apartat anterior.

3. Quan el maltractament causa la mort de l'animal o es realitza en un espectacle públic, el responsable ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys i multa fins a 9.000 €.

4. El qui per imprudència greu causa la mort o danys molt greus a un animal, ha de ser castigat amb pena d'arrest i multa fins a 3.000 euros.

Article 338. *Pena complementària i conseqüència accessòria*

1. En els supòsits previstos als dos articles anteriors s'ha d'imposar, endemés, la pena d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec relacionat amb animals de fins a tres anys i la pena de privació del permís de caça o de la llicència de pesca de fins a tres anys.

2. Igualment es pot ordenar el comís de l'animal maltractat o de l'espècimen amenaçat o protegit o les seves restes i lliurar-lo als serveis competents del Govern.

Capítol tercer. Incendis forestals

Article 339. *Incendi forestal*

El qui incendiï boscos o masses forestals ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys i multa fins a 30.000 euros, sense perjudici de les penes que puguin correspondre d'acord amb altres articles d'aquest Codi.

Si del fet se'n pot derivar un perill per a la vida o la salut de les persones la pena ha de ser de presó de dos a cinc anys i multa fins al doble de l'import anterior.

Article 340. *Tipus qualificat*

1. Les penes previstes a l'article anterior s'han d'imposar en la seva meitat superior quan l'incendi assoleixi especial gravetat, atesa la concurrència d'alguna de les circumstàncies següents:

- a) Que afecti una superfície d'importància considerable.
- b) Que se'n derivin grans o greus efectes erosius en el sòl.
- c) Que s'alterin significativament les condicions de vida animal o vegetal.
- d) En tot cas, quan s'ocasioni un deteriorament o destrucció greu dels recursos afectats.

2. Les mateixes penes de presó previstes a l'article anterior s'han d'imposar en la seva meitat superior quan s'hagi actuat per obtenir un benefici amb els efectes derivats de l'incendi. Les multes poden imposar-se fins al doble de les previstes a l'article anterior.

Article 341. *Imprudència*

El qui per imprudència greu realitzi alguna de les conductes previstes als dos articles anteriors ha de ser castigat amb pena d'arrest i multa fins a 12.000 euros.

Article 342. *Temptativa i desistiment*

1. El qui posi foc a boscos o masses forestals sense que arribi a propagar-se l'incendi ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any i multa fins a 3.000 euros, sense perjudici de les penes que puguin correspondre d'acord amb altres articles d'aquest Codi.

2. Sense perjudici de les penes que puguin correspondre d'acord amb altres articles d'aquest Codi el responsable de la conducta prevista a l'apartat anterior queda exempt de pena si l'incendi no es propaga per la seva acció voluntària i positiva.

Article 343. *Conseqüències accessòries*

En tots els casos previstos en els articles anteriors d'aquest capítol el tribunal pot acordar que la qualificació del sòl a les zones afectades per l'incendi no pugui modificar-se en un termini fins a quinze anys. Igualment pot acordar que es limitin o se suprimeixin els usos que es vagin portant a terme a les zones afectades per l'incendi, així com el comís de la fusta cremada procedent de l'incendi.

Article 344. *Risc d'incendi forestal*

El qui posi foc en béns propis o aliens amb perill concret de propagació als boscos o masses forestals ha de ser castigat amb pena d'arrest i multa fins a 12.000 euros, sense perjudici de les penes que puguin correspondre d'acord amb altres articles d'aquest Codi.

Capítol quart. Disposicions comunes

Article 345. *Espai natural protegit*

Quan els delictes previstos en els articles 329 i 333 o en els capítols segon i tercer d'aquest títol afectin un espai natural protegit, s'han d'imposar les penes previstes en la seva meitat superior.

Article 346. *Reparació i mesures cautelars*

El tribunal pot ordenar raonadament, a càrrec del responsable del fet, l'adopció de mesures encaminades a restaurar l'equilibri ecològic malmès, així com adoptar qualsevol altra mesura necessària per a la protecció dels béns tutelats en aquest títol.

Article 347. *Atenuant de reparació*

Si el culpable de qualsevol dels fets tipificats en aquest títol ha procedit voluntàriament a reparar el mal causat o a extingir els focus de perill generats, el tribunal ha d'aplicar la reducció de pena prevista a l'article 61 quan no sigui aplicable l'apartat 2 de l'article 342.

Títol XVII. Delictes contra l'ordenació del territori i contra el patrimoni històric

Article 348. *Delicte urbanístic*

1. El qui edifiqui o construeixi en un lloc expressament prohibit per la llei ha de ser castigat amb pena d'arrest i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a tres anys. Si hi concorre ànim de lucre s'ha d'imposar, endemés, multa fins al doble del benefici obtingut o que es pretenia obtenir.
2. El qui edifiqui o construeixi infringint les normes de seguretat de manera que pugui posar en perill la vida o la salut de les persones, ha de ser castigat amb les mateixes penes.
3. L'autoritat o el funcionari que concedeixi llicència il·legal per realitzar una construcció o edificació de les previstes als apartats anteriors ha de ser castigat amb les mateixes penes i endemés amb la pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a quatre anys, sense perjudici de les penes que puguin correspondre d'acord amb altres articles d'aquest Codi.
4. El tribunal pot ordenar la demolició de la construcció a càrrec del condemnat sense perjudici d'acordar les indemnitzacions que corresponguin a terceres persones.
5. La temptativa és punible.

Article 349. *Danys a béns d'interès especial*

1. El qui causa un dany a un bé d'interès històric, artístic o cultural o de significació especial per al desenvolupament científic o tecnològic, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i de dos a cinc anys si el dany és irreparable.
2. Si el dany és d'escassa significació el tribunal ha d'imposar pena d'arrest o de treballs en benefici de la comunitat fins a un any.
3. La temptativa és punible.

Article 350. *Tràfic de béns d'interès cultural*

1. El qui trafiqui il·legalment amb un bé moble d'interès històric, artístic o cultural, ha de ser castigat amb pena de multa de 6.000 euros o fins al doble del benefici obtingut, si és superior.
2. La temptativa és punible.

Article 351. *Responsabilitat del funcionari*

1. El funcionari que, amb infracció de la llei, permeti la destrucció o el deteriorament d'un bé immoble o moble d'interès històric, artístic o cultural o el tràfic il·legal d'un dels béns mobles referits ha de ser castigat amb la mateixa pena prevista als articles 349 i 350 i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a quatre anys.
2. La temptativa és punible.

Article 352. *Omissió imprudent de deures de conservació*

El conservador o el guardià d'un bé immoble o moble històric, artístic o cultural o de significació especial per al desenvolupament científic o tecnològic que, per imprudència greu, no impedeixi la seva destrucció o

deteriorament ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 30.000 euros i suspensió per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a un any.

Article 353. *Impediments a la recerca*

1. El qui alteri vestigis arqueològics dificultant la recerca històrica o científica ha de ser castigat amb pena d'arrest o treballs en benefici de la comunitat.
2. La temptativa és punible.

Títol XVIII. Delictes contra la Constitució

Capítol primer. Atemptat violent contra l'Estat de dret

Article 354. *Concepte d'atemptat violent contra l'Estat de dret*

Cometen delictes d'atemptat violent contra l'Estat de dret els qui, emprant armes, duguin a terme actes de violència col·lectiva que tendeixin a:

1. Derogar, modificar o suspendre la Constitució.
2. Dissoldre el Consell General, impedir que es reunixi o forçar-lo a adoptar una decisió.
3. Impedir la celebració d'eleccions per a càrrecs públics.
4. Substituir el Govern, impedir que es reunixi o forçar-lo a adoptar alguna resolució.
5. Sostreure qualsevol força armada de l'obediència al Govern.
6. Impedir que un comú es reunixi o forçar-lo a adoptar una resolució.

Article 355. *Persones responsables*

1. Als inductors o dirigents del delictes descrit a l'article anterior els ha de ser imposada una pena de presó de dotze a vint anys i inhabilitació per a drets públics fins a vint anys.
2. Fora dels casos anteriors, el culpable que hi hagi pres part ha de ser castigat amb una pena de presó de sis a dotze anys i inhabilitació per a drets públics fins a vint anys.
3. La responsabilitat establerta en aquest article ho és sense perjudici de la que escaigui pels delictes o contravencions penals comesos amb motiu o en ocasió de l'atemptat violent contra l'Estat de dret.

Article 356. *Temptativa i actes preparatoris*

La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

Article 357. *Omissió d'impedir l'atemptat contra l'Estat de dret*

1. L'autoritat que permeti la comissió del delictes previst en aquest capítol per part de les forces sobre les quals exerceixi comandament ha de ser castigada amb les mateixes penes previstes per als responsables del delictes.
2. El funcionari que conegui la preparació del delictes i no n'informi a qui pertoquei impedir-lo o perseguir-lo ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys i inhabilitació per a drets públics fins a vuit anys.

Article 358. *Dispensa o atenuació de pena*

1. El qui, havent pres part en la preparació o execució d'un atemptat violent contra l'Estat de dret, reveli el pla a temps de poder-ne impedir les conseqüències, queda exempt de pena.
2. El tribunal pot aplicar la reducció de pena prevista a l'article 61 als qui depolin les armes abans d'haver-ne fet ús o s'esforcin per reduir la violència emprada en la rebel·lió.

Capítol segon. Delictes contra les institucions

Article 359. *Delicte contra la vida dels coprínceps*

1. El qui cometi homicidi en la persona d'un copríncep ha de ser castigat amb pena de presó de divuit a vint-i-cinc anys.
2. La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

Article 360. *Atemptats a la integritat o a la llibertat dels coprínceps*

1. El qui lesioni, segresti, detingui, coaccioni o amenaci un copríncep ha de ser castigat amb les penes previstes per al delicte respectiu en la seva meitat superior. Si com a conseqüència de la coacció o l'amenaça hom força un copríncep a executar un acte o a adoptar una decisió perjudicial per als interessos del Principat la pena ha de ser de presó de cinc a deu anys.
2. La temptativa és punible. La conspiració i la provocació són punibles en cas de segrest o detenció.

Article 361. *Calúmnies, difamacions i injúries contra els coprínceps*

1. El qui ofengui un copríncep amb actes o expressions constitutius de difamació o injúria ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.
2. Si el fet és constitutiu de calúmia ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys.

Article 362. *Atemptat a la residència*

Qualsevol delicte comès contra la residència o les dependències oficials d'un copríncep ha de ser castigat amb les penes previstes en aquest Codi per a cada delicte, en la seva meitat superior.

Article 363. *Coacció d'òrgans constitucionals*

1. El qui mitjançant violència o intimidació i sense incórrer en un atemptat violent contra l'Estat de dret, influeixi o tracti d'influir en el Consell General, el Govern, els comuns, el Consell Superior de la Justícia o el Tribunal Constitucional a adoptar una decisió, o li impedeixi o tracti d'impedir d'acordar-la o d'executar-la, ha de ser castigat amb pena de presó de tres a deu anys.
2. El qui realitzi la conducta anteriorment esmentada contra un membre dels òrgans referits o li impedeixi d'acudir a una sessió ha de ser castigat amb pena de presó de dos a cinc anys.

Article 364. *Pertorbació del Consell General*

1. El qui pertorbi el funcionament del Consell General, impeding o bé alterant greument el desenvolupament d'una sessió del Ple o d'una Comissió, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys o d'arrest.
2. El que no comparegui davant una comissió d'investigació del Consell General quan ha estat requerit en forma legal i sota apercibiment de responsabilitat, ha de ser castigat amb la pena de presó fins a un any o d'arrest. Si es tracta d'una autoritat o funcionari públic se li ha d'imposar, a més, la pena de suspensió de càrrec públic per un termini de dos anys.
3. En les mateixes penes de l'apartat anterior incorre l'autoritat o funcionari públic que obstaculitzi els treball d'una comissió d'investigació negant-se o retardant sense justificació la tramesa de la informació o documentació requerida en forma.
4. El que, degudament convocat, falti a la veritat en una compareixença en el seu testimoni davant una comissió d'investigació del Consell General, ha de ser castigat amb una pena de presó de sis mesos a dos anys. Si es tracta d'una autoritat o funcionari públic se li ha d'imposar, a més, la pena de suspensió de càrrec públic per un termini de dos anys.

Article 365. *Atemptats contra la immunitat dels consellers generals i els membres del Govern*

El funcionari que detingui un conseller general, el cap de Govern o un ministre fora dels supòsits o sense els requisits establerts per la legislació vigent incorre en les penes previstes en aquest Codi en la seva meitat superior i a més en la d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a dotze anys.

Article 366. *Delictes contra el prestigi de les institucions*

1. El qui, amb coneixement de la seva falsedat o menyspreu temerari per la veritat, faci públicament imputacions relatives a l'actuació del Consell General, el Govern, el Consell Superior de la Justícia, els òrgans judicials, el Ministeri Fiscal o els comuns que puguin perjudicar el seu prestigi ha de ser castigat amb una pena de multa de fins a 30.000 euros i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic de fins a quatre anys, sense perjudici de les penes que, si escau, corresponguin pels atemptats contra l'honor de les persones.

2. Ha de ser castigat amb la pena en la meitat superior qui porti a terme els fets referits a l'apartat anterior a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que la comunicació es faci accessible a un elevat nombre de persones.

Capítol tercer. Delictes electorals**Article 367.** *Coacció a l'elector*

1. El qui, mitjançant violència o intimidació, impedeixi a una persona d'emetre el seu vot en qualsevol elecció per a càrrecs públics o en el marc d'un òrgan col·legiat de caràcter polític, ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys.

La temptativa és punible.

2. El qui influeixi o tracti d'influir en el sentit del vot d'un elector mitjançant abús d'una posició de poder, retribució o qualsevol forma de pressió, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys.

Article 368. *Atemptat al secret de vot*

El qui, mitjançant violència o intimidació, o amb ús indegut d'aparells audiovisuals o altres mitjans tècnics, descobreixi o intenti descobrir el vot d'un elector, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

Article 369. *Engany a l'elector*

El qui mitjançant engany determina una persona a votar en un sentit diferent al pretès ha de ser castigat amb pena d'arrest.

Article 370. *Pertorbació d'eleccions*

El qui, mitjançant violència o intimidació, impedeixi o tracti d'impedir la realització d'eleccions en un col·legi electoral o n'alteri greument el funcionament, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

Article 371. *Frau electoral*

1. El qui falsifiqui una acta electoral, alteri o ocult paperetes electorals o alteri o falsegi l'escrutini dels vots ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys.

2. La temptativa és punible.

Article 372. *Disposició comuna*

En els delictes compresos en els articles anteriors d'aquest capítol el tribunal ha d'imposar al culpable, a més de les penes previstes respectivament, la d'inhabilitació per a drets públics durant el temps de la condemna.

Article 373. *Obstaculització de la campanya electoral*

L'autoritat o el funcionari que suspengui injustificadament un acte electoral ha de ser castigat amb pena d'arrest i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a quatre anys.

Article 374. *Inscripció fraudulenta en el cens*

El funcionari que inscrigui una persona en les llistes electorals amb coneixement que no compleix els requisits legals per ser elector ha de ser castigat amb pena de multa fins a 6.000 euros i suspensió de càrrec públic fins a dos anys. El particular que l'indueixi ha de ser castigat amb la mateixa pena de multa.

Capítol quart. Delictes contra la divisió de poders i els deures de cooperació

Article 375. *Atemptats contra la divisió de poders*

L'autoritat o el funcionari que, arrogant-se atribucions pròpies d'un altre poder de l'Estat, emeti un acte o resolució, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació de càrrec públic fins a deu anys.

Si l'autoritat o el funcionari s'arroga il·lícitament competències legislatives i, en l'exercici de les mateixes competències, dicta una disposició general o en suspèn l'execució, s'apliquen les penes anteriors en la seva meitat superior.

Article 376. *Altres atemptats*

L'autoritat o el funcionari que atempti contra la independència dels batlles o magistrats dirigint-los instruccions o ordres amb la intenció d'influir en una decisió que depèn d'ells, ha de ser castigat amb una pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per al càrrec fins a sis anys.

Article 377. *Incompliment de resolucions judicials*

1. L'autoritat o el funcionari que es negui obertament a donar el compliment degut a una resolució d'un batlle o tribunal dictada en l'àmbit de la seva competència i amb les formalitats legals, ha de ser castigat amb pena d'arrest i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a quatre anys.

2. Malgrat el que es disposa a l'apartat anterior, no incorren en responsabilitat penal les autoritats i funcionaris que no donin compliment a un manament o resolució que constitueixi una infracció manifesta i clara d'una norma legal.

Article 378. *Delicte de denegació de cooperació*

El funcionari que, requerit per l'autoritat competent o pel saig en exercici legítim de les seves funcions, no presti l'auxili degut a l'Administració de justícia, a qualsevol servei públic o al saig, ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a quatre anys.

Capítol cinquè. Delictes de discriminació

Article 379. *Discriminació*

1. Ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys qui, per raó d'un mòbil discriminatori:

- a) Inciti, públicament a la violència, l'odi o la discriminació contra una persona o un grup de persones, o a la comissió de delictes contra la vida, la integritat física i psíquica, la integritat moral, la igualtat, la llibertat o la llibertat sexual, la humanitat i de delictes de danys i de genocidi. En el cas que el delicte a la comissió del qual s'inciti tingui prevista una pena d'una gravetat igual o inferior, s'imposa la reducció de pena qualificada.
- b) Injuriï públicament, calumniï, difami o amenaci una persona o un grup de persones.
- c) Expressi públicament, per qualsevol mitjà, una ideologia o una doctrina que afirma la superioritat d'un grup de persones, o que el menysprea o denigra.
- d) Difongui o distribueixi públicament qualsevol material que contingui imatges o expressions compreses en les conductes anteriors.

La temptativa és punible.

La pena prevista en aquest apartat s'ha d'imposar en la seva meitat superior en cas que les conductes establertes a les lletres anteriors es cometin a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que la comunicació es faci accessible a un elevat nombre de persones.

2. L'autoritat o el funcionari que en l'exercici de les seves funcions cometi qualsevol dels fets descrits en l'apartat anterior ha de ser castigat amb la mateixa pena de presó que s'hi estableix i inhabilitació per a l'exercici del càrrec públic de fins a quatre anys.

3. Ha de ser castigat amb pena d'arrest i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec de fins a tres anys qui, per raó d'un mòbil discriminatori:

a) Refusa la venda o l'arrendament d'un bé o un servei o en subordina l'atorgament a condicions especials. La discriminació es pot cometre respecte d'una persona jurídica quan el mòbil discriminatori es refereix a un dels seus dirigents o a un dels seus membres.

b) Refusa contractar laboralment algú, procedeix a un acomiadament o a una sanció disciplinària o introdueix diferències en els salaris, les condicions de treball o el desenvolupament de les carreres professionals.

Malgrat el que es diu a les lletres *a.* i *b.* anteriors, no constitueix discriminació la presa en consideració de l'estat de salut en matèria d'assegurances de vida, de riscos que afectin la integritat física de les persones o incapacitats de treball o invalidesa, o en matèria laboral quan es constata mèdicament la inidoneïtat física per al treball.

4. L'autoritat o el funcionari que en l'exercici de les seves funcions i amb mòbil discriminatori refusa la prestació d'un servei públic o l'atorgament d'un dret o d'un avantatge acordat per la llei o en dificulta l'atorgament o en provoca la revocació ha de ser castigat amb pena de presó de fins a un any i inhabilitació per a l'exercici del càrrec públic de fins a tres anys.

Article 380. Actes preparatoris punibles

El qui, amb mòbil discriminatori, produeixi o posseeixi qualsevol material que contingui imatges o expressions compreses en les lletres *a.*, *b.* i *c.* de l'apartat 1 de l'article 379, ha de ser castigat amb pena de presó de fins a un any, sempre que aquest material estigui destinat a la difusió pública.

Article 381. Delicte d'ofensa a un grup

El qui, amb ànim injuriós i amb publicitat, realitzi actes o profereixi expressions greument ofensives per als membres d'un grup religiós, nacional, ètnic, sindical, polític, o de persones que professin una determinada creença o ideologia, ha de ser castigat amb pena d'arrest.

Article 382. Delicte contra els sentiments envers els difunts

El qui profani o ultratgi una sepultura, un cadàver o les seves restes, les cendres o l'urna funerària o l'espai que serveixi per a la mateixa finalitat, ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any.

Capítol sisè. Delictes contra l'exercici dels drets fonamentals

Article 383. Delicte contra l'exercici del dret de reunió i manifestació

1. El qui, mitjançant violència o intimidació, impedeixi o pertorbi greument la celebració d'una reunió o una manifestació, o impedeixi a una persona d'assistir-hi o la forci a prendre-hi part contra la seva voluntat, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

Si l'impediment o la pertorbació és realitzat mitjançant aldarull o vies de fet s'ha d'imposar pena d'arrest.

Si el culpable és funcionari i actua en l'exercici del seu càrrec ha de ser castigat a més amb la pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a sis anys.

2. L'autoritat o el funcionari que, fora dels casos previstos legalment, prohibeixi o dissolgui una reunió o manifestació, ha de ser castigat amb la pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a sis anys i multa fins a 30.000 euros.

3. La temptativa és punible.

Article 384. Delicte contra la llibertat d'expressió i informació

L'autoritat o el funcionari que, fora dels casos previstos legalment, prohibeixi o suspengui l'edició o la distribució de qualsevol publicació impresa o la difusió de qualsevol emissió per via televisiva, radiofònica o xarxa de comunicació, ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a sis anys i multa fins a 30.000 euros.

Article 385. Impediment de l'exercici dels drets fonamentals

L'autoritat o el funcionari que, fora dels casos previstos en aquest o altres capítols d'aquest Codi, impedeixi a una persona l'exercici de qualsevol dels drets i llibertats proclamats en els capítols III i IV del títol II de la Constitució, ha de ser castigat amb pena de suspensió de càrrec públic fins a tres anys.

La temptativa és punible.

Capítol setè. Delictes contra les garanties dels drets fonamentals**Secció primera. Delictes contra les garanties del dret a la llibertat individual****Article 386. Detenció o retenció il·legal**

L'autoritat o el funcionari que, havent-hi motiu legal inicial, acordi, practiqui o perllongui la privació de llibertat d'una persona detinguda, presa o condemnada, amb violació dels terminis o d'alguna de les garanties constitucionals o legals, ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a vuit anys.

Article 387. Incomunicació il·legal

El funcionari que acordi, practiqui o perllongui la incomunicació d'una persona detinguda, presa o condemnada amb violació dels terminis o altres garanties constitucionals o legals, ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a vuit anys.

Article 388. Violació del dret a l'assistència lletrada

El funcionari que impedeixi o obstaculitzi el dret a l'assistència d'advocat al detingut o el pres, procuri o afavoreixi la seva renúncia a l'assistència esmentada o no l'informi de forma immediata i que li sigui comprensible dels seus drets i de les raons de la seva detenció, ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a quatre anys.

La temptativa és punible.

Article 389. Abusos comesos per funcionaris en l'àmbit penitenciari

El funcionari penitenciari o de centre de menors que imposi sancions o restriccions de llibertat il·legals als interns o que cometi qualsevol vexació il·legal ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a vuit anys.

Secció segona. Delictes comesos per funcionaris públics contra la inviolabilitat domiciliària i les altres garanties del dret a la intimitat**Article 390. Delicte contra la inviolabilitat domiciliària**

1. El funcionari que, en ocasió d'una entrada lícita en un domicili, hi romangui sense el consentiment de qui hi habita i sense respectar les garanties constitucionals o legals, ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a vuit anys.

2. El funcionari que, en ocasió d'una entrada lícita en un domicili, registri els papers o documents o els efectes que s'hi trobin sense el consentiment del seu titular i sense respectar les garanties constitucionals o legals, ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a sis anys.

Article 391. Delicte contra la inviolabilitat de la correspondència

El funcionari que, amb motiu legal inicial, continuï interceptant qualsevol classe de correspondència privada, postal o electrònica, amb violació de les garanties constitucionals o legals, ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a sis anys.

Si el funcionari divulga o revela la informació obtinguda, la pena s'ha d'imposar en la seva meitat superior.

Article 392. Escoltes il·legals

1. El funcionari que, amb motiu legal inicial, continuï interceptant les comunicacions o utilitzi artificis tècnics d'escolta, transmissió, gravació o reproducció del so, de la imatge o de qualsevol altre senyal de comunicacions, amb violació de les garanties constitucionals o legals, ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a sis anys.

2. Si el funcionari divulga o revela la informació obtinguda, la pena s'ha d'imposar en la seva meitat superior.

Títol XIX. Delictes contra l'ordre públic

Capítol primer. Sedició

Article 393. Concepte de sedició

Cometen delicte de sedició els qui, emprant armes, duguin a terme actes de violència col·lectiva que tenguin a:

1. Impedir l'execució de resolucions administratives o judicials.
2. Impedir l'exercici legítim de llurs funcions o el compliment dels seus acords a qualsevol autoritat, administració pública, organisme oficial o funcionari.

Article 394. Persones responsables

1. El culpable d'un delicte de sedició ha de ser castigat amb pena de dos a quatre anys de presó i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a vuit anys.

2. Els inductors o dirigents de la sedició han de ser castigats amb pena de presó de quatre a vuit anys, que s'ha d'imposar en la seva meitat superior si es tracta d'autoritat o funcionari. En ambdós casos s'ha d'imposar, a més a més, la pena d'inhabilitació per a drets públics fins a dotze anys.

3. La responsabilitat establerta en aquest article ho és sense perjudici de la que s'escaigui pels delictes o contravencions penals comesos amb motiu o en ocasió de la sedició.

Article 395. Atenuació facultativa

En el cas que la sedició no arribi a destorbar greument l'exercici de les funcions públiques, el tribunal pot aplicar la reducció de pena prevista a l'article 61.

Article 396. Temptativa i actes preparatoris

La temptativa, la provocació i la conspiració són punibles.

Capítol segon. Delictes de desordres públics

Article 397. Desordres públics

1. Els qui, actuant en grup i amb la finalitat d'alterar la pau pública, obstaculitzin les vies públiques o llurs accessos de forma perillosa per als qui hi circulin, han de ser castigats amb pena de presó fins a dos anys. S'ha d'imposar la mateixa pena als qui envaeixin de forma violenta instal·lacions o edificis.

2. La responsabilitat establerta en aquest article ho és sense perjudici de la que s'escaigui per altres infraccions penals previstes en aquest Codi.

3. La temptativa és punible.

Article 398. Manifestacions il·lícites

1. Són manifestacions il·lícites:

- a) Les manifestacions que se celebrin amb la finalitat de cometre algun delictes.
- b) Les manifestacions a les quals concorrin persones amb armes o artefactes explosius.

2. Els promotors o els dirigents d'una manifestació il·lícita definida a la lletra *a.* de l'apartat anterior o que, en el supòsit previst a la lletra *b.*, coneguin que hi concorren persones armades i no posin els mitjans al seu abast per impedir-ho, han de ser castigats amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

Les persones que portin armes o artefactes explosius en el supòsit previst en la lletra *b* de l'apartat 1 han de ser castigades amb pena de presó de tres mesos a tres anys. El tribunal pot imposar a més la pena de privació temporal o definitiva del permís d'arma.

Article 399. Desordres especials

Ha de ser castigat amb pena d'arrest el qui pertorbi greument l'ordre en l'audiència d'un tribunal o batllia, en els actes de qualsevol corporació, oficina o establiment públic, centre docent o amb motiu de la celebració d'actes oficials, religiosos o espectacles esportius o culturals. Quan es tracti d'alteració de l'ordre en un tribunal o batllia, la pena s'ha d'imposar en la seva meitat superior.

Article 400. Alteracions de serveis i subministraments

1. Els qui interrompin, obstaculitzin o danyin les línies o instal·lacions de telecomunicacions, o el servei postal, així com les conduccions d'aigua, gas o electricitat per a les poblacions, tot alterant greument el subministrament o el servei, han de ser castigats amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

2. La temptativa és punible.

Capítol tercer. Associacions il·lícites**Article 401. Concepte d'associació il·lícita**

És associació il·lícita el grup de persones organitzat en el qual concorre un dels requisits següents:

- a) Que tingui com a finalitat cometre algun delictes o en promogui la comissió.
- b) Que, tot i tenir com a objecte un fi lícit, recorri per aconseguir-ho a mitjans violents de caràcter delictiu.
- c) Que actuï per un mòbil discriminatori o que fomentin, promoguin o incitin, directament o indirectament, a l'odi, a l'hostilitat, o a la comissió de delictes contra la vida, la integritat física i psíquica, la integritat moral, la igualtat, la llibertat o la llibertat sexual, la humanitat i de delictes de danys i de genocidi, contra una persona o grup de persones.

Als grups armats o terroristes els és aplicable el que es disposa al capítol següent.

Article 402. Penes per als membres d'associacions il·lícites

1. Als promotors, dirigents o persones que exerceixin un poder de fet en una associació il·lícita els ha de ser imposada una pena de presó d'un a quatre anys. Als qui en siguin membres i hi exerceixin una activitat rellevant i als que hi donin suport financer o de qualsevol altre tipus els ha de ser imposada una pena de presó de tres mesos a tres anys.

2. El tribunal pot reduir la pena d'acord amb el que preveu l'article 61 en cas que el culpable s'hagi esforçat a disminuir els efectes negatius de l'actuació de l'associació o que col·labori en el descobriment i l'evitació d'alguns dels plans de l'organització.

Article 403. Altres conseqüències del delictes

- 1. El tribunal pot acordar qualsevol de les mesures previstes en els articles 78 i 79 amb relació a l'associació il·lícita.
- 2. Als culpables que siguin autoritat o funcionari i hagin obrat amb abús del seu càrrec els ha de ser imposada, a més a més, una pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a deu anys.

Capítol quart. Delictes de terrorisme

Article 404. *Definició de terrorisme*

1. Constitueixen actes de terrorisme:

a) Un acte que constitueix una infracció en el marc i segons la definició que figura en un dels tractats següents:

- i. Conveni per a la repressió de l'apoderament il·lícit d'aeronaus (la Haia, 16 de desembre de 1970).
- ii.- Conveni per a la repressió d'actes il·lícits contra la seguretat de l'aviació civil (Montreal, 23 de setembre de 1971).
- iii. Conveni sobre la prevenció i el càstig de delictes contra persones objecte de protecció internacional, inclosos els agents diplomàtics, adoptat per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 14 de desembre de 1973.
- iv. Conveni internacional contra la presa d'ostatges, adoptat per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 17 de desembre de 1979.
- v. Conveni sobre la protecció física de les matèries nuclears i les instal·lacions nuclears (Viena, 26 d'octubre de 1979) i la seva esmena del 8 de juliol del 2005.
- vi. Protocol per a la repressió d'actes il·lícits de violència en els aeroports que presten servei a l'aviació civil internacional, complementari del Conveni per a la repressió d'actes il·lícits contra la seguretat de l'aviació civil (Montreal, 24 de febrer de 1988).
- vii. Conveni per a la repressió d'actes il·lícits contra la seguretat de la navegació marítima (Roma, 10 de març de 1988).
- viii. Protocol per a la repressió d'actes il·lícits contra la seguretat de les plataformes fixes situades a la plataforma continental (Roma, 10 de març de 1988).
- ix. Conveni internacional per a la repressió dels atemptats terroristes amb explosius, adoptat per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 15 de desembre de 1997.

b) Qualsevol acte destinat a provocar la mort o ferides corporals greus a un civil o tota altra persona que no prengui part activament en les hostilitats en una situació de conflicte armat quan la finalitat del dit acte, per la seva naturalesa o les circumstàncies que l'envolten, és intimidar una població o obligar un govern o una organització internacional a accomplir o a abstenir-se d'accomplir un acte qualsevol.

c) En la mesura que estiguin relacionades amb un projecte individual o col·lectiu que tingui per objectiu la subversió de l'ordre constitucional o l'atemptat greu de l'ordre i la pau públics mitjançant la intimidació i el terror, les infraccions següents:

- i. Els atemptats voluntaris contra la vida i la integritat de les persones.
- ii. La detenció il·legal, el segrest, les amenaces o les coaccions.
- iii. Els robatoris, les extorsions, els danys, els estralls, els incendis, així com les infraccions en matèria informàtica definides en aquest Codi.
- iv. El dipòsit d'armes o municions, la tinença o el dipòsit de substàncies o aparells explosius, inflamables, incendiàries o asfixiants, o llurs components, així com la fabricació, el tràfic, el transport o el subministrament en qualsevol forma.

2. Es considera terrorista:

- a) La persona que comet o intenta cometre, com a autor o com a còmplice, qualsevol acte de terrorisme.
- b) La persona que pertany, actua al servei o col·labora amb un grup terrorista.

3. Constitueix grup terrorista l'agrupació de persones organitzades per a la realització d'un o més actes de terrorisme.

Article 405. Penalitat

1. El qui pertanyent, actuant al servei o col·laborant amb un grup terrorista, cometi qualsevol acte de terrorisme ha de ser castigat:

- a) Amb pena de vint a trenta anys de presó quan la infracció estigui castigada amb pena de presó fins a vint anys.
- b) Amb pena de quinze a vint anys de presó quan la infracció estigui castigada amb pena de presó fins a quinze anys.
- c) Amb pena de deu a quinze anys de presó quan la infracció estigui castigada amb pena de presó fins a deu anys.
- d) Amb pena de cinc a vuit anys de presó quan la infracció estigui castigada amb pena de presó fins a cinc anys.
- e) Amb pena de tres a cinc anys de presó quan la infracció estigui castigada amb pena de presó fins a tres anys.

2. La comissió d'un acte de terrorisme sense pertànyer o sense actuar al servei de banda armada, organització o grup terrorista, ha de ser castigada amb la pena que correspongui al fet comès en la seva meitat superior.

Article 406. Altres infraccions amb finalitat terrorista

1. El qui pertanyent, actuant al servei o col·laborant amb grup terrorista i amb la finalitat establerta a l'apartat primer de l'article 404, cometi qualsevol altra infracció prevista en aquest Codi, ha de ser castigat amb la pena que correspongui al fet comès en la seva meitat superior.

2. El qui difongui per qualsevol mitjà una ideologia o doctrina dirigida a justificar el recurs al terrorisme o a fer apologia de grups o organitzacions que l'hagin practicat o li hagin donat suport ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

3. Qui viatgi a un territori diferent del de la seva nacionalitat o residència amb la finalitat de cometre, participar, planificar o preparar qualsevol acte de terrorisme, o contribuir a cometre'l, o amb la finalitat d'organitzar, facilitar o rebre formació, instrucció o ensinistrament amb finalitats terroristes, ha de ser castigat amb pena de presó de dos a cinc anys.

Amb la mateixa pena es castiga el qui, amb coneixement de la finalitat terrorista, organitzi o faciliti la comissió de la conducta descrita en l'apartat anterior de qualsevol altra manera que no sigui el seu finançament, incloent-hi els actes de reclutament.

La temptativa és punible.

Article 407. Pertinença a grup terrorista

El qui participi en les activitats d'un grup terrorista, amb la finalitat de cometre o contribuir a la comissió d'un o més actes de terrorisme, ha de ser castigat amb pena de presó de tres a vuit anys, sense perjudici de la responsabilitat pels delictes de terrorisme comesos.

Article 408. Col·laboració amb terrorista

1. Qui, sense realitzar les conductes previstes a l'article anterior i sense incórrer en autoria o complicitat amb els actes terroristes, consumats o intentats, realitzi actes de col·laboració amb les activitats o les finalitats d'un terrorista o d'un grup terrorista, ha de ser castigat amb pena de presó de dos a cinc anys.

2. Són actes de col·laboració:

- a) La informació o la vigilància de persones, béns o instal·lacions.
- b) La construcció, la preparació, la cessió o la utilització d'allotjaments o dipòsits.
- c) L'ocultació o el trasllat de persones vinculades amb bandes armades, organitzacions o grups terroristes.

d) L'organització de pràctiques d'ensinistrament o assistència a aquestes pràctiques.

e) En general, qualsevol altra forma de gravetat equivalent de cooperació, ajuda o mediació amb les activitats d'un grup terrorista.

3. Amb les mateixes penes que estableix l'apartat 1 ha de ser castigat qui faciliti o rebi formació, instrucció o ensinistrament, de caràcter teòric o pràctic, sobre la fabricació o utilització d'explosius, armes de foc o altres armes o substàncies nocives o perilloses, o sobre mètodes o tècniques adequades per cometre o contribuir a la comissió de qualsevol acte de terrorisme.

Article 409. *Finançament del terrorisme*

1. La persona que realitza actes de finançament del terrorisme ha de ser castigada amb pena de presó de dos a vuit anys.

La temptativa i la conspiració són punibles.

2. A l'efecte d'aquest article s'entén per finançament qualsevol actuació que, pel mitjà que sigui, directament o indirecta, il·lícitament i deliberadament, consisteixi en la provisió o reunió de fons amb la intenció que s'utilitzin o sabent que seran utilitzats, en tot o en part, al Principat o a l'estranger:

a) Per un grup terrorista o per un terrorista.

b) Per cometre un o diversos actes terroristes.

c) Per a la realització de les conductes tipificades a l'article 406.

3. A l'efecte d'aquest article, s'entén per fons: els actius financers, els béns de tota natura, materials o immaterials, mobles o immobles, adquirits per qualsevol mitjà, lícit o il·lícit, i els documents, títols o instruments jurídics de qualsevol forma, fins i tot l'electrònica o digital, que certifiquen un dret de propietat o un interès sobre els mateixos actius o béns, especialment però no exclusivament, els havers i crèdits bancaris, els xecs de viatge, els xecs bancaris, les ordres de pagament, les accions, els títols valors, les obligacions, i les lletres de canvi i de crèdit, així com els interessos, dividendes o qualsevol altre benefici que se n'hagi derivat.

4. S'ha d'imposar pena de presó de tres a deu anys quan es doni alguna de les circumstàncies següents:

a) Quan el finançament es cometi mitjançant un grup organitzat.

b) Quan el subjecte actui amb habitualitat.

La temptativa i la conspiració són punibles.

Article 410. *Conseqüències accessòries*

Amb relació a les infraccions previstes en aquest capítol el tribunal ha d'imposar, endemés de les penes previstes, una o diverses de les mesures següents:

1. Comís del producte del delictes. Els fons objecte del finançament, a l'efecte de l'aplicació del comís i del comís per equivalent previstos a l'article 78, es consideren producte del delictes.

2. Dissolució de l'organització o clausura definitiva dels seus locals o establiments oberts al públic.

3. Suspensió de les activitats de l'organització, o clausura dels seus locals o establiments oberts al públic per un període no superior a cinc anys.

4. Prohibició de realitzar les activitats, operacions mercantils o negocis, mitjançant l'exercici dels quals s'hagi facilitat o encobert el delictes, per temps no superior a cinc anys.

5. Les altres mesures, referides a les persones físiques o a les persones jurídiques, esmentades a l'article 79, que puguin correspondre.

Article 411. *Rellevància del penediment*

En els delictes previstos en aquest capítol, el tribunal pot aplicar la reducció de pena prevista a l'article 61 raonadament en la sentència, per al delicte de què es tracti, quan el subjecte hagi abandonat voluntàriament l'activitat terrorista i es presenti a les autoritats per confessar els fets en els quals hagi participat i, a més a més, col·labori activament per evitar la producció del delicte o per facilitar proves decisives per identificar o detenir els autors, o per impedir l'actuació del grup.

Títol XX. Delictes contra la pau i la independència del Principat**Article 412. *Atemptat contra la independència del Principat***

1. El qui, mitjançant violència, intimidació, usurpació o abús de funcions, sotmeti tot o una part del territori del Principat a la sobirania d'un altre Estat ha de ser castigat amb pena de presó de deu a vint anys.
2. La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

Article 413. *Provocació de la guerra*

1. El qui amb actes il·lícits provoqui una declaració de guerra, una invasió o una agressió militar contra el Principat d'Andorra o la participació del Principat en un conflicte armat, ha de ser castigat amb pena de quinze a vint anys de presó si és autoritat o funcionari i de deu a quinze anys si no ho és.
2. Si del fet no se'n deriven conseqüències transcendents per a la vida, la salut o la dignitat de les persones, les penes han de ser atenuades d'acord amb el que disposa l'article 61.
3. La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

Article 414. *Atemptat contra la neutralitat*

1. El qui, en ocasió d'un conflicte armat entre tercers països, atempti o comprometi greument la neutralitat o la seguretat internacional del Principat ha de ser castigat amb pena de presó de sis a dotze anys.
2. La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

Article 415. *Traïció*

1. El ciutadà andorrà que prengui armes al servei d'un altre Estat contra el Principat d'Andorra ha de ser castigat amb pena de presó de cinc a quinze anys. També ha de ser castigat amb la mateixa pena el qui en cas de conflicte armat amb participació del Principat o d'agressió exterior subministri armes, financi o comuniqui informació sensible a un Estat o poder exterior.
2. La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

Títol XXI. Delictes contra la funció pública**Capítol primer. Prevaricació en la funció pública****Article 416. *Prevaricació d'autoritat o funcionari***

L'autoritat o el funcionari que, amb coneixement de la seva injustícia, adopti una decisió arbitrària en un afer administratiu ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a deu anys.

Article 417. *Nomenament il·legal*

1. L'autoritat o el funcionari que, en l'exercici de la seva competència i amb coneixement de la seva arbitriarietat, proposi o nomeni per a l'exercici d'un determinat càrrec públic qualsevol persona sense que concorrin els requisits legalment establerts, ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a cinc anys.
2. El qui accepti la proposta o el nomenament sabent que li manquen els requisits legalment exigits ha de ser castigat amb pena de multa fins a 6.000 euros.

Capítol segon. Infidelitat en la custòdia de documents i violació de secret

Article 418. *Sostracció de documents*

1. L'autoritat o el funcionari que sostregui, destrueixi, inutilitzi o amagui, totalment o parcialment, documents dels quals tingui la custòdia per raó del seu càrrec, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a sis anys.
2. El particular que sostregui, destrueixi, inutilitzi o amagui, totalment o parcialment, documents públics ha de ser castigat amb pena d'arrest.

Article 419. *Destrucció o inutilització de segells o altres mesures adoptades per restringir l'accés a un document*

1. L'autoritat o el funcionari que, per raó del seu càrrec, tingui encomanada la custòdia de documents dels quals l'autoritat competent n'ha restringit el seu accés i que destrueixi o inutilitzi els mitjans posats per impedir aquest accés o consenti la seva destrucció o inutilització, ha de ser castigat amb pena de presó fins un any i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a tres anys.
2. El particular que destrueixi o inutilitzi els mitjans referits a l'apartat anterior ha de ser castigat amb pena d'arrest.

Article 420. *Accés il·lícit a documents*

1. L'autoritat o el funcionari que, sense l'autorització deguda, accedeixi a documents secrets la custòdia dels quals li ha estat confiada per raó del seu càrrec, ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a tres anys.
2. El particular que accedeixi il·lícitament a documents públics secrets ha de ser castigat amb pena d'arrest.

Article 421. *Revelació de secrets*

1. L'autoritat o el funcionari que reveli secrets o informacions que no afectin la intimitat d'una persona ni una informació classificada com a reservada d'Estat, dels quals tingui coneixement per raó del seu càrrec i que no hagin de ser divulgats, ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a tres anys.
2. El particular que reveli secrets o informacions de les descrites a l'apartat anterior ha de ser castigat amb pena de multa fins a 6.000 euros.
3. Si la revelació a la qual es refereixen els apartats anteriors afecta la intimitat d'una persona o una informació classificada com a reservada d'Estat, la pena ha de ser de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a cinc anys.
4. L'autoritat o el funcionari que ometi les més elementals mesures de vigilància i protecció de la informació classificada com a reservada d'Estat, posant en perill el seu contingut i reserva, ha de ser castigat amb la pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a tres anys.
5. En cas que els fets previstos als apartats anteriors es cometin a través de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació, de manera que la comunicació es faci accessible a un elevat nombre de persones, o amb ànim de lucre, qui cometi els fets ha de ser castigat amb la pena que correspongui al fet comès de què es tracti en la meitat superior.

Capítol tercer. Concussió i exaccions il·legals

Article 422. *Concussió*

1. L'autoritat o el funcionari que, en l'exercici del seu càrrec, personalment o mitjançant persona interposada, en benefici propi o d'un tercer, indueixi a error o s'aprofiti de l'error d'altri per rebre diners o altres avantatges no deguts o superiors als deguts ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys, multa fins al triple del benefici obtingut i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a sis anys.

2. Si l'avantatge s'obté emprant violència, intimidació o amenaça, s'ha d'imposar la pena de presó en la seva meitat superior, multa fins al triple del benefici obtingut i inhabilitació per a drets públics fins a deu anys. La temptativa, en aquest supòsit, és punible.

3. L'autoritat o el funcionari que, en l'exercici del seu càrrec, acordi una exoneració injustificada de tributs legalment deguts, ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a tres anys i multa fins al triple del perjudici causat a l'Administració.

Article 423. *Exaccions il·legals*

L'autoritat o el funcionari que, en exercici del seu càrrec, exigeixi tributs o pagaments no deguts o per un import superior al legalment degut, ha de ser castigat amb pena de multa fins a 30.000 euros i suspensió per a l'exercici de càrrec públic fins a tres anys.

Capítol quart. Corrupció i tràfic d'influències

Article 424. *Corrupció*

1. L'autoritat o el funcionari que, en profit propi o d'un tercer, demani o rebi, personalment o per una persona interposada, avantatges indeguts o accepti un oferiment o una promesa amb la finalitat de realitzar o d'ometre un acte propi del seu càrrec, ha de ser castigat amb pena de presó de sis mesos a tres anys i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic de fins a sis anys.

2. El particular que ofereixi, lliuri o prometi a l'autoritat o al funcionari, per al seu profit o el d'un tercer, avantatges indeguts amb la finalitat que realitzi un dels actes descrits a l'apartat anterior ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i prohibició de contractar amb les administracions públiques per un període màxim de sis anys.

3. Constitueix una circumstància atenuant de la responsabilitat criminal, que pot arribar a ser de significació especial, el fet que el particular denunciï davant l'autoritat l'acte de corrupció abans de conèixer l'inici d'una investigació.

4. La temptativa és punible.

Article 425. *Tipus agreujat*

1. L'autoritat o el funcionari que, en profit propi o d'un tercer, demani o rebi, personalment o per una persona interposada, avantatges indeguts, o accepti un oferiment o una promesa per realitzar o per haver realitzat, en l'exercici del seu càrrec, una acció o una omissió contrària a la seva funció, o per retardar tràmits, ha de ser castigat amb la pena de presó d'un a quatre anys i d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic de fins a sis anys.

La temptativa és punible.

2. El particular que ofereixi, lliuri o prometi a l'autoritat o al funcionari, per al seu profit o el d'un tercer, avantatges indeguts perquè realitzi un dels actes descrits a l'apartat anterior ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i prohibició de contractar amb les administracions públiques per un període màxim de sis anys.

La temptativa és punible.

Article 426. *Altres subjectes de la corrupció*

1. Les previsions dels articles 424 i 425 amb relació a l'autoritat o al funcionari també és aplicable als supòsits en què les conductes descrites les dugui a terme o tinguin relació amb un funcionari estranger o internacional, un membre d'una assemblea parlamentària internacional o supranacional o un membre d'una assemblea pública que exerceixi poders legislatius o administratius de qualsevol altre estat.

2. Igualment, és aplicable als jurats, àrbitres, perits, intèrprets o qualsevol persona que participi en l'exercici de la funció pública, tant nacionals com estrangers, substituint la pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic per la d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec quan escaigui.

Article 427. *Corrupció judicial*

1. El batlle o el magistrat que, amb profit propi o d'un tercer, demani o rebi, personalment o per una persona interposada, avantatges indeguts o accepti un oferiment o una promesa per realitzar o ometre un acte propi del seu càrrec ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic de fins a sis anys.

La temptativa és punible.

2. El particular que ofereixi, lliuri o prometi al batlle o al magistrat, per al seu profit o el d'un tercer, avantatges indeguts perquè realitzi un dels actes descrits a l'apartat anterior ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i prohibició de contractar amb les administracions públiques per un període màxim de sis anys.

La temptativa és punible.

Article 428. *Tipus agreujat*

1. En el supòsit de l'apartat 1 de l'article anterior, si l'acte a canvi de l'avantatge consisteix en emetre o haver emès una resolució contrària a la seva funció o a retardar-la, s'ha d'imposar la pena de presó de dos a sis anys i d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic de fins a sis anys.

2. El particular que ofereixi, lliuri o prometi al batlle o al magistrat, per al seu profit o el d'un tercer, avantatges indeguts perquè realitzi un dels actes descrits a l'apartat anterior ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys.

3. La temptativa és punible en els supòsits previstos als apartats anteriors.

Article 429. *Tipus privilegiat*

Quan el suborn es produeixi en causa criminal per afavorir el processat, de part del seu cònjuge o una persona que hi estigui relacionada per una situació de fet equivalent, o d'algun ascendent, descendent o germà, per natura o per adopció, s'ha d'imposar al subornador la pena de presó de fins a un any, en el supòsit de l'article 427, i de presó de fins a dos anys, en el supòsit de l'article 428.

Article 430. *Altres subjectes de la corrupció*

El que preveuen els tres articles anteriors amb relació al batlle o al magistrat, és també aplicable als supòsits en què les conductes descrites es verifiquin sobre o per funcionari o agent de tribunals internacionals.

Article 431. *Tràfic d'influències*

1. La persona que influeixi en una autoritat o en un funcionari amb prevalença de qualsevol situació derivada de la seva relació personal amb l'autoritat o el funcionari o un altre funcionari o autoritat per tractar d'aconseguir, directament o indirectament, un avantatge indegut per a ella o per a una tercera persona, ha de ser castigada amb pena de presó màxima de dos anys. El tribunal pot, a més, imposar la pena de prohibició de contractar amb les administracions públiques per un període màxim de tres anys.

2. L'autoritat o el funcionari influenciat ha de ser castigat amb les mateixes penes i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic de fins a tres anys.

3. Quan l'autor sigui una autoritat o un funcionari i la influència derivi de la prevalença de les facultats inherents al càrrec o de qualsevol relació personal o jeràrquica, se li ha d'imposar pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic de fins a sis anys.

4. La persona que proposi, ofereixi o doni, directament o indirectament, qualsevol avantatge indegut en concepte de remuneració a qualsevol que afirmi o confirmi que és capaç d'exercir una influència en la presa de decisió de qualsevol autoritat o funcionari, tant si l'avantatge indegut és per a ell o un tercer, o que sol·liciti, rebi o accepti l'ofertament o la promesa en concepte de remuneració per aquesta influència, ha de ser castigada amb la pena de presó de fins a un any.

Als efectes d'aquest apartat és indiferent si la influència s'exerceix o no, o si la suposada influència produeix o no el resultat buscat.

Article 432. *Altres subjectes del tràfic d'influències*

A l'efecte del que disposa l'article 431, es considera també funcionari o autoritat:

1. Un funcionari estranger o internacional, un membre d'una assemblea parlamentària internacional o supranacional o un membre d'una assemblea pública que exerceixi poders legislatius o administratius de qualsevol altre estat.
2. Els batlles o els magistrats, i els jurats, àrbitres, pèrits, intèrprets o qualsevol altra persona que participi en l'exercici de la funció pública, tant nacionals com estrangers.
3. Els funcionaris o agents de tribunals internacionals.

Article 433. *Conseqüències accessòries*

En relació amb les infraccions previstes en aquest capítol el tribunal ha d'imposar, així mateix, les mesures següents:

- a) El comís del producte obtingut, en els termes previstos a l'article 78.
- b) Les altres mesures, referides a les persones físiques o a les persones jurídiques, esmentades a l'article 79.

Capítol cinquè. Finançament il·legal de partits polítics**Article 434.** *Finançament il·legal de partits polítics*

1. Qui rebi finançament per a un partit polític, per a una candidatura electoral o per a una associació o agrupació de persones, contravenint greument els deures i les condicions imposats a la Llei qualificada de partits polítics i finançament electoral ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i multa fins el triple de l'import rebut.
2. Qui realitzi donacions a un partit polític, a una candidatura electoral, o a una associació o agrupació de persones, contravenint greument els límits i les condicions imposats a la Llei qualificada de partits polítics i finançament electoral ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i multa fins el triple de l'import donat.
3. L'administrador general d'un partit polític, d'una associació o agrupació de persones subjecta a les normes de la Llei qualificada de partits polítics i finançament electoral, que tingui a la seva disposició béns, fons o qualsevol element patrimonial no declarat, tant al Principat com fora d'ell, l'adquisició del qual no s'hagi justificat degudament en virtut del règim legal de finançament vigent, ni amb la comptabilitat formulada i presentada al control del Tribunal de Comptes, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i multa fins el triple del valor.
4. Aquest delictes s'ha de castigar fins i tot quan els béns, fons o el patrimoni no declarat tingui un titular formal aliè al partit polític, a l'associació o a l'agrupació de persones, sempre que es pugui acreditar que aquests béns, fons o patrimoni estaven a la disposició del partit, de l'associació, de l'agrupació de persones o de persones d'aquests que estiguessin en posicions directives o executives.
5. Els béns, fons o patrimoni no declarats s'han de considerar l'instrument del delictes als efectes del que disposa l'article 78.

Capítol sisè. Malbaratament de cabals públics**Article 435.** *Sostracció de béns públics*

1. L'autoritat o el funcionari que, amb ànim de lucre, sostregui cabals o efectes públics posats al seu càrrec per raó de les seves funcions, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per a drets públics fins a sis anys.
2. Si el fet revesteix especial gravetat atesos l'import d'allò sostret, el sector públic afectat o la naturalesa i la destinació dels cabals o efectes sostrets, s'ha d'imposar pena de presó de dos a cinc anys i inhabilitació per a drets públics fins a dotze anys.
3. La temptativa és punible.

Article 436. *Administració deslleial del patrimoni públic*

1. L'autoritat o el funcionari que tingui atribuïda, per raó de les seves funcions, competència per disposar, celebrar negocis jurídics o obligar en nom de qualsevol entitat pública o parapública i abusi en benefici propi o d'un tercer d'aquesta competència causant un perjudici a l'entitat, ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys i inhabilitació per a drets públics fins a vuit anys.
2. La temptativa és punible.

Article 437. *Utilització temporal de béns públics*

1. L'autoritat o el funcionari que per raó de les seves funcions tingui a la seva disposició cabals o efectes públics i els utilitzi o en disposi sense ànim d'apoderament definitiu, en benefici propi o d'un tercer, ha de ser castigat amb pena d'arrest i suspensió de càrrec públic fins a dos anys sempre que el culpable ho reintegri en el termini de deu dies des de la distracció o, altrament, amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a sis anys.
2. La temptativa és punible.

Capítol setè. *Altres abusos en l'exercici de la funció pública*

Article 438. *Intromissió d'interessos privats en la funció pública*

1. L'autoritat o el funcionari que, havent d'informar o resoldre, per raó del seu càrrec, en qualsevol classe de contracte, afer, operació o activitat, s'aprofiti d'aquesta circumstància per forçar o facilitar-se qualsevol forma de participació, directa o per persona interposada, en aquests negocis o activitats, ha de ser castigat amb pena d'arrest i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a quatre anys.
2. El que es disposa a l'apartat anterior és també aplicable als perits, àrbitres, tutors, curadors o marmessors, substituïnt-se la pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic per la d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec.
3. La temptativa és punible.

Article 439. *Negociacions prohibides*

1. L'autoritat o el funcionari que, intervenint per raó del seu càrrec en qualsevol dels actes de les modalitats de contractació pública o en liquidacions d'efectes o havers públics, es concerti amb els interessats o faci ús de qualsevol altre artifice per defraudar qualsevol entitat pública o parapública, ha de ser castigat amb pena d'arrest i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a quatre anys.
La temptativa és punible.
2. El particular que es concerti amb l'autoritat o el funcionari per portar a terme els fets descrits a l'apartat anterior ha de ser castigat amb la mateixa pena d'arrest, a més de la prohibició de contractar amb les administracions públiques fins a sis anys.
La temptativa és punible.

Article 440. *Abús d'informació privilegiada per part d'una autoritat o un funcionari*

1. L'autoritat o el funcionari que faci ús d'un secret del qual tingui coneixement per raó del seu ofici o càrrec, o d'una informació privilegiada, amb ànim d'obtenir un benefici econòmic per a ell o un tercer, ha de ser castigat amb pena de multa fins al triple del benefici perseguit, obtingut o facilitat i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a quatre anys. Si s'obté el benefici s'han d'imposar les penes en la seva meitat superior.
2. Si en resulta un perjudici greu per a la causa pública o per a tercers, la pena ha de ser de presó d'un a quatre anys i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a sis anys.
3. A l'efecte d'aquest Codi, s'entén per informació privilegiada tota informació de caràcter concret que es tingui exclusivament per raó del càrrec i que encara no hagi estat notificada, publicada o divulgada.
4. La temptativa és punible.

Article 441. *Ús d'informació privilegiada per part d'un particular*

1. El particular que s'aprofita per a ell o un tercer del secret o la informació privilegiada que obtingui d'una autoritat o un funcionari, o a la qual accedeixi de manera il·lícita, ha de ser castigat amb pena de multa fins al triple del benefici obtingut.

2. Si en resulta un perjudici greu per a la causa pública o per a tercers, s'ha d'imposar a més de la pena de multa referida a l'apartat anterior, la pena d'arrest.

3. El tribunal pot imposar, a més, la pena de prohibició de contractar amb les administracions públiques fins a tres anys.

Capítol vuitè. Matrimoni il·legal**Article 442.** *Celebració de matrimoni il·legal*

1. L'autoritat o el funcionari que autoritzi un matrimoni il·legal ha de ser castigat amb pena d'arrest i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a tres anys.

Amb la mateixa pena d'arrest ha de ser castigat el particular que indueix a la conducta anterior.

2. Els qui contraguin un matrimoni amb la única finalitat d'obtenir indegudament un dret de residència o de facilitar l'obtenció indeguda d'un dret de residència han de ser castigats amb pena d'arrest o multa fins a 6.000 euros.

S'ha de castigar amb la mateixa pena als que constitueixin una unió estable de parella amb la finalitat d'obtenir indegudament un dret de residència o de facilitar l'obtenció indeguda d'un dret de residència.

Capítol novè. Atemptats contra els funcionaris i usurpació de funcions públiques**Article 443.** *Obstaculització de funcions públiques*

El qui mitjançant violència o intimidació influeixi o tracti d'influir en una autoritat, un funcionari o un saig en l'exercici de les seves funcions o d'impedir-ne l'exercici ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys, sense perjudici de la pena que correspongui per les conseqüències derivades del fet.

Article 444. *Resistència i desobediència*

El qui, sense incórrer en el delictes de l'article anterior, resisteixi o desobeeixi greument l'autoritat administrativa o judicial o els funcionaris públics quan estiguin exercint legítimament funcions pròpies del seu càrrec, ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 6.000 euros.

Article 445. *Obstaculització de l'execució de resolucions administratives*

El qui mitjançant força en les coses impedeixi l'execució de resolucions administratives ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 6.000 euros.

Article 446. *Usurpació de funcions públiques*

El qui il·legítimament exerceixi actes propis d'autoritat o funcionari atribuint-se caràcter oficial, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

Títol XXII. Delictes contra l'Administració de justícia**Capítol primer. Prevaricació judicial****Article 447.** *Prevaricació de batlle, magistrat o àrbitre*

1. El batlle o el magistrat que, sabent-ho, dicti una resolució injusta ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a dotze anys, sense perjudici que els fets siguin castigats, endemés, d'acord amb altres preceptes d'aquest Codi si, com a conseqüència de la resolució injusta, s'origina o es perllonga la privació de llibertat d'una persona o s'atempta contra altres drets fonamentals.

2. L'àrbitre que cometi la conducta anterior ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a sis anys.

Article 448. *Imprudència o ignorància*

El Batlle o el magistrat que per imprudència greu o ignorància inexcusable dicti sentència o resolució manifestament injusta ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a sis anys.

Article 449. *Denegació de justícia*

El Batlle o el magistrat que, sense al·legar causa legal, es negui expressament a dictar resolució ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a quatre anys.

Article 450. *Dilacions indegudes*

1. El batlle, el magistrat o el Secretari judicial que retardi la instrucció o el desenvolupament de qualsevol procediment que tingui al seu càrrec, amb la finalitat d'afavorir o perjudicar una part o de fer estèril l'objecte de l'acció processal ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a quatre anys.

2. Quan el responsable dels fets descrits a l'apartat anterior sigui un altre funcionari judicial s'ha d'aplicar la reducció de pena prevista a l'article 61.

Capítol segon. Omissió del deure d'impedir delictes o de perseguir-los**Article 451.** *Omissió del deure d'impedir delictes*

1. El qui, sense risc per a ell o per a tercers, pugui impedir la comissió de qualsevol delicte major o d'un delicte menor contra la integritat física de les persones, mitjançant la seva acció personal o demanant la intervenció de tercers, i s'abstingui de fer-ho, ha de ser castigat amb pena d'arrest.

2. Amb les mateixes penes ha de ser castigat el qui, podent-ho fer, no comuniqui a l'autoritat o als seus agents la comissió imminent o actual d'un delicte dels descrits a l'apartat anterior, si s'és a temps de poder-lo impedir o de disminuir-ne els efectes.

3. L'autoritat o el funcionari que, mancant a l'obligació del seu càrrec, cometi la conducta descrita a l'apartat primer d'aquest article, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a quatre anys.

Article 452. *Omissió del deure de persecució de delictes*

L'autoritat o el funcionari que, mancant a l'obligació del seu càrrec, deixi de promoure la persecució de delictes dels quals tingui coneixement, o dels seus responsables, ha de ser castigat amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a dos anys.

Capítol tercer. Encobriment**Article 453.** *Encobriment*

1. És encobridor el qui, amb coneixement de la comissió d'un delicte i sense haver-hi participat com a autor o com a còmplice, intervingui amb posterioritat a la seva execució:

- a) Amagant, alterant o inutilitzant el cos del delicte, els seus efectes o els instruments.
- b) Ajudant, sense ànim de lucre, els autors o els còmplices a aprofitar-se dels béns procedents del delicte.
- c) Ajudant els partícips del delicte a eludir la investigació de l'autoritat o dels seus agents, o a sostreure's a la seva recerca i captura, sempre que el delicte encobert sigui constitutiu de delicte contra la vida de les persones, de genocidi o de terrorisme.

2. La temptativa és punible en tots els casos.

Article 454. *Penalitat i excusa absolutòria*

1. L'encobridor d'un delicte major ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys. Si ho és d'un delicte menor ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any. Quan l'autor del delicte d'encobriment sigui autoritat o funcionari i hagi obrat amb abús de les seves funcions s'ha d'imposar, endemés de la pena de presó prevista, la pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a sis anys.

2. En cap cas es pot imposar una pena privativa de llibertat superior a la que s'hauria imposat al còmplice del delictes o delictes encoberts.

3. Queda exempt de pena l'encobridor que ho sigui del cònjuge o d'una persona unida a ell per situació de fet equivalent, d'ascendent, de descendent o de germà per naturalesa o adopció.

Article 455. *Disposició comuna*

Les disposicions d'aquest capítol s'apliquen fins i tot quan concorri en l'autor o còmplice del delictes encobert qualsevol de les circumstàncies previstes als articles 30 i 31 o 253.

Capítol quart. Delictes de blanqueig de diners o valors

Article 456. *Blanqueig de diners o valors*

1. Qui converteixi o transmeti fons que provenguin, directament o indirectament, de qualsevol activitat delictiva, coneixent-ne la procedència, amb el propòsit d'ocultar o dissimular-ne l'origen il·lícit o d'ajudar qualsevol persona que hagi participat en la comissió del delictes a eludir les conseqüències jurídiques dels seus actes, ha de ser castigat amb pena de presó d'un a cinc anys i multa de fins al triple del seu valor.

2. Qui per imprudència greu realitzi les conductes descrites al paràgraf anterior ha de ser castigat amb pena de fins a un any de presó.

3. Amb les mateixes penes que estableix l'apartat 1 ha de ser castigat qui intencionadament:

a) Adquireixi, posseeixi o utilitzi fons sabent, en el moment de rebre'ls, que són producte, directe o indirecte, d'algun dels delictes expressats a l'apartat 1 anterior.

b) Oculti o encobreixi la veritable naturalesa, origen, ubicació, moviment o propietat de fons, o dels drets legítims sobre aquests fons, sabent que són producte, directe o indirecte, d'algun dels delictes expressats a l'apartat 1 anterior.

4. El concepte de *fons* s'entén segons el que estableix a l'apartat 3 de l'article 409.

5. La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

Article 457. *Tipus qualificat*

1. S'ha d'imposar pena de presó de tres a vuit anys quan es doni alguna de les circumstàncies següents:

a) Quan el delictes es cometi mitjançant grup organitzat.

b) Quan el subjecte obri amb habitualitat.

c) Quan l'autor del blanqueig tingui la condició de subjecte obligat de conformitat amb la normativa aplicable en matèria de prevenció del blanqueig de capitals i finançament del terrorisme, o actuï dins el marc d'un establiment bancari o financer, d'una agència immobiliària o d'una companyia d'assegurances. En aquest cas el tribunal pot imposar, a més, la pena d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec de fins a deu anys.

d) Quan els fons objecte del blanqueig provenguin de qualsevol delictes relatiu a les associacions il·lícites, al terrorisme, al tràfic d'éssers humans, als delictes contra la llibertat sexual, al tràfic il·legal de drogues tòxiques o a la corrupció.

2. La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

Article 458. *Conseqüències accessòries*

El tribunal ha d'imposar, així mateix, una o diverses de les mesures següents:

1. El comís del producte del delictes. Els fons objecte del blanqueig, consumat o intentat, es consideren, a l'efecte de l'aplicació del comís i del comís per equivalent previstos a l'article 78, producte del delictes.

2. Dissolució de l'organització o clausura definitiva dels seus locals o establiments oberts al públic.

3. Suspensió de les activitats de l'organització, o clausura dels seus locals o establiments oberts al públic per un període no superior a cinc anys.

4. Prohibició de realitzar les activitats, operacions mercantils o negocis, mitjançant l'exercici dels quals s'hagi facilitat o encobert el delicte, per temps no superior a cinc anys.

Article 459. *Aplicació de la llei penal*

Els tres articles anteriors són aplicables encara que el delicte principal hagi estat realitzat a l'estranger, sempre que aquest delicte estigui penalment castigat per la llei andorrana.

Article 460. *Reduccions punitives de política criminal*

1. Al qui en el curs d'una investigació oberta o d'una instrucció afavoreixi amb les seves revelacions el desmantellament d'una xarxa de traficants de drogues tòxiques o de blanqueig de diners se li aplica la reducció de pena prevista a l'article 61.

2. El tribunal pot deixar d'imposar les penes privatives de llibertat a qui espontàniament posi en coneixement, abans de l'obertura d'una investigació o una instrucció d'ofici, fets constitutius dels delictes més amunt esmentats amb suficient precisió per fer detenir llurs responsables.

Capítol cinquè. Realització arbitrària del propi dret

Article 461. *Realització arbitrària del propi dret*

El qui, per realitzar un dret propi, amb menyspreu de la jurisdicció o de l'Administració, faci ús de força en les coses o d'altres mitjans il·lícits, ha de ser castigat amb pena d'arrest, sempre que els fets no siguin constitutius d'un altre delicte o contravenció penal.

Capítol sisè. Acusació i denúncia falses i simulació de delicte

Article 462. *Falsa denúncia o acusació*

1. La imputació d'una infracció penal, amb coneixement de la seva falsedat o amb menyspreu temerari a la veritat, davant una autoritat o un funcionari judicial o administratiu que tingui el deure de procedir a la seva investigació perquè així ho faci, ha de ser castigada amb pena de presó de tres mesos a tres anys si es tracta d'un delicte i d'arrest si es tracta d'una contravenció penal.

2. Quan, endemés, el denunciant o l'acusador hagi propagat la falsa denúncia o acusació amb publicitat, en la forma que ha estat definida a l'article 199, les penes previstes s'han d'imposar en la seva meitat superior i s'ha d'aplicar, si escau, la pena de publicació de la sentència. En aquest supòsit, és responsable civil subsidiària la persona física o jurídica propietària del mitjà informatiu a través del qual s'hagi propagat la falsa denúncia o acusació.

3. No es pot procedir contra el denunciant o l'acusador més que després d'haver-se dictat sentència ferma absolutòria o aute, també ferm, de sobreseïment definitiu o provisional o d'arxiu, del batlle o tribunal que hagi conegut de la infracció imputada. Aquests han d'ordenar la corresponent instrucció de sumari contra el denunciant o l'acusador quan hi hagi indicis racionals de la falsedat de la imputació.

Article 463. *Simulació de delicte*

El qui, davant un dels funcionaris assenyalats a l'article anterior, simuli ser el responsable o haver estat víctima d'una infracció penal inexistent, ha de ser castigat amb pena d'arrest.

Article 464. *Disposició comuna*

El responsable dels delictes previstos en el present capítol queda exempt de pena si es retracta abans d'haver provocat actuacions processals. Si ho fa posteriorment, i abans de la celebració de la vista de la causa, li ha de ser aplicada la reducció prevista a l'article 61.

Capítol setè. Testimoniatge, dictamen i traducció falsos

Article 465. *Testimoniatge fals*

1. El qui testifiqui sabent que manca substancialment a la veritat, o amb menyspreu temerari a la mateixa, en un procediment judicial ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i en la seva meitat superior quan es tracti d'un procediment penal.
2. Quan el testimoniatge fals es produeixi en un procediment penal en perjudici del reu s'ha de castigar amb pena de presó d'un a quatre anys.
3. Les mateixes penes s'han d'imposar quan el testimoniatge fals es produeixi davant tribunals internacionals competents en mèrits de tractats internacionals o en compliment d'una comissió rogatòria d'un tribunal estranger.

Article 466. *Perits i intèrprets*

L'intèrpret o el perit que, mancant substancialment a la veritat o amb menyspreu temerari a la mateixa veritat, emeti traducció, dictamen o assessorament, o el ratifiqui en procediment judicial, ha de ser castigat amb les mateixes penes previstes a l'article anterior endemés de la d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a cinc anys.

Article 467. *Reducció de pena per parentiu*

Quan la conducta prevista a l'article 465 es realitzi per afavorir una de les persones descrites a l'article 35 s'ha d'aplicar la reducció de pena prevista a l'article 61.

Article 468. *Exempcions i reduccions punitives de política criminal*

Queda exempt de pena el qui havent prestat testimoniatge, dictamen o traducció falsos es retracta expressament, manifestant la veritat perquè faci efecte abans que es dicti sentència. Si a conseqüència del testimoniatge fals s'ha produït privació de llibertat s'ha d'aplicar la reducció prevista a l'article 61.

Capítol vuitè. Obstrucció a la justícia i deslleialtat professional i processal

Article 469. *Absència a la vista en procés penal*

1. El qui havent estat citat en forma legal i sense justa causa, deixi de comparèixer davant un tribunal en un procés penal amb el reu en presó provisional, i provoqui la suspensió de la vista oral, ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 6.000 euros.
2. Quan el responsable sigui advocat o procurador en actuació professional, s'ha d'imposar, endemés, la pena d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a quatre anys.

Article 470. *Protecció dels intervinents en el procés*

1. El qui mitjançant violència o intimidació influeixi o tracti d'influir en una persona que sigui o pugui esdevenir denunciante, part, imputada, advocat, procurador, perit, intèrpret, testimoni, o qualsevol altre eventual intervinent en un procés en curs o de possible iniciació, perquè modifiqui la seva actuació processal, manqui a la veritat o obstaculitzi la prestació de qualsevol testimoni o l'aportació de proves, ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys, sense perjudici de la pena que correspongui per les conseqüències derivades del fet.
2. El qui ofereixi, lliuri o prometi a una persona que sigui o pugui esdevenir denunciante, part, imputada, advocat, procurador, perit, intèrpret, testimoni o qualsevol altre eventual intervinent en un procés en curs o de possible iniciació, per al seu profit o el d'un tercer, avantatges indeguts amb qualsevol de les finalitats establertes a l'apartat anterior ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.
3. Qui sigui o pugui esdevenir denunciante, part, imputada, advocat, procurador, perit, intèrpret, testimoni o qualsevol altre eventual intervinent en un procés en curs o de possible iniciació i demani o rebi, personalment o per persona interposada, avantatges indeguts o accepti un oferiment o una promesa amb qualsevol de les finalitats establertes a l'apartat 1 anterior ha de ser castigat amb pena de presó de sis mesos a tres anys.

Article 471. *Retenció de mitjans de prova*

1. El qui, tenint en la seva possessió mitjans de prova que puguin evitar la declaració de culpabilitat d'un processat, sense que resultin inculporis per a ell o una de les persones descrites a l'article 35, els destrueixi, inutilitzi o s'abstingui d'aportar-los davant l'autoritat, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys si el processat es troba en situació de presó provisional i amb pena d'arrest en els altres casos.
2. Quan el responsable sigui agent de l'autoritat que intervingui o hagi intervingut en el procés s'ha d'imposar, endemés, la pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a quatre anys.
3. Quan el responsable sigui advocat o procurador del processat, s'ha d'imposar, endemés, la pena d'inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a sis anys.

Article 472. *Revelació de secret*

1. L'advocat o el procurador que reveli actuacions processals declarades secretes per l'autoritat judicial ha de ser castigat amb pena d'arrest i inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a quatre anys.
Amb la mateixa pena ha de ser castigat l'advocat que reveli, durant el termini de detenció policial del seu defensat, les actuacions policials que hagi conegut per raó de la seva assistència.
2. Si es tracta de batlle, magistrat, representant del Ministeri Fiscal, Secretari judicial o qualsevol funcionari al servei de l'Administració de justícia se li ha d'imposar pena d'arrest i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a sis anys.
3. Si es tracta d'un particular, se li ha d'imposar pena d'arrest. El tribunal pot imposar, endemés, la pena de suspensió per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a quatre anys.

Article 473. *Obstaculització d'execució de resolucions judicials o d'actes d'execució*

1. Qui mitjançant força en les coses o vies de fet obstaculitza l'execució d'una resolució judicial o qualsevol acte d'execució dut a terme per un saig, ha de ser castigat amb pena d'arrest.
La temptativa és punible.
2. L'incompliment reiterat de resolucions judicials referents a la guarda i custòdia de menors, la privació injustificada i reiterada del dret de visites establert a favor del familiar que no en té la custòdia, o l'impagament reiterat de pensions alimentàries a familiars ha de ser castigat amb la mateixa pena. En supòsits d'especial gravetat el tribunal, valorant les circumstàncies atenuants i agreujants concurrents i, en general, la gravetat del fet i les circumstàncies personals, pot imposar, excepcionalment, pena de presó fins a un any.

Capítol novè. Crebantament i ajut a l'evasió

Article 474. *Crebantament de condemna, presó provisional o detenció*

1. El pres o el detingut que, mitjançant força en les coses o escalament, crebanti la seva condemna de presó, la presó provisional o la detenció, ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any.
2. Quan, en el supòsit de l'apartat anterior, es faci ús de violència o intimidació sobre les persones o prenent part en un motí, s'ha d'imposar pena de presó d'un a quatre anys.
3. El pres o el detingut que, fora dels supòsits previstos als apartats 1 i 2 anteriors, crebanti la seva condemna de presó, la presó provisional o la detenció, ha de ser castigat amb pena de presó fins a vuit mesos.
4. El qui crebanti la pena d'expulsió del Principat ha de ser castigat amb pena de presó fins a vuit mesos llevat que no li sigui d'aplicació l'apartat 3 de l'article 73.
5. El condemnat a pena d'arrest que crebanti la pena imposada ha de ser castigat amb pena de presó fins a vuit mesos.
6. El condemnat a penes de les no compreses en els apartats anteriors que crebanti la pena que li ha estat imposada ha de ser castigat amb pena d'arrest.

Article 475. *Ajut a l'evasió*

1. El qui faciliti l'evasió a una persona condemnada, presa o detinguda, ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any.
2. Si es fa ús de violència o intimidació en les persones, de força en les coses o de suborn, s'ha d'imposar pena de presó de tres mesos a tres anys.
3. Quan el responsable sigui el cònjuge del condemnat, pres o detingut, o persona unida a ell per situació de fet equivalent, o el seu ascendent, descendent o germà per naturalesa o adopció, s'ha d'aplicar la reducció de pena prevista a l'article 61.
4. Quan el responsable sigui funcionari encarregat de la conducció o custòdia del condemnat, pres o detingut, s'ha d'aplicar la pena en la seva meitat superior i, endemés, la pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a deu anys.

Títol XXIII. Delictes contra la seguretat en el tràfic jurídic

Capítol primer. Falsedat de moneda i efectes timbrats

Secció primera. Falsedat de moneda

Article 476. *Concepte de moneda*

Als efectes d'aquesta secció es considera moneda:

1. La moneda metàl·lica i el paper moneda de curs legal al Principat d'Andorra o en qualsevol altre país estranger.
2. També han de ser considerats moneda la moneda metàl·lica i el paper moneda que encara no han estat emesos però estan destinats a la circulació i són moneda de curs legal.
3. També ha de ser considerat moneda l'instrument de pagament, entès com tot dispositiu, objecte o registre protegit material o immaterial, o una combinació d'aquests últims, exceptuada la moneda de curs legal, que per la seva natura específica permeti, per si mateix o junt amb un altre instrument, al titular o l'usuari trametre diners o un valor monetari, inclús a través de mitjans digitals d'intercanvi, i que es trobi protegit contra les imitacions o la utilització fraudulenta, per mitjà del tipus de paper o d'impressió, el disseny, un codi, una signatura o qualsevol altre element adreçat a impedir o dificultar-ne la falsificació, la imitació o l'ús fraudulent.

Article 477. *Creació i posada en circulació de moneda inautèntica*

1. Ha de ser castigat amb la pena de presó d'un a vuit anys i de multa de fins al triple del valor aparent de la moneda:

- a) Qui confeccioni moneda inautèntica. A l'efecte d'aquesta secció, es considera també moneda inautèntica la moneda fabricada en instal·lacions o amb materials lícits, però sense les autoritzacions degudes.
- b) Qui alteri moneda ja emesa variant el seu valor aparent o fent desaparèixer els signes d'inutilització.

Es castiga amb la mateixa pena qui falsifiqui o alteri de manera fraudulenta un instrument de pagament material o immaterial diferent de l'efectiu.

La temptativa és punible.

2. Qui, amb coneixement de la seva inautenticitat, posi la moneda en circulació, ha de ser castigat amb la pena de presó d'un a cinc anys i de multa de fins al triple del valor aparent de la moneda.

Es castiga amb la mateixa pena qui utilitzi de manera fraudulenta un instrument de pagament material o immaterial diferent de l'efectiu que hagi estat objecte de falsificació o alteració.

La temptativa és punible.

3. Ha de ser castigat amb pena de presó d'un a cinc anys i de multa de fins al triple del valor aparent de la moneda qui, sense haver participat en les conductes descrites als apartats 1 i 2, rebi, es procuri, importi, exporti, transporti, trameti o posseeixi moneda coneixent-ne la inautenticitat, amb la finalitat de posar-la o que sigui posada en circulació.

Es castiga amb la mateixa pena qui posseeixi o obtingui, per utilitzar-lo fraudulentament, i amb coneixement del seu origen, un instrument de pagament material o immaterial diferent de l'efectiu que hagi estat objecte de robatori o d'una altra forma d'apropiació il·lícita, falsificació o alteració.

La temptativa és punible.

4. Qui realitzi alguna de les conductes previstes als apartats anteriors ha de ser castigat, en el cas de l'apartat 1, amb la pena de presó de tres a dotze anys i de multa de fins al sextuple del valor aparent de la moneda, i en el cas dels apartats 2 i 3 amb la pena de presó de tres a vuit anys i de multa de fins al sextuple del valor aparent de la moneda, quan concorri alguna de les circumstàncies següents:

- a) Que l'autor pertanyi a una organització dedicada a la creació o a la posada en circulació de moneda alterada.
- b) Que l'autor es dediqui habitualment a aquestes activitats.
- c) Que la quantitat de moneda inautèntica sigui suficient per desestabilitzar el sistema econòmic del país.

5. Qui, havent rebut moneda falsa sense tenir-ne coneixement, la posi en circulació després de conèixer-ne la inautenticitat, ha de ser castigat amb pena d'arrest i de multa de fins al doble del valor aparent de la moneda, quan concorri alguna de les circumstàncies següents:

- a) Que es tracti d'una quantitat superior a 600 euros.
- b) Que s'actui en grup.

Article 478. *Actes preparatoris punibles*

La fabricació, la cessió, la venda o la possessió d'instruments, materials, substàncies, màquines, programes d'ordinador, aparells o altres estris, així com de dades informàtiques, específicament adreçades a la confecció de moneda inautèntica o a l'alteració de moneda ja emesa, així com d'elements de seguretat com hologrames, marques d'aigua o altres components de la moneda que serveixin per protegir-la contra la falsificació, han de ser castigades amb pena de presó de fins a dos anys, sempre que se'n puguï derivar un perill per al tràfic monetari.

La temptativa és punible.

Secció segona. Falsedat d'efectes timbrats

Article 479. *Concepte d'efecte timbrat*

1. Als efectes d'aquesta secció, es consideren efectes timbrats els impresos on figura el segell del Principat d'Andorra i que són venuts directament per l'Estat o per mitjà d'una entitat concessionària, adreçats a acreditar el pagament d'obligacions fiscals o el pagament de serveis públics, per rebre exaccions que tinguin prescrita aquesta forma de pagament i per fer efectives responsabilitats pecuniàries.

2. Són efectes timbrats els segells de correus.

Article 480. *Creació i posada en circulació d'efectes timbrats inautèntics*

1. Ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i amb multa fins al triple del valor aparent de l'efecte:

- a) El qui confeccioni efectes timbrats inautèntics amb intenció de posar-los o que siguin posats en circulació.
- b) El qui alteri efectes timbrats ja emesos amb intenció de posar-los o que siguin posats en circulació.
- c) El qui, havent rebut efectes timbrats amb coneixement de la seva inautenticitat, els posi en circulació.

La temptativa és punible.

2. Ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any i multa fins al doble del valor aparent de l'efecte:
- a) El qui, havent rebut efectes timbrats coneixent la seva inautenticitat, els posseeixi amb la finalitat de posar-los en circulació o de possibilitar la seva posada en circulació.
 - b) El qui, havent rebut efectes timbrats coneixent la seva inautenticitat, els introdueixi en territori andorrà amb la finalitat de posar-los en circulació o de possibilitar la seva posada en circulació.

Capítol segon. Falsedat de documents, d'enregistraments tècnics i de dades informàtiques

Secció primera. Falsedat de document

Article 481. *Creació, ús i comercialització de document inautèntic*

1. Qui, amb la finalitat que sigui introduït al tràfic jurídic, crea un document atribuint-lo a qui no l'ha emès, o altera un document emès per una altra persona en algun element essencial, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys. Si es tracta de document públic o un títol valor ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys, sempre que no constitueixi delictes de falsedat de moneda.
2. La utilització o la comercialització d'aquesta classe de documents ha de ser castigada amb les mateixes penes previstes a l'apartat anterior.
3. La possessió de document públic o un títol valor inautèntic, amb la finalitat que sigui introduït al tràfic jurídic, ha de ser castigada amb pena de presó fins a un any, sempre que no constitueixi delictes de falsedat de moneda.

Article 482. *Creació, ús i comercialització de document inautèntic per un funcionari*

El funcionari que, en exercici de les seves funcions, realitzi les conductes previstes en l'article anterior en relació amb un document públic que pugui emetre o utilitzar, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a vuit anys.

Article 483. *Creació, ús i comercialització de document in veraç per un funcionari*

1. El funcionari que, en emetre un document públic en exercici de les seves funcions, o en consignar dades en un registre, llibre o fitxer públic, ho faci signant falsament declaracions, fets o actes sobre els quals el document té un valor probatori enfront de tercers, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i amb pena d'inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a vuit anys.
2. La utilització o la comercialització d'aquesta classe de documents ha de ser castigada amb pena de presó de tres mesos a tres anys. Si el culpable és un funcionari que actua en exercici de les seves funcions, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a vuit anys.

Article 484. *Creació mediata, ús i comercialització de document in veraç per particular*

1. El qui provoqui que un funcionari en exercici de les seves funcions consignï o enregistri en documents, fitxers llibres o registres públics, declaracions, actes o fets que no s'han produït o que no s'han emès, o en forma diferent de la que ha estat consignada, i sobre les quals l'instrument públic en faci prova enfront de tercers, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.
2. La utilització o la comercialització d'aquesta classe de documents ha de ser castigada amb la mateixa pena. Si el culpable és un funcionari que actua en exercici de les seves funcions, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic fins a vuit anys.

Article 485. *Temptativa*

La temptativa només és punible respecte de les conductes d'ús i comercialització previstes als articles anteriors d'aquesta secció.

Article 486. *Creació, ús i comercialització de certificats inverafos*

1. Fora dels casos previstos en els articles precedents, el professional que, en exercici de la seva activitat, emeti certificació consignant falsament fets sobre els quals aquesta en faci prova, ha de ser castigat amb pena d'arrest i de suspensió per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a tres anys.

2. La utilització o la comercialització d'un certificat així emès ha de ser castigada amb pena d'arrest.

Article 487. *Supressió de document*

El qui destrueixi, danyi o ocultí un document que no li pertanyi, o no li pertanyi exclusivament, amb la finalitat d'obtenir un avantatge per a ell o per a un tercer o de causar un perjudici a un tercer, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys si es tracta de document públic o títol valor. En un altre cas, ha de ser castigat amb pena de presó fins a un any.

Secció segona. Falsedat d'enregistraments tècnics

Article 488. *Concepte d'enregistrament tècnic*

S'entén per enregistrament tècnic una relació de dades, valors de mesura o de càlcul, situacions o transcurso d'esdeveniments, no atribuïda a una persona, creada per un aparell tècnic que funcioni completament o parcialment de manera automàtica, que permet reconèixer a la generalitat o a iniciats l'objecte de l'enregistrament i que és apte per a la comprovació de fets jurídicament rellevants.

Article 489. *Creació o alteració d'enregistrament tècnic*

El qui, amb la finalitat que sigui introduït al tràfic jurídic, confeccioni un enregistrament tècnic inautèntic, directament o manipulant el procés d'anotació de manera que s'alteri el resultat, o alteri un enregistrament tècnic autèntic, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys.

Article 490. *Ús d'enregistrament tècnic inautèntic o alterat*

El qui utilitzi un enregistrament tècnic inautèntic o alterat ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys.

Article 491. *Supressió d'enregistrament tècnic*

El qui destrueixi, danyi o ocultí un enregistrament tècnic que no li pertanyi, o no li pertanyi exclusivament, amb la finalitat d'obtenir un avantatge per a ell o per a un tercer o de causar un perjudici a un tercer, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys.

Secció tercera. Falsedat de dades informàtiques i falsedats relatives a certificacions, taxacions i traçabilitat de béns d'alt valor

Article 492. *Creació o alteració de dades informàtiques*

El qui, amb la finalitat que siguin introduïdes al tràfic jurídic, enregistri, directament o manipulant el funcionament del procés de dades, o alteri dades informàtiques rellevants per a la prova que no compleixin els requisits per ser document, de manera que, si es compleixen aquests requisits, el resultat de l'activitat sigui un document inautèntic, ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys.

Article 493. *Falsedat informàtica*

1. Es castiga amb una pena de fins a dos anys de presó a qui, de manera deliberada i il·legítima, introdueixi, alteri, elimini o supprimeixi dades informàtiques que donin lloc a dades inautèntiques, amb la intenció que siguin considerades o utilitzades amb finalitats jurídiques com si fossin autèntiques, independentment que les dades siguin o no directament llegibles i intel·ligibles.

2. Quan la conducta descrita en l'apartat anterior es refereixi al falsejament d'una adreça IP amb l'objectiu de fer-la passar per una adreça legítima, o a la modificació de l'aparença d'una pàgina web existent i legítima amb la finalitat de dur a terme activitats fraudulentess o de vandalisme, s'ha d'imposar la pena en la meitat superior.

3. Es castiga amb una pena de fins a dos anys de presó o multa del tant al doble del benefici obtingut o que es pretén obtenir qui, a través de materials, equips o dispositius electrònics, programes informàtics o sistemes d'informació, còpia, cloni o comercialitzi informació continguda en les bandes magnètiques, xips o altres dispositius electrònics suportats en les targetes de crèdit, dèbit, pagament o similars.

4. S'ha d'imposar la pena prevista en l'apartat anterior en la seva meitat inferior a qui importi, fabriquï, posseeixi, vengui o distribueixi de qualsevol manera programes informàtics, contrasenyes, codis d'accés o similars, o equips o dispositius, per cometre els fets previstos als apartats anteriors.

5. La temptativa és punible.

Article 494. *Ús de dades informàtiques falses o alterades*

El qui utilitzi dades informàtiques creades en la forma descrita als articles anteriors ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys.

Article 495. *Falsedats relatives a certificacions, taxacions i traçabilitat de béns d'alt valor*

Quan la falsedat documental, la certificació inverteix, l'enregistrament tècnic alterat o les dades informàtiques falses recaiguin sobre l'autenticitat, la composició, la puresa, el quilatatge, el pes, la procedència, la titularitat, la catalogació, la taxació, la valoració, la restauració, l'estat de conservació o la traçabilitat d'un bé d'especial valor econòmic, artístic, històric o professional, inclosos joies, pedres precioses, metalls preciosos, obres d'art o béns assimilables, s'ha d'imposar la pena prevista per al delictes corresponent en la seva meitat superior.

Capítol tercer. Falsedats personals

Article 496. *Usurpació de la identitat*

El qui usurpi la identitat d'altri incloent-hi la digital ha de ser castigat amb pena de presó fins a dos anys, sense perjudici de la que correspongui als altres delictes que hagi comès.

Als efectes d'aquest article, la usurpació d'identitat comprèn també la creació, utilització o control no autoritzat de comptes, perfils, credencials, signatures, certificats, imatges, enregistraments de veu, dades digitals identificatives o altres elements aptes per fer creure que una persona és una altra.

S'ha d'imposar la pena en la meitat superior quan la usurpació es dugui a terme mitjançant tecnologies de simulació, alteració o generació sintètica especialment idònies per fer-la versemblant o per dificultar de manera significativa la identificació de l'autor.

Article 497. *Intrusisme*

1. El qui exerciti actes propis d'una professió sense posseir el corresponent títol acadèmic que acrediti la capacitat necessària que l'habiliti per al seu exercici, expedit o reconegut al Principat d'Andorra segons la legislació vigent, ha de ser castigat amb pena d'arrest.

2. Quan l'autor de la conducta descrita a l'apartat anterior s'atribueixi públicament la qualitat professional esmentada ha de ser castigat amb pena d'arrest i multa fins a 30.000 euros.

Títol XXIV. Delictes contra la comunitat internacional

Capítol primer. Delictes contra el dret de gentes

Article 498. *Homicidi de cap d'Estat*

El qui mati un cap d'Estat estranger o una persona internacionalment protegida per un tractat internacional, ha de ser castigat amb pena de presó de divuit a vint-i-cinc anys.

La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

Article 499. *Atemptats contra la integritat o contra la llibertat dels representants estrangers*

1. El qui segresti, detingui, agredeixi físicament, coaccioni o amenaci una persona de les definides a l'article anterior ha de ser castigat amb les penes previstes per al delictes respectiu en la seva meitat superior. Si com a conseqüència de la coacció o amenaça hom força una d'aquestes persones a executar un acte o a adoptar una decisió perjudicial per als interessos del Principat la pena ha de ser de presó de cinc a deu anys.
2. La temptativa és punible.
3. La conspiració i la provocació són punibles en cas de segrest o detenció.

Article 500. *Calúmnies, difamacions i injúries contra caps d'Estat estrangers*

1. El qui ofengui un cap d'Estat estranger amb actes o expressions constitutives de difamació o injúria ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.
2. Si el fet és constitutiu de calúmia ha de ser castigat amb pena de presó d'un a quatre anys.

Article 501. *Atemptat a la residència de cap d'Estat*

Qualsevol delictes comès contra la residència o les dependències oficials d'un cap d'Estat estranger ha de ser castigat amb les penes previstes en aquest Codi per a cada delictes, en la seva meitat superior.

Article 502. *Violació de la immunitat*

El qui, contravenint les disposicions de dret públic internacional, violi la immunitat d'un cap d'Estat estranger o d'una persona internacionalment protegida per un tractat internacional, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

Article 503. *Segrest de nau, plataforma fixa o aeronau*

1. Qui, amb violència o intimidació, s'apoderi o prengui el control d'una nau, plataforma fixa o aeronau en la qual hi hagi persones, ha de ser castigat amb pena d'un a cinc anys de presó o de set a tretze anys de presó si es donen les circumstàncies de l'apartat 3 de l'article 150.
2. La temptativa és punible.

Capítol segon. Genocidi**Article 504. *Genocidi***

1. El qui, en execució d'un pla preconcebut tendint a la destrucció total o parcial d'un grup nacional, ètnic o religiós, o d'un grup determinat a partir de qualsevol altre criteri arbitrari, cometi un dels delictes següents, ha de ser castigat:

- a) Amb pena de presó de vint a trenta anys en cas d'homicidi o assassinat.
- b) Amb pena de presó de quinze a vint anys en cas de segrest de membres del grup en qüestió, seguida de la seva desaparició.
- c) Amb pena de presó de deu a quinze anys en cas de deportació forçada de tots o de part dels membres del grup en qüestió.
- d) Amb pena de presó de deu a vint anys en cas de submissió a condicions d'existència de naturalesa a produir la destrucció total o parcial del grup en qüestió.
- e) Amb pena de presó de vuit a dotze anys en cas de mesures preses respecte de la totalitat o de part del grup en qüestió tendents a impedir o dificultar els naixements.
- f) Amb pena de presó de vuit a dotze anys en cas de tractes inhumans o degradants, o de reducció de la totalitat o de part del grup a l'esclavatge.
- g) Amb pena de presó de vuit a setze anys en cas d'agressió sexual.

2. La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

Article 505. *Apologia del genocidi*

1. El qui, per qualsevol mitjà, s'expressi públicament a favor d'una ideologia o doctrina dirigida a justificar o aprovar el recurs al genocidi o a fer apologia de règims, partits o organitzacions que l'hagin practicat o hi hagin donat suport, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

La temptativa és punible.

2. El qui difongui o distribueixi públicament material que contingui imatges i expressions compreses a l'apartat anterior ha de ser castigat amb la mateixa pena.

La temptativa és punible.

3. El qui produeixi o emmagatzemi material com el referit anteriorment ha de ser castigat amb pena de presó de fins a un any, sempre que aquest material estigui destinat a la difusió pública.

Article 506. *Negació del genocidi*

1. El qui, per qualsevol mitjà, s'expressi públicament negant l'existència de fets descrits com a genocidi en aquest capítol i declarats provats per una jurisdicció, o s'hi refereixi de forma trivial, ha de ser castigat amb pena de presó de fins a dos anys.

La temptativa és punible.

2. El qui difongui o distribueixi públicament material que contingui imatges i expressions compreses a l'apartat anterior ha de ser castigat amb la mateixa pena.

La temptativa és punible.

3. El qui produeixi o emmagatzemi material com el referit anteriorment ha de ser castigat amb pena d'arrest, sempre que aquest material estigui destinat a la difusió pública.

Capítol tercer. Delictes contra la humanitat**Article 507. *Tipus bàsic***

1. Són reus dels delictes contra la humanitat els qui cometin els fets previstos en l'article següent com a part d'un atac generalitzat o sistemàtic contra la població civil o un sector d'aquesta població.

2. En tot cas, es considera delicte contra la humanitat la comissió d'un tal atac:

a) Pel fet de pertànyer la víctima a un grup o col·lectiu perseguit per motius polítics, racials, nacionals, ètnics, culturals o religiosos.

b) En el context d'un règim institucionalitzat d'opressió i dominació sistemàtiques d'un grup racial sobre un o més grups racials i amb la intenció de mantenir aquell règim.

Article 508. *Penes*

1. Els reus dels delictes contra la humanitat han de ser castigats:

a) Amb pena de presó de quinze a vint anys si causen la mort d'una persona. El tribunal pot imposar la pena prevista augmentada en la meitat del seu límit superior si hi concorre alguna de les circumstàncies constitutives del delicte d'assassinat.

b) Amb pena de presó de dotze a quinze anys si cometen una violació i de quatre a sis anys si el fet consisteix en una altra classe d'agressió sexual.

c) Amb pena de presó de dotze a quinze anys si produeixen alguna de les lesions de l'article 126, amb la de vuit a dotze anys de presó si sotmeten les persones a condicions d'existència que posin en perill la seva vida o pertorbin greument la seva salut, i amb la de quatre a vuit anys de presó si cometen alguna de les lesions de l'article 125.

d) Amb pena de presó de vuit a dotze anys si deporten o traslladen per la força, sense motius autoritzats pel dret internacional, una o més persones a un altre Estat o lloc mitjançant l'expulsió o altres actes de coacció.

e) Amb pena de presó de sis a vuit anys si forcen l'embaràs d'alguna dona amb la intenció de modificar la composició ètnica de la població, sense perjudici de la pena que escaigui per altres delictes.

f) Amb pena de presó de dotze a quinze anys si detenen alguna persona i es neguen a reconèixer aquesta privació de llibertat o a donar raó del lloc on es troba la persona detinguda.

g) Amb pena de presó de vuit a dotze anys si detenen una persona, privant-la de la seva llibertat, amb infracció de les normes internacionals sobre la detenció. S'ha d'imposar la pena en la seva meitat inferior quan la detenció duri menys de 15 dies.

h) Amb pena de quatre a vuit anys de presó si cometen tortura greu sobre persones que tinguin sota la seva custòdia o control i amb la de dos a sis anys de presó si és menys greu. Als efectes d'aquest article s'entén per tortura la submissió de la persona a sofriments físics o psíquics. La pena per la tortura s'ha d'imposar sense perjudici de les que corresponguin pels atemptats contra altres drets de la víctima.

i) Amb pena de presó de quatre a vuit anys si cometen alguna de les conductes relatives a l'afavoriment de la prostitució i amb presó de sis a vuit anys en els supòsits de proxenetisme. S'ha d'imposar la pena de sis a vuit anys de presó als qui traslladin persones d'un lloc a un altre, amb el propòsit de la seva explotació sexual, emprant violència, intimidació o engany, o abusant d'una situació de superioritat o de necessitat o de la vulnerabilitat de la víctima. Quan els fets es cometen sobre menors d'edat o persones amb discapacitat el tribunal pot imposar la pena prevista augmentada en la meitat del seu límit superior.

j) Amb pena de presó de quatre a vuit anys si sotmeten alguna persona a esclavatge o l'hi mantenen. La pena s'ha d'aplicar sense perjudici de les que corresponguin pels atemptats concrets comesos contra els drets de les persones.

2. La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles.

Article 509. Tipus qualificat

Si qualsevol de les conductes de l'article anterior forma part d'un pla o una política, o es cometen a gran escala, s'han d'aplicar les penes respectives en la seva meitat superior.

Article 510. Delicte comès per autoritat

1. L'autoritat, o el qui actui efectivament com a tal, que no adopti les mesures al seu abast per evitar la comissió, per persones sotmeses al seu comandament o control efectiu, d'algun dels delictes compresos en aquest capítol, ha de ser castigat amb la mateixa pena que els autors.

2. Si la conducta anterior es realitza per imprudència greu s'han d'aplicar les reduccions de pena previstes a l'article 61.

3. L'autoritat, o qui actui efectivament com a tal, que no adopti les mesures al seu abast perquè siguin perseguits els delictes compresos en aquest capítol, comesos per persones sotmeses al seu comandament o control efectiu, ha de ser castigat amb les mateixes penes que els autors amb les reduccions previstes a l'article 53.

Article 511. Delicte comès per un superior

1. El superior no comprès en l'article anterior que, en l'àmbit de la seva competència, no adopti les mesures al seu abast per evitar la comissió pels seus subordinats d'algun dels delictes compresos en aquest capítol, ha de ser castigat amb la mateixa pena que els autors.

2. El superior no comprès en l'article anterior que no adopti les mesures al seu abast perquè siguin perseguits els delictes compresos en aquest capítol comesos pels seus subordinats, ha de ser castigat amb la pena dels autors, amb la reducció prevista a l'article 61.

Article 512. *Altres mancaments*

El funcionari o l'autoritat que, sense incórrer en les conductes previstes en els articles anteriors i mancant a l'obligació del seu càrrec, deixi de promoure la persecució d'algun dels delictes d'aquest capítol del qual tingui notícia, ha de ser castigat amb la pena d'inhabilitació per a càrrec públic de dos a sis anys.

Article 513. *Estat de necessitat*

El que disposen els apartats 3 i 7 de l'article 31 en cap cas no resulta aplicable als qui compleixin ordres de cometre o participar en els fets inclosos en el present capítol.

Article 514. *Apologia dels delictes contra la humanitat*

1. El qui, per qualsevol mitjà, s'expressi públicament a favor d'una ideologia o doctrina dirigida a justificar o aprovar delictes contra la humanitat o a fer apologia de règims, partits o organitzacions que els hagin practicat o hi hagin donat suport, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

La temptativa és punible.

2. El qui difongui o distribueixi públicament material que contingui imatges o expressions compreses a l'apartat anterior ha de ser castigat amb la mateixa pena.

La temptativa és punible.

3. El qui produeixi o emmagatzemi material com el referit anteriorment ha de ser castigat amb pena de presó de fins a un any, sempre que aquest material estigui destinat a la difusió pública.

Article 515. *Negació dels delictes contra la humanitat*

1. El qui, per qualsevol mitjà, s'expressi públicament negant l'existència de delictes contra la humanitat i declarats provats per una jurisdicció, o s'hi refereixi de forma trivial, ha de ser castigat amb pena de presó de fins a dos anys.

La temptativa és punible.

2. El qui difongui o distribueixi públicament material que contingui imatges i expressions compreses a l'apartat anterior ha de ser castigat amb la mateixa pena.

La temptativa és punible.

3. El qui produeixi o emmagatzemi material com el referit anteriorment ha de ser castigat amb pena d'arrest, sempre que aquest material estigui destinat a la difusió pública.

Capítol quart. Crims de guerra i d'agressió**Article 516. *Mitjans prohibits***

Ha de ser castigat amb pena de presó de vuit a dotze anys, sense perjudici de la pena que correspongui pels resultats produïts, el qui, en ocasió de conflicte armat:

a) Utilitzi mitjans de combat:

- prohibits,
- destinats a causar sofriments innecessaris o mals superflus, o
- que puguin causar danys perdurables i greus en el medi ambient, de manera que es posi en perill la vida o la salut de les persones.

b) Realitzi atacs indiscriminats o excessius o sotmeti la població civil a atacs, represàlies o actes o amenaques de violència, amb la finalitat principal d'aterrir-la.

c) Ordeni no donar quarter.

Article 517. *Pràctiques prohibides*

1. El qui, en ocasió d'un conflicte armat, posi en perill greu la vida, la salut o la integritat de qualsevol persona protegida, la sotmeti a tortura o a tractes degradants, inclosos els experiments biològics, li causi grans

sofriments o la faci objecte d'un acte mèdic no indicat per al seu estat de salut, ni adequat a les normes mèdiques reconegudes generalment que el responsable de l'actuació aplicaria en circumstàncies anàlogues als seus propis nacionals no privats de llibertat, ha de ser castigat amb pena de presó de cinc a deu anys, sense perjudici de la pena que correspongui pels resultats lesius produïts.

2. Amb la mateixa pena ha de ser castigat el qui deporti, traslladi de manera forçosa, prengui com a ostatge, detingui o confini il·legalment qualsevol persona protegida o la utilitzi per posar certs punts, zones o forces militars a recer dels atacs de la part adversa i el qui realitzi o mantingui, respecte de qualsevol persona protegida, pràctiques de segregació racial i altres pràctiques inhumanes o degradants basades en altres distincions de caràcter desfavorable, que comportin una ofensa contra la dignitat personal.

Article 518. *Altres delictes*

Ha de ser castigat amb pena de presó de cinc a deu anys, sense perjudici de la pena que correspongui pels resultats produïts, el qui, en ocasió de conflicte armat:

1. Destruïeixi o danyi de manera innecessària, amb violació de les normes de dret internacional aplicables als conflictes armats, un vaixell o una aeronau no militars d'una part adversa o neutral, sense donar temps o sense adoptar les mesures necessàries per garantir la seguretat de les persones i la conservació de la documentació.
2. Obligui un presoner de guerra o un civil a servir a les forces armades de la part adversa o el privi del dret a ser jutjat de manera regular i imparcial.
3. Traslladi i assenti, directament o indirectament, en territori ocupat contingents de població de la part ocupant a fi que hi resideixin de manera permanent.
4. Impedeixi o demori de manera injustificada l'alliberament o la repatriació de presoners de guerra o de persones civils.

Article 519. *Delictes relatiu a institucions socials, sociosanitàries o sanitàries i a signes distintius*

Ha de ser castigat amb pena de presó de tres a set anys, sense perjudici de la pena que correspongui pels resultats produïts, el qui, en ocasió de conflicte armat:

1. Violi la protecció deguda a instal·lacions, hospitals, material, unitats i mitjans de transport sanitari, camps de presoners, zones i localitats sanitàries i de seguretat, zones neutralitzades, llocs d'internament de població civil, localitats no defensades i zones desmilitaritzades, donades a conèixer pels signes distintius apropiats.
2. Exerceixi violència sobre personal sanitari o religiós o que integri la missió mèdica, o de les societats de socors o contra personal habilitat per usar els signes distintius dels convenis de Ginebra, d'acord amb el dret internacional.
3. Maltracti, injuriï greument, privi de l'aliment indispensable o de l'assistència mèdica necessària qualsevol persona protegida, ometi o demori informar-la injustificadament de la seva situació, imposi càstigs col·lectius per actes individuals o violi les prescripcions sobre allotjament de dones i famílies o sobre protecció especial de dones i infants establertes en els tractats internacionals dels quals Andorra sigui part.
4. Usi indegudament o de manera que pugui induir a error els signes distintius de la Creu Roja i de la Mitja Lluna Roja o altres signes protectors o distintius, emblemes o senyals establerts i reconeguts en els tractats internacionals dels quals Andorra és part.
5. Utilitzi indegudament o de manera que pugui induir a error bandera, uniforme, insígnia o emblema distintiu d'estats neutrals, de les Nacions Unides o d'altres estats que no siguin part en el conflicte o de parts adverses, durant els atacs o per cobrir, afavorir, protegir o obstaculitzar operacions militars, llevat dels casos exceptuats expressament segons els tractats internacionals dels quals Andorra sigui part.
6. Utilitzi indegudament o de manera que pugui induir a error bandera de parlament o de rendició, atempti contra la inviolabilitat o retengui indegudament un parlamentari o qualsevol de les persones que l'acompanyin, personal de la potència protectora o qui el substitueixi o un membre d'una comissió internacional d'enquesta.
7. Sostregui els efectes d'un cadàver, ferit, malalt, naufrag, presoner de guerra o persona civil internada.

Article 520. Atacs a béns especials

Ha de ser castigat amb pena de presó de tres a sis anys el qui, en ocasió d'un conflicte armat, realitzi alguna de les accions següents:

1. Ataqüi o efectüi represàlies o actes d'hostilitat contra béns culturals o llocs de culte, clarament reconeguts, que constitueixen el patrimoni cultural o espiritual dels pobles, i als quals hom hagi conferit protecció en virtut d'acords especials, o béns culturals sota protecció reforçada, causant extenses destruccions, sempre que els béns no estiguin situats en la proximitat immediata d'objectius militars o no siguin utilitzats per donar suport a l'esforç militar de l'adversari.
2. Ataqüi o efectüi represàlies o actes d'hostilitat contra béns de caràcter civil de la part adversa, causant-ne la destrucció, sempre que això no ofereixi, en les circumstàncies del cas, un avantatge militar definit o que els béns no contribueixin de manera eficaç a l'acció militar de l'adversari.
3. Ataqüi, destrueixi, sostregui o inutilitzi els béns indispensables per a la supervivència de la població civil, tret que la part adversa utilitzi els béns per donar suport directament a una acció militar o exclusivament com a mitjà de subsistència per als membres de les seves forces armades.
4. Ataqüi o efectüi represàlies contra les obres o les instal·lacions que continguin forces perilloses, quan els atacs puguin produir l'alliberament de les forces i causar pèrdues importants en la població civil, llevat que les obres o instal·lacions s'utilitzin per donar suport a les operacions militars de manera regular, important i directa i que els atacs siguin l'únic mitjà factible de posar fi al suport.
5. Destruïx, danyi o sostregui, sense necessitat militar, coses alienes, obligui algú altre a lliurar-les o realitzi altres actes de pillatge.

Article 521. Tipus qualificat

Si qualsevol de les conductes dels articles anteriors formen part d'un pla o una política o es cometen a gran escala, s'han d'aplicar les penes respectives en la seva meitat superior.

Article 522. Delicte comès per una autoritat

1. L'autoritat, o qui actüi efectivament com a tal, que no adopti les mesures al seu abast per evitar la comissió, per les forces sotmeses al seu comandament o control efectiu, d'algun dels delictes compresos en aquest capítol, ha de ser castigat amb la mateixa pena que els autors.
2. Si la conducta anterior es realitza per imprudència greu s'ha d'aplicar la reducció de pena prevista a l'article 61.
3. L'autoritat, o qui actüi efectivament com a tal, que no adopti les mesures al seu abast perquè siguin perseguits els delictes compresos en aquest capítol, comesos per persones sotmeses al seu comandament o control efectiu, ha de ser castigat amb la pena de l'autor amb la reducció prevista a l'article 61.

Article 523. Delicte comès per un superior

1. El superior no comprès en l'article anterior que, en l'àmbit de la seva competència, no adopti les mesures al seu abast per evitar la comissió pels seus subordinats d'algun dels delictes compresos en aquest capítol, ha de ser castigat amb la mateixa pena que els autors.
2. El superior no comprès en l'article anterior que no adopti les mesures al seu abast perquè siguin perseguits els delictes compresos en aquest capítol comesos pels seus subordinats, ha de ser castigat amb la pena prevista per a l'autor reduïda d'acord amb el que disposa l'article 61.

Article 524. Altres mancaments

El funcionari o l'autoritat que, sense incórrer en les conductes previstes en els articles anteriors d'aquest capítol i mancament a l'obligació del seu càrrec, deixi de promoure la persecució d'algun dels delictes d'aquest capítol del qual tingui notícia, ha de ser castigat amb la pena d'inhabilitació per a càrrec públic de dos a sis anys.

Article 525. *Persones protegides*

Als efectes d'aquest capítol, hom entén per persones protegides els ferits, malalts o naufrags, el personal sanitari o religiós, els presoners de guerra, els parlamentaris i personal acompanyant, la població civil i qualsevol altra persona que tingui reconeguda aquesta condició pel dret internacional i pels tractats internacionals dels quals Andorra sigui part.

Article 526. *Apologia dels crims de guerra i agressió*

1. El qui, per qualsevol mitjà, s'expressi públicament a favor d'una ideologia o doctrina dirigida a justificar o aprovar crims de guerra o agressió o a fer apologia de règims, partits o organitzacions que els hagin practicat o hi hagin donat suport, ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys.

La temptativa és punible.

2. El qui difongui o distribueixi públicament material que contingui imatges i expressions compreses a l'apartat anterior ha de ser castigat amb la mateixa pena.

La temptativa és punible.

3. El qui produeixi o emmagatzemi material com el referit anteriorment ha de ser castigat amb pena de presó de fins a un any, sempre que aquest material estigui destinat a la difusió pública.

Article 527. *Negació dels crims de guerra i agressió*

1. El qui, per qualsevol mitjà, s'expressi públicament negant l'existència de crims de guerra o agressió declarats provats per una jurisdicció, o s'hi refereixi de forma trivial, ha de ser castigat amb pena de presó de fins a dos anys.

La temptativa és punible.

2. El qui difongui o distribueixi públicament material que contingui imatges i expressions compreses a l'apartat anterior ha de ser castigat amb la mateixa pena.

La temptativa és punible.

3. El qui produeixi o emmagatzemi material com el referit anteriorment ha de ser castigat amb pena de presó d'arrest, sempre que aquest material estigui destinat a la difusió pública.

Llibre tercer. Contravencions penals**Títol I. Contravencions penals contra les persones****Article 528 *Maltractament i lesions doloses***

1. Qui maltracti corporalment de manera lleu o agredeixi físicament una persona ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa de fins a 6.000 euros. Si el maltractament consisteix en un càstig corporal, s'ha d'imposar la pena d'arrest.

2. Amb la mateixa pena ha de ser castigat qui produeixi a una persona una lesió no definida com a delictes per aquest Codi.

3. La temptativa és punible.

Article 529. *Lesions per imprudència*

1. Qui per imprudència greu produeixi a una persona una lesió no definida com a delictes per aquest Codi ha de ser castigat amb pena de multa fins a 6.000 euros.

2. Qui per imprudència lleu produeixi una de les lesions previstes com a delictes, ha de ser castigat amb pena de multa fins a 3.000 euros.

3. Quan la lesió es produeixi utilitzant un vehicle automòbil o una arma de foc, s'ha d'imposar a més, respectivament, la pena de privació del permís de conduir o la de privació del permís d'arma fins a tres mesos.

Article 530. Coaccions i amenaces lleus

1. El qui causi a una persona una coacció de caràcter lleu ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 3.000 euros.
2. El qui, fora dels supòsits previstos com a delictes en aquest Codi, amenaci una persona de causar un mal constitutiu de delictes menors o contravenció penal, o esgrimeixi armes o instruments perillosos en una baralla, ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 3.000 euros.
3. El qui faci trucades telefòniques, envii correus electrònics o de missatgeria electrònica o es comuniqui per Internet o qualsevol altre sistema mitjançant l'ús de tecnologies de la informació i la comunicació, de manera reiterada, amb la finalitat de causar neguit, ansietat o temor a una persona, ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa de fins a 3.000 euros.

Article 531. Difamació lleu

1. Qui cometi difamació contra una persona sense atemptar greument contra la seva autoestima o la seva reputació ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 3.000 euros.
2. Per a la persecució de la difamació cal, en tot cas, querella de la persona ofesa per la infracció o del representant legal. Són, a més, aplicables a aquestes contravencions penals les disposicions previstes en els articles 198 a 206.

Article 532. Condicions d'allotjament abusives

El qui, abusant de la necessitat d'altri, li imposa condicions d'habitatge o allotjament degradants, ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 3.000 euros.

Títol II. Contravencions penals contra el patrimoni

Article 533. Furt

1. Qui comet furt d'un valor no superior a 600 euros ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins al doble del valor de la cosa furtada. La temptativa és punible.
2. Qui, sense ànim d'apropiar-se'l, sostreu o utilitza un vehicle automòbil aliè d'un valor no superior a 2.000 euros ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 600 euros.
3. Qui comet furt impropï d'una cosa de valor no superior a 600 euros ha de ser castigat amb pena de multa fins al doble del valor de la cosa.

Article 534. Defraudacions

1. El qui comet estafa o l'estafa privilegiada de l'article 237 per valor no superior a 600 euros ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins al doble del perjudici patrimonial ocasionat.
2. De la mateixa manera ha de ser castigat el qui comet estafa informàtica per valor no superior a 600 euros.
3. El qui comet defraudació en l'ús de fluids o de sistemes de telecomunicació per valor no superior a 600 euros ha de ser castigat amb pena de multa fins al doble del perjudici causat.
4. El qui cometi apropiació indeguda o administració deslleial per valor no superior a 600 euros ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa de fins al doble del valor de la cosa o del perjudici ocasionat.
5. La temptativa és punible.

Article 535. Receptació no habitual de contravencions penals

1. Qui amb ànim de lucre i amb coneixement de la comissió de fets constitutius de contravenció penal contra el patrimoni, adquireixi o transmeti a un tercer els seus efectes, ha de ser castigat amb pena de multa fins al doble del valor de l'efecte.
2. La pena prevista en aquest article ha d'aplicar-se encara que l'autor o el còmplice de la infracció de la qual provinguin els efectes aprofitats sigui una persona desconeguda, sigui irresponsable o estigui personalment exempt de pena.

Article 536. Danys

1. El qui causa un dany d'un import no superior a 600 euros ha de ser castigat amb pena de treball en benefici de la comunitat fins a un mes o multa des de 300 euros fins al doble del dany causat.

Si es tracta de danys a béns d'interès especial dels previstos en l'article 349 els fets s'han de considerar en tot cas com a delictes.

2. El qui sense autorització faci inscripcions, pintades o fixi cartells o altres objectes a edificis o al mobiliari urbà, ha de ser castigat amb pena de multa equivalent al doble de l'import de la reparació o de treballs en benefici de la comunitat.

3. La temptativa és punible.

Article 537. Violació de propietat privada

1. Les conductes previstes als articles 220 i 221 realitzades amb violència o intimidació o força en les coses en altres béns immobles que els descrits en els dits articles, han de ser castigades amb pena d'arrest o multa fins a 600 euros.

2. L'alteració o la destrucció de fites o marques de delimitació de la propietat ha de ser castigada amb pena d'arrest o multa fins a 600 euros.

3. La temptativa és punible.

Article 538. Excusa absolutòria de parentiu

És aplicable a les contravencions penals d'aquest títol l'excusa absolutòria per raó de parentiu prevista en l'article 253.

Títol III. Contravencions penals contra els interessos generals

Article 539. Dany a un espai natural protegit

1. El qui fora dels supòsits de l'article 331 ocasioni dany a un qualsevol dels elements que hagin servit per qualificar un espai natural protegit, ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 1.500 euros.

2. La temptativa és punible.

Article 540. Atemptats contra flora protegida

1. El qui talli, tali, cremi o arrenqui il·legalment alguna espècie o subespècie de flora amenaçada o protegida ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 1.500 euros.

2. La temptativa és punible.

Article 541. Incendi per imprudència

El qui per imprudència lleu realitzi alguna de les conductes previstes als articles 339 o 340 ha de ser castigat amb pena de multa fins a 6.000 euros.

Article 542. Danys per imprudència a béns d'interès especial

El qui per imprudència causa un dany a un bé d'interès històric, artístic o cultural o de significació especial per al desenvolupament científic o tecnològic, ha de ser castigat amb pena de multa fins a 6.000 euros.

Article 543. Impediments per imprudència a la recerca

El qui per imprudència greu alteri vestigis arqueològics dificultant la seva recerca històrica o científica ha de ser castigat amb pena de multa fins a 6.000 euros.

Article 544. Defraudació a la Caixa Andorrana de Seguretat Social

1. L'administrador de fet o de dret d'una empresa o societat o l'empresari que ometi declarar totalment o parcial el salari dels treballadors respecte dels quals hi hagi obligació legal de cotitzar a la Caixa Andorrana de Seguretat Social, amb la finalitat d'eludir el pagament de les cotitzacions, ha de ser castigat amb pena

d'arrest o multa fins al doble de l'import defraudat si l'import defraudat en els dotze mesos anteriors supera els 10.000 euros.

2. El consentiment del treballador és irrellevant.

3. Queda exempt de responsabilitat el qui regularitzi la seva situació abans de conèixer que el procediment judicial es dirigeix contra ell.

Article 545. *Consum individual, possessió, cultiu o introducció de droga tòxica per al consum propi*

El consum individual o el cultiu, la introducció o la possessió de cànnabis o una droga de toxicitat similar per al consum propi han de ser castigats amb pena d'arrest i multa de 500 euros a 1.200 euros.

Article 546. *Cessió d'alcohol a menors de 18 anys*

El qui cedeixi, sense ànim de lucre, alcohol a menors de 18 anys ha de ser castigat amb pena d'arrest i multa fins a 1.000 euros.

Article 547. *Consum en local públic i consum en grup*

1. El consum individual de cànnabis o una droga de toxicitat similar en un local públic ha de ser castigat amb pena d'arrest i multa de 600 euros a 1.500 euros. Als efectes del present apartat, s'assimilen a local públic els llocs públics amb concurrència de persones.

2. El consum conjunt per dos o més persones de cànnabis o droga de toxicitat similar ha de ser castigat amb pena d'arrest i multa de 600 euros a 1.500 euros.

Article 548. *Abandó de xeringues o objectes perillosos*

El qui abandoni en llocs públics xeringues o altres objectes perillosos, de manera que puguin provocar contagi de malalties o altres danys a les persones, ha de ser castigat amb pena de treballs en benefici de la comunitat o multa fins a 600 euros.

Article 549. *Omissió de control d'animals perillosos*

L'amo o l'encarregat d'un animal perillós que el deixi sense control en un lloc públic o en condicions de poder causar algun mal a les persones, ha de ser castigat amb pena de multa fins a 1.200 euros.

Article 550. *Exhibicionisme*

1. El qui executi actes d'exhibició sexual davant d'una o més persones sense el consentiment d'aquestes, ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 1.500 euros.

2. La temptativa és punible.

Article 551. *Alteració de l'ordre públic*

1. El qui, actuant en grup i amb la finalitat d'atemptar contra la pau pública, alteri l'ordre públic, fora dels supòsits previstos com a delicte, ha de ser castigat amb la pena de treballs en benefici de la comunitat, arrest o multa fins a 1.500 euros.

2. La temptativa és punible.

Article 552. *Omissió de denúncia*

Qui no denunciï a l'autoritat un delicte dels compresos als títols I, III i IV i al capítol I del títol VII, del llibre segon, ha de ser castigat amb pena de multa fins a 3.000 euros.

No és punible l'omissió de denúncia quan aquesta denúncia perjudiqui l'omitent, el seu cònjuge o persona unida a ell per situació de fet equivalent, o els seus ascendents, descendents o germans per naturalesa o adopció.

Article 553. Falsa alarma

El qui, amb la finalitat d'atemptar contra la pau i la tranquil·litat públiques, afirmi falsament l'existència d'artefactes explosius, o d'altres situacions que puguin comportar un perill greu, ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 3.000 euros, atesa l'alarma o l'alteració de l'ordre efectivament produïda.

Article 554. Resistència i desobediència lleu

El qui resisteixi o desobeeixi de manera lleu l'autoritat administrativa o judicial o els funcionaris públics quan estiguin exercint legítimament funcions pròpies del seu càrrec, ha de ser castigat amb pena de multa fins a 1.500 euros.

Article 555. Incompliment del deure de col·laboració

1. El professional o el tècnic que, en cas de necessitat, sigui legítimament requerit per autoritat, funcionari o saig per prestar la seva col·laboració i, sense justa causa, s'hi refusi, ha de ser castigat amb pena de multa fins a 3.000 euros, sempre que el fet no sigui constitutiu de delictes.

2. El qui havent estat citat en forma legal deixi de comparèixer sense causa justa davant un tribunal en un procés, ocasionant perjudici a una de les parts o al desenvolupament de la causa, ha de ser castigat amb la mateixa pena.

Article 556. Abús de part

1. El qui, sense incórrer en el delictes previst a la lletra *b.* de l'apartat 1 de l'article 235, demandi civilment una persona física o jurídica fingint desconèixer-ne el domicili amb el propòsit de col·locar-la en estat d'indefensió ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 3.000 euros.

2. Si el responsable és advocat o procurador, s'ha d'imposar, endemés, la pena de suspensió per a l'exercici de l'ofici o el càrrec fins a sis mesos.

Article 557. Expedició de moneda falsa

1. El qui, sense incórrer en la conducta prevista com a delictes, havent adquirit moneda falsa sense tenir-ne coneixement, l'expedeix després de conèixer-ne la inautenticitat en quantitat no superior a 600 euros, ha de ser castigat amb pena de multa fins al doble del valor aparent de la moneda.

2. La temptativa és punible.

Article 558. Falsedats personals

Ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 3.000 euros el qui, fora dels casos previstos com a delictes:

1. S'atribueixi públicament la qualitat de professional emparada per un títol acadèmic que no posseeixi.
2. S'atribueixi públicament, sense posseir-la, la condició de funcionari.
3. Utilitzi públicament i indegudament uniforme, vestit, insígnia o condecoració oficial.

Article 559. Jocs il·legals

El qui organitzi o participi en jocs il·legals ha de ser castigat amb pena d'arrest o multa fins a 3.000 euros.

La temptativa és punible.

Article 560. Perseguibilitat

Les contravencions penals previstes en l'article 529 i totes les del títol II són solament perseguibles amb denúncia prèvia de la part ofesa o del representant legal.

Disposició addicional. Taula d'equivalències

1. A l'efecte de facilitar la consulta d'aquesta Llei i de les modificacions que comporta en relació amb la Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi penal, a l'annex 1 s'incorpora una taula d'equivalències entre les disposicions d'ambdós Lleis.

2. Les remissions a articles de la Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi penal contingudes en la Llei 14/2017, del 22 de juny, de prevenció i lluita contra el blanqueig de diners o valors i el finançament del terrorisme; la Llei 32/2021, del 22 de novembre, de text consolidat de cooperació judicial internacional en matèria penal; i en qualsevol altra norma, s'entenen efectuades a les disposicions corresponents d'aquesta Llei, de conformitat amb la taula d'equivalències de l'annex 1.

Disposició transitòria primera. Normes més favorables

Aquest Codi és aplicable sense perjudici d'aplicar les normes especials o del Codi penal fins ara vigent, si globalment considerades són més favorables a l'imputat, al detingut, al processat o al reu pres o condemnat en procediment incoat amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquest Codi penal.

Disposició transitòria segona. Modificacions introduïdes per la Llei per a l'aplicació efectiva del dret a la igualtat de tracte i d'oportunitats i a la no discriminació entre dones i homes

Les modificacions del Codi penal aprovades per la Llei per a l'aplicació efectiva del dret a la igualtat de tracte i d'oportunitats i a la no discriminació entre dones i homes no tenen incidència sobre les persones que han estat condemnades anteriorment pels articles que es deroguen en aquesta darrera Llei, atès que no es produeix una destipificació de la conducta, la qual continua estant tipificada en els nous articles.

Disposició transitòria tercera. Regles específiques per a determinades penes d'arrest i conseqüències accessòries

1. Les penes d'arrest pels delictes previstos als articles 300 i 301 que s'estiguin complint a la data d'entrada en vigor d'aquesta llei continuen en vigor de conformitat amb la redacció dels articles 268 i 269 de la Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi penal amb anterioritat a la data referida.

2. Fins a l'entrada en vigor de les disposicions relatives a la responsabilitat penal de les persones jurídiques previstes en aquesta Llei, la multa aplicable a les societats, associacions i fundacions en els supòsits previstos per l'article 71.1.d) de la Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi penal, continua sent aplicable i es regeix pel règim vigent amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquesta Llei.

Les multes imposades d'acord amb el règim previst a la Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi penal continuen executant-se fins al seu compliment.

Disposició derogatòria única

Queda derogada la Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi penal.

Disposició final primera. Modificació de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998

1. S'addiciona l'article 65 *bis* a la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998, que queda redactat de la manera següent:

"Article 65 *bis*

1. En cas que l'encausat sigui una persona jurídica, es pren declaració a la persona especialment designada pels òrgans competents de la persona jurídica, i, a manca d'això, al seu representant legal, assistit, en tot cas, del seu advocat.

2. La declaració ha d'anar dirigida a l'esbrinament dels fets i a la participació en els fets de la persona jurídica encausada i de les altres persones que també haguessin pogut intervenir en la seva realització. A

aquesta declaració li és aplicable el que es disposa en aquesta secció en tot allò en el que no sigui incompatible amb la seva especial naturalesa.

3. La incompareixença injustificada del representant legal o de la persona especialment designada per la persona jurídica per representar-la comporta que es tingui per celebrat aquest acte, entenent-se que s'acull al seu dret a no declarar."

2. Es modifica l'apartat 3 de l'article 116 *ter* de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998, el qual queda redactat com segueix:

"Article 116 *ter*

[...]

3. El batlle pot encomanar la conservació, l'administració, la gestió i la conversió en diner líquid, si escau, dels fons a l'Oficina de Gestió d'Actius regulada al títol catorzè d'aquest Codi. El seguiment i la identificació dels fons poden ser encomanats a l'Oficina de Recuperació d'Actius del Cos de Policia, el funcionament i les facultats de la qual es determinen per reglament.

[...]"

3. S'addiciona l'article 140 bis a la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998, que queda redactat de la manera següent:

"Article 140 *bis*

1. Quan l'encausat sigui una persona jurídica, pot estar representat per a un millor exercici del dret de defensa per una persona que especialment designin els òrgans competents de la persona jurídica encausada. En cas que no s'efectuï aquesta designació, ha de comparèixer el representant legal de la persona jurídica.

Aquesta persona pot declarar en nom de la persona jurídica, sense perjudici del dret a guardar silenci, a no declarar contra si mateix i a no confessar-se culpable. No es pot designar a aquest efecte a qui hagi de declarar en el judici com a testimoni.

2. No obstant l'anterior, la incompareixença injustificada del representant legal o de la persona especialment designada per la persona jurídica per representar-la no impedeix en cap cas la celebració de les sessions del judici oral, que s'ha de dur a terme amb la presència de l'advocat designat."

4. S'addiciona l'apartat 4 a l'article 163 de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998, que queda redactat de la manera següent:

"Article 163

[...]

4. En cas que el procediment d'ordenança penal se segueixi contra una persona jurídica, pot estar representada per una persona que especialment designin els òrgans competents de la persona jurídica encausada. En cas que no s'efectuï aquesta designació, ha de comparèixer en el procediment d'ordenança penal el representant legal de la persona jurídica."

5. Es modifica l'article 176 de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998, el qual queda redactat com segueix:

"Article 176

Si els béns del condemnat no són suficients per cobrir totes les responsabilitats pecuniàries, aquestes han de ser satisfetes per l'ordre següent:

1. La reparació dels danys i la indemnització del perjudici.
2. Les despeses de gestió en què hagi incorregut l'Oficina de Gestió d'Actius

3. Les despeses judicials.

4. Les multes.”

6. Es modifica l'article 177 de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998, el qual queda redactat com segueix:

“Article 177

Els efectes de comerç il·lícit intervinguts es poden vendre, si d'això no se'n deriva cap perill; altrament, s'han de destruir o inutilitzar.

Els efectes de comerç lícit es poden destruir quan el seu escàs valor, per raó de la seva obsolescència, deteriorament o caràcter perible, no puguin ser convertits en diner líquid.

Quan els efectes intervinguts siguin de comerç lícit s'han de vendre en pública subhasta o a través de la seva adjudicació directa.”

7. Es modifica l'apartat 1 de l'article 238 *bis* de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998, el qual queda redactat com segueix:

“Article 238 *bis*

1. L'Oficina de Gestió d'Actius gestiona i, si escau, realitza els fons objecte de comís determinats en la sentència. Si els fons són de comerç lícit, es poden afectar a qualsevol dels serveis o departaments de l'Administració pública.

[...]”

8. Es modifica l'article 258 de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998, el qual queda redactat com segueix:

“Article 258

Al Llibre de Condemnes Penals s'hi registren les resolucions condemnatòries dictades pels tribunals i batlles, i es fan constar en cada anotació els cognoms i el nom del condemnat, la data i el lloc de naixement, la nacionalitat, els noms del pare i de la mare, la data de la sentència o l'ordenança condemnatòria, les penes imposades i el número de la causa.

S'hi fan constar també les condemnes de les persones jurídiques, identificant-les amb el nom, el domicili i les dades de constitució i registre, així com qualsevol modificació de la que se'n tingui coneixement.

Les anotacions es formalitzen a la vista de les sentències respectives i són signades pel secretari del tribunal.

No poden ser objecte d'anotació les resolucions dels tribunals en matèria de Jurisdicció de menors.”

9. Es modifica l'article 261 de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998, el qual queda redactat com segueix:

“Article 261

Son cancel·lades del Llibre de condemnes penals.

a) Les anotacions referides a persones la mort de les quals s'hagi acreditat.

b) Les anotacions referides a persones que hagin assolit l'edat de 80 anys.

c) Les anotacions referides a les persones jurídiques de dissolució i liquidació.

d) Les anotacions dels condemnats que obtinguin sentència absolutòria després d'haver interposat el recurs d'audiència del condemnat en rebel·lia o el recurs de revisió.

e) Les anotacions dimanants de sentències que hagin quedat sense efecte per raó d'amnistia concedida pels Coprínceps.

f) Les anotacions que siguin objecte de resolució especial de rehabilitació.”

10. S'addiciona el títol catorzè, integrat per 21 articles, a la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998, el qual queda redactat com segueix:

"Títol catorzè. Oficina de Gestió d'Actius

Capítol I. Disposicions generals

Article 274. *Objecte*

Aquest títol té per objecte regular l'organització, el funcionament i les facultats de l'Oficina de Gestió d'Actius ("OGA").

Article 275. *Naturalesa i facultats de l'Oficina de Gestió d'Actius*

1. L'Oficina de Gestió d'Actius és un òrgan de l'Administració general, auxiliar de l'Administració de Justícia, i adscrit al ministeri competent en matèria de justícia, que disposa d'autonomia funcional en l'exercici de les seves funcions.

2. L'Oficina de Gestió d'Actius és competent per conservar, administrar, gestionar, posar en valor, convertir en diner líquid els productes d'activitats delictives i d'altres béns o fons relacionats amb el delictes que siguin objecte d'una resolució d'embargament, de segrest o de comís dictada per l'òrgan judicial competent.

A l'efecte d'aquest títol, s'entén per "*fons*" la definició continguda a l'apartat 2 de l'article 116 d'aquest Codi, i per "*activitat delictiva*" i "*delictes*" les conductes descrites com a tal al Codi penal.

3. També correspon a l'Oficina de Gestió d'Actius resoldre sobre l'adjudicació de l'ús dels fons quan l'òrgan judicial hagi acordat la seva utilització per a finalitats d'interès públic o social.

4. Igualment, l'Oficina de Gestió d'Actius és competent per:

- a) Assessorar tècnicament les autoritats judicials que ho sol·licitin en matèria d'execució d'embargaments, segrests i comisos, i de gestió dels fons objecte d'aquestes mesures, a l'efecte d'evitar actuacions antieconòmiques; i
- b) Cooperar amb altres organismes estrangers equivalents mitjançant l'intercanvi de bones pràctiques i d'informació, en el marc de les facultats establertes a l'apartat 2.

5. L'Oficina de Gestió d'Actius ha de portar un inventari actualitzat dels fons embargats, segrestats o comissats, i ha de disposar de la informació necessària per al seu seguiment, control i valoració.

Article 276. *Deure de col·laboració*

1. Totes les persones i entitats públiques i privades estan obligades a col·laborar en les actuacions regulades en aquest títol, i a facilitar a l'Oficina de Gestió d'Actius tota la informació de què disposin en relació amb els fons embargats, segrestats o comissats, sense cap altra limitació que les que imposen el respecte dels drets fonamentals de les persones i la llei.

2. L'Oficina de Recuperació d'Actius i l'Oficina de Gestió d'Actius han d'intercanviar les informacions necessàries a fi d'evitar duplicitats o pèrdues d'eficiència, i han de prestar-se col·laboració mútua d'acord amb les seves competències respectives.

3. L'Oficina de Gestió d'Actius pot recavar d'altres administracions públiques l'assistència i assessorament que requereixi en matèria d'execució dels embargaments, segrests i comisos acordats per l'òrgan judicial.

4. Així mateix, en l'exercici de les seves competències, l'Oficina de Gestió d'Actius pot obtenir la col·laboració, així com qualsevol informació útil de qualsevol persona física o jurídica, pública o privada, que estaran obligades a prestar la seva col·laboració, sense que, en el seu cas, puguin oposar el secret bancari.

5. La cessió de dades de caràcter personal a l'Oficina de Gestió d'Actius, en el marc del deure de col·laboració que imposa aquesta Llei i per a la finalitat que s'hi estableix, no requereix el consentiment de la persona interessada.

Article 277. *Col·laboració per a la localització de béns*

1. L'Oficina de Recuperació d'Actius, a través dels canals policials internacionals establerts, és l'òrgan encarregat de realitzar l'intercanvi d'informació policial relacionada amb la localització de béns.
2. L'Oficina de Gestió d'Actius ha de realitzar l'intercanvi d'informació passiu provinent d'altres oficines, institucions o organismes judicials o multidisciplinaris, sempre que la finalitat de l'intercanvi sigui l'embarcament o segrest en el marc d'un procediment penal. Igualment, en compliment dels mandats judicials, pot dirigir-se a qualsevol altra oficina o institució competent, independentment de la seva naturalesa.
3. Per la via reglamentària s'han d'establir els mecanismes d'intercanvi d'informació entre ambdues oficines per assegurar l'aplicació efectiva de les disposicions dels apartats anteriors.

Article 278. *Mitjans materials i humans*

1. El ministeri competent en matèria de justícia ha de dotar l'Oficina de Gestió d'Actius dels mitjans materials i humans necessaris perquè pugui dur a terme adequadament les funcions que té encomanades.

A aquest efecte, el ministeri competent ha d'adscriure a l'Oficina de Gestió d'Actius, com a mínim:

- a) Una persona amb coneixements tècnics suficients i adequats per a l'exercici de les funcions pròpies de l'Oficina de Gestió d'Actius; i
 - b) Una persona responsable de la direcció.
2. L'adscripció dels mitjans personals previstos en aquest article s'entén sense perjudici que la persona titular de la direcció de l'Oficina de Gestió d'Actius pugui estar igualment adscrita a altres àrees o departaments del ministeri competent.
 3. L'Oficina de Gestió d'Actius ha de comptar amb personal amb perfils tècnics especialitzats en matèria jurídica o econòmica i financera, amb coneixements adequats en gestió d'actius, anàlisi econòmica i execució de mesures patrimonials. Els perfils tècnics han de ser adequats a la naturalesa i complexitat dels fons gestionats.
 4. L'Oficina de Gestió d'Actius ha de poder comptar, així mateix, amb el suport i assessorament tècnic especialitzat necessari per a l'exercici de les seves funcions, de conformitat amb el que disposa l'article 292, especialment en aquells àmbits que requereixin coneixements específics o d'elevada complexitat tècnica.

Capítol II. Comissió Tècnica de Gestió d'Actius

Article 279. *Creació i funcionament*

1. Es crea la Comissió Tècnica de Gestió d'Actius com a òrgan consultiu adscrit al ministeri competent en matèria de justícia, amb la finalitat d'emetre criteris generals, orientacions i recomanacions de caràcter tècnic en matèria de gestió d'actius.
2. La Comissió no pot intervenir en la presa de decisions relatives a casos concrets ni en l'exercici de les funcions atribuïdes a l'Oficina de Gestió d'Actius.
3. Els informes de la Comissió no tenen caràcter vinculant.

Article 280. *Composició i nomenament*

1. La Comissió Tècnica de Gestió d'Actius es compon dels cinc membres titulars següents:
 - a) Dos representants del ministeri competent en matèria de justícia, designats pel ministre entre funcionaris de l'Administració. Almenys un d'aquests representants ha d'estar adscrit a l'Oficina de Gestió d'Actius.
 - b) Un representant del ministeri competent en matèria de finances, designat pel ministre entre funcionaris de l'Administració.
 - c) Un representant del ministeri fiscal, designat pel Fiscal General.
 - d) Un representant de l'Autoritat Financera Andorrana, designat pel seu Consell d'Administració.

2. Per cadascun dels membres titulars assenyalats a l'apartat anterior, la persona encarregada de designar-los també ha de designar un membre suplent.

3. Els membres de la Comissió Tècnica de Gestió d'Actius són nomenats per un període de sis anys, renovable per una sola vegada. Aquesta limitació no és aplicable als representants dels ministeris competent en matèria de justícia i de finances, el mandat dels quals es vincula al càrrec o funció en virtut del qual han estat designats.

El mandat membres de la Comissió Tècnica de Gestió d'Actius no pot ser revocat anticipadament, excepte per causa justificada.

4. Ocasionalment, es pot sol·licitar l'assistència puntual a la Comissió Tècnica de Gestió d'Actius de batlles o magistrats de la jurisdicció penal o de representants de l'UIFAND o d'altres departaments, serveis o àrees de l'Administració general, sense que adquireixin la condició de membres ni dret a vot.

Article 281. Càrrecs

1. Els càrrecs de president i de secretari recauen en els membres titulars o suplents que representen el ministeri competent en matèria de justícia.

2. Els membres titulars o suplents que no exerceixin els càrrecs de president i de secretari són vocals de la Comissió Tècnica de Gestió d'Actius.

3. Els membres han d'actuar amb independència de criteri i d'acord amb principis tècnics i professionals.

4. El càrrec de membre de la Comissió tècnica de Gestió d'Actius no és retribuït.

Article 282. Funcionament i presa de decisions

El funcionament, la convocatòria, el quòrum, la presa de decisions, el termini per estendre l'acta i els informes de la Comissió Tècnica de Gestió d'Actius es regulen per reglament.

Capítol III. Gestió dels fons

Article 283. Iniciació del procediment i informació sobre els fons

1. Una vegada rebuda la resolució de l'òrgan judicial competent, l'Oficina de Gestió d'Actius ha de recavar tota la informació necessària per a la gestió dels fons embargats, segrestats o comissats.

2. Quan un actiu no es trobi dipositat en el lloc indicat per l'òrgan judicial, es constati la seva destrucció o es tingui coneixement de qualsevol altre aspecte rellevant, l'Oficina de Gestió d'Actius ho ha de comunicar immediatament a l'òrgan judicial competent als efectes oportuns.

Article 284. Valoració dels fons

1. A petició de l'òrgan judicial competent, l'Oficina de Gestió d'Actius ha de valorar els fons embargats, segrestats o comissats.

2. No s'ha d'efectuar la valoració en el cas de fons mancants de valor o d'un valor ínfim, quan siguin inservibles o no tinguin per si mateixos utilitat per formar part d'un altre bé. Aquesta circumstància ha de ser comunicada a l'òrgan judicial competent.

Article 285. Anàlisi econòmica i proposta d'actuació

1. A petició de l'òrgan judicial competent, l'Oficina de Gestió d'Actius ha d'elaborar una anàlisi econòmica en relació amb el destí dels fons en què s'han de tenir en compte els criteris necessaris a efectes d'evitar les actuacions antieconòmiques.

2. L'anàlisi econòmica ha de tenir en compte, entre altres, els criteris següents quant als fons: estat i naturalesa, valoració, despeses derivades del dipòsit, conservació i manteniment, caràcter consumible i perible, depreciació per ús o pel transcurs del temps, situació possessòria i, si escau, càrregues.

3. A partir del resultat de l'anàlisi econòmica, l'Oficina de Gestió d'Actius ha de formular per escrit una proposta d'actuació dirigida a l'òrgan judicial competent. La proposta pot consistir, entre altres, en alguna o varies de les actuacions següents:

- a) Les mesures que cal adoptar per a la conservació i administració dels fons.
- b) La conversió dels fons en diner líquid, a través de la subhasta pública o de l'adjudicació directa.
- c) L'entrega dels fons a l'Administració pública, en cas de fons objecte de comís.
- d) L'autorització per a la utilització provisional dels fons embargats o segrestats.
- e) La destrucció dels fons.

4. La proposta d'actuació ha de ser autoritzada per l'òrgan judicial.

Article 286. Subhasta pública

1. La subhasta pública té per objecte la venda d'un o diversos actius o lots d'actius, segons el que resulti més convenient.

2. El valor de cada actiu o lot d'actius a efectes de la subhasta s'ha de correspondre amb el valor que resulti de la seva valoració. El tipus de sortida de la primera subhasta ha de ser equivalent al preu mínim de la liquidació establert per la resolució judicial, incrementat en un quaranta per cent.

Si la primera subhasta queda deserta, es pot procedir a una segona licitació, amb un tipus de sortida equivalent al preu mínim de la liquidació establert per la resolució judicial, incrementat en un vint per cent, i si la segona subhasta queda deserta, es pot procedir a una tercera licitació, amb un tipus de sortida equivalent al preu mínim de la liquidació establert per la resolució judicial.

3. La subhasta s'ha d'anunciar mitjançant la publicació al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*, sense perjudici de la possibilitat d'utilitzar altres mitjans de publicitat, quan es consideri convenient.

4. L'anunci de la primera licitació s'ha de fer en el termini màxim d'un mes a comptar de la data de la resolució judicial en què s'acordi la conversió dels fons en diner líquid.

Si es procedeix a una segona o una tercera licitació, l'anunci s'ha de fer en un termini màxim de quinze dies naturals des de l'endemà del dia en què la primera o la segona subhasta ha quedat deserta. Les subhastes s'han de realitzar entre els quinze dies naturals i el mes d'ençà de la publicació de l'anunci al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

5. Quan es tracti de béns immobles, s'han de fer constar, quan sigui el cas, les dades urbanístiques oportunes, les càrregues o els gravàmens que hi hagi sobre els mateixos béns i també que el licitador, pel sol fet de participar en la subhasta, admet i accepta que queda subrogat en la responsabilitat que se'n deriva, en cas d'esdevenir adjudicatari.

6. L'execució material de la subhasta es pot encomanar al saig. En aquest cas, un representant de l'Oficina de Gestió d'Actius assisteix a l'acte de licitació, i té la facultat de decidir sobre les incidències que puguin sorgir en el desenvolupament de l'acte, i fins i tot de suspendre la subhasta o de condicionar l'adjudicació a una ratificació posterior.

7. Les persones que vulguin participar en la subhasta han de presentar un resguard que justifiqui que han formalitzat l'ingrés de l'import corresponent al quinze per cent del tipus de sortida de l'actiu que es pretén subhastar, al compte de dipòsits i consignacions que s'indiqui, als efectes establerts a l'apartat següent.

8. L'actiu subhastat s'adjudica provisionalment a la persona que hi hagi participat i hagi presentat la millor oferta. Amb aquesta finalitat, la persona titular del ministeri competent en matèria de justícia dicta un acord d'adjudicació provisional, en què s'identifiquen l'adjudicatari i el bé o dret subhastat, i alhora atorga un termini de quinze dies naturals per ingressar al compte de dipòsits i consignacions que s'indiqui la diferència entre l'import de l'adjudicació i l'import del dipòsit ingressat per participar en la subhasta.

Si l'adjudicatari no consigna l'import dins del termini assenyalat, l'adjudicació provisional s'anul·la i l'adjudicatari perd l'import del dipòsit ingressat en el seu moment, que s'aplica a les costes de l'execució; la quantitat que excedeixi aquest import es considera producte de l'execució.

9. Un cop consignat l'import, la persona titular del ministeri competent en matèria de justícia dicta un acord d'adjudicació definitiva que acredita el pagament i constitueix el títol de transmissió de l'actiu subhastat.

10. En l'acord d'adjudicació definitiva d'un bé immoble o d'un dret sobre un bé immoble, s'hi han de fer constar, quan sigui el cas, les càrregues o els gravàmens anteriors que subsisteixen, i la subrogació de l'adjudicatari en aquestes càrregues i aquests gravàmens. Quan es tracti de béns immobles o de drets sobre béns immobles, i en els altres casos en què una llei ho exigeixi, l'acord d'adjudicació definitiva es formalitza en escriptura pública, que constitueix el títol de transmissió del bé o dret subhastat.

11. No poden participar en la subhasta les persones a les quals se'ls hagi comissat l'actiu objecte de la mateixa, ni tampoc les persones que actuïn en el seu nom o per compte seu, ni aquelles amb les quals mantinguin vincles de parentiu, convivència o relació que permeti presumir una actuació interposada.

Article 287. *Adjudicació directa*

1. L'adjudicació directa dels fons escau en els supòsits següents:

- a) Quan es tracti de productes consumibles i peribles, o quan hi hagi altres raons d'urgència, justificades en l'expedient.
- b) Quan hagin tingut lloc prèviament una, dues o tres subhastes, i hagin quedat desertes.
- c) Quan les despeses d'emmagatzematge, dipòsit o manteniment dels fons siguin desproporcionades respecte al seu valor de mercat.
- d) Quan la gestió dels fons requereixi condicionaments especials i coneixements tècnics no fàcilment disponibles.
- e) En altres casos en què no sigui possible promoure la concurrència, per raons justificades en l'expedient.

2. El preu mínim de l'adjudicació directa és:

- a) Quan els fons han estat objecte de subhasta amb una sola licitació, el tipus de la primera subhasta.
- b) Quan els fons han estat objecte de subhasta amb dues o tres licitacions, el tipus de la segona o la tercera subhasta, respectivament.
- c) Quan els béns o drets no han estat objecte de subhasta, s'ha de mirar d'obtenir, almenys, tres ofertes. Si hi ha tres o més ofertes, els béns o drets s'adjudiquen a la persona que presenti la millor oferta, que no pot ser inferior al preu mínim de la liquidació establert per la resolució judicial.

Article 288. *Entrega a l'Administració pública*

1. L'Oficina de Gestió d'Actius pot proposar a l'òrgan judicial competent l'entrega dels fons objecte de comís quan siguin de comerç lícit a l'Administració pública, perquè l'utilitzin, sempre que es prevegi que la seva conversió en diners líquids pot resultar antieconòmica.

2. L'entrega del bé a una Administració pública concreta requereix l'autorització judicial, llevat que l'òrgan judicial competent acordi que el servei o departament de l'Administració sigui escollit per l'Oficina de Gestió d'Actius.

Article 289. *Utilització provisional*

1. L'Oficina de Gestió d'Actius pot proposar a l'òrgan judicial competent la utilització provisional, per part de l'Administració pública, dels béns embargats, segrestats o comissats, incloent-hi si es tracta de vehicles, quan aquesta utilització permeti una optimització del valor del bé superior a la que resultaria de la seva conversió en diners líquids, o quan no es consideri procedent aquesta conversió.

2. Una vegada autoritzada judicialment la proposta d'utilització provisional, correspon a l'Oficina de Gestió d'Actius adjudicar l'ús dels béns al servei o departament concret de l'Administració pública i establir les mesures de conservació que hagin de ser adoptades.

L'Oficina de Gestió d'Actius ha d'informar a l'òrgan judicial competent dels extrems referits.

Article 290. *Destrucció dels fons*

1. L'Oficina de Gestió d'Actius pot proposar a l'òrgan judicial competent la destrucció dels fons que siguin de lícit comerç, però que pel seu escàs valor, per raó de la seva obsolescència, deteriorament o caràcter perible, no puguin ser convertits en diner líquid.

2. Una vegada autoritzada judicialment la proposta, correspon a l'Oficina de Gestió d'Actius ordenar la destrucció dels fons, que ha d'efectuar-se de conformitat amb la normativa aplicable en funció de la naturalesa del bé.

Article 291. *Fons no adjudicats*

Quan no sigui possible la conversió dels fons en diner líquid, ni sigui procedent la seva destrucció o entrega a l'Administració pública, l'Oficina de Gestió d'Actius ha d'informar d'aquesta circumstància a l'òrgan judicial competent a l'efecte que acordi el que estimi procedent.

Article 292. *Assistència tècnica especialitzada*

1. L'Oficina de Gestió d'Actius pot recórrer a experts, professionals o entitats especialitzades per a la realització de les tasques tècniques que requereixin coneixements específics.

2. L'assistència prestada té caràcter auxiliar i es limita a l'elaboració d'informes, valoracions o altres actuacions de caràcter estrictament tècnic que siguin necessàries per al compliment de les funcions de l'Oficina de Gestió d'Actius.

3. En cap cas aquesta assistència pot comportar la delegació de potestats públiques ni de les facultats atribuïdes a l'Oficina de Gestió d'Actius.

Article 293 *Destinació dels fons objecte de comís*

1. El producte de la conversió dels fons s'aplica, en primer lloc, a satisfer les despeses ocasionades per la valoració, conservació i gestió dels béns i pel procediment de conversió. La quantitat restant s'ingressa al compte de dipòsits judicial i queda afectada al pagament de les responsabilitats pecuniàries previstes en aquest Codi.

2. Els rendiments, fruits i interessos generats abans que es dicti resolució judicial ferma de comís es destinen prioritàriament a cobrir les despeses de gestió, conservació i administració dels fons.

3. L'import obtingut de la conversió de fons objecte d'una resolució judicial ferma de comís s'aplica d'acord amb el que disposa l'article 176 d'aquest Codi. La quantitat restant, així com els rendiments obtinguts durant la gestió dels béns, s'ingressen a favor de l'Estat com a ingressos de dret públic.

4. Fins a un cinquanta per cent dels recursos a què fa referència l'apartat anterior es pot destinar a les finalitats següents:

- a) El suport a programes d'atenció a les víctimes del delictes, inclòs l'impuls i la dotació de les oficines d'assistència a les víctimes;
- b) El suport a programes socials orientats a la prevenció del delictes i al tractament del delinqüent;
- c) El reforç de les actuacions de prevenció, investigació i persecució dels delictes;
- d) La cooperació internacional en la lluita contra les formes greus de criminalitat;
- e) Altres finalitats que es determinin reglamentàriament.

5. La Llei del pressupost general determina anualment el percentatge dels recursos que es destina a les finalitats previstes en aquest article i estableix els criteris per a la seva distribució.

6. Els costos de gestió i les despeses derivades de l'administració, conservació i realització dels fons es poden estimar d'acord amb el que es determini reglamentàriament.

7. En el cas de la realització d'un bé embargat o objecte de comís per ordre d'una autoritat judicial estrangera, s'apliquen les disposicions de la Llei de cooperació judicial internacional en matèria penal.

Article 294. Règim de recursos

1. Contra les decisions adoptades per l'Oficina de Gestió d'Actius que afectin drets o interessos legítims i que no estiguin subjectes a autorització prèvia de l'òrgan judicial, es pot instar el control judicial davant l'òrgan judicial competent en el procediment penal.

2. L'òrgan judicial ha de resoldre el recurs o incidència mitjançant resolució motivada.

3. No són susceptibles de control judicial els actes de tràmit ni les actuacions de caràcter material o tècnic, ni aquelles que es limitin a l'execució de resolucions judicials.

4. L'òrgan judicial pot acordar la suspensió dels efectes de la decisió impugnada quan ho consideri necessari."

11. S'addiciona la disposició transitòria tercera a la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998, el qual queda redactat com segueix:

"Disposició transitòria tercera. Règim transitori i entrada en funcionament de l'Oficina de Gestió d'Actius

El títol catorzè és aplicable als fons l'embargament, segrest o comís dels quals s'acordi després de l'entrada en vigor de la Llei del Codi Penal i una vegada hagi entrat en funcionament l'Oficina de Gestió d'Actius que ha de ser com a màxim en el termini d'un any. Això no obstant, l'Oficina de Gestió d'Actius pot, prèvia autorització de l'òrgan judicial, assumir la gestió i realització de fons embargats, segrestats o commissats amb anterioritat a l'entrada en vigor de la Llei referida, atenent la naturalesa o circumstàncies particulars dels fons.

12. S'addiciona una disposició final segona a la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998, el qual queda redactat com segueix:

"Disposició final segona. Disposicions reglamentàries

Es faculta el Govern per aprovar les disposicions reglamentàries que siguin necessàries per al desplegament, l'eficàcia i l'execució del títol catorzè d'aquest Codi."

13. Les remissions a la Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi penal, contingudes a la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998 es modifiquen de conformitat amb la taula d'equivalències contingudes a l'annex 2 de la Llei qualificada del Codi penal.

Disposició final segona. Modificació de la Llei 32/2021, del 22 de novembre, de text consolidat de cooperació judicial internacional en matèria penal

1. Es modifica l'article 31 de la Llei 32/2021, del 22 de novembre, de text consolidat de cooperació judicial internacional en matèria penal, que queda redactat de la manera següent:

"Article 31

1. Les autoritats judicials andorranes lliuren, a demanda de les autoritats judicials estrangeres, certificats dels antecedents penals de les persones que resideixen a Andorra o dels seus nacionals, sota les condicions següents:

a) Que la persona hagi estat processada o convocada a judici en qualitat d'inculpada.

- b) Que la demanda sigui per raó d'una infracció castigada penalment a Andorra.
- c) Que no hi hagi cap raó per suposar una infracció eventual dels drets de la persona tal com es precisa en l'article 5 d'aquesta Llei.
- d) Que els antecedents penals no hagin estat objecte d'una decisió judicial de dispensa d'inscripció o de cancel·lació.

2. No són aplicables les condicions previstes a l'apartat anterior en cas que l'intercanvi d'informació d'antecedents penals s'efectuï en virtut dels convenis o acords internacionals dels quals Andorra sigui part."

2. Es modifica l'article 39 de la Llei 32/2021, del 22 de novembre, de text consolidat de cooperació judicial internacional en matèria penal, que queda redactat de la manera següent:

"Article 39

1. Sense perjudici de convenis o acords internacionals que disposin altrament, els comisos sempre s'efecten en benefici de l'Estat andorrà.

2. No obstant el que està establert a l'apartat anterior, una volta acordat judicialment el comís, el Govern pot decidir que un màxim del 50% del valor dels fons efectivament recuperats a Andorra sigui transferit a l'Estat sol·licitant quan concorrin les condicions següents:

- a) Que l'Estat sol·licitant indiqui a la seva sol·licitud la voluntat que tots o part dels fons objecte de comís siguin transferits a la seva jurisdicció i que la sol·licitud s'hagi efectuat per escrit dins el termini d'un any a partir de la data de la resolució que ordena el comís dels actius.
- b) Que la petició de comís no afecti a béns integrants del patrimoni històric o cultural del Principat d'Andorra.
- c) Que el comís dels fons indicats a la resolució no resulti d'impossible execució o transferència a l'estranger a causa que aquests hagin estat ja comissats, hagin desaparegut, hagin estat destruïts, s'hagin acordat mesures cautelars contra aquests o concorrin circumstàncies d'efectes anàlegs totalment o parcialment.
- d) Que la quantia objecte de comís efectivament recuperat, descomptades totes les despeses en què s'hagi pogut incórrer com a conseqüència del comís o de les mesures cautelars d'assegurament prèvies, sigui finalment superior a 10.000 euros, o el seu equivalent.

En aquests casos, la resolució judicial que acordi el comís fa constar la voluntat de l'Estat sol·licitant que tots o part dels fons objecte de comís siguin transferits a la seva jurisdicció i serà notificada al Govern als efectes procedents".

Disposició final tercera. Modificació de la Llei 31/2021, del 22 de novembre, de text consolidat qualificada de seguretat pública

Es modifica la lletra a i s'addiciona la lletra m de l'apartat 1 de l'article 51 de la Llei 31/2021, del 22 de novembre, de text consolidat qualificada de seguretat pública, que queden redactades de la manera següent:

"Article 51. Infraccions greus

1. Són infraccions greus:

- a) Pertorbar el desenvolupament d'una reunió o manifestació o desviar-se de l'itinerari establert de conformitat amb el capítol segon del títol II.

[...]

- m) Cometre algunes de les infraccions tipificades a la normativa en matèria de seguretat de productes pirotècnics i de les fogueres amb finalitat festiva, sempre que no siguin infraccions lleus o molt greus.

[...]."

Disposició final quarta. Textos consolidats

S'encomana al Govern, en els termes previstos a l'article 116 del Reglament del Consell General, que en el termini màxim de divuit mesos des de la publicació d'aquesta Llei al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* presenti al Consell General els projectes de consolidació de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998; de la Llei 32/2021, del 22 de novembre, de text consolidat de cooperació judicial internacional en matèria penal, i de la Llei 31/2021, del 22 de novembre, de text consolidat qualificada de seguretat pública; amb la incorporació de totes les modificacions que s'hi han produït.

Disposició final cinquena. Entrada en vigor

Aquesta Llei entrarà en vigor al cap de quatre mesos de la seva publicació al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*, excepte:

1. La disposició final segona, que entrarà en vigor al cap de sis mesos de la publicació referida, i
2. Les disposicions relatives al règim de responsabilitat penal de les persones jurídiques, que entraran en vigor al cap d'un any de la seva publicació al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Casa de la Vall, 15 de juliol del 2026

Carles Ensenyat Reig
Síndic General

Nosaltres els coprínceps la sancionem i promulguem i n'ordenem la publicació en el *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Emmanuel Macron
Copríncep d'Andorra
President de la República Francesa

Josep-Lluís Serrano Pentinat
Copríncep d'Andorra
Bisbe d'Urgell

Annex 1. Taula d'equivalències entre les disposicions de la Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi penal i les d'aquesta Llei

Article del Codi penal del 2005	Títol de la disposició segons aquesta Llei	Article d'aquesta Llei
1	Garantia criminal	1
2	Garantia penal	2
3	Garantia jurisdiccional i d'execució	3
4	Prohibició de l'analogia	4
5	Principi de culpabilitat	5
6	Principis aplicables a les mesures de seguretat	6
7	Aplicació de la llei penal en el temps	7
8	Aplicació de la llei penal en l'espai	8
9	Prohibició de doble sanció. Concurs de lleis	9
10	Aplicació	10
11	Definició de les infraccions	11
12	Classificació de les infraccions	12
13	Incriminació de la imprudència	13
14	Error de tipus	14
15	Error de prohibició	15
16	Grau d'execució del fet il·lícit	16
17	Temptativa	17
18	Conspiració	18
19	Provocació	19
20	Persones responsables	20
21	Autoria	21
22	Comissió per omissió	22
23	Complicitat	23
24	Principi de personalitat i actuació per un altre	24
25	Responsabilitat subsidiària dels autors en els delictes de difusió i comunicació públiques	25
	Responsabilitat penal de les persones jurídiques	26
	Supòsits de responsabilitat penal de les persones jurídiques	27
	Concurrència de responsables	28
	Persones jurídiques excloses de responsabilitat penal	29
26	Minoria d'edat penal	30
27	Circumstàncies excloents	31
28	Circumstàncies excloents incompletes	32
29	Circumstàncies atenuants	33
30	Circumstàncies agreujants	34
31	Circumstància mixta de parentiu	35
32	Autoritat i funcionari	36
33	Discapacitat	37
34	Document i document públic	38
34 bis	Dada informàtica	39
34 ter	Sistema d'informació	40
35	Penes principals per als delictes majors	41
36	Penes principals per als delictes menors	42
37	Penes principals per a les contravencions penals	43
38	Penes complementàries per als delictes	44
	Penes principals aplicables a les persones jurídiques	45
	Penes complementàries aplicables a les persones jurídiques	46
39	L'arrest	47

Article del Codi penal del 2005	Títol de la disposició segons aquesta Llei	Article d'aquesta Llei
40	L'arrest de temps festiu	48
41	L'arrest nocturn o arrest parcial diari	49
42	L'arrest domiciliari	50
43	Equivalències i modalitats de compliment	51
44	La pena de multa	52
45	Les penes d'inhabilitació	53
46	Les penes de suspensió	54
47	Les penes de privació del permís de conduir, d'armes i de caça o pesca i de prohibició de conduir vehicles i de prohibició de tenir animals	55
48	La prohibició d'emetre xecs o utilitzar targetes de crèdit	56
49	Treballs en benefici de la comunitat	57
50	Prohibició de contractar amb les administracions públiques	58
51	Prohibició de contactar amb la víctima	59
52	Pena prevista a la llei	60
53	Reducció de pena per als còmplices	61
54	Reducció qualificada	62
55	Substitució automàtica de les penes	63
56	Determinació en funció de les circumstàncies modificatives de la responsabilitat	64
57	Dispensa de pena	65
58	Acumulació de penes i concurs real d'infraccions	66
59	Infracció continuada	67
60	Concurs ideal d'infraccions	68
61	Suspensió condicional simple	69
62	Suspensió condicional qualificada	70
63	Modificació de les condicions	71
64	Disposicions comunes a les dos formes de suspensió	72
65	Substitució de penes	73
66	Substitució de la pena d'arrest	74
67	Delinqüent habitual	75
68	Impagament de la pena de multa	76
69	Execució de penes	77
70	Comís dels instruments, efectes i guanys	78
71	Altres conseqüències	79
72	Àmbit d'aplicació	80
73	Classes	81
74	Aplicació de les mesures privatives de llibertat en cas d'exclusió de responsabilitat	82
75	Aplicació de les mesures privatives de llibertat en cas d'exclusió incompleta de responsabilitat	83
76	Aplicació de les mesures no privatives de llibertat	84
77	Suspensió, substitució i extinció de la mesura	85
78	Incompliment de la mesura	86
79	La mort, el compliment de la condemna i l'amnistia	87
80	El perdó i la renúncia	88
81	La prescripció del delicte	89
82	Còmput de la prescripció del delicte	90
83	Interrupció	91
84	Prescripció de la pena i de la mesura de seguretat	92
85	Còmput de la prescripció de la pena	93
86	L'indult	94
	Regles específiques en el cas de les persones jurídiques	95
87	Requisits	96

Article del Codi penal del 2005	Títol de la disposició segons aquesta Llei	Article d'aquesta Llei
88	Còmput	97
89	Cancel·lació d'antecedents	98
90	La responsabilitat civil derivada de la infracció penal	99
91	Contingut	100
92	Interessos	101
93	Compensació de culpes	102
94	Responsables civils	103
95	Responsabilitat civil en cas d'exclusió de responsabilitat penal	104
96	Responsabilitat solidària dels asseguradors	105
97	Altres responsabilitats solidàries	106
98	Responsabilitat civil subsidiària	107
99	Responsabilitat per enriquiment	108
100	Prelació de pagaments	109
101	Extinció	110
102	Homicidi	111
103	Assassinat	112
104	Homicidi per imprudència	113
105	Inducció i cooperació al suïcidi	114
106	Homicidi consentit	115
107	Avortament no consentit	116
108	Avortament consentit	117
109	Avortament imprudent	118
110	Tortura	119
111	Omissió d'impedir i denunciar la tortura	120
112	Tractes degradants	121
113	Tipus bàsic de maltractament i lesió	122
114	Maltractaments en l'àmbit domèstic	123
114 bis	Violència de gènere	124
115	Tipus agreujat	125
116	Lesions qualificades	126
117	Lesions per imprudència	127
118	Participació en una baralla amb mitjans perillosos	128
118 bis	Utilització temerària d'arma	129
118 ter	Delictes contra la integritat moral	130
	Pràctiques de conversió	131
119	Consentiment	132
120	Lesions al fetus	133
121	Tràfic d'òrgans, teixits, cèl·lules o gàmetes humans	134
121 bis	Tràfic d'éssers humans amb finalitat d'extracció d'òrgans	135
122	Experimentacions no consentides	136
123	Tipus bàsic	137
124	Tipus qualificat	138
125	Obtenció i ús de les característiques genètiques	139
126	Divulgació	140
127	Armes biològiques	141
128	Experimentació i comercialització	142
129	Reproducció assistida	143
130	Consentiment	144
131	Omissió de socors	145
132	Obstaculització de socors	146

Article del Codi penal del 2005	Títol de la disposició segons aquesta Llei	Article d'aquesta Llei
133	Detenció il·legal	147
134	Treball o serveis forçats, esclavatge i servitud	148
134 bis	Tràfic d'éssers humans amb finalitat de treball o serveis forçats, d'esclavatge, servitud o mendicitat, d'explotació per realitzar activitats criminals o de celebrar un matrimoni no consentit	149
135	Segrest	150
136	Penes agreujades	151
137	Desaparició de persones	152
138	Qualificació per ser autoritat o funcionari	153
139	Coaccions	154
139 bis	Assetjament	155
140	Amenaces condicionals d'un mal constitutiu de delicte	156
141	Altres amenaces condicionals	157
142	Xantatge	158
143	Amenaces no condicionals	159
	Tipus agreujats	160
143 bis	Circumstància agreujant	161
144	Agressió sexual	162
145	Agressió sexual constitutiva de violació	163
146	Agressions qualificades	164
146 bis	Assetjament sexual	165
	Difusió no consentida de material íntim o manipulat	166
150	Establiment de prostitució	167
151	Afavoriment de la prostitució	168
152	Proxenetisme	169
153	Tipus qualificat per lucre	170
154	Actes sexuals amb menors o persones amb discapacitat prostituïdes	171
154 bis	Concepte de prostitució i de prostitució infantil	172
	Afavoriment de la prestació de serveis sexuals en l'entorn digital	173
	Tipus qualificat	174
	Actes sexuals en l'entorn digital amb menors o persones amb discapacitat	175
155	Utilització de menors i persones amb discapacitat per a la pornografia	176
156	Exhibicionisme	177
157	Difusió de pornografia en relació amb menors d'edat o amb una persona amb discapacitat	178
157 bis	Tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual	179
157 ter	Ús de mitjans de comunicació social, Internet o altres tecnologies de la informació i la comunicació	180
158	Circumstàncies especials modificatives de la responsabilitat	181
159	Penes privatives de drets	182
160	Clàusula de concurs	183
161	Conseqüències accessòries	184
162	Sostracció de menors	185
163	Inducció a abandonar la llar familiar	186
164	Tràfic d'infants per alterar-ne la filiació	187
165	Grup organitzat	188
166	Penes d'inhabilitació i conseqüències accessòries	189
167	Abandó de menors i persones amb discapacitat	190
168	Omissió del deure d'assistència en cas de necessitat	191
169	Utilització de menors o persones amb discapacitat per a la mendicitat	192
170	Penes d'inhabilitació	193
171	Bigàmia	194
171 bis	Matrimoni no consentit	195

Article del Codi penal del 2005	Títol de la disposició segons aquesta Llei	Article d'aquesta Llei
172	Calúmnia	196
173	Difamació	197
174	Injúria	198
175	Concepte de publicitat	199
176	Responsabilitat civil solidària	200
	Tipus qualificat	201
177	Retractació	202
178	Publicació de la sentència	203
179	Perseguibilitat	204
180	Calúmnia i difamació en judici	205
181	Perdó	206
182	Descobriments de secrets	207
183	Escoltes il·legals i conductes afins	208
184	Obtenció o ús il·lícit de dades personals automatitzades	209
185	Qualificació per la revelació	210
186	Dades especialment protegides	211
187	Qualificació per organització	212
188	Delicte de revelació	213
189	Qualificació per a funcionari o autoritat	214
190	Violació de secrets en l'àmbit laboral	215
191	Violació del secret professional	216
192	Continuació de l'obligació de secret	217
192 bis	Qualificació per la revelació	218
193	Règim de persecuibilitat	219
194	Violació de domicili	220
195	Violació de determinats domicilis o establiments	221
196	Qualificació per al funcionari o autoritat	222
197	Furt	223
198	Furt qualificat	224
199	Furt amb força en les coses o en casa habitada	225
200	Concepte de claus falses	226
201	Concepte de casa habitada	227
202	Robatori	228
203	Robatori qualificat	229
204	Furt d'ús de vehicles	230
205	Furt impropï	231
206	Tipus qualificats	232
207	Extorsió	233
208	Estafa	234
209	Estafa qualificada	235
210	Estafa informàtica	236
211	Estafes privilegiades	237
212	Defraudacions en l'ús de fluids o sistemes de telecomunicació	238
213	Apropiació indeguda	239
214	Apropiació privilegiada	240
215	Administració deslleial	241
216	Receptació de delictes	242
217	Receptació habitual de contravencions penals	243
218	Comissió del fet en un establiment comercial o industrial	244
219	Disposició comuna	245

Article del Codi penal del 2005	Títol de la disposició segons aquesta Llei	Article d'aquesta Llei
220	Frustració de procediments executius de cobrament	246
221	Fallida delictiva	247
222	Concepte de dany	248
223	Tipus bàsic	249
224	Tipus privilegiat	250
225	Atacs contra els sistemes d'informació	251
226	Temptativa	252
227	Excusa absolutòria en cas de parentiu	253
228	Concursos i subhastes públics	254
229	Delictes contra la propietat intel·lectual	255
230	Delictes contra els drets de patent o models d'utilitat	256
231	Delictes contra els drets de marca	257
232	Disposició comuna	258
233	Descobriments de secret d'empresa	259
234	Infracció del deure de reserva	260
235	Revelació de secret d'empresa	261
235 bis	Qualificació per la revelació	262
236	Indicacions enganyoses	263
237	Engany al consumidor	264
238	Falsejament de comptes socials	265
239	Abús de posició dominant	266
240	Administració deslleial d'una empresa	267
	Corrupció privada	268
241	Empresa fictícia	269
243	Ús fraudulent de targeta de crèdit	270
244	Defraudació a la Caixa Andorrana de Seguretat Social	271
245	Delicte de contraban	272
246	Activitat bancària o financera il·legals	273
247	Préstec usurari	274
247 bis	Ús d'informació privilegiada i comunicació il·lícita d'informació privilegiada	275
247 ter	Manipulació de mercat	276
247 quater		Suprimit
248	Delicte fiscal	277
248 bis	Delicte fiscal agreujat	278
248 ter	Reducció de pena de delicte fiscal	279
249	Condicions degradants o perilloses de treball	280
250	Condicions abusives de treball	281
251	Omissió de mesures de seguretat en el treball	282
252	Tràfic d'immigrants clandestins	283
253	Possessió il·lícita	284
254	Transport i dipòsit il·lícits	285
255	Exposició a radiacions	286
256	Pertorbació d'establiments, instal·lacions o serveis	287
257	Pèrdua per imprudència	288
258	Propagació de radiacions per imprudència	289
259	Estralls	290
260	Estralls per imprudència	291
261	Col·locació o enviament d'explosius	292
262	Infracció de normes de seguretat amb perill concret per a les persones	293
263	Tinença i port il·legal d'armes	294

Article del Codi penal del 2005	Títol de la disposició segons aquesta Llei	Article d'aquesta Llei
264	Tràfic i dipòsit d'armes de foc	295
265	Tràfic i dipòsit d'armes de guerra	296
266	Tràfic i dipòsit d'armes químiques o biològiques	297
267	Tràfic i dipòsit d'aparells explosius i incendiaris	298
267 bis	Tipus agreujat	299
268	Conducció sota l'efecte de drogues	300
269	Refús de sotmetre's a la prova	301
270	Conducció temerària	302
271	Alteració de la seguretat en el trànsit	303
272	Comís del vehicle	304
273	Elaboració i tràfic de substàncies nocives	305
274	Responsabilitat penal pel producte	306
275	Delictes alimentaris	307
276	Delictes farmacològics	308
277	Delictes relacionats amb l'engreixament de bestiar	309
277 bis	Tipus agreujat	310
278	Enverinament d'aigües o substàncies alimentàries	311
279	Mesures cautelars	312
280	Imprudència punible	313
281	Concepte de droga tòxica	314
282	Tipus bàsic	315
283	Tipus qualificat	316
284	Tipus privilegiats	317
285	Precursors	318
286	Comís	319
286 bis	Concepte de beguda alcohòlica	320
286 ter	Venda d'alcohol a menors d'edat	321
287	Reduccions de pena de política criminal	322
288	Determinació de la quantia de la pena de multa	323
288 bis	Concepte de substància o mètode	324
288 ter	Concepte d'esportista	325
288 quater	Delicte de dopatge de tipus bàsic	326
288 quinques	Delicte de dopatge de tipus qualificat	327
288 sexies	Comís	328
289	Contaminació ambiental	329
290	Tipus qualificat	330
291	Dany a un espai natural protegit	331
292	Imprudència	332
293	Responsabilitat penal de l'autoritat o el funcionari	333
294	Tràfic de flora protegida	334
295	Destrucció o alteració d'hàbitat	335
296	Caça, pesca i tràfic d'espècies amenaçades o protegides	336
297	Maltractament dels animals	337
298	Pena complementària i conseqüència accessòria	338
299	Incendi forestal	339
300	Tipus qualificat	340
301	Imprudència	341
302	Temptativa i desistiment	342
303	Conseqüències accessòries	343
304	Risc d'incendi forestal	344

Article del Codi penal del 2005	Títol de la disposició segons aquesta Llei	Article d'aquesta Llei
305	Espai natural protegit	345
306	Reparació i mesures cautelars	346
307	Atenuant de reparació	347
308	Delicte urbanístic	348
309	Danys a béns d'interès especial	349
	Tràfic de béns d'interès cultural	350
310	Responsabilitat del funcionari	351
311	Omissió imprudent de deures de conservació	352
312	Impediments a la recerca	353
313	Concepte d'atemptat violent contra l'Estat de dret	354
314	Persones responsables	355
315	Temptativa i actes preparatoris	356
316	Omissió d'impedir l'atemptat contra l'Estat de dret	357
317	Dispensa o atenuació de pena	358
318	Delicte contra la vida dels coprínceps	359
319	Atemptats a la integritat o a la llibertat dels coprínceps	360
320	Calúmnies, difamacions i injúries contra els coprínceps	361
321	Atemptat a la residència	362
322	Coacció d'òrgans constitucionals	363
323	Pertorbació del Consell General	364
324	Atemptats contra la immunitat dels consellers generals i els membres del Govern	365
325	Delictes contra el prestigi de les institucions	366
326	Coacció a l'elector	367
327	Atemptat al secret de vot	368
328	Engany a l'elector	369
329	Pertorbació d'eleccions	370
330	Frau electoral	371
331	Disposició comuna	372
332	Obstaculització de la campanya electoral	373
333	Inscripció fraudulenta en el cens	374
334	Atemptats contra la divisió de poders	375
335	Altres atemptats	376
336	Incompliment de resolucions judicials	377
337	Delicte de denegació de cooperació	378
338	Discriminació	379
338 bis	Actes preparatoris punibles	380
339	Delicte d'ofensa a un grup	381
340	Delicte contra els sentiments envers els difunts	382
341	Delicte contra l'exercici del dret de reunió i manifestació	383
342	Delicte contra la llibertat d'expressió i informació	384
343	Impediment de l'exercici dels drets fonamentals	385
344	Detenció o retenció il·legal	386
345	Incomunicació il·legal	387
346	Violació del dret a l'assistència lletrada	388
347	Abusos comesos per funcionaris en l'àmbit penitenciari	389
348	Delicte contra la inviolabilitat domiciliària	390
349	Delicte contra la inviolabilitat de la correspondència	391
350	Escoltes il·legals	392
351	Concepte de sedició	393
352	Persones responsables	394

Article del Codi penal del 2005	Títol de la disposició segons aquesta Llei	Article d'aquesta Llei
353	Atenuació facultativa	395
354	Temptativa i actes preparatoris	396
355	Desordres públics	397
356	Manifestacions il·lícites	398
357	Desordres especials	399
358	Alteracions de serveis i subministraments	400
359	Concepte d'associació il·lícita	401
360	Penes per als membres d'associacions il·lícites	402
361	Altres conseqüències del delictes	403
362	Definició de terrorisme	404
363	Penalitat	405
364	Altres infraccions amb finalitat terrorista	406
365	Pertinença a grup terrorista	407
366	Col·laboració amb terrorista	408
366 bis	Finançament del terrorisme	409
366 ter	Conseqüències accessòries	410
367	Rellevància del penediment	411
368	Atemptat contra la independència del Principat	412
369	Provocació de la guerra	413
370	Atemptat contra la neutralitat	414
371	Traïció	415
372	Prevaricació d'autoritat o funcionari	416
373	Nomenament il·legal	417
374	Sostracció de documents	418
375	Destrucció o inutilització de segells o altres mesures adoptades per restringir l'accés a un document	419
376	Accés il·lícit a documents	420
377	Revelació de secrets	421
378	Concussió	422
379	Exaccions il·legals	423
380	Corrupció	424
381	Tipus agreujat	425
382	Altres subjectes de la corrupció	426
383	Corrupció judicial	427
384	Tipus agreujat	428
385	Tipus privilegiat	429
385 bis	Altres subjectes de la corrupció	430
386	Tràfic d'influències	431
386 bis	Altres subjectes del tràfic d'influències	432
386 ter	Conseqüències accessòries	433
387	Finançament il·legal de partits polítics	434
388	Sostracció de béns públics	435
389	Administració deslleial del patrimoni públic	436
390	Utilització temporal de béns públics	437
391	Intromissió d'interessos privats en la funció pública	438
392	Negociacions prohibides	439
393	Abús d'informació privilegiada per part d'una autoritat o un funcionari	440
394	Ús d'informació privilegiada per part d'un particular	441
395	Celebració de matrimoni il·legal	442
396	Obstaculització de funcions públiques	443
397	Resistència i desobediència	444

Article del Codi penal del 2005	Títol de la disposició segons aquesta Llei	Article d'aquesta Llei
398	Obstaculització de l'execució de resolucions administratives	445
399	Usurpació de funcions públiques	446
400	Prevaricació de batlle, magistrat o àrbitre	447
401	Imprudència o ignorància	448
402	Denegació de justícia	449
403	Dilacions indegudes	450
404	Omissió del deure d'impedir delictes	451
405	Omissió del deure de persecució de delictes	452
406	Encobriment	453
407	Penalitat i excusa absolutòria	454
408	Disposició comuna	455
409	Blanqueig de diners o valors	456
410	Tipus qualificat	457
411	Conseqüències accessòries	458
412	Aplicació de la llei penal	459
413	Reduccions punitives de política criminal	460
414	Realització arbitrària del propi dret	461
415	Falsa denúncia o acusació	462
416	Simulació de delictes	463
417	Disposició comuna	464
418	Testimoniatge fals	465
419	Perits i intèrprets	466
420	Reducció de pena per parentiu	467
421	Exempcions i reduccions punitives de política criminal	468
422	Absència a la vista en procés penal	469
423	Protecció dels intervinents en el procés	470
424	Retenció de mitjans de prova	471
425	Revelació de secret	472
427	Obstaculització d'execució de resolucions judicials o d'actes d'execució	473
428	Crebantament de condemna, presó provisional o detenció	474
429	Ajut a l'evasió	475
430	Concepte de moneda	476
431	Creació i posada en circulació de moneda inautèntica	477
432	Actes preparatoris punibles	478
433	Concepte d'efecte timbrat	479
434	Creació i posada en circulació d'efectes timbrats inautèntics	480
435	Creació, ús i comercialització de document inautèntic	481
436	Creació, ús i comercialització de document inautèntic per un funcionari	482
437	Creació, ús i comercialització de document ineraç per un funcionari	483
438	Creació mediata, ús i comercialització de document ineraç per particular	484
439	Temptativa	485
440	Creació, ús i comercialització de certificats ineraços	486
441	Supressió de document	487
442	Concepte d'enregistrament tècnic	488
443	Creació o alteració d'enregistrament tècnic	489
444	Ús d'enregistrament tècnic inautèntic o alterat	490
445	Supressió d'enregistrament tècnic	491
446	Creació o alteració de dades informàtiques	492
446 bis	Falsedat informàtica	493
447	Ús de dades informàtiques falses o alterades	494

Article del Codi penal del 2005	Títol de la disposició segons aquesta Llei	Article d'aquesta Llei
	Falsedats relatives a certificacions, taxacions i traçabilitat de béns d'alt valor	495
448	Usurpació de la identitat	496
449	Intrusisme	497
450	Homicidi de cap d'Estat	498
451	Atemptats contra la integritat o contra la llibertat dels representants estrangers	499
452	Calúmnies, difamacions i injúries contra caps d'Estat estrangers	500
453	Atemptat a la residència de cap d'Estat	501
454	Violació de la immunitat	502
455	Segrest de nau, plataforma fixa o aeronau	503
456	Genocidi	504
457	Apologia del genocidi	505
458	Negació del genocidi	506
459	Tipus bàsic	507
460	Penes	508
461	Tipus qualificat	509
462	Delicte comès per autoritat	510
463	Delicte comès per un superior	511
464	Altres mancaments	512
465	Estat de necessitat	513
465 bis	Apologia dels delictes contra la humanitat	514
465 ter	Negació dels delictes contra la humanitat	515
466	Mitjans prohibits	516
467	Pràctiques prohibides	517
468	Altres delictes	518
469	Delictes relatius a institucions socials, sociosanitàries o sanitàries i a signes distintius	519
470	Atacs a béns especials	520
471	Tipus qualificat	521
472	Delicte comès per una autoritat	522
473	Delicte comès per un superior	523
474	Altres mancaments	524
475	Persones protegides	525
475 bis	Apologia dels crims de guerra i agressió	526
475 ter	Negació dels crims de guerra i agressió	527
476	Maltractament i lesions doloses	528
477	Lesions per imprudència	529
478	Coaccions i amenaces lleus	530
479	Difamació lleu	531
480	Condicions d'allotjament abusives	532
481	Furt	533
482	Defraudacions	534
483	Receptació no habitual de contravencions penals	535
484	Danys	536
486	Violació de propietat privada	537
489	Excusa absolutòria de parentiu	538
490	Dany a un espai natural protegit	539
491	Atemptats contra flora protegida	540
494	Incendi per imprudència	541
495	Danys per imprudència a béns d'interès especial	542
496	Impediments per imprudència a la recerca	543
497	Defraudació a la Caixa Andorrana de Seguretat Social	544

Article del Codi penal del 2005	Títol de la disposició segons aquesta Llei	Article d'aquesta Llei
499	Consum individual, possessió, cultiu o introducció de droga tòxica per al consum propi	545
499 bis	Cessió d'alcohol a menors de 18 anys	546
500	Consum en local públic i consum en grup	547
501	Abandó de xeringues o objectes perillosos	548
503	Omissió de control d'animals perillosos	549
504	Exhibicionisme	550
505	Alteració de l'ordre públic	551
506	Omissió de denúncia	552
507	Falsa alarma	553
508	Resistència i desobediència lleu	554
510	Incompliment del deure de col·laboració	555
511	Abús de part	556
512	Expedició de moneda falsa	557
513	Falsedats personals	558
514	Jocs il·legals	559
515	Perseguitat	560

Annex 2. Taula d'equivalències a l'efecte de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998

Article del Codi de procediment penal	Article del Codi penal del 2005	Article d'aquesta Llei
Article 16.1	168	191
	179.2	204
	193	219
	232	258
	515	560
Article 16.2	179.1	204
	479	531
Article 42.2	27 (apartats 4 i 6)	31 (apartats 4 i 6)
Article 116.1	70	78
Article 129	70 (apartats 1, 3 i 4)	78 (apartats 1, 3 i 4)
Article 144	114	123
Article 174	70 (apartats 1, 3 i 4)	78 (apartats 1, 3 i 4)
Article 196 e)	78	86
	77	85
Article 214	64.3	72.3
	63	71
Article 219	63	71
Article 221	64.4	72.4
Article 233	62	70